

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАПН УКРАЇНИ

МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ з предметів:

мовно-літературної освітньої галузі,
суспільно-гуманітарної освітньої галузі,
освітньої галузі STEM,
освітньої галузі фізичної культури,
безпеки та здоров'я

(обов'язковий компонент
профільної середньої освіти)

Електронне
видання

Київ
Педагогічна думка
2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАПН УКРАЇНИ

МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ з предметів:

мовно-літературної освітньої галузі,
суспільно-гуманітарної освітньої галузі,
освітньої галузі STEM,
освітньої галузі фізичної культури,
безпеки та здоров'я

(обов'язковий компонент
профільної середньої освіти)

Електронне видання

Київ
2025

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**Модельні навчальні програми з предметів:
мовно-літературної освітньої галузі,
суспільно-гуманітарної освітньої галузі,
освітньої галузі STEM,
освітньої галузі фізичної культури, безпеки та здоров'я
(обов'язковий компонент профільної середньої освіти)**

Електронне видання

**Київ
Педагогічна думка
2025**

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол №16 від 26 грудня 2024 року)

Рецензенти:

Груба Т.Л., доктор педагогічних наук, професор, декан історико-філологічного факультету Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Рибалко Л.М., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету фізичної культури та спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;

Смагін І.І., доктор педагогічних наук, директор Комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради;

Терещук С.І., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізики та інтегративних технологій навчання природничих наук Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Модельні навчальні програми: з предметів мовно-літературної освітньої галузі, суспільно-гуманітарної освітньої галузі, освітньої галузі STEM, освітньої галузі фізичної культури, безпеки та здоров'я (обов'язковий компонент профільної середньої освіти) / Н. Богданець-Білоskalенко, Д. Васильєва, О. Гайдамака, М. Головка, О. Горошкіна, І. Завадський, К. Задорожний, Т. Засекіна, Г. Лашевська, П. Мороз, С. Науменко, О. Пометун, О. Просіна, Л. Рябовол, І. Твердохліб, О. Фідкевич. Київ : Педагогічна думка, 2025. – 230 с.

ISBN 978-966-644-780-0

Видання містить модельні навчальні програми з предметів, які належать до обов'язкового освітнього компонента, спільного для усіх профілів. Програми укладені відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти (2024 р.) та вимог, за якими укладають модельні навчальні програми. Кожна з програм містить передмову, у якій описано мету, завдання та особливості використання програми, основну частину у якій структуровано орієнтири для оцінювання основного рівня, орієнтовний зміст на основі компетентнісного потенціалу та базових знань відповідної освітньої галузі Державного стандарту профільної середньої освіти та орієнтовні види навчальної діяльності.

Видання призначене: для авторів навчальної літератури, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, викладачів та методистів установ вищої та післядипломної педагогічної освіти.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2025

© Педагогічна думка, 2025

ISBN 978-966-644-780-0

© Н. Богданець-Білоskalенко, Д. Васильєва, О. Гайдамака,
М. Головка, О. Горошкіна, І. Завадський, К. Задорожний, Т. Засекіна,
Г. Лашевська, П. Мороз, С. Науменко, О. Пометун,
О. Просіна, Л. Рябовол, І. Твердохліб, О. Фідкевич, 2025

ЗМІСТ

Модельна навчальна програма з предметів мовно-літературної освітньої галузі.....	4
- Українська мова та літератури.....	4
Модельна навчальна програма з предметів соціально-гуманітарної галузі.....	55
- Інтегрований курс історії та громадянської освіти	55
- Мистецтво.....	115
Модельні навчальні програми з предметів освітньої галузі STEM.....	125
- Математика.....	125
- Інформатика.....	162
- Природничі науки.....	175
- Технології.....	212
Модельні навчальні програми освітньої галузі фізичної культури, безпеки та здоров'я.....	223
- Фізична культура.....	223
- Розвиток особистості.....	227

МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПРЕДМЕТІВ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Модельна навчальна програма «Українська мова та літератури»

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Модельна навчальна програма «Українська мова та літератури» для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти розроблена відповідно до Концепції Нової української школи (2016), Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту профільної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851 і реалізує концептуальні освітні принципи цих законодавчих документів та ціннісні орієнтири (пункт 4 Державного стандарту).

Пропонована програма передбачає розподіл всього матеріалу на окремі, логічно завершені модулі: «Українська мова» та «Літератури (українська та зарубіжна)», що дає змогу обирати один із варіантів викладання курсу: як один інтегрований курс або як два окремі предмети. Обидва модулі враховують наступність між циклами навчання на рівнях базової і профільної середньої освіти. Зміст модулів, реалізуючи компетентнісний потенціал мовно-літературної галузі (додаток № 1 до Державного стандарту), має прикладне й особистісно зорієнтоване спрямування.

Кожен із модулів забезпечує реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі (додаток № 2 до Державного стандарту).

Підґрунтям для формулювання очікуваних результатів навчання є визначені в Державному стандарті профільної середньої освіти орієнтири для оцінювання результатів навчання учнів основного рівня. Водночас модельна програма може бути використана для розроблення навчальних програм не тільки основного, а й поглибленого рівнів, із відповідним коригуванням змісту й рівня складності навчального матеріалу, кількості навчального часу на опрацювання його, видів навчальної діяльності.

Модуль «Українська мова»

Українська мова посідає особливе місце в освітньому процесі, оскільки є не лише об'єктом вивчення, а й засобом навчання і формування особистості мовця й громадянина. У процесі пізнання українська мова забезпечує розвиток інтелектуальних і творчих здібностей здобувачів освіти, як форма збереження інформації вона тісно пов'язана з усіма навчальними предметами і впливає на якість засвоєння їх, а в подальшому сприяє оволодінню майбутньою професією. Як засіб комунікації дає змогу ефективно спілкуватися в різноманітних ситуаціях. Розуміння сутності, значення української мови, майстерне володіння нею, дбайливе ставлення дають змогу здобувачам освіти ідентифікувати за допомогою мови свою етнічну й національну належність. Завдання модуля «Українська мова» полягає не тільки в засвоєнні норм української літературної мови, а й у формуванні в здобувачів освіти наскрізних умінь (пункт 10 Державного стандарту).

Мета навчання української мови в профільній школі – формування компетентного мовця з усталеною громадянською позицією, патріота, носія духовних цінностей, культури і традицій українського народу, здатного визначати й реалізовувати власну професійну траєкторію.

Це означає: пізнаючи мову як динамічну систему, учні засобами цих знань розвивають мислення, мовлення, пізнають світ, навчаються ефективно комунікувати, виражати й удосконалювати себе; розвиваються емоційно, долучають мову в усі види своєї діяльності,

послугуються нею в усіх сферах суспільства; готові до свідомого вибору подальшого життєвого шляху, навчання впродовж життя, професійної діяльності та самореалізації.

Досягненню мети сприяє реалізація таких **завдань**:

- 1) виховання ціннісного ставлення до української мови як державної;
- 2) розкриття потенційних можливостей мови для життя й діяльності людини, суспільства;
- 3) виховання потреби пізнавати мовне розмаїття (фонетичне, лексичне, фразеологічне, граматичне) й активно користуватися ним, удосконалювати культуру усного й писемного мовлення;
- 4) формування мовної стійкості, чуття і смаку, усвідомлення естетичної й культурної цінності мови;
- 5) засвоєння знань, формування вмінь і навичок, необхідних для комфортного входження в соціум і самореалізації в обраній професійній сфері, набуття суб'єктного досвіду застосування їх.

На розв'язання саме цих завдань і спрямована програма, укладена відповідно до вимог Державного стандарту профільної середньої освіти з урахуванням суспільних запитів і викликів.

Зміст навчання української мови для профільної середньої освіти академічного спрямування дібрано й структуровано на основі компетентнісного підходу, що забезпечує формування в здобувачів освіти низки ключових компетентностей і наскрізних умінь. Важливим принципом добору мовного матеріалу стало врахування суспільних функцій мови.

Оскільки в 9-му класі учні завершили вивчення всіх розділів української мови, навчальний матеріал у програмі згруповано за нормами сучасної української літературної мови, оволодіння якими важливе для кожної освіченої людини незалежно від її фаху. У компетентнісній парадигмі особливу роль відіграє практичне застосування, що передбачає вміння учнів використовувати здобуті знання під час розв'язання конкретних навчальних чи життєвих ситуацій. У програмі особливу увагу приділено правилам комунікативно доцільного застосування мовних одиниць усіх рівнів в усному мовленні й на письмі, зокрема труднощам слововживання, складним випадкам правопису, нормам узгодження мовних одиниць, культурі слова тощо.

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН

Клас	Мовна змістова лінія	Мовленнєва змістова лінія
10 клас	32	38
11 клас	42	28
12 клас	37	33

Модуль «Літератури (українська та зарубіжна)»

Метою вивчення літератур (української і зарубіжної) у 10-12 класах закладів загальної середньої освіти є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, шанують її, читають художні тексти української та зарубіжної літератур для духовного, культурного і національного самовираження, міжкультурного діалогу, збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, осмислюють актуалізовані в цих текстах духовні і художні цінності; формування умінь аналізувати тексти художніх творів, критично осмислювати їх, творчо використовувати набуті знання та вміння в усній та письмовій комунікації в різних життєвих, важливих для учнів / учениць, ситуаціях.

Об'єктом навчання на уроках української і зарубіжної літератур є художній твір, його жанрово-родова специфіка та історико-культурний контекст його створення.

Зміст модельної програми спрямований на розвиток у здобувачів освіти умінь:

- читати, сприймати, аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати художні твори української й зарубіжної літератури, медіатекстах і використовувати отриману інформацію для збагачення власного досвіду та духовного розвитку;
- взаємодіяти з іншими особами в усній формі, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- висловлювати власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіяти з іншими особами в письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжної); за потреби взаємодіяти з іншими особами в цифровому просторі, дотримуватися норм літературної мови; брати участь у діалогах, дискусіях
- досліджувати індивідуальне мовлення, використовувати мову для власної мовної творчості, спостерігати за мовними та літературними явищами, аналізувати їх.

Зміст програми актуалізує виховні й розвивальні функції української і зарубіжної літератур:

- формування толерантного ставлення до цінностей інших людей, іншої позиції, культури інших епох і народів;
- розвиток здатності аналізувати й осмислювати художні тексти й медіатексти, що висвітлюють різні національно-культурні традиції;
- усвідомлення значущості читання для власного розвитку та самоосвіти;
- опанування загальнонавчальних умінь (формулювання мети діяльності, її планування, оцінювання та корекції, уміння знаходити і обробляти необхідну інформацію з різних джерел, включаючи цифрові, працювати в парі, групі тощо).

У модельній програмі реалізовано компетентнісний, особистісно орієнтований, комунікативний, соціокультурний та інтегративний підходи у викладанні української і зарубіжної літератур у профільній школі:

• **компетентнісний підхід** реалізується через формування ключових компетентностей, наскрізних умінь, відображених в Державному стандарті профільної освіти й конкретизованих в модельній програмі у вигляді очікуваних результатів навчання й видів навчальної діяльності;

• **особистісно орієнтований підхід** спрямовано на створення умов для становлення вільної особистості здобувача освіти, розвитку його самостійності, підприємливості, ініціативності, впевненості в собі; розкриття індивідуальності кожного здобувача освіти в процесі навчання, яке матиме для нього / неї особистісну ціль і значущість, формування системи морально-етичних принципів гуманістичних цінностей, естетичного смаку, якостей громадянина-патріота, інноватора, творця.

• **комунікативний підхід** розвиває у здобувачів освіти комунікативні уміння як основу компетентності володіння українською літературною мовою, метою формування якої є здатність здобувати потрібну інформацію з різних джерел, висловлювати власні думки і почуття, емоції на основі аналізу й обговорення літературних творів, осмислювати і критично оцінювати отриману інформацію, обстоювати власні погляди і переконання, суспільно-національні, державні цінності України та загальнолюдські гуманістичні цінності;

• **соціокультурний підхід** реалізується через використання в процесі навчання знань історико-культурного і соціокультурного

характеру, які дадуть можливість здобувачам освіти осмислювати й оцінювати твори літератури в дискурсі культури, розглядати явища культури та універсальний спосіб пізнання, сприймати українську культуру як частину світової, розглядати літературні твори в порівнянні з творами музичного, театрального, образотворчого, музичного мистецтва;

• **інтегративний підхід** забезпечуватиме формування цілісного уявлення здобувачів про світ, світовий літературний процес та розвиток української літератури в його контексті, системне формування в них ключових компетентностей, цінностей і ставлень, сприятиме створенню нових умов для здійснення навчальної діяльності, її оптимізації, уникненню повторів навчальної інформації. Інтегративний підхід реалізується на дидактичному, тематичному і термінологічному рівнях.

Зміст літературного модуля дібрано з урахуванням вікової психології учнів / учениць, їхніх читацьких інтересів і особливостей сприйняття художніх творів та структурно представлено на засадах історико-хронологічного, проблемно-тематичного та жанрового принципів.

У процесі відбору перевага надавалася творам середніх та малих жанрів та уривкам творів великих жанрів.

Список літературних творів обумовлений колом інтересів і запитів учнів / учениць профільної школи та завданням збагачення їхнього життєвого й читацького досвіду в процесі залучення до кращих взірців українського й зарубіжного красного письменства, у яких порушено вічні проблеми добра і зла, любові і милосердя, шляхетності й людяності, патріотизму, стійкості і мужності в ситуаціях випробування на вірність своїм принципам і переконанням. Художні твори в програмі мають анотації, які дають змогу вчителям вибудовувати план вивчення творів і добирати доцільну методику опрацювання їх та визначають необхідну інформацію з теорії літератури. В окремій рубриці запропоновано твори для додаткового читання.

Ключові компетентності здобувачів освіти формуються в процесі опрацювання художніх творів та розвитку передовсім уміння читати з розумінням, тобто осмисленого, рефлексійного й критичного читання. Учні / учениці оволодіватимуть читанням як засобом продовження навчання, планування свого актуального та перспективного кола читання, у тому числі читання для дозвілля, підготовки до профільної освіти; розвиватимуть уміння ставити і розв'язувати комунікативні завдання; визначати цілі комунікації, оцінювати ситуацію, враховувати наміри й способи комунікації, змінювати власну мовленнєву стратегію і поведінку, оволодіти різними видами читання: ознайомлювальним, переглядовим, пошуковим та вибіркоким; комунікативним читанням уголос і мовчки; навчальним і самостійним читанням тощо;

Провідними у формування ключових компетентностей є проблемно-комунікативний та інтерактивні методи навчання літератури.

Діяльнісний компонент модельної програми ґрунтується на Державному стандарті профільної середньої освіти й репрезентує вміння за основними видами мовленнєвої діяльності:

- сприймає усну інформацію на слух;
- усно взаємодіє та висловлюється;
- сприймає письмові тексти;
- письмово взаємодіє та висловлюється.

Загалом у модельній програмі актуалізовано всі обов'язкові результати мовно-літературної освітньої галузі: читання, слухання, аудіювання, аналіз, інтерпретація, усна і письмова взаємодія, дослідження індивідуального мовлення Вони конкретизовані у відповідній колонці табличної частини програми.

В аспекті *розвитку особистісних результатів* у модельній програмі приділено увагу формуванню громадянської ідентичності здобувачів освіти, їхніх ключових компетентностей; готовності та здатності вчитися самостійно з урахуванням індивідуальної мотивації (зокрема мотивації, яка пов'язана з вибором майбутньої професії).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Модуль «Українська мова»

10 клас

Загальна кількість годин – 70, тижнева – 2.

МОВНА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ 31 год		
Очікувані результати	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Здобувач/здобувачка освіти: Рационально поєднує використання вербальних та невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]; інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів для виконання актуальних завдань [12 МОВ 1.4.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]; представляє створені тексти, зокрема за тематикою обраного профілю, в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]; спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1].	ВСТУП 1 год Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості Поняття мовної стійкості. Джерела, що живлять мовну стійкість. Основні ознаки мовної особистості. Видатні українці як мовні особистості.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Усвідомлення ключових понять, формулювання запитань і підготовка відповідей на них, здійснення пошуку інформації про видатних українців як мовних особистостей. Мовленнєва діяльність: Застосування прийомів активного слухання, обговорення основних ознак мовної особистості, аналіз мовлення відомих українців; висловлення власної думки щодо проблеми забезпечення мовної стійкості в суспільстві. Текстова діяльність: Акцентування уваги на ролі мовної стійкості українців; сприйняття й аналіз тексту, що містить нову інформацію; структурування інформації; написання есе.

Інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів про види і джерела мовної норми для формулювання обґрунтованих висновків та аргументованих рішень для розв'язання різних життєво важливих проблем [12 МОВ 2.2.4-1]; виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення таких помилок [12 МОВ 3.3.1-1]; обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2]; складає та оформлює власні тексти відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм.	Поняття норми в сучасній українській літературній мові 2 год Поняття мовної норми. Види і джерела норм. Рівні володіння літературною мовою. Порушення мовних норм: причини і наслідки.	Організаційна діяльність Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Засвоєння відомостей про види і джерела норми, робота зі словниками, обґрунтування важливості дотримання мовної норми, редагування словосполучень, речень і текстів, пояснення причин виникнення помилок, складання таблиць, карт пам'яті тощо. Мовленнєва діяльність: Усне повідомлення на визначену тему, діалогів тощо. Текстова діяльність: Читання і сприймання текстів; аналіз текстів; трансформування текстів.
Спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]; слухає інформацію, різну за обсягом і тематикою обраного профілю, долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 МОВ 1.1.1-1]; виявляє та оцінює фонетичні мовні засоби у власних і чужих текстах, обґрунтовує комунікативну доцільність використання таких засобів; дотримується правил милозвучності; виокремлює випадків уподібнення приголосних, ілюструє їх за допомогою прикладів; узагальнює і систематизує навчальний матеріал про особливості вимови і наголошування слів, використовує орфоепічний словник [12 МОВ 4.1.1].	ОРФОЕПІЧНА НОРМА 13 год <i>(9 год + узагальнення + тематична робота + есе + аналіз робіт)</i> Звуки – національні коди мови. Поняття милозвучності. Уживання прийменників У, В і початкових У-, В-; сполучників, часток І, Й та початкових І-, Й-. Уживання прийменника З і його варіантів ІЗ, ЗІ (ЗО). Основні правила вимови голосних звуків. Вимова приголосних звуків (дзвінких [б], [д], [з], [ж], [г], [ґ] у кінці слова, складу; вимова звука [в] у кінці слова та складу;	Організаційна діяльність Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Застосування правил милозвучності в навчальних і життєвих ситуаціях; наведення прикладів уникнення збігу голосних і приголосних звуків у текстах різної жанрово-стильової належності; добір, аналіз прикладів уподібнення приголосних; добір прикладів застосування орфоепічних правил; робота з орфоепічним словником; виправлення помилок у наголошуванні; виявлення впливу орфоепічної помилки на зміст інформації тощо. Мовленнєва діяльність обговорення мовного оформлення власного і чужого усного мовлення щодо додержання орфоепічних норм, складання діалогічних і монологічних висловлень; Текстова діяльність: Аналіз тексту,

	вимова звуків [р], [ч], [ж], [ш], [б], [п], [в], [м], [ф] перед [і] та перед апострофом; м'яка і тверда вимова звука [ц]). Уподібнення приголосних звуків за дзвінкістю, м'якістю, місцем і способом творення. Наголос. Функції наголосу (словорозрізнявальна, форморозрізнявальна). Види наголосів (нормативний, подвійний, діалектний, інтерферентний) та правила наголошування слів. Складні випадки наголошування. Орфоепічна помилка. Орфоепічний словник.	написання есе; прослуховування й аналіз аудіотекстів, перегляд відеороликів з подальшим аналізом дотримання орфоепічних норм; редагування тексту; трансформування тексту тощо.
Виявляє та оцінює стилістичні і риторичні мовні засоби різних рівнів у власних і чужих текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), обґрунтовує комунікативну доцільність використання таких засобів [12 МОВ 4.1.1]; усуває недоліки в тексті на лексичному рівні організації його, ураховуючи жанрово-стильові та композиційні особливості тексту, коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]; визначає та аналізує лексико-фразеологічні, естетичні, прагматичні та історико-культурні особливості форми та змісту тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, взаємозв'язок їх; досягає образності, виразності тексту за допомогою лексико-фразеологічних засобів, зокрема шляхом запобігання помилок у вживанні паронімів [12 МОВ 2.2.3-1];	ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНА НОРМА 16 год <i>(12 год + проєкт + тематична робота + аналіз робіт)</i> Лексичне значення слова. Слово і контекст; залежність значень слова від контексту. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність. Власне українські та запозичені слова. Виправдані й небажані запозичення. Лексичні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство української мови. Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: тлумачення лексичного значення слова за допомогою складання словникових статей, афоризмів; добір слів відповідно до навчальних і комунікативних завдань; добір синонімів, антонімів, складання синонімічних рядів; читання й переказування тексту, що містить певні лексичні одиниці; вибір лексичних одиниць; виявлення й аналіз лексичних помилок; редагування словосполучень, речень і текстів; виявлення лексичних одиниць, що забезпечують або перешкоджають створенню комфортної атмосфери спілкування; робота зі словниками; підготовка колективних проєктів. Мовленнєва діяльність:

задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з мови [12 МОВ 4.2.1-1].	Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми (кальки з інших мов, вживання українських слів у невластивому їм значенні.) Професійна лексика. Терміни. Національний та інтернаціональний компоненти в термінології. Основні групи фразеологізмів. Багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання слів у фразеологізмах відповідно до їхнього стилістичного забарвлення. Лексична помилка. Утвердження лексичної норми в словниках української мови (повторення й узагальнення).	Складання й оформлення власного висловлення згідно з усталеними лексичними нормами та з використанням засобів емоційності і виразності; взаємодія з іншими особами в усній формі, сприйняття і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях. Текстова діяльність: Сприйняття, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів, зокрема інформаційних і художніх текстах класичної та сучасної художньої літератури, медіатекстах, використання інформації для збагачення власного досвіду та духовного розвитку; аналіз текстів різної жанрово-стильової належності, написання есе тощо.
МОВЛЕННЄВА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ 38 годин		
Виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, а також неструктурованого мовлення для ефективної комунікації; визначає неправдиву інформацію, приклади маніпуляції і пропаганди [12 МОВ 1.3.1-1]; виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в	ІНФОРМАЦІЯ 8 год <i>(6 год+ тематична робота + проєкт + аналіз робіт)</i> Змістовий аспект інформації. Повнота інформації. Інформаційна гігієна: розрізнення неправдивої інформації, маніпуляції та пропаганди (практично). Особливості медійної	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Усвідомлення особливостей змістового аспекту інформації, визначення критеріїв повноти інформації; розрізнення неправдивої інформації, маніпуляції та пропаганди; розрізнення фактів і суджень; вивчення особливостей медійної інформації; характеристика й аналіз культурно-історичного контексту інформації тощо.

інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1]; визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, неупередженості почутої інформації за тематикою обраного профілю, отриманої з різних джерел (зокрема художніх, медіатекстів), наводить аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 1.5.1-1]; розрізняє факти і судження, виявляє суперечності на підставі результатів аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художнього тексту чи множинного тексту [12 МОВ 2.2.2-1]; вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]; визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 2.4.1-1]; використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення, дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1].	інформації. Факти і судження (практично). Культурно-історичний контекст інформації.	Текстова діяльність: Фіксування почутої інформації для кращого запам'ятання, відтворення почутої інформації за допомогою візуалізації, різних графічних засобів; критичне читання інформації; переказування почутої інформації; написання есе; створення власної інформації тощо. Мовленнєва діяльність: Висловлення припущень щодо змісту інформації; обговорення подій і фактів; дискутування; діалогування на визначену тему; усне висловлення з обґрунтуванням свого ставлення до інформації; оцінювання змісту й форми здобутої інформації; коментування тощо.
--	--	--

Створює тексти різних жанрів, доцільно використовуючи цифрові засоби для поширення інформації щодо особистісних і суспільно важливих питань, дотримуючись норм електронного спілкування, добираючи мовні засоби, що сприяють досягненню комунікативної мети [12 МОВ 3.2.1-1]; переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови спілкування, запити й особливості цільової аудиторії та власні потреби, дотримуючись достовірності й засад академічної доброчесності [12 МОВ 1.2.1-1]; вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1].	ТЕКСТ 12 год <i>(9 год + тематична робота + есе + аналіз робіт)</i> Стильові характеристики тексту. Різновиди текстів. Множинні тексти. Різновиди текстів. Перервані і змішані тексти. Особливості художнього та медіатексту. Поняття гіпертексту. Складники гіпертексту. Структурні елементи тексту. Вторинні тексти. Соціальний та особистісний контекст. Мовно-стильове редагування тексту.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Визначення стильової належності текстів, аналіз їх, розгляд особливостей множинних, перерваних і змішаних текстів; виокремлення структурних елементів тексту, аналіз соціального та особистісного контекстів тощо. Текстова діяльність: Визначення особливостей художнього та медіатекстів, складання текстів різних стилів; аналіз множинних, перерваних і змішаних текстів; мовно-стильове редагування текстів співвіднесення змісту сприйнятого тексту з особистісним та соціальним контекстом; визначення зв'язку між елементами змісту тексту; передавання/відтворення текстової інформації графічно написання есе тощо. Мовленнєва діяльність: Висловлення власної думки, ставлення до зображеного в тексті; обговорення проблем, порушених у тексті; дискусія тощо.
Створює індивідуальну/ колективну анотацію, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; представляє створені тексти анотації, вибачення, компліменту, застереження зокрема за тематикою обраного профілю, в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]; розпізнає невідповідність між вербально та невербально вираженим змістом повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою	ЖАНРИ 8 год <i>(6 год + тематична робота + аналіз робіт)</i> Анотація. Вибачення. Зауваження. Відповідь на зауваження. Комплімент. Відповідь на	Організаційна діяльність Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Засвоєння структурно-змістових особливостей жанрів «анотація», «вибачення», «зауваження», «відповідь на зауваження», «комплімент», «відповідь на комплімент», «коментар», «застереження», «конспект»; зіставлення різних

обраного профілю або художнього тексту для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця, на основі цього приймає рішення щодо подальшої комунікації [12 МОВ 1.1.3-1]; виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення таких помилок [12 МОВ 3.3.1-1]; розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії таким впливам, зокрема жанри мовлення [12 МОВ 3.2.3-1].	комплімент. Коментар. Застереження Конспект. Види конспектів.	жанрів мовлення; аналіз коментарів, різних видів конспектів, визначення прикметних ознак різних видів конспектів; обґрунтування життєвої важливості кожного жанру; виявлення проблем (викликів), які можна розв'язати засобами жанрів мовлення; моделювання життєвих ситуацій із застосуванням зазначеного жанру. Текстова діяльність: Добір доцільних мовних засобів для конкретного жанру тощо; аналіз та редагування текстів анотацій, вибачень, компліментів, конспектів тощо; написання есе тощо. Мовленнєва діяльність: Обговорення різних мовленнєвих ситуацій, проблем; дискусія на визначену тему; передавання засобами мови власного емоційного стану, настрою, почуттів, переживань тощо; моделювання ситуацій застосування жанрів мовлення тощо.
Демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]; здійснює віртуальну взаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.2-1]; розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії таким впливам [12 МОВ 3.2.3-1]; використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення, дотримуючись достовірності та засад	СПІЛКУВАННЯ 10 год <i>(6 год + тематична робота + есе + проєкт + аналіз робіт)</i> Комунікативний намір і комунікативна мета. Комунікативно доцільні засоби вираження мовлення. Вербалізація емоційних реакцій. Стратегія і тактика комунікативної поведінки. Норми культури спілкування. Віртуальна взаємодія. Норми електронного спілкування.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Визначення видів комунікативних намірів; засвоєння особливостей комунікативного наміру і комунікативної мети з прийомами керування власними емоціями; добір стратегій і тактик комунікативної поведінки; моделювання різних ситуацій спілкування; підготовка проєктів тощо. Текстова діяльність: Інтегрування сприйнятої інформації з урахуванням комунікативних завдань інтерпретування й переформатування тексту тощо. Мовленнєва діяльність:

академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1]; виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема проблеми, порушеної в художньому, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1]; раціонально поєднує використання вербальних та невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2].		Взаємодія з іншими особами в усній формі, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях; добування з текстів потрібної інформації про мовленнєві тактики; висловлення власних думок, почуттів, ставлень та ідей, взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних) тощо.
--	--	--

Модуль «Література (українська і зарубіжна)»

10 КЛАС

Орієнтовна кількість годин: 1 година на тиждень; 35 годин на навчальний рік.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Учень/учениця: слухає/читає та сприймає навчальні тексти (медіатексти) [12 МОВ 1.1.1-1], [12 МОВ 2.1.1-1]; фіксує у різний спосіб усне /письмове повідомлення (текст, медіатекст) [12 МОВ 1.2.2-1]; відповідає на запитання за змістом почутого або прочитаного навчального або художнього тексту (медіатексту) [12 МОВ 1.7.2-1]; бере участь в обговоренні отриманої інформації, художніх текстів (медіатекстів) [12 МОВ 1.7.2-1].	Вступ. Основні тенденції розвитку зарубіжної та української літератури другої половини XIX – початку XX ст. Реалізм (повторення і узагальнення). Модернізм. Основні ознаки та течії модернізму (оглядово) ТЛ: <i>модернізм як стиль доби і мистецький напрям.</i>	Активне слухання/читання відповідно до мети аудіювання/читання Візуалізація отриманої інформації (схема, таблиця, ментальна мапа, малюнок). Обговорення отриманої інформації, навчальних та художніх текстів.
Учень / учениця: слухає/читає та сприймає тексти (уривки текстів) епічних прозових творів [12 МОВ 1.1.1-1], [12 МОВ 2.1.1-1]; переказує прочитаний художній текст (медіатекст) у різний спосіб відповідно до завдання докладно, стисло, вибірково, творчо) [12 МОВ 1.2.1-	Реалізм і модернізм в українській і зарубіжній прозі другої половини XIX ст. Іван Нечуй-Левицький (1838-1918). Повість «Кайдашева сім'я». «Кайдашева сім'я» – соціально-	Слухання/читання та сприймання епічних прозових творів. Відтворення усно основних сюжетних подій епічного прозового твору, визначення їхньої послідовності та пояснення їхньої взаємозалежності.

1]; відповідає на запитання за змістом прочитаного тексту епічного прозового твору(медіатексту) [12 МОВ 1.7.2-1]; наводить цитати з прочитаного епічного прозового твору [12 МОВ 2.4.1-2]; визначає та аналізує мовні/стильові/жанрові/естетичні/ особливості форми та змісту прозового епічного твору реалізму і модернізму[12 МОВ 2.2.3-1]; окреслює свою позицію щодо прочитаного епічного прозового твору [12 МОВ 2.4.1-2]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]; створює тексти за вивченим епічним прозовим твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; редагує та вдосконалює власний текст [12 МОВ 3.3.1-2].	побутова повість. Історичний контекст. Реалізм твору, актуальність проблеми батьків і дітей. Зображення колоритних характерів, традицій народного побуту й моралі. Гі де Мопассан (1850-1893). Новела «Щастя». Коротко про письменника. Новаторство Мопассана-новеліста. Роздуми про сутність щастя в новелі. Описи природи в новелі. Роль оповідача. ТЛ: реалізм (повторення) соціально-побутова повість, засоби змалювання комічного. Ольга Кобилянська. Новела «Valse melancolique». Нарис життя і творчості Ольги Кобилянської. Образи жінок-інтелектуалок – піаністки Софії, учительки Марти та художниці Ганнусі – в новелі О. Кобилянської «Valse melancolique». Глибокий психологізм твору. Ознаки символізму. ТЛ: символізм Оскар Вайльд (1854-1900). Роман «Портрет Доріана Грея». Нарис життя і творчості Оскара Вайльда. Естетизм Вайльда.	Переказ прочитаного тексту епічного прозового твору різними способами, відповідно до завдання (докладно, стисло, вибірково, творчо). Аналітико-синтетична робота: визначення теми, ідеї, художніх особливостей епічного прозового твору тощо. Аналіз портрету, діалогів / монологів персонажів, їхніх вчинків. Наведення прикладів з твору, цитування. Перегляд екранізацій (епізодів) епічних прозових творів та обговорення їх. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу. Бесіда про життєві цінності на основі текстів епічних прозових творів реалізму і модернізму. Створення есе за результатами бесіди. Редагування та вдосконалення тексту есе.
--	--	--

	Проблема краси й моралі в романі «Портрет Доріана Грея». Система образів. Еволюція головного героя. Роль фантастики у творі. Символічний зміст образів твору. ТЛ: естетизм	
Учень / учениця: Слухає/читає та сприймає тексти поетичних творів раннього модернізму в європейській і українській літературі [12 МОВ 2.1.1-1]; [12 МОВ 1.1.1-1]; пояснює вплив поетичного твору (зокрема медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід [12 МОВ 2.3.1-1]; відповідає на запитання за змістом почутого або прочитаного поетичного твору [12 МОВ 1.7.2-1]; визначає ключові слова, наводить цитати з тексту прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; порівнює тексти зарубіжних та українських авторів в контексті літературного напрямку [12 МОВ 2.2.3-1]; окреслює мотив та ідею поетичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; визначає та аналізує мовні/ стильові/жанрові/ естетичні/ особливості форми та змісту поетичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; самостійно знаходить інформацію у довідкових джерелах за завданням учителя або підручника [12 МОВ 2.5.1-1]	Українська і зарубіжна поезія другої половини XIX – початку XX ст. Іван Франко (1856 - 1916) Вірш «Гімн» («Замість пролога»). Вірші зі збірки «Зів'яле листя»: «Ой ти, дівчино, з горіха зерня», «Чого являєшся мені...». Основні віхи життя і творчості Івана Франка. Громадянська лірика поета («Гімн»). Почуття ліричного героя, утвердження вічності справжніх почуттів і возвеличення чистого кохання («Ой ти, дівчино, з горіха зерня», «Чого являєшся мені...»). Значення інтимної лірики у творчості І. Франка. Леся Українка (1871 - 1913) Вірші «Contra spem spero!», «Слово, чому ти нетвердая криця...», «Стояла я і слухала весну» Основні віхи життя і творчості поетеси. Неоромантизм, неореалізм як основа	Слухання/читання та сприймання текстів поетичних творів з визначенням ключових слів та відтворення змісту почутого з їхньою допомогою. Пояснення власних емоцій, почуттів від поетичних творів, аналіз власних рефлексій. Відповіді на запитання за текстом прочитаних поетичних творів. Аналітико-синтетична робота над поетичними текстами: визначення мотиву, ідеї, особливостей композиції, характеристика виражальних засобів. Обґрунтування власної позиції щодо порушених у творах проблем з урахуванням власного досвіду. Виразне читання творів поетичного твору та уривків з нього відповідно до поставленої мети. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу. Виконання проєкту за поетичними творами модернізму.

	естетичної позиції Лесі Українки. Символічність образів, романтичний пафос. Особливості образу ліричної героїні. Особливості поетичного стилю. ТЛ: модернізм, символізм, імпресіонізм, неоромантизм, символ. Гійом Аполлінер (1880 - 1918) Вірші «Міст Мірабо», «Мене ти так і не вгадала..» Гійом Аполлінер - поет-новатор, авангардист. Вплив естетики кубізму на поезію митця. Урбаністичні мотиви у поезії Аполлінера. Мотиви самотності, кохання і часу. Художні особливості поезій. Верлібр.	
Учень / учениця: слухає та сприймає тексти драматичних творів реалізму і модернізму [12 МОВ 2.1.1-1]; застосовує різні способи читання драматичних творів, зокрема за ролями, у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та завдань вчителя [12 МОВ 2.1.1-1]; відповідає на запитання за змістом прочитаних драматичних творів [12 МОВ 1.7.2-1]; формулює запитання щодо вирішення життєвих ситуацій, в яких опиняються літературні герої /героїні драматичних творів[12 МОВ 1.7.2-1]; прогнозує події у драматичному творі за заголовком, ілюстрацією, уривком [12 МОВ 2.2.3-1]; обговорює ідейно-тематичні та загально естетичні особливості, зв'язок тексту драматичного твору з певною епохою, дискутує за проблемами, порушеними у драматичному творі, зокрема онлайн [12 МОВ 2.2.3-1];	Українська і зарубіжна драматургія другої половини ХІХ ст. Іван Карпенко-Карий (1845-1907). Комедія «Мартин-Боруля» Стисло про життя та творчість митця. Драматичне новаторство письменника. Образ головного героя комедії «Мартин Боруля», система його цінностей. Проблематика комедії. Особливості комічного. Генріх Ібсен (1828-1906). Драма «Ляльковий дім».	Перегляд уривків драматичних творів (кінофільми, театральні постановки); Читання (коментоване, оглядове, вибіркове); виразне читання діалогів (за ролями) і монологів з драматичних творів. Прогнозування подій у драматичному творі за заголовком, ілюстрацією, уривком. Постановка проблемних запитань, пов'язаних із вирішенням життєвих ситуацій героїв / героїнь драматичних творів. Переказ стислий, вибіркового уривків творів відповідно до поставленої мети. Коментар, цитування. Аналітико-синтетична робота над текстом драматичних творів: визначення теми, основного конфлікту, ідеї, проблем,

самостійно добирає інформацію з різних джерел про драматичний твір та його автора, структурує її графічно і візуально [12 MOV 2.5.1-1]; бере участь в інсценізації уривків драматичного твору [12 MOV 2.7.1-1]; створює тексти за вивченим драматичним твором на засадах академічної доброчесності [12 MOV 3.1.1-1]; усуває недоліки у власному тексті за драматичним твором [12 MOV 3.3.2-1].	Творчий шлях митця. Новаторство Г. Ібсена в розвитку світової драматургії. Соціально-психологічна проблематика драми «Ляльковий дім». Композиційна будова, система образів. Образ Нори. Підтекст.	порушених автором, елементів композиції і сюжету. Обговорення прослуханих /прочитаних уривків з тексту драматичного твору (медіатексту) Дискусія за проблемами, порушеними в драматичних творах. Самостійний добір інформації з різних джерел про драматичний твір та його автора, представлення її у різний спосіб. Інсценізація уривків драматичного твору. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу Письмова розгорнута відповідь на запитання за текстом драматичного твору. Редагування та удосконалення власних текстів.
Учень / учениця: слухає/читає та сприймає тексти епічних прозових творів європейського та українського модернізму; [12 MOV 1.1.1-1]; [12 MOV 2.1.1-1.]; застосовує різні види читання (коментоване, оглядове, вибіркове)]; відповідає на запитання за текстом епічного прозового твору, ставить запитання для уточнення змісту та окремих деталей [12 MOV 1.7.2-1]; переказує прочитаний текст епічного прозового твору (медіатекст) у різний спосіб відповідно до завдання (докладно, стисло, вибірково, творчо) [12 MOV 1.2.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в творі проблем, спираючись на українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 MOV 2.2.1-1]; окреслює свою позицію щодо прочитаного твору [12 MOV 2.4.1-2]; наводить цитати з прочитаного епічного прозового твору [12 MOV 2.4.1-2]; визначає та аналізує	Ознаки модернізму в українській і зарубіжній прозі початку XX ст. Михайло Коцюбинський (1864-1913). Повість «Тіні забутих предків». Життя і творчість письменника. М. Коцюбинського. Особливості світосприйняття та стилю письменника. Історія написання повісті «Тіні забутих предків». Фольклорна основа твору. Взаємозв'язок світу людини і природи у творі. Образи Івана і Марічки. Символи твору. Романтична ідея незнищенності кохання. Поетика імпресіонізму у повісті.	Слухання/читання текстів епічних прозових творів із застосування, різних видів аудіювання та читання відповідно до власної мети, умов читання та завдань учителя. Відтворення усно основних сюжетних подій епічного прозового твору та коментування їх. Переказ прочитаного епічного прозового твору, уривку твору у різний спосіб відповідно до завдання. Аналітико-синтетична робота: визначення теми, ідеї, художніх особливостей твору тощо. Аналіз портрету, діалогів / монологів персонажів, їхніх вчинків. Наведення прикладів з твору, цитування. Порівняльний аналіз вивчених епічних

мовні/стильові/жанрові/ естетичні/ особливості форми та змісту художнього тексту[12 МОВ 2.2.3-1]]; вирізняє фактичну інформацію та авторську фантазію [12 МОВ 2.2.2-1]; аналізує, зіставляє епічні прозові твори зарубіжних та українських авторів [12 МОВ 2.4.1-2]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює тексти за вивченим епічним твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; редагує та вдосконалює власний текст [12 МОВ 3.3.2-1]	Франц Кафка (1883 – 1924).Новела «Перевтілення». Основні віхи життя і творчості письменника Зображення відчуження особистості в новелі «Перевтілення». Особливості композиції новели та специфіка використання фантастичних елементів. Характерні риси стилю Ф. Кафки. Гіперболізація та абсурд як художній прийом у творчості Кафки. ТЛ: Новела, імпресіонізм, література абсурду	прозових творів (заповнення порівняльних таблиць, схем, діаграми Венна). Обговорення проблематики прочитаних епічних прозових творів. Дискусія (зокрема онлайн) за проблемами, порушеними у творі. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу. Написання твору-міркування за проблемами, порушеними у вивчених епічних прозових творах. Редагування та вдосконалення тексту твору-міркування.
Учень / учениця: слухає / читає та сприймає тексти прозових епічних творів сучасних письменників /письменниць [12 МОВ 1.1.1-1]; [12 МОВ 2.1.1-1]; відповідає на запитання за текстом епічного прозового твору сучасного письменника/ письменниці, ставить запитання для уточнення змісту та окремих деталей [12 МОВ 1.7.2-1]; переказує прочитаний текст епічного прозового твору і (медіатекст) у різний спосіб відповідно до завдання (докладно, стисло, вибірково, творчо) [12 МОВ 1.2.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в епічному прозовому творі сучасного письменника /письменниці проблем [12 МОВ 2.2.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного епічного прозового твору сучасного письменника /письменниці [12 МОВ 2.4.1-2]; наводить цитати з прочитаного епічного прозового твору сучасного письменника /письменниці [12 МОВ	Сучасна молодіжна проза Марія Морозенко (1969-2023). Повість «Доросла зима» Проблема дорослішання і дорослих проблем, підліткового кохання, відносин батьків та дітей у повісті «Доросла Зима». Особливості індивідуального стилю письменниці. Джон Майкл Грін (нар.1977). Роман «Провина зірок». Трагічна історія кохання підлітків. Проблема боротьби за життя, складнощі першого кохання. Життєстверджувальний пафос твору. Використання метафор, іронічність	Слухання/читання текстів епічних прозових творів сучасних письменників /письменниць з застосуванням різних видів аудіювання та читання відповідно до власної мети, умов читання та завдань учителя. Обговорення сюжету творів сучасних письменників /письменниць, відповіді на запитання за його текстом. Переказ прочитаних текстів епічних прозових творів сучасних письменників /письменниць, уривку твору у різний спосіб відповідно до завдання (докладно, стисло, вибірково, творчо). Усне висловлення щодо власних вражень від обговорюваних епізодів творів сучасних авторів та їхніх персонажів. Аналітико-синтетична робота: визначення теми, ідеї, художніх особливостей епічного

2.4.1-2]; описує персонажів, їхні риси вдачі, поведінку, спосіб та умови життя в сучасному соціально-культурному контексті [12 МОВ 2.2.3-1]; здійснює онлайн-взаємодію та дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування[12 МОВ 3.2.2-1]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]; самостійно вибирає твір для подальшого анонсування, представляє його [12 МОВ 2.5.1-1]; редагує та вдосконалює власний текст[12 МОВ 3.3.2-1].	оповіді, відкритий фінал.	прозового твору сучасних письменників /письменниць тощо. Створення словесного портрету головних героїв. Наведення прикладів з тексту епічного прозового твору сучасних письменників /письменниць, цитування. Створення образів персонажів творів сучасних авторів за допомогою ІІІ. Представлення висновків щодо творів сучасних авторів (проблематика, актуальність тощо). Дискусія за проблемами, порушеними в епічному прозовому творі сучасного письменника /письменниці. Анонсування самостійно дібраного твору сучасного письменника письменниці. Редагування та вдосконалення тексту підготовленої презентації.
--	----------------------------------	---

Список творів для самостійного (додаткового) читання

10 клас

1. Іван Нечуй-Левицький «Хмари»
2. Іван Франко «Перехресні стежки», «Сойчине крило»
3. Леся Українка «Бояриня», «Кассандра»
4. Олесь Бердник «Зоряний Корсар», «Чаша Амріти».
5. Наталія Дев'ятко «Злато Сонця, синь Води».
6. Сергій Гридін «Не такий».
7. Дзвінка Матіяш «День Сніговика».
8. Оксана Сайко «Кав'ярня на розі»

**Модуль «Українська мова»
11 клас**

11 клас Загальна кількість годин – 70, тижнева – 2.		
МОВНА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ 42 год		
Застосовує різні прийоми забезпечення комунікації в різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування [12 МОВ 1.1.2-1]; виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, а також неструктурованого мовлення для ефективної комунікації [12 МОВ 1.3.1-1]; виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за темою уроку факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1].	ВСТУП 1 год Мова має значення Заборона і нищення української мови Наслідки багаторічної двомовності. Як зміцнити позиції української мови в Україні?	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Пошук інформації про заборони української мови; узагальнення думок, складання хронологічних таблиць; висловлення припущень щодо зміцнення позицій української мови тощо. Текстова діяльність: Інтерпретування й переформатування, комплексний аналіз тексту тощо. Мовленнєва діяльність: Складання монологічних і діалогічних висловлень; формулювання власних думок, почуттів, ставлень та ідей, взаємодіє з іншими особами в письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних); за потреби взаємодіє з іншими особами тощо.
Задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з	ОРФОГРАФІЧНА НОРМА 17 год <i>(14 год + тематична робота + есе + аналіз)</i>	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль,

орфографії [12 МОВ 4.2.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) проблем за визначеною тематикою, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]; застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за визначеною тематикою множинних та/або неструктурованих текстів, використовуючи вербальні і візуальні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 МОВ 2.6.1-1]; спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]; обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2].	Чергування голосних (о – і, е – і, о, е – і. о – а) і приголосних під час словозміни. Зміни приголосних перед наступним приголосним під час словотворення. Апостроф і м'який знак в українській мові. Спрощення в буквосполученнях. Подвоєння букв у результаті збігу та подовження приголосних. Складні випадки написання префіксів (з-, із-, зі-, зо-, с; без-, від-, між-, над-, об-, пере-, під-, піді-, понад-, роз-, через-, пр-при-, при-) і суфіксів (іменникових -нн-, -інн-, -енн-, -инн-; прикметникових -ев-, -єв-, -ов-). Велика буква в географічних, адміністративно-територіальних та астрономічних назвах. Велика буква в назвах історичних подій, епох, календарних періодів і свят, назвах, пов'язаних з релігією. Написання складних слів разом. Написання складних слів окремо. Написання складних слів з дефісом. Букви «і» та «и» в словах іншомовного походження. Написання <i>не, ні</i> з різними частинами мови Орфографічна помилка. Орфографічний словник. Український правопис.	рефлексія). Пізнавальна діяльність: Добір, аналіз прикладів, моделювання ситуацій реального застосування тих чи тих орфографічних правил; робота з орфографічним словником; редагування текстів, складання мнемонічних фраз для кращого запам'ятання орфографічного правила тощо. Текстова діяльність: інтерпретування й переформатування, комплексний аналіз тексту; застосування різних способів читання текстів; визначення в тексті проблем і коментування їх, зважаючи на контекст (культурний, соціальний, особистісний) тощо. Мовленнєва діяльність: Моделювання ситуацій застосування орфографічних правил, складання монологічних і діалогічних висловлень; висловлення власних думок, почуттів, переконань, а також послідовних, несуперечливих, обґрунтованих міркувань у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів; логічне обґрунтування позиції, висловлення тощо.
Задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями зі словотвору [12 МОВ 4.2.1-1]; спостерігає за власним і чужим мовленням	СЛОВОТВІРНА НОРМА 7 год (6 год + есе) Іменникові словотвірні моделі (суфікси -ник, -ик, -ун, -ець, -ар, -ач на позначення людей за	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність:

для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]; усуває словотвірні недоліки в тексті на різних рівнях його організації, урахуваючи жанрово-стильові та композиційні особливості тексту, коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]; виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення таких помилок [12 МОВ 3.3.1-1]; визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 2.4.1-1]; пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 МОВ 2.3.1-1].	діяльністю). Найпоширеніші способи заміни активних дієприкметників. Типові порушення префіксальної сполучуваності. Невмотивовані кореневі елементи складного слова. Творення чоловічих та жіночих імен по батькові. Стислість як принцип словотвору. Аббревіатури.	Визначення стильової ролі мовних одиниць словотвірного рівня, моделювання ситуацій, що потребують вибору й застосування словотвірних засобів, редагування словосполучень, речень і текстів тощо. Текстова діяльність: Сприйняття, переказування, інтерпретування, переформатування, редагування, доповнення і скорочення текстів, комплексний аналіз тексту тощо. Мовленнєва діяльність: Моделювання ситуацій застосування словотвірних правил, складання монологічних і діалогічних висловлень тощо.
Задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з морфології [12 МОВ 4.2.1-1]; застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за визначеною тематикою множинних та/або неструктурованих текстів,	МОРФОЛОГІЧНА НОРМА 17 год <i>(14 год + тематична робота + проєкт + аналіз робіт)</i> Складні випадки узгодження з іншими частинами мови (<i>типу кір, дріб, біль, нежить, пил, степ, ступінь, путь та ін.</i>) та визначення роду іменників (незмінюваних та аббревіатур).	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Усвідомлення складних випадків узгодження та відмінювання слів; визначення морфологічних ознак

використовуючи вербальні і візуальні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 МОВ 2.6.1-1]; спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]; пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) або художнього тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 МОВ 2.3.1-1].	Складні випадки відмінювання іменників. Паралельні закінчення іменників чоловічого роду давального відмінка (-ові, -еві (-єві), -у (-ю)); іменників знахідного (назв побутових предметів (узяв олівець – узяв олівця, написав лист – написав листа) та місцевого відмінка однини (на коні – на коневі, в ліжку – на ліжкові, в гаї – в гаю, на торзі – на торгу). Закінчення іменників в орудному відмінку (іменників I відміни; множинних іменників крильми – крилами; кістками – костями; чобітьми – чоботями). Закінчення <i>-а (-я), -у (-ю)</i> іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку. Складні випадки відмінювання іменників III та IV відміни. Особливості кличного відмінка. Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників та прислівників. Синонімічні способи вираження різного ступеня ознаки (<i>використання прислівників дуже, вельми, занадто, мало, вкрай, зовсім, особливо, трохи, децю, злегка та ін.</i>), уживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням суб'єктивної оцінки (<i>величезний, манюсінський, тонкуватий, завеликий, старенький, предобрий</i>) тощо). Складні випадки узгодження числівника. Відмінювання простих кількісних числівників (один, одна, одне; п'ять-десять). Відмінювання складних кількісних числівників. Відмінювання складених кількісних числівників. Відмінювання збірних та неозначено-кількісних числівників.	частин мови; пояснення особливостей написання частин мови, виправлення помилок, складання й редагування словосполучень, речень і текстів; утворення слів, що позначають назви людей за діяльністю; здійснення заміни активних дієприкметників; визначення морфологічних ознак частин мови; пояснення особливостей написання частин мови тощо. Текстова діяльність: інтерпретування й переформатування текстів з урахуванням комунікативної мети, комплексний аналіз тексту; виразне читання й аналіз художнього тексту. Мовленнєва діяльність: Моделювання ситуацій застосування морфологічних правил, складання монологічних і діалогічних висловлень; складання діалогів із використанням іменників на позначення назв осіб за родом діяльності у формі чоловічого та жіночого роду тощо.
---	---	--

	Складні випадки словозміни дієслів <i>дати, їсти, відповісти, бути</i> та ін. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 та 2 особи множини (<i>ходімо – ходім, візьміте – візьміть, визначте – визначіть, підтвердьте – підтвердіть</i>). Морфологічна помилка.	
Мовленнєва змістова лінія 28 год		
Розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії таким впливам [12 МОВ 3.2.3-1]; визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 2.4.1-1]; обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв’язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1-3].	ІНФОРМАЦІЯ 7 год (5 год + тематична робота + есе) Достовірність інформації. Формальний аспект інформації. Несуперечливість інформації. Контекст інформації (ситуативний, соціальний, особистісний). Способи фіксації й передачі інформації.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Визначення ознак достовірності, суперечливості/ несуперечливості інформації; виявлення і характеристика контексту інформації; вибір оптимальних способів фіксації й передавання почутої інформації тощо. Текстова діяльність: Фіксування почутої інформації для кращого запам’ятання, розуміння й використання; комплексний аналіз тексту написання есе; створення власної інформації тощо; переклад текстів; Мовленнєва діяльність: Висловлення припущень щодо змісту і форми тексту, обговорення, коментування тощо.
Створює тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема за тематикою обраного профілю, відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної	ТЕКСТ 7 год (5 год + тематична робота + проєкт) Різновиди текстів. Фрагментарні тексти.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія.

доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з мови, застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, використовуючи вербальні й візуальні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 МОВ 2.6.1-1]; вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1].	Види та особливості медійних текстів. Характеристики гіпертексту. Зміст і форма тексту. Переклад: види, особливості, проблеми. Естетичний і прагматичний потенціал тексту.	Пізнавальна діяльність: Сприймання текстів різних жанрів і стилів; визначення специфіки фрагментарних і медійних текстів; визначення зв'язку між елементами змісту тексту; визначення естетичної цінності тексту; передавання/відтворення текстової інформації графічно; виконання групових проєктів тощо. Текстова діяльність: Визначення естетичного і прагматичного потенціалу тексту, комплексний аналіз тексту, написання есе тощо. Мовленнєва діяльність: Висловлення власної думки, ставлення до зображеного в тексті; переказування текстів відповідно до поставленого завдання; обговорення проблем, порушених у тексті; тощо.
Моделює ситуації, під час яких є комунікативно доцільним застосування ділового листа, повідомлення, рецензії; виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми [12 МОВ 1.6.1-1]; окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за	ЖАНРИ 7 год <i>(5 год + тематична робота + есе)</i> Відповідь (на критику, прохання, грубість). Діловий лист. Світська бесіда Повідомлення. Рецензія.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Засвоєння структурно-змістових особливостей жанрів «відповідь на критику, прохання, осуд», «діловий

тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її схожість чи відмінність із позиціями інших, а також переваги власної позиції [12 МОВ 1.5.2-1]; обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2]; пояснює вплив тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив його на емоційно-чуттєвий досвід [12 МОВ 2.3.1-1].		лист», «повідомлення», «рецензія»; зіставлення різних жанрів мовлення; обґрунтування життєвої важливості кожного жанру; виявлення проблем (викликів), які можна розв'язати засобами жанрів мовлення; моделювання життєвих ситуацій із застосуванням зазначеного жанру; аналіз структури ділового листа, рецензії. Текстова діяльність: Підготовка повідомлення на визначену тему; аналіз тексту повідомлення; переказування тексту чужого повідомлення; виявлення в художньому тексті ситуацій, у яких доцільно застосувати відповідь на критику, прохання, грубість; аналіз тексту повідомлення, рецензії, ділового листа; добір доцільних мовних засобів для конкретного жанру тощо). Мовленнєва діяльність: Обговорення, дискусія, написання есе; передавання засобами мови власного емоційного стану, настрою, почуттів, переживань тощо.
Застосовує різні прийоми для забезпечення комунікації в різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування [12 МОВ 1.1.2-1]; вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивний емоційний фон завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 МОВ 1.7.2-1];	СПІЛКУВАННЯ 7 год <i>(5 год + тематична робота + проєкт)</i> Комунікативні бар'єри. Підготовлене і спонтанне спілкування. Суперечка: моделювання комунікативної поведінки. Прийоми забезпечення ефективної	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: визначення комунікативних бар'єрів у процесі спілкування; засвоєння особливостей підготовленого і спонтанного мовлення; моделювання

здійснює онлайнвзаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.2-1].	комунікації. Співбесіда.	комунікативної поведінки під час суперечки, аналіз текстів, що містять опис суперечки; визначення особливостей співбесіди; моделювання різних ситуацій спілкування, що передбачають вибір прийомів забезпечення ефективної комунікації
---	-----------------------------	--

Модуль «Література (українська і зарубіжна)»

11 клас

Орієнтовна кількість годин: 1 година на тиждень; 35 годин на навчальний рік

Учень (учениця): Слухає/читає та сприймає навчальні, художні тексти [12 МОВ 1.1.1-1]; [12 МОВ 2.1.1-1]; відповідає на запитання за змістом почутого або прочитаного навчального або художнього тексту (медіатексту) [12 МОВ 1.7.2-1]; коментує сприйняту інформацію з одного чи кількох джерел [12 МОВ 1.7.2-1]; окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту), доцільно аргументуючи її [12 МОВ 1.5.2-1]; створює усне/письмове повідомлення, презентує його, поєднуючи вербальні і невербальні засоби [12 МОВ 1.6.1-2], [12 МОВ 3.1.1-1].	ЛІТЕРАТУРНА ЕПОХА Подальший розвиток модернізму в українській та зарубіжній літературі першої половини ХХ ст. Українська та зарубіжна література першої половини ХХ ст. Суспільно-історичні умови розвитку, основні стильові напрями (модернізм, соцреалізм, постмодернізм). Свобода творчості. Стильове розмаїття мистецтва 1920-х років. Поняття «розстріляне відродження». ТЛ: Поняття про літературну епоху (поглиблення), «розстріляне відродження».	Аудіювання/читання різних видів відповідно до визначеної мети. Коментування прослуханого/ прочитаного. Бесіда на основі отриманої інформації. Усне повідомлення у супроводі електронної презентації . Створення власного письмового висловлення (розгорнута відповідь письмовий коментар тощо) Участь у літературній грі, вікторині.
Учень / учениця: Слухає/читає та сприймає тексти поетичних творів представників європейського та українського модернізму[12 МОВ 2.1.1-1]; [12	Українська і зарубіжна модерністська поезія першої половини ХХ ст. Павло Тичина (1891-1967), вірші «Арфами, арфами...», «О панно Інно...», «Ви знаєте, як липа	Прослуховування аудіозаписів поезій, сприймання їх з визначенням ключових слів та відтворення змісту

МОВ 1.1.1-1]; коментує власні почуття під час читання поетичного твору і враження від прочитаного [12 МОВ 2.3.1-1]; візуалізує у різний спосіб власні рефлексії щодо почутого або прочитаного поетичного твору [12 МОВ 1.2.2-1]; відповідає розгорнуто на запитання за змістом почутого або прочитаного поетичного твору [12 МОВ 1.7.2-1]; окреслює та обґрунтовує свою позицію щодо прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; наводить цитати з тексту прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; обговорює ідейно-тематичні та загально естетичні особливості, зв'язок поетичного твору з певною епохою [12 МОВ 2.2.3-1]; окреслює мотив і ідею поетичного твору для подальшої інтерпретації [12 МОВ 2.2.3-1]; визначає та аналізує мовні/ стильові/ жанрові/естетичні/ особливості форми та змісту поетичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; коментує емоційний стан героя (ліричного) / героїні (ліричної) поетичного твору, причини його виникнення [12 МОВ 2.2.3-1]; знаходить спільне і відмінне в поетичних творах різних культур за мотивами, проблематикою, літературним напрямом, оформленням, структурою, часом створення тощо [12 МОВ 4.1.2-1]; створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює власні тексти за вивченим поетичним твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; представляє створені тексти за вивченим художнім твором в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]; самостійно добирає поетичні твори для	шелестить...», «Пам'яті тридцяти». Головні етапи життя і творчості. Творча доля поета, її трагізм в умовах тоталітарної держави. Зображення краси природи, прославляння весни як символу життя, оспівування почуття любові у поезіях Павла Тичини. Особливості віршування; поєднання тенденцій символізму, неоромантизму, експресіонізму, імпресіонізму. Феномен «кларнетизму». Оптимістична тональність, життєствердна настроєвість збірки «Сонячні кларнети». Особливості поезики. Художнє зображення національно-визвольних ідей народу, борців за вільну Україну. ТЛ: експресіонізм (повторення), кларнетизм, драматичний етюд. Євген Плужник (1898 – 1936), вірші «Вчись у природи творчого спокою...», «Ніч... а човен – як срібний птах!...». Творча біографія і трагічна доля одного з провідних поетів «розстріляного відродження». Філософічність, ліричність поезій Плужника. Душевний стан ліричного героя, його урівноваженість, гармонія світу і людини. Мотив швидкоплинності краси та життя. ТЛ: поглиблення поняття про ліричного героя. Райнер Марія Рільке (1875 – 1926), вірші «Згаси мій зір...», «Орфей, Еврідика, Гермес». Стисло про життя і творчість митця. Особливості поезики Рільке. Діалог ліричного героя з Богом («Згаси мій зір...») Переосмислення античних	почутого за їхньою допомогою. Читання поетичних творів з використанням різних видів читання (аналітичне, коментоване, вибіркове, виразне тощо). Виразне читання поетичного твору та уривків з нього відповідно до поставленої мети. Створення “ланцюжка асоціацій”, шкали емоцій, гронування. Обговорення почуттів, емоцій, думок, викликаних поетичними творами. Аналітико-синтетична робота над текстом поетичних творів: визначення мотивів, ідеї, особливості побудови, системи зображально-виражальних засобів. Дослідження особливостей авторських художніх засобів. Порівняльний аналіз поетичних творів. Порівняння творів та їхніх перекладів. Добір музичного і візуального супроводу поезій (групова робота). Створення сенкану.
---	---	--

рекомендації їх однокласникам для прочитання [12 МОВ 2.5.1-1].	міфів у віршах поета («Орфей, Еврідіка, Гермес»). Філософський характер і художня довершеність лірики Р.М.Рільке. ТЛ: ліричний герой / героїня (поглиблення). авангардизм, Федеріко Гарсія Лорка (1898–1936), «Балада про чорну тугу», вірш «Гітара». Стисло про життя і творчість митця. Поєднання міфології і фольклору з поетикою модернізму в творчості іспанського поета Ф. Г. Лорки. Персоніфікація природних сил і стихій. Яскраві образи й символи у віршах поета. Своєрідність художнього світу Ф. Гарсія Лорки.	Представлення створених текстів за вивченим поетичним твором в різний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій. Самостійний добір поетичних творів відповідно до визначеної мети.
Учень / учениця: слухає та сприймає тексти драматичних творів модерної європейської та української драматургії[12 МОВ 2.1.1-1]; вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання драматичних творів, зокрема за ролями, у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для завдань вчителя самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]; відповідає на запитання за змістом прочитаних драматичних творів [12 МОВ 1.7.2-1]; формулює запитання щодо вирішення життєвих ситуацій, в яких опиняються літературні герої /героїні драматичних творів[12 МОВ 1.7.2-1]; виявляє важливі деталі тексту драматичного твору (медіатексту) для ілюстрування власного розуміння прочитаного [12 МОВ 2.2.3-1];	Розвиток модерної драматургії I половини XX століття. Національний театр («Березіль» Леся Курбаса, Харківський театр ім. І.Франка). Микола Куліш (1892-1937), комедія «Мина Мазайло». Основне про життєвий і творчий шлях митця. Сатирична спрямованість комедії «Мина Мазайло». Проблема готовності українського суспільства бути українським (на прикладі позиції, поведінки дійових осіб). Розкриття важливих суспільних проблем засобами комічного. Актуальність п'єси для сучасності. ТЛ: сатирична комедія. Бертольд Брехт (1898-1956), драма «Життя Галілея». Стисло про життя і творчість. Зображення людини, яка захищає священні ідеали,	Перегляд уривків драматичних творів (кінофільми, театральні постановки). Читання (коментоване, оглядове, вибіркове); виразне читання діалогів (за ролями) і монологів з драматичних творів. Постановка та обговорення проблемних запитань, пов'язаних із вирішенням життєвих ситуацій героїв / героїнь драматичних творів. Переказ стислий, вибіркового, від імені одного з персонажів драматичного твору.

визначає мету, задум автора драматичного твору [12 МОВ 1.4.2-1]; обговорює ідейно-тематичні та загально естетичні особливості, зв'язок тексту драматичного твору з певною епохою [12 МОВ 2.2.3-1]; аналізує репліки дійових осіб для визначення рис їхньої вдачі, розуміння їхніх дій, намірів[12 МОВ 4.1.2-1]; коментує сюжетно-композиційні елементи драматичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; виконує завдання за текстом драматичного твору (медіатекстом), демонструючи навички критичного мислення[12 МОВ 4.2.2-1]; наводить цитати з прочитаного драматичного [12 МОВ 2.4.1-2]; створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, зокрема бере участь в інсценізації драматичного твору, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює тексти за вивченим драматичним твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; представляє створені тексти за вивченим драматичним твором в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]; усуває недоліки у власному тексті за драматичним твором, коментує зроблені виправлення[12 МОВ 3.3.2-1].	право на свободу, знання та творчість у філософській драмі «Життя Галілея». Глибокий філософізм твору. Символічність образів.	Коментар, цитування. Аналітико-синтетична робота над текстом драматичних творів: визначення теми, основного конфлікту, ідеї, проблем, порушених автором, елементів композиції і сюжету. Обговорення прослуханих /прочитаних уривків з тексту драматичного твору (медіатексту) Створення постера, афіші до драматичного твору. Інсценізація уривків драматичного твору. Створення твору-відгуку про драматичний твір або його сценічну або кіно-постановку. Редагування та удосконалення власних текстів.
Учень / учениця: слухає/читає та сприймає тексти творів-антиутопій ; [12 МОВ 1.1.1-1]; [12 МОВ 2.1.1-1.];застосовує та комбінує різні види читання (коментоване, оглядове, вибіркове);відповідає на запитання (стисло та розгорнуто) за текстом творів-антиутопій, ставить доречні запитання для уточнення змісту та окремих деталей [12 МОВ 1.7.2-1]; прогнозує зміст твору за заголовком, ілюстрацією, уривком[12 МОВ 2.2.3-	Розвиток жанру антиутопії у ХХ ст. Володимир Винниченко (1880-1951), роман «Сонячна машина». Основні віхи життя і творчості письменника, політична діяльність. Зображення негативного впливу науки й техніки у науково-фантастичному романі В.Винниченка «Сонячна машина». Суспільно-політичні, філософські, морально-етичні	Слухання/читання текстів творів-антиутопій із застосуванням різних видів аудіювання та читання відповідно до власної мети, умов читання та завдань учителя. Виразне читання уривків із творів. Відтворення усно основних

1]; переказує прочитаний текст (медіатекст) у різний спосіб відповідно до завдання (докладно, стисло, вибірково, творчо) [12 МОВ 1.2.1-1]; визначає порушені в творах-антиутопіяхі - проблеми [12 МОВ 2.2.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в творах-антиутопіях проблем, спираючись на українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]; пояснює вплив прочитаного тексту твору (зокрема медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід [12 МОВ 2.3.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного твору-антиутопії [12 МОВ 2.4.1-2]; наводить цитати з прочитаного твору, коментує їх [12 МОВ 2.4.1-2]; визначає та аналізує мовні/стильові/жанрові/естетичні/ особливості форми та змісту твору-антиутопії [12 МОВ 2.2.3-1]; використовує різні джерела для пошуку інформації про творчість письменників, історико-культурний контекст їхніх творів, коментує її [12 МОВ 1.4.3-1]; здійснює ефективну онлайн-взаємодію, дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.2-1]; пояснює історично-соціальні причини створення творів-антиутопій в європейській та українській літературі [12 МОВ 2.2.2-1]; виокремлює підтекст в творах-антиутопіях [12 МОВ 2.2.2-1]; аналізує, зіставляє твори-антиутопії зарубіжних та українських авторів [12 МОВ 2.4.1-2]; структурує інформацію графічно і	проблеми твору. Джордж Оруелл (1903 – 1950)(Ерік Артур Блер), роман «1984». Безпомічність та втрата моральних ідеалів у романі-антиутопії Оруелла. Основний конфлікт у творі. Зображення сутності тоталітарної держави, яка є небезпечною для людства і суспільства Боротьба проти страху, насилля, покірності, захист прав людини. ТЛ: Антиутопія, конфлікт, сатира, соціальна фантастика.	сюжетних подій твору-антиутопії з їхнім подальшим обговоренням. Зіставлення зображених ситуацій твору з власним або відомим життєвим досвідом. Переказ прочитаного епічного прозового твору, уривку твору у різний спосіб відповідно до завдання. Аналітико-синтетична робота: визначення теми, ідеї, художніх особливостей твору тощо. Аналіз портрету, діалогів / монологів персонажів, їхніх вчинків. Наведення прикладів з твору, цитування. Бесіда на основі прочитаного, відповіді на запитання із залученням тексту творів, цитування; словникова робота. Дискусія (зокрема онлайн) про варіанти суспільства майбутнього на основі творів-антиутопій. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу. Віртуальна зустріч з авторами антиутопій. Заповнення діаграми Венна для порівняння художніх
---	--	---

візуально, передаючи зміст і власне розуміння тексту творів-антиутопій, медіатексту; застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 МОВ 4.2.2-1]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]; виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо проблеми, порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1]; демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, обговорення дискусії, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює тексти за вивченим твором-антиутопією на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2]; редагує та вдосконалює власний текст [12 МОВ 3.3.2-1]		антиутопій в європейській та українській літературі. Анонсування твору-антиутопії. Редагування та вдосконалення тексту твору-відгуку. Виконання індивідуального або групового проєкту за творами жанру антиутопії.
Учень / учениця: слухає/читає та сприймає тексти творів у жанрі фантастики; [12 МОВ 1.1.1-1]; [12 МОВ 2.1.1-1]; застосовує та комбінує різні види читання (коментоване, оглядове, вибіркове); виразно читає діалоги (за ролями) і монологи творів у жанрі фантастики [12 МОВ 2.1.1-1]; відповідає на запитання за текстом фантастичного твору, ставить доречні запитання для уточнення	Сучасна фантастична проза Наталія Матолінець (1990 р.н.) Роман «Гессі». Коротко про письменницю. Переплетення двох світів: реального і фантастичного. Використання давньогрецьких мітів. Художні деталі. Кадзуо Ішігуро (нар.1954) Роман «Не відпускай мене».	Слухання/читання текстів епічних прозових творів із застосуванням різних видів аудіювання та читання відповідно до власної мети, умов читання та завдань учителя. Відтворення усно основних сюжетних подій епічного

змісту та окремих деталей [12 МОВ 1.7.2-1]; прогнозує зміст фантастичного твору за заголовком, ілюстрацією, уривком [12 МОВ 2.2.3-1]; переказує прочитаний текст епічного прозового твору (медіатекст) у різний спосіб відповідно до завдання (докладно, стисло, вибірково, творчо) [12 МОВ 1.2.1-1]; визначає, коментує порушені в текстах фантастичних творів проблеми [12 МОВ 2.2.1-1]; пояснює вплив прочитаного тексту фантастичного твору (зокрема медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід [12 МОВ 2.3.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного епічного прозового твору [12 МОВ 2.4.1-2]; наводить цитати з прочитаного фантастичного твору, коментує їх [12 МОВ 2.4.1-2]; визначає та аналізує мовні/стильові/жанрові/естетичні/ особливості форми та змісту х тексту фантастичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; здійснює ефективну онлайн-взаємодію, дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування[12 МОВ 3.2.2-1]; аналізує, зіставляє фантастичні прозові твори зарубіжних та українських авторів [12 МОВ 2.4.1-2]; використовує різні джерела для пошуку інформації про творчість авторів фантастичних творів [12 МОВ 1.4.3-1]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на	Коротко про письменника. Художнє новаторство Ішігуро у висвітленні актуальних проблем сучасності. Тема штучної репродукції людини в романі «Не відпускай мене». Проблеми пошуку ідентичності, вибору, відповідальності. Елементи наукової фантастики. ТЛ: Наукова фантастика, мітологічне фентезі.	прозового твору та коментування їх. Аналітико-синтетична робота: визначення теми, ідеї, художніх особливостей твору тощо. Аналіз портрету, діалогів / монологів персонажів, їхніх вчинків. Наведення прикладів з твору, цитування. Порівняльний аналіз вивчених фантастичних прозових творів (заповнення порівняльних таблиць, схем, кіл Венна). Дискусія (зокрема онлайн) за проблемами, порушеними у творі. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу. Трансформація тексту: створення власного закінчення твору. Віртуальна виставка дібраних творів жанру фантастики.
--	---	---

власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; редагує та вдосконалює власний текст [12 МОВ 3.3.2-1]; здійснює добір фантастичних прозових творів, для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв’язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 МОВ 2.5.1-1]		
--	--	--

Список творів для самостійного (додаткового) читання

11 клас

1. Володимир Винниченко «Чорна Пантера і Білий Медвідь», «Записки Кирпатого Мефістофеля»
2. Майк Йогансен. Поезії, «Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію»
3. Ірина Вільде «Повнолітні діти»
4. Павло Загребельний «Диво», «Роксолана», «Я, Богдан»
5. Олесь Гончар «Собор»
6. Леонід Талалай. Поезії.
7. Тетяна Фольварочна. Поезії
8. Олексій Довгий. Поезії.
9. Анатолій Дімаров. «Містечкові історії», «Прожити й розповісти».
10. Таня Малярчук. «Божественна комедія»

Модуль «Українська мова»

12 клас

12 клас Загальна кількість годин – 70, тижнева – 2		
МОВНА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ 37 год		
Окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 1 год	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль,

тексту, враховуючи її схожість чи відмінність із позиціями інших, а також переваги власної позиції [12 МОВ 1.5.2-1]; виявляє стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема проблеми, порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1].	1. Від кого/чого залежать перспективи розвитку мови. 2. Закони, що регулюють мовне питання. 3. Державна мова в Україні – українська.	рефлексія. Пізнавальна діяльність: Пошук інформації про заборони української мови; розгляд законів, що регулюють мовне питання; висловлення припущень у прогнозуванні перспектив розвитку мови; узагальнення думок, складання хронологічних таблиць тощо; Текстова діяльність: Інтерпретування й переформатування, комплексний аналіз тексту; перекодування інформації з текстової у графічну; формулювання запитань за змістом тексту; визначення ключових слів; коментування тощо. Мовленнєва діяльність: Висловлення власного розуміння проблеми; участь в обговоренні перспектив розвитку мови, діалогування, написання есе тощо.
Усуває недоліки в тексті на синтаксичному рівні його організації, враховуючи жанрово-стильові та композиційні особливості тексту, коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]; спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]; задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з синтаксису [12 МОВ 4.2.1-1]; виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення	СИНТАКСИЧНА НОРМА 12 год <i>(10 год + тематична робота + есе)</i> Поняття синтаксичної норми. Складні випадки узгодження присудка з підметом. Узгодження означень та прикладок – власних назв. Складні випадки і варіанти дієслівного керування <i>(оплачувати (що?) проїзд і платити (за що?) за проїзд; радіти (чому?) перемозі й радіти (з чого?) з перемоги)</i>. Складні випадки іменникового і прикметникового керування <i>(відгук про роботу, потреба в підручниках; враження від фільму;</i>	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Добір і пояснення прикладів узгодження присудка з підметом; узгодження означень та прикладок – власних назв; вибір варіантів дієслівного, іменникового і прикметникового керування; складання таблиць, що містять інформацію про складні випадки синтаксичного узгодження й керування; вибір

таких помилок [12 МОВ 3.3.1-1]; обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2]; створює тексти різної жанрово-стильової належності, відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1].	<i>командувач військ; багатий на копалини і багатий копалинами).</i> Уживання прийменників в і на з географічними назвами і просторовими іменниками (<i>відбувається в Україні, побувати в Німеччині; поглянути на Вкраїну; жити на Черкащині; піднятися на Еверест</i>) та прийменника по (<i>піти по гриби; по цей день; блукати по полю; триватиме з лютого по квітень; кожному по сувенірові; зауваження по суті тощо</i>). Словосполучення з прийменниками в(у), при, за, із-за (<i>посіяти у дощ; працювати в бібліотеці; росте при дорозі; за часів Мазепи; за активної підтримки</i>). Уживання похідних та непохідних сполучників. Синтаксичні конструкції з дієсловами на -ся та формами на -но, -то. Логічні помилки в складних реченнях. Синтаксична помилка.	прийменника в словосполученнях і реченнях; уживання різноманітних синтаксичних конструкцій у власному мовленні з дотриманням синтаксичної норми та з урахуванням виражальних можливостей; використання засобів експресивного й емоційного, книжного й розмовного синтаксису; пошук необхідної інформації; виявлення синтаксичних помилок, виправлення їх та обґрунтування виправлень з урахуванням засвоєних правил; тощо. Текстова діяльність: Трансформування текстової інформації про синтаксичні норми у схеми, моделі, таблиці; складання текстів різної жанрово-стильової належності з дотриманням синтаксичних норм; редагування словосполучень, речень і текстів, розроблення проєкту. Мовленнєва діяльність: Конструювання власних висловлень; обговорення визначеної проблеми, складання діалогів тощо.
Задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]; окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її схожість чи відмінність із позиціями інших, а також переваги власної позиції [12 МОВ 1.5.2-1];	ПУНКТУАЦІЙНА НОРМА 13 год <i>(11 год + тематична робота + проєкт)</i> Поняття пунктуаційної норми. Кома в простому реченні між однорідними членами. Кома в простому реченні, ускладненому звертаннями та вставними словами, словосполученнями, реченнями. Кома в простому реченні, ускладненому відокремленими означеннями та прикладками. Кома в простому реченні, ускладненому	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Конструювання простих, ускладнених і складних речень з дотриманням пунктуаційних норм, пояснення випадків уживання розділових знаків у простих, ускладнених і складних реченнях;

раціонально поєднує використання вербальних та невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]; демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]; представляє створені тексти, зокрема за тематикою обраного профілю, в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2].	відокремленими обставинами. Кома і крапка з комою в складному реченні. Двокрапка у простому реченні. Двокрапка у складному реченні. Тире у простому реченні. Тире у складному реченні. Розділові знаки для оформлення прямої мови і діалогу. Розділові знаки для оформлення цитат. Дотримання вимог академічної доброчесності під час цитування.	добір прикладів до пунктуаційних правил, виконання вправ, що передбачають застосування правил уживання розділових знаків для виділення однорідних членів речення, звертань, вставних слів, словосполучень і речень, відокремлених членів речення; частин складного речення тощо; пояснення правил уживання розділових знаків для оформлення прямої мови, діалогу, цитати; складання таблиць, блок-схем, карт пам'яті; добір цитат для аргументування думки тощо. Текстова діяльність: Трансформування текстової інформації про пунктуаційну норму у схему, модель, таблицю; складання текстів різної жанрово-стильової належності з дотриманням пунктуаційної норми. Мовленнєва діяльність: Конструювання власних висловлень; обговорення визначеної проблеми, тощо.
Визначає та аналізує мовні/стильові/жанрові/естетичні/прагматичні/ історико-культурні особливості форми та змісту тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, їх взаємозв'язок [12 МОВ 2.2.3-1]; усуває недоліки в тексті на стилістичному рівні його організації, ураховуючи жанрово-стильові та композиційні особливості тексту,	СТИЛІСТИЧНА НОРМА 11 год <i>(9 год + тематична робота +есе)</i> Поняття стилістичної норми. Стилї української мови. Стилїстичне використання багатозначності слова та омонїмїї. Стилїстичне використання паронїмїв, синонїмїв та антонїмїв.	Органїзаційна діяльність: Цїлевизначення; планування; органїзація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пїзнавальна діяльність: Визначення порушень стилїстичної норми, редагування текстїв; пояснення випадків використання багатозначностї слова та омонїмїї, синонїмїв та

коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]; спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]; виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення таких помилок [12 МОВ 3.3.1-1]; розрізняє факти і судження, виявляє суперечності на підставі результатів аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художнього тексту чи множинного тексту [12 МОВ 2.2.2-1].	Стилістичне використання слів іншомовного походження. Стилістичне використання неологізмів і застарілої лексики. Стилістичне використання діалектизмів, книжної й розмовної лексики. Стилістичне забарвлення фразеологізмів. Стилістичні особливості засобів словотвору та частин мови. Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях.	антонімів, слів іншомовного походження, неологізмів і застарілої лексики, діалектизмів, книжної й розмовної лексики, фразеологізмів; визначення стилістичних особливостей засобів словотвору та частин мови, стилістичний експеримент тощо Текстова діяльність: Складання текстів різної жанрово-стильової належності з дотриманням стилістичної норми; аналіз тексту; висловлення припущень; визначення стилістичної ролі мовних одиниць і конструкцій тощо. Мовленнєва діяльність: Конструювання власних висловлень; обговорення визначеної проблеми, добір і використання цитат у мовленні тощо.
МОВЛЕННЄВА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ 33 год		
Розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії таким впливам [12 МОВ 3.2.3-1]; визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, неупередженості почутої інформації за тематикою обраного профілю, отриманої з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), наводить аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 1.5.1-1]; визначає мету, прямі та приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни у процесі комунікації, за потреби	ІНФОРМАЦІЯ 8 год <i>(6 год + тематична робота + есе)</i> Функційний аспект інформації. Контекст інформації (<i>професійний, національний, загальнолюдський</i>). Інформаційна гігієна: розрізнення неправдивої інформації, маніпуляції та пропаганди (<i>практично</i>). Інтерпретація фактів. Візуалізація інформації (<i>практично</i>). Засади академічної доброчесності. Авторське	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Визначення функційного аспекту інформації; виявлення й аналіз контексту інформації; виявлення й аналіз фактів неправдивої інформації, маніпуляції та пропаганди; візуалізація інформації з дотриманням авторського права; інтерпретація фактів з урахуванням правил інформаційної

визначаючи прийнятні способи впливу на співрозмовника для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [12 МОВ 1.4.2-1]; переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови спілкування, запити та особливості цільової аудиторії та власні потреби, дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності [12 МОВ 1.2.1-1]; створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний життєвий і читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1-3].	право.	гігієни, засад академічної доброчесності, дотриманням авторського права тощо. Текстова діяльність: Фіксування почутої інформації для кращого запам'ятання, відтворення почутої інформації за допомогою візуалізації, різних графічних засобів; аналіз стильових, жанрових, мовних особливостей тексту; аналіз тексту з урахуванням контексту інформації; написання есе; створення власної інформації тощо. Мовленнєва діяльність: Висловлення припущень щодо змісту, контексту інформації; обговорення подій і фактів; дискутування; діалогування на визначену тему; усне висловлення з обґрунтуванням свого ставлення до інформації; оцінювання функційного аспекту інформації; коментування тощо.
Пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 МОВ 2.3.1-1]; створює тексти різної жанрово-стильової	ТЕКСТ 8 год <i>(6 год + тематична робота + проєкт)</i> Структуровані і неструктуровані тексти. Складники медійного повідомлення. Інфографіка. Особливості наукового тексту. Історико-культурні особливості тексту. Цитування як елемент тексту. Види цитат:	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Розрізнення й аналіз структурованих і неструктурованих текстів, визначення складників медійного повідомлення, розроблення інфографіки, пояснення

належності, зокрема за тематикою обраного профілю, відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1].	цитати-тези або докази, цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування. Бібліографічний опис.	символічної інформації, доцільності застосування кольорів тощо; коментування історико-культурних особливостей тексту; осмислення; виконання вправ, що передбачають цитування; пояснення доцільності цитування в текстах; засвоєння суті й структури бібліографічного опису; оформлення його тощо. Текстова діяльність: Фіксування змісту тексту для кращого запам'ятання, відтворення тексту за допомогою візуалізації, різних графічних засобів; аналіз стильових, жанрових, мовних особливостей тексту; аналіз тексту з урахуванням контексту інформації; написання есе; створення власного тексту тощо. Мовленнєва діяльність: Моделювання ситуацій під час яких комунікативно доцільними є цитати; висловлення припущень щодо змісту прочитаного тексту; обговорення подій і фактів, про які йдеться в тексті; дискутування; діалогування на визначену тему; усне висловлення з обґрунтуванням свого ставлення до тексту інформації; оцінювання різних аспектів тексту, коментування тощо.
Застосовує жанри мовлення в різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування [12 МОВ 1.1.2-1]; розпізнає невідповідність між вербально та	ЖАНРИ 8 год <i>(6 год + тематична робота + есе)</i> Прохання. Згода. Відмова.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність:

невербально вираженим змістом повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця, на основі цього приймає рішення щодо подальшої комунікації [12 МОВ 1.1.3-1]; інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів для виконання актуальних завдань [12 МОВ 1.4.1-1]; раціонально поєднує використання вербальних та невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1].	Вітальна промова. Огляд Рекомендація. Резюме. Мотиваційний лист.	Засвоєння структурно-змістових особливостей жанрів «прохання», «згода», «відмова», «вітальна промова», «співчуття», «рекомендація», «резюме», «мотиваційний лист»; зіставлення різних жанрів мовлення; обґрунтування життєвої важливості кожного жанру; виявлення проблем (викликів), які можна розв'язати засобами жанрів мовлення; моделювання життєвих ситуацій із застосуванням зазначеного жанру. Текстова діяльність: Підготовка вітальної промови, рекомендації, мотиваційного листа; аналіз тексту вітальної промови, рекомендації, мотиваційного листа; виявлення в художньому тексті ситуацій, у яких доцільно застосувати означені жанри мовлення; добір доцільних мовних засобів для конкретного жанру тощо. Мовленнєва діяльність: Моделювання ситуацій, що потребують застосування жанрів «прохання», «згода», «відмова», «вітальна промова», «співчуття», «рекомендація», «резюме», «мотиваційний лист» тощо.
Визначає мету, прямі та приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни у процесі комунікації, за потреби визначаючи прийнятні способи впливу на співрозмовника для налагодження	СПІЛКУВАННЯ 9 год <i>(7 год + тематична робота + проєкт)</i> Комунікативні прийоми. Вербальні та невербальні засоби: переваги і ризики використання.	Організаційна діяльність: Цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія. Пізнавальна діяльність: Визначення видів комунікативних

комунікативної взаємодії та порозуміння [12 МОВ 1.4.2-1]; добирає комунікативно доцільні засоби виразності мовлення (зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1]; демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]; застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 МОВ 4.2.2-1]; передбачає емоційну реакцію слухача/групи слухачів у різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю (зокрема під час публічних виступів), моделюючи можливі ефективні дії для зниження чи підвищення рівня емоційності комунікативної взаємодії [12 МОВ 1.7.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2].	Прийоми емоційної саморегуляції у процесі спілкування (практично). Мета і приховані наміри автора повідомлення. Публічний виступ. Структура й етапи підготовки. Засоби мовного вираження тексту промови. Публічний виступ (практично).	приймів; засвоєння особливостей вербальних і невербальних засобів, визначення переваг і ризиків застосування їх; ознайомлення з прийомами емоційної саморегуляції у процесі спілкування; визначення мети і прихованих намірів автора повідомлення; ознайомлення зі структурою й етапами підготовки публічного виступу; визначення засобів мовного вираження тексту промови тощо. Текстова діяльність: Читання, аналіз текстів промов, складання текстів виступів з використанням засобів мовного вираження аналіз тексту відповідно до поставлених завдань тощо. Мовленнєва діяльність: Моделювання різних ситуацій спілкування; розшифрування невербальних засобів; усне висловлення з обґрунтуванням свого ставлення до події, явища, вчинку; передавання засобами мови власного емоційного стану, настрою, почуттів, переживань тощо.
--	---	---

Модуль «Література (українська і зарубіжна)»

12 клас

Орієнтовна кількість годин: 1 година на тиждень; 35 годин на навчальний рік

Учень (учениця): Слухає/читає та сприймає навчальні, художні тексти [12 МОВ 1.1.1-1]; [12 МОВ 2.1.1-1]; доцільно використовує різні види читання відповідно до визначеної мети [12 МОВ 2.1.1-1]; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого або прочитаного навчального або художнього тексту (медіатексту) [12 МОВ 1.7.2-1]; коментує сприйняту інформацію з одного чи кількох джерел [12 МОВ 1.7.2-1]; визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, почутої інформації [12 МОВ 1.5.1-1]; трансформує прослухану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання [12 МОВ 1.2.2-1]; окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту), доцільно аргументуючи її [12 МОВ 1.5.2-1]; записує власне або чуже висловлення, використовуючи різні графічні прийоми [12 МОВ 3.1.1-2]; створює усне/письмове повідомлення, презентує його, поєднуючи вербальні і невербальні засоби [12 МОВ 1.6.1-2], [12 МОВ 3.1.1-1]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]	12 клас Основні тенденції розвитку української та зарубіжної літератури (II половина XX – поч. XXI ст.) Українська та зарубіжна література другої половини XX ст. – початку XXI ст. Поняття «шістдесятництво» в українській культурі. Модерністські та неоавангардистські тенденції в європейській драматургії другої пол. XX ст. Постмодернізм як один із художніх напрямів, його риси. Елітарна і масова культура. Постпостмодернізм і сучасна література.	Аудіювання із паралельним занотовуванням. Читання різних видів відповідно до визначеної мети і коментування прочитаного. Обговорення отриманої інформації (відповіді на запитання, формулювання уточнювальних запитань щодо почутого / прочитаного тексту (медіатексту). Структурування отриманої інформації у вигляді таблиці-опори, схеми, ментальної мапи. Усне повідомлення у супроводі електронної презентації . Створення власного письмового висловлення (розгорнута відповідь, письмовий коментар тощо)
Учень / учениця: Слухає/читає та сприймає тексти поетичних творів українських поетів – шістдесятників [12 МОВ 2.1.1-1]; [12 МОВ 1.1.1-1]; коментує власні почуття під час читання поетичного твору і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів	Українські поети-«шістдесятники». Європейські поети-лауреати Нобелівської премії. Нова хвиля відродження української літератури на початку 1960-х років. Літературно-мистецьке та політично-суспільне	Прослуховування аудіозаписів поезій, сприймання їх з визначенням ключових слів та відтворення змісту почутого за їхньою допомогою. Читання поетичних творів з

на власне емоційно-естетичне сприйняття поетичного твору [12 МОВ 2.3.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; наводить цитати з тексту прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; обговорює ідейно-тематичні та загально естетичні особливості, зв'язок поетичного твору з певною епохою [12 МОВ 2.2.3-1]; окреслює мотив і ідею поетичного твору для подальшої інтерпретації [12 МОВ 2.2.3-1]; визначає та аналізує мовні/стильові/жанрові/естетичні/особливості форми та змісту поетичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; коментує емоційний стан героя (ліричного) / героїні (ліричної) поетичного твору, причини його виникнення [12 МОВ 2.2.3-1]; знаходить спільне і відмінне в поетичних творах різних культур за мотивами, проблематикою, літературним напрямом, оформленням, структурою, часом створення тощо; порівнює мовні засоби в різних перекладах поетичних творів [12 МОВ 4.1.2-1]; створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює власні тексти за вивченим поетичним твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [12 МОВ 3.3.2-1]; усуває недоліки у власному тексті, коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]; представляє створені тексти за вивченим художнім твором в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]; самостійно знаходить інформацію у довідкових джерелах за завданням учителя або підручника [12 МОВ 2.5.1-1]; самостійно добирає поетичні твори для рекомендації їх однокласникам для прочитання [12	явище «шістдесятництво». Творчість поетів-«шістдесятників». Василь Симоненко (1935-1963). Вірші: «Задивляюсь у твої зіниці...», «Ну, скажи, хіба не фантастично...», «Ікс плюс ігрек». Стихотворення про митця. Образ України, громадянський вибір поета Мотив самоствердження людини. Інтимна лірика В. Симоненка. ТЛ: віршові розміри (повторення). Ліна Костенко (нар.1930 р.) Вірші: «Страшні слова, коли вони мовчать», «Життя іде і все без коректур...», «Тутobelісків ціла рота...», «Недумано, негадано...», «Очима ти сказав мені: люблю» Життя і творчості поетеси. Поети-лауреати Нобелівської премії. Октавіо Пас (1914-2008) «Вулиця»: сюрреалістичні образи, мотив самотності сучасної людини. Чеслав Мілош (1911 -2004). «Дар» Інтелектуалізм віршів Мілоша. Особливість світовідчуття ліричного героя у вірші «Дар».	використанням різних видів читання (аналітичне, коментоване, вибіркове, виразне тощо). Виразне читання поетичного твору та уривків з нього відповідно до поставленої мети. Створення кольорової шкали емоцій, гронування. Обговорення почуттів, емоцій, думок, викликаних поетичними творами. Аналітико-синтетична робота над текстом поетичних творів: визначення мотивів, ідей, особливості побудови, системи зображально-виражальних засобів. Порівняльний аналіз поетичних творів за допомогою діаграми Венна. Добір музичного і візуального супроводу поезій (групова робота). Створення ліричної мініатюри. Редагування та удосконалення тексту ліричної мініатюри. Представлення створених текстів за вивченим поетичним твором в різний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій. Самостійний добір інформації у довідкових джерелах за завданням учителя або підручника (зокрема з використанням цифрових
--	---	---

МОВ 2.5.1-1]; використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [12 МОВ 2.5.1-1].		ресурсів)
Учень / учениця: слухає/читає та сприймає тексти прозових епічних творів; [12 МОВ 1.1.1-1]; [12 МОВ 2.1.1-1.]; застосовує та комбінує різні види читання (коментоване, оглядове, вибіркове); відповідає на запитання за текстом прозового епічного твору, ставить доречні запитання для уточнення змісту та окремих деталей [12 МОВ 1.7.2-1]; визначає, коментує порушені в художніх текстах проблеми [12 МОВ 2.2.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених в епічному прозовому творі проблем, спираючись на українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]; пояснює вплив прочитаного тексту епічного прозового твору (зокрема медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід [12 МОВ 2.3.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного епічного прозового твору [12 МОВ 2.4.1-2]; наводить цитати з прочитаного епічного прозового твору, коментує їх [12 МОВ 2.4.1-2]; визначає та аналізує мовні/стильові/жанрові/естетичні/ особливості форми та змісту художнього тексту [12 МОВ 2.2.3-1]; здійснює ефективну онлайн-взаємодію, дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.2-1]; розмежовує текст і підтекст епічного прозового твору фактичну інформацію та авторську фантазію [12 МОВ 2.2.2-1]; виокремлює очевидну та	Українська і зарубіжна проза другої половини ХХ ст. Валерій Шевчук (нар. 1939). Роман «Дім на горі». Основні віхи життя і творчості митця. Композиція роману. Розгалуженість сюжету. Поєднання високого (духовного) й низького (буденного). Притчевість образів. Ернест Міллер Гемінґвей (1899 – 1961). Повість-притча «Старий і море» Віхи життя й творчості митця. Реалістичний, міфологічний і філософський плани повісті «Старий і море». Символіка образів (риба, море, рибалка, хлопчик та ін.). Образ Сантьяго. Ознаки притчі у повісті. ТЛ: притча, підтекст, індивідуальний стиль письменника.	Слухання/читання текстів епічних прозових творів із застосуванням різних видів аудіювання та читання відповідно до власної мети, умов читання та завдань учителя. Відтворення усно основних сюжетних подій епічного прозового твору та коментування їх. Аналітико-синтетична робота: визначення теми, ідеї, художніх особливостей твору тощо. Аналіз портрету, діалогів / монологів персонажів, їхніх вчинків. Розгорнута характеристика персонажу епічного прозового твору за самостійно складеним планом. Наведення прикладів з твору, цитування. Порівняльний аналіз вивчених епічних прозових творів (заповнення порівняльних таблиць, схем, діаграми Венна). Бесіда про життєві цінності героїв /героїнь художніх творів. Зіставлення зображених ситуацій твору з власним або відомим життєвим досвідом. Дискусія (зокрема онлайн)

приховану інформацію, розрізняє об'єктивні факти і суб'єктивні судження в текстах епічних прозових творів [12 МОВ 2.2.2-1]; аналізує, зіставляє епічні прозові твори зарубіжних та українських авторів [12 МОВ 2.4.1-2]; зіставляє художній текст і медіатекст [12 МОВ 4.2.2-1];; структурує інформацію графічно і візуально, передаючи зміст і власне розуміння художнього тексту, медіатексту; застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 МОВ 4.2.2-1]; використовує різні джерела для пошуку інформації про творчість письменників, історико-культурний контекст їхніх творів, коментує її [12 МОВ 1.4.3-1]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]; демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі обговорення художнього твору [12 МОВ 4.2.2-1]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює тексти за вивченим епічним прозовим твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; редагує та вдосконалює власний текст [12 МОВ 3.3.2-1]; здійснює добір епічних прозових творів, для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв'язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 МОВ 2.5.1-1].		за проблемами, порушеними у творі. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу. Написання есе за вивченим твором. Редагування та вдосконалення тексту твору-міркування. Віртуальна виставка дібраних книжок.
Учень / учениця: слухає та сприймає тексти драматичних творів [12 МОВ 2.1.1-1]; вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання драматичних творів, зокрема за ролями, у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для завдань вчителя самостійно, поставлених завдань [12	Українська сучасна драматургія. Європейській театр абсурду. Неда Неждана (Надія Мірошніченко) (нар.1971) П'єса «Майдан Інферно». Особливості жанру вуличної містерії.	Перегляд уривків драматичних творів (кінофільми, театральні постановки). Читання (коментоване, оглядове, вибіркове); виразне читання діалогів (за ролями) і монологів з драматичних творів.

МОВ 2.1.1-1]; відповідає на запитання за змістом прочитаних драматичних творів [12 МОВ 1.7.2-1]; формулює запитання щодо зображених подій, персонажів драматичних творів[12 МОВ 1.7.2-1]; визначає мету, задум автора драматичного твору[12 МОВ 1.4.2-1];обговорює ідейно-тематичні та загально естетичні особливості, зв'язок тексту драматичного твору з певною епохою [12 МОВ 2.2.3-1]; виявляє важливі деталі тексту та підтексту драматичного твору для розуміння його конфлікту, ідеї [12 МОВ 2.2.3-1]; добирає інформацію з різних джерел та структурує її графічно і візуально, передаючи зміст і власне розуміння драматичного твору[12 МОВ 2.5.1-1]; аналізує репліки дійових осіб для визначення рис їхньої вдачі, розуміння їхніх дій, намірів[12 МОВ 4.1.2-1]; виконує завдання за текстом драматичного твору (медіатекстом), демонструючи навички критичного мислення [12 МОВ 4.2.2-1]; наводить цитати з прочитаного драматичного [12 МОВ 2.4.1-2]; виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо проблеми, порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1]; створює у цифровому середовищі допис або коментар для обговорення особистих і соціально важливих проблем, порушених у художньому тексті (медіатексті) [12 МОВ 2.7.1-1]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, зокрема беру участь в інсценізації драматичного твору, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; доцільно поєднує використання вербальних та невербальних засобів в процесі інсценізації драматичних творів[12 МОВ 1.6.1-2]; створює тексти за вивченим драматичним твором на засадах	Проблематика. Поєднання дійсної та віртуальної реальності. Алюзія на міф про Орфея і Евридіку. Система образів. Єжен Йонеску (1909 -1994), п'єса «Носороги». Коротко про митця. Театр Абсурду. Проблема сутності людської індивідуальності та протиставлення її суспільству у п'єсі «Носороги»	Прогнозування подій у драматичному творі за заголовком, ілюстрацією, уривком. Постановка та обговорення проблемних запитань, пов'язаних із вирішенням життєвих ситуацій героїв / героїнь драматичних творів. Переказ стислий, вибіркового, від імені одного з персонажів драматичного твору. Коментар, цитування. Аналітико-синтетична робота над текстом драматичних творів: визначення теми, основного конфлікту, ідеї, проблем, порушених автором, елементів композиції і сюжету. Обговорення прослуханих /прочитаних уривків з тексту драматичного твору (медіатексту). Дискусія (зокрема онлайн) за проблемами, порушеними в драматичних творах. Добір інформації з різних джерел про драматичний твір та представлення її у різний спосіб. Створення повідомлення (усного чи письмового), зокрема з використанням електронної презентації. Самостійний пошук історико-культурної інформації та перевірка повноти та відповідності зображуваних у драматичному
--	---	--

академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; представляє створені тексти за вивченим драматичним твором в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]; усуває недоліки у власному тексті за драматичним твором, коментує зроблені виправлення[12 МОВ 3.3.2-1].		творі ситуацій і деталей історико-культурному контексту (з допомогою словниково-довідникової літератури та інтернет-мережі). Підбір музичного супроводу до інсценізації драматичного твору, обговорення декорацій та костюмів дійових осіб. Інсценізація уривків драматичного твору. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу Уявне інтерв'ю з дійовою особою драматичного твору, представлення інтерв'ю. Редагування та удосконалення власних текстів.
Учень / учениця: Слухає/читає та сприймає тексти (уривки) сучасних історичних прозових творів творів [12 МОВ 2.1.1-1]; [12 МОВ 1.1.1-1]; застосовує та комбінує різні види читання (коментоване, оглядове, вибіркове); виразно читає діалоги (за ролями) і монологи художніх історичних творів [12 МОВ 2.1.1-1];відповідає на запитання за текстом художнього історичного твору, ставить доречні запитання для уточнення змісту та окремих деталей [12 МОВ 1.7.2-1]; прогнозує зміст за ілюстрацією, уривком художнього твору [12 МОВ 2.2.3-1]; визначає, коментує порушені в текстах художніх історичних творів проблеми [12 МОВ 2.2.1-1]; коментує та обґрунтовує актуальність порушених у художньому історичному творі проблем, спираючись на українські історико-культурні	Сучасний історичний роман Володимир Лис (нар.1950). Роман «Століття Якова». Епос-біографія поліського українця Якова, який за свій столітній вік пережив п'ять держав: Російську імперію, УНР, Польщу, гітлерівську Німеччину, сталінський СРСР. Ентоні Дорр (нар. 1973). Роман «Все те незриме світло». Події Другої світової війни у романі. Історія про кохання та смерть, про вплив війни на людей, про те, що «незриме світло переможе темряву».	Слухання/читання текстів епічних прозових творів із застосуванням різних видів аудіювання та читання відповідно до власної мети, умов читання та завдань учителя. Виразне читання діалогів (за ролями) і монологи твору. Відтворення усно основних сюжетних подій епічного прозового твору та коментування їх, стислий переказ уривків твору відповідно до поставленого завдання. Аналітико-синтетична робота: визначення теми, ідеї, художніх особливостей твору тощо. Аналіз портрету, діалогів /

надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]; пояснює вплив прочитаного тексту художнього історичного твору (зокрема медіатексту) на власні життєві погляди, позиції [12 МОВ 2.3.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного художнього історичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; цитати з прочитаного твору, коментує їх [12 МОВ 2.4.1-2]; визначає та аналізує мовні/ стильові/жанрові/ естетичні/ особливості форми та змісту х тексту художнього історичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; здійснює ефективну онлайн-взаємодію, дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.2-1]; виокремлює очевидну та приховану інформацію, розрізняє об'єктивні факти і суб'єктивні судження в текстах художніх історичних творів [12 МОВ 2.2.2-1]; аналізує, зіставляє художні історичні твори зарубіжних та українських авторів [12 МОВ 2.4.1-2]; структурує інформацію графічно і візуально, передаючи зміст і власне розуміння тексту, медіатексту; використовує різні джерела для пошуку інформації про творчість авторів художніх історичних творів [12 МОВ 1.4.3-1]; працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн) [12 МОВ 4.2.2-1]; виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо проблеми, порушеної в тексті художнього історичного твору (медіатвору) [12 МОВ 1.6.1-1]; демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу,		монологів персонажів, їхніх вчинків. Розгорнута характеристика персонажу епічного прозового твору за самостійно складеним планом. Наведення прикладів з твору, цитування. Порівняльний аналіз вивчених епічних прозових творів (заповнення порівняльних таблиць, схем, кіл Венна). Зіставлення зображених ситуацій твору з власним або відомим життєвим досвідом. Дискусія (зокрема онлайн) за проблемами, порушеними у творі. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу. Участь у проєкті за книгами сучасних українських і зарубіжних авторів.
--	--	--

обговорення дискусії, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює тексти за вивченим художнім історичним твором прозовим твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; обирає способи вдосконалення власного тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2]; редагує та вдосконалює власний текст [12 МОВ 3.3.2-1].		
Учень / учениця: Слухає/читає та сприймає тексти поетичних творів [12 МОВ 2.1.1-1]; [12 МОВ 1.1.1-1]; коментує власні почуття під час читання поетичного твору і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на власне емоційно-естетичне сприйняття поетичного твору [12 МОВ 2.3.1-1]; фіксує у різний спосіб власні рефлексії від прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.6.1-1]; ілюструє зміст поезії з допомогою світлин, малюнків, музичних творів; відповідає розгорнуто на запитання за змістом почутого або прочитаного поетичного твору [12 МОВ 1.7.2-1]; ставить уточнюючі запитання щодо прослуханого, прочитаного поетичного твору [12 МОВ 1.7.2-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; наводить цитати з тексту прочитаного поетичного твору [12 МОВ 2.4.1-2]; обговорює ідейно-тематичні та загальноестетичні особливості, зв'язок поетичного твору з певною епохою [12 МОВ 2.2.3-1]; окреслює мотив і ідею поетичного твору для подальшої інтерпретації [12 МОВ 2.2.3-1]; визначає та аналізує мовні/	Українська і зарубіжна постмодерна поезія. Юрій Андрухович (1960 р.н.) Пошук людиною свого призначення, прагнення самореалізації у вірші «Астролог». Юрій Іздрик (1962 р.н.). Вірш «Молитва». Філософські роздуми у поезії. Мотив випробування. Сергій Жадан (1974 р.н.). Вірш «Музика, очерет...» Мотив кохання у вірші. Тумас Транстремер (1909 -1994). Вірш «Алегро». Утвердження гуманістичних цінностей. Взаємодія музичних та візуальних образів у поезії Транстремера. Луїза Глік (1943- 2023) Вірш «Вітер відлітає». Філософізм поезії Луїзи Глік. Образ Бога. ТЛ: постмодернізм; література елітарна, масова; постпостмодернізм.	Прослуховування аудіозаписів поезій, сприймання їх з визначенням ключових слів та відтворення змісту почутого за їхньою допомогою. Коментар візуальних образів, дотичних до образів поетичного твору. Читання поетичних творів з використанням різних видів читання (аналітичне, коментоване, вибіркове, виразне тощо). Виразне читання поетичного твору та уривків з нього відповідно до поставленої мети. Створення “ланцюжка асоціацій”, шкали емоцій, гронування. Обговорення почуттів, емоцій, думок, викликаних поетичними творами. Аналітико-синтетична робота над текстом поетичних творів: визначення мотивів, ідеї, особливості побудови, системи

стильові/ жанрові/ естетичні/ особливості форми та змісту поетичного твору [12 МОВ 2.2.3-1]; аналізує систему художніх засобів у поетичному творі [12 МОВ 2.2.3-1]; виявляє важливі деталі художнього тексту, медіатексту для ілюстрування власного розуміння прочитаного [12 МОВ 2.2.3-1]; коментує емоційний стан героя (ліричного) / героїні (ліричної) поетичного твору, причини його виникнення [12 МОВ 2.2.3-1]; знаходить спільне і відмінне в поетичних творах різних культур за мотивами, проблематикою, літературним напрямом, оформленням, структурою, часом створення тощо; порівнює мовні засоби в різних перекладах поетичних творів [12 МОВ 4.1.2-1]; створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]; створює власні тексти за вивченим поетичним твором на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]; усуває недоліки у власному тексті, коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]; представляє створені тексти за вивченим художнім твором в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]; самостійно знаходить інформацію у довідкових джерелах за завданням учителя або підручника [12 МОВ 2.5.1-1]; самостійно добирає поетичні твори для рекомендації їх однокласникам для прочитання [12 МОВ 2.5.1-1]		зображально-виражальних засобів. Дослідження особливостей авторських художніх засобів. Порівняльний аналіз поетичних творів за допомогою діаграми Вена. Порівняння творів та їхніх перекладів. Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу Добір музичного і візуального супроводу поезій (груповою роботою). Створення хмари слів за текстом твору. Створення сенкану або акровіршу, власного поетичного твору за мотивом або ключовим словом вивченого поетичного твору. Представлення створених текстів за вивченим поетичним твором в різний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій. Самостійний добір інформації у довідкових джерелах за завданням учителя або підручника (зокрема з використанням цифрових ресурсів). Виконання проекту за поезією українського постмодернізму.
---	--	---

Список творів для самостійного (додаткового) читання

12 клас

1. Ліна Костенко. Поезії, «Берестечко».
2. Василь Голобородько. Поезії, збірка «Українські птахи в українському краєвиді».
3. Ігор Римарук. Поезії.
4. Юрій Андрухович. Поезії, «Рекреації», «Московіада», «Дванадцять обручів», «Моя остання територія» та ін.
5. Сергій Процюк. «Інфекція», «Десятий рядок», «Під крилами великої Матері» та ін.
6. Юрій Іздрик «Воццек», поезії.
7. Іван Андрусяк збірка «Фонетика тиші».
8. Петро Мага. Поезії. Пісні. Збірка «Вірші з окопу».
9. Софія Андрухович. «Фелікс Австрія».
10. Василь Шкляр «Залишенець», «Маруся», «Чорний ворон».
11. Макс Кідрук «Подорож на Пуп Землі», «Жорстоке небо».
12. Андрій Кокотюха «Червоний».

МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ З ПРЕДМЕТІВ СОЦІАЛЬНО_ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

ІСТОРІЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

ВСТУПНА ЧАСТИНА. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Історія та громадянська освіта» для 10–12 класів закладів профільної освіти академічного спрямування (основний рівень) пропонує орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, передбачених ДСПСО, орієнтовний зміст інтегрованого курсу та види навчальної діяльності учнів, загальний опис способів реалізації освітнього компонента засобами інтегрованого курсу.

Програму розроблено на основі Державного стандарту профільної середньої освіти, яким визначено *мету громадянської та історичної освітньої галузі* – розвиток особистості здобувачів освіти через критичне осмислення минулого, сучасного й зв'язків між ними, взаємодії між світовими, загальноукраїнськими й локальними процесами; усвідомлення своєї належності до української нації як частини європейської спільноти, розуміння її цивілізаційного шляху й історичної ролі в контексті європейської і світової історії; усвідомлення важливості й цінності історичних знань для розвитку нації і держави; формування української громадянської ідентичності й стійкості, активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права; готовність і вміння використовувати здобуті знання для формування громадянської стійкості й захисту суспільно-державних (національних) цінностей.

Інтегрований курс 10–12 класів належить до *профільного циклу середньої освіти*, що визначає його місце в системі шкільної освіти – створення рівного доступу до якісної освіти здобувачам освіти різних категорій у відповідності до їхніх нахилів та потреб й розширення можливості соціалізації учнів, що має значення для побудови успішної професійної кар'єри. На цьому етапі шкільного життя в учнів/учениць виникають нові характеристики, основними з яких є:

- прагнення до професійного самовизначення і потреба в професійній орієнтації;

- потреба в автономії та самостійності, можливості самостійно планувати свою діяльність, брати на себе відповідальність за вибір завдань і способів їх виконання;

- активний розвиток системи ціннісних орієнтацій, зокрема через обговорення моральних дилем та життєвих ситуацій;

- ускладнення розумової діяльності, зростання здатності до логічного, абстрактного, творчого мислення;

- емоційна нестабільність, чутливість і вразливість щодо атмосфери у навчанні та спілкуванні.

Це обумовлює необхідність врахування в змісті програми та організації освітнього процесу означених психолого-педагогічних особливостей, поступового розширення та ускладнення історичних і громадянознавчих знань, розвитку компетентностей, предметних і міжпредметних умінь учнів, урізноманітнення видів навчальної діяльності, що відбувається на вимогах до обов'язкових результатів навчання учнів/учениць.

Компетентнісний потенціал освітньої галузі, визначений у Додатку 17 Державного стандарту профільної середньої освіти, реалізовуватиметься за рахунок комплексу ключових компетентностей, сформованих умінь, ставлень, базових знань. У результаті

опанування предмета здобувачі освіти мають засвоїти основні категорії і поняття, що складають логічну частину *базових знань освітньої галузі*.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в громадянській та історичній освітній галузі зазначені в додатку 18 Державного стандарту профільної середньої освіти, є орієнтирами для проєктування змісту навчання інтегрованого курсу і передбачають, що здобувач освіти:

- мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причиново-наслідкові зв'язки між подіями, явищами й процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни й тривалість у житті суспільства;
- мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури й навколишнього природного середовища;
- мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання;
- мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність і взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їх інтерпретації;
- усвідомлює свою українську національну та громадянську ідентичність, відповідальність за розвиток успішної держави та важливість турботи про благо українського народу, а також власну гідність, реалізує власні права й свободи, поважає права й гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації;
- дотримується демократичних принципів, конструктивно взаємодіє з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством, долучається до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем, усвідомлює необхідність утвердження верховенства права й дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Пріоритети змісту і структура викладання предмета

У реаліях сучасного українського суспільства актуалізована проблема формування національної та громадянської ідентичностей, оскільки ідентичність громадян, об'єднаних не тільки формальною належністю до однієї держави, а й спільною історичною пам'яттю, системою цінностей і смислів, є фундаментом державності. Розвиток громадянського суспільства в Україні, послідовна інтеграція української держави в систему європейських і світових цінностей та демократії потребує формування у здобувачів освіти знань, навичок, ставлень та ціннісних характеристик для підтримки, захисту й просування цих ідей. У цьому контексті історія та громадянська освіта покликані надати учням / ученицям цілеспрямований і змістовний навчальний досвід, що відображатиме історичне минуле й сучасні суспільні реалії та сприятиме розвитку відповідних якостей і компетентностей особистості.

Тому зміст історичного і громадянськознавчого матеріалу в пропонованій програмі базований, зокрема, на таких пріоритетах:

- формування української національної та громадянської ідентичностей учнів / учениць, почуття патріотизму, національної гідності, готовності захищати незалежність та територіальну цілісність України;
- людиноцентризм: цінність людського життя, повага до гідності, прав і свобод людини;
- увиразнення національних і загальнолюдських цінностей у минулому й сьогоденні;
- оптимальне поєднання та взаємозв'язок національної, регіональної та локальної історії;
- багатоперспективність і полікультурність українського суспільства у минулому і сьогоденні;

- зв'язок минулого і сьогодення, посилення практичної спрямованості історичних знань, з'ясування їх впливу на сучасні суспільно-політичні процеси, виклики, з якими стикається Україна.
- забезпечення внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції.

З урахуванням цих пріоритетів обов'язковий компонент профільної середньої освіти громадянської й історичної освітньої галузі може викладатися у вигляді інтегрованого курсу. Інтеграція історії України, всесвітньої історії та громадянської освіти в один курс є доцільною, оскільки вона формує цілісне бачення історичних процесів і ролі громадянина у сучасному світі. Такий курс забезпечує тісний зв'язок національного розвитку з глобальними тенденціями, правовими та громадянськими інститутами, допомагає краще зрозуміти історичну спадщину, сучасні суспільні виклики та принципи демократії. Інтегрований підхід сприяє розвитку критичного мислення, медіаграмотності, аналізу подій у різних вимірах (політичному, соціальному, культурному, правовому) та формуванню практичних громадянських компетентностей, необхідних для участі в демократичному житті. Він також дає змогу уникати дублювання матеріалу, оптимізувати навчальне навантаження і створювати основу для міждисциплінарних проєктів та опрацювання актуальних проблемних тем.

У пропонованій програмі кожен рік навчання представлено певною кількістю модулів. Послідовність модулів автори програми вибудовали за логікою: хронологічно-послідовного, синхронізованого викладу історичної частини та поступового розкриття громадянсько-навчального змісту від аспектів особистісного розвитку людини до питань функціонування демократичного суспільства й існування людини в ньому, взаємодії людини і держави, громадянської позиції, участі й відповідальності. Водночас послідовність цих модулів вчитель / навчальний заклад устанавлюють на власний розсуд. Очевидно, що обсяг матеріалу в кожному з модулів визначається сукупністю результатів, передбачених ДСПСО. Тому послідовність і логіка вивчення інтегрованого курсу може змінюватись. Час на опанування модулів вчитель/навчальний заклад також визначають самостійно з урахуванням загальної кількості годин на вивчення курсу у Типовій освітній програмі.

У контексті російсько-української війни у проєктуванні змісту навчання інтегрованого курсу в академічному ліцеї акцентовано:

- розкриття подій історії збройної боротьби України за незалежність через посилення уваги до історії українського визвольного руху, збройних конфліктів, зокрема українсько-радянської війни 1917–1921 рр., Другої світової війни, подій Революції Гідності та російсько-української війни;
- висвітлення особливостей збройної агресії Російської Федерації проти України: розкриття її витоків, перебігу та наслідків, включаючи анексію Криму, війну на Донбасі, гібридні методи впливу Росії на Україну;
- формування критичного мислення щодо російської пропаганди: умінь аналізувати історичні джерела, виявляти маніпуляції, спростовувати фейки та історичні міфи, поширювані російською пропагандою;
- з'ясування моментів, коли Україна мала шанс обрати інший шлях розвитку, значення альтернативних варіантів історичного процесу.

Водночас формування/розвиток у здобувачів освіти розуміння цілісності історичного процесу, увиразнення спільних явищ, тенденцій у минулому і сучасності України та світу XX – початку XXI ст. та особливостей вітчизняного минулого й сьогодення потребують внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції змісту й діяльності учнів. Тому інтеграцію як один із ключових складників послідовної реалізації компетентнісного підходу в пропонованій програмі реалізовано на таких принципах:

1. **Цілісність:** забезпечення взаємозв'язку і логічної послідовності між темами та подіями різних курсів.

2. **Проблемно-тематичне структурування:** організація змісту навколо ключових питань/викликів (наприклад, «тоталітаризм і права людини», «державотворення та міжнародні відносини»).
3. **Актуальність:** орієнтація на проблеми сьогодення, застосування набутих знань у житті.
4. **Діяльність та компетентнісна орієнтація:** фокус на вміннях – аргументація, робота з джерелами, громадянська участь, ухвалення рішень, проєктна діяльність.
5. **Хронологічно-компаративний аналіз:** синхронне вивчення подій в Україні та світі з порівнянням причин, наслідків і моделей розвитку. порівняння національного й світового досвіду, вивчення взаємозв'язків.
6. **Доказовість та робота з джерелами:** критичне опрацювання історичних документів, статистики, медіатекстів, правових актів, уміння аналізувати джерела й події з різних точок зору.

Громадянознавчий складник в історичній частині курсу реалізується через застосування загальних категорій (держава, демократія, громадянське суспільство, права людини і громадянина, закон та ін.) та розкриття зв'язків минулого і сучасності на прикладах трансформації найважливіших явищ і процесів суспільного життя: становлення людських спільнот, держав, права, інститутів демократії, громадянства, економічних і соціальних відносин та інститутів тощо. Програма передбачає також окремі модулі громадянознавчого змісту. У кожному році навчання вивчення модулів громадянської освіти пропонується програма, яка рекомендує проводити протягом одного семестру (обсягом 17 годин).

Складники програми

Відповідно до вимог Типової освітньої програми пропонується модельна навчальна програма, яка містить результативний, змістовий і процесуальний складники, структуровані за відповідними рубриками: **«Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст», «Види навчальної діяльності».**

Очікувані результати навчання зорієнтовані на формування/розвиток відповідних компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти в логічному поєднанні знаннєвого, діяльнісного й смислового компонентів. Результати навчання за кожним модулем поступово ускладнюються, так само від одного року навчання до іншого.

Зміст курсу складається з модулів, що містять переліки певних історичних сюжетів та громадянознавчих знань, не розділених на окремі навчальні заняття. Вчитель, орієнтуючись на вимоги щодо очікуваних результатів, самостійно визначає кількість годин на вивчення модуля, назви окремих тем модуля, кількість і перелік питань до кожної теми залежно від умов організації освітнього процесу, пізнавальних можливостей окремих учнів/учениць та класного колективу в цілому, індивідуального стилю викладання тощо.

Спільними для всіх модулів є основні види навчальної діяльності учнів – навчально-пізнавальної й дослідницької, які можуть бути представлені різноманітними типами завдань. Визначення основних типів завдань та їх повторюваність слугує основою технології навчання здобувачів освіти історії та громадянської освіти, адже постійне залучення їх в активну різноманітну діяльність може забезпечити реальне досягнення планованих програмових результатів. Кожний вид навчальної діяльності розвиває компетентності й наскрізні вміння здобувачів освіти.

Організація навчання передбачає певну динаміку: оперування в кожному наступному році навчання більшим обсягом інформації, понять і категорій; збільшення обсягів, складності, характеру і видів джерел; урізноманітнення й ускладнення способів діяльності; підвищення ступеня самостійності здобувачів освіти/

З урахуваннями теми навчального заняття в освітньому процесі можуть бути застосовані такі види активностей здобувачів освіти як:

– пошукові завдання: пошук інформації у різних джерелах (підручнику, довідниках, інтернет-джерелах тощо), систематизація, оцінювання якості та достовірності інформації з дотриманням такого алгоритму: 1) пошук/опрацювання інформації з різних джерел щодо тлумачення поняття; 2) обговорення набутої інформації на загальне; 3) формулювання визначення понять і термінів; порівняння їх з підручником, довідником тощо;

– практичні завдання: аналіз картографічного матеріалу, складання ментальних карт, схем і таблиць, створення медіа текстів, презентацій тощо;

– завдання з розвитку критичного та системного мислення: аналіз і оцінка інформації різноманітних джерел; формулювання запитань до джерела в цілому та поданої в ньому інформації, розрізнення в джерелі фактів і суджень; оцінка достовірності, надійності та повноти запропонованих/знайдених джерел та їх інтерпретацій;

– творчі завдання: створення нових навчальних продуктів, в яких поєднані набуті знання, вміння та особистісні погляди на історичне минуле й сьогодення: віртуальні екскурсії; усні/письмові твори-роздуми, есеї, моделі; імітаційні ігри й симуляції тощо;

– обговорення та дискусії на основі відкритих та контроверсійних питань історії та суспільного життя: висловлення власних суджень щодо тих чи тих історичних особистостей, вчинків людей, підбір аргументів для захисту власної позиції, участь в обговоренні з дотриманням правил дискутування, діалоги з переконанням інших;

– індивідуальні/групові проекти: планування власної діяльності на певний проміжок часу, планування співпраці з іншими у проєкті, дослідницька діяльність, співпраця з реалізації проєкту та досягнення результатів, презентація результатів проєкту.

Організація активного навчання учнів / учениць є обов'язковою умовою досягнення ними результатів навчання. Очікувані результати навчання, сформульовані на основі ДСПСО, є основою для відбору прийомів, методів. Форм навчання і формулювання пізнавальних завдань.

У програмі до кожного модуля подано приклади рекомендованих видів навчальної діяльності учнів / учениць, які є важливими з точки зору досягнення декларованих результатів. Водночас пропоновані програмою зміст та рекомендовані види навчальної діяльності є варіантами урізноманітнення організації діяльності здобувачів освіти й не обмежують академічну свободу і творчість учителя.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

10 КЛАС

Очікувані результати навчання <i>Учень/учениця</i>	Пропонований зміст предмета	Види навчальної діяльності
Вступ. СВІТ І УКРАЇНА НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ (ВЕЛИКОЇ) ВІЙНИ		
<i>Вільно оперує</i> одиницями виміру історичного часу [12 ГЮ 1.1.2]	XX століття у світовій історії.	Складання хронологічних/синхроністичних таблиць з визначенням і характеристикою періодів/етапів історичного процесу першої половини XX ст.
<i>Здійснює періодизацію</i> історичних процесів у 1914-1945 рр. [12 ГЮ 1.3.1]	Періодизація всесвітньої історії XX ст. Періодизація історії України XX ст.	Створення інтелектуальних карт з визначенням тенденцій та особливостей
<i>Визначає тенденції</i> розвитку суспільства, характерні для початку XX ст. [12 ГЮ 1.3.2]	Україна і світ на початку XX ст.: основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку.	

<i>Характеризує</i> геополітичний простір та виявляє взаємодію природного і соціального середовищ на початку ХХ ст. [12 ГІО 2.1.1] [ГІО 2.2] <i>Характеризує</i> виклики, які стояли перед людством, на початку ХХ ст. [12 ГІО 4.1.1] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку суспільства початку ХХ ст. [12 ГІО 4.3.2-3]	Геополітична ситуація напередодні Великої війни Особливості курсу історії України 1914–1945 рр.	розвитку світу та України, взаємодії чинників суспільного розвитку, що були визначальними у визначений період Аналіз історичних карт з порівнянням змін, що відбулись протягом першої половини ХХ ст. в історії України та світу Аналіз уривків історичних досліджень, які відображають сутність та особливості історії ХХ ст. в узагальненому вигляді Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Які тенденції розвитку світу на початку ХХ ст. свідчили про загрозу війни? Які особливості становища українських земель на початку століття вплинули на розвиток української нації та перебіг історичних подій протягом ХХ ст.
--	---	---

Модуль 1. ПЕРША СВІТОВА (ВЕЛИКА) ВІЙНА ТА РЕВОЛЮЦІЇ. ОБЛАШТУВАННЯ ПОВОСІННОГО СВІТУ

<i>Визначає</i> тривалість (хронологічні межі) Першої світової (Великої) війни [12 ГІО 1.1.2-1], <i>встановлює</i> хронологічну послідовність і синхронність подій Першої світової війни, революційних подій у Європі; [12 ГІО 1.1.2] <i>Здійснює періодизацію</i> Першої світової війни та подій війни на території України [12 ГІО 1.3.1] <i>Використовує історичну карту</i> для характеристики подій Першої світової війни, умов/наслідків Версальсько-Вашингтонської системи, визначення кордонів нових незалежних держав. <i>Характеризує</i> геополітичний простір українських земель за часів Першої світової війни [12 ГІО 2.1.1] <i>Розкриває</i> історичні процеси на основі їх	Передумови війни і геополітичні плани (1914). Початок Першої світової війни: причини, міжнародна ситуація. Стратегічні плани ворогуючих блоків (Антанти і Центральних держав) у Європі. Геополітичні плани Центральних держав і Антанти щодо українських земель. Формування українських національних організацій: Головна українська рада, Союз визволення України, Загальна українська рада. Український національний рух у Російській імперії напередодні війни. Перебіг Першої світової війни (1914–1917). Розгортання фронтів: основні	Аналіз картографічного матеріалу. Порівняння даних історичних/політичних карт різних етапів війни. Формулювання причиново-наслідкових і геопросторових зв'язків з опорою на карту Аналіз первинних історичних джерел: листів, щоденників, мемуарів, наказів командування та ін. із встановленням достовірності інформації джерела і формулюванням висновків Аналіз відео та аудіо матеріалів з теми та формулювання власної позиції щодо змісту джерела Аналіз на основі історичних документів позиції різних верств населення і політичних сил щодо війни і їхню динаміку,
---	--	---

передумов, перебігу й результатів, зокрема визначає передумови Першої світової (Великої) війни; революцій у Європі, причини і наслідки приходу до влади в Росії більшовиків; вплив «14 пунктів» Вудро Вілсона на встановлення повоєнного світового устрою [12 ГЮ 4.1.3-1] <i>Аналізує</i> історичні зміни, зокрема основні політичні, економічні та світоглядні наслідки Першої світової війни та революцій у країнах Європи, оцінює рішення Паризької та Вашингтонської конференцій із позицій інтересів «великих» і «малих» держав; [12 ГЮ 1.3.2-2] <i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб під час Першої світової війни [12 ГЮ 1.2.1] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «геноцид», «геополітика», «Перша світова (Велика) війна», «демилітаризована зона», «контрибуція», «репарація», «санітарний кордон», «система колективної безпеки»; [12 ГЮ 4.3.1-1] <i>Характеризує</i> геополітичне становище в світі за часів Великої війни, геополітичні зміни в Європі після неї та геополітичний простір українських земель за часів Першої світової війни; [12 ГЮ 2.1.1] <i>Аналізує та систематизує</i> різні за видами й походженням джерела інформації, <i>систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію щодо Першої Світової (Великої) війни та її впливу на Україну, Версальсько-Вашингтонської системи, революцій, установлює достовірність джерела інформації [12 ГЮ 3.2.1] [12 ГЮ 3.3.1] [ГЮ 4.1] <i>Зіставляє</i> події, явища й процеси української та	воєнні кампанії у світі (Західний, Східний, Балканський, Османський фронти, у тому числі на території України). Воєнні дії на території України у 1914–1917 рр.; участь українців в арміях воюючих держав. Створення українських військових формувань (зокрема Українські січові стрільці). Політика Російської і Австро-Угорської імперій на українських землях: мобілізація, реквізиції, адміністративний контроль. Окупаційний режим Російської імперії на підвладних Австро-Угорщині українських теренах. Антиєврейські погроми російської армії в Галичині. Міжнародні конфлікти під час війни у світі та на українських землях. Людина і суспільство в умовах війни. Пропаганда ворогуючих сторін у світі та на українських територіях. Повсякденне життя на фронті й у тилу (український та світовий досвід): виживання цивільного населення, біженці, полонені, поранені, дитинство під час війни. Вплив війни на економіку України: руйнування, зміни у господарстві, демографія. Вплив війни на суспільну та політичну свідомість. Вплив Першої світової війни на світогляд та політичні орієнтири українців. Зміни в настроях і політиці європейських суспільств. Завершення війни, повоєнне облаштування та нова мапа Європи.	відображення результати аналізу за допомогою таблиці, кластера, діаграми Венна Складання системно-структурних схем та ментальних карт, що відображають взаємодію чинників, які визначали розвиток тогочасного українського суспільства Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Які основні причини Першої світової війни? Чи можна було вирішити передвоєнні суперечності мирними засобами? Які були основні соціальні та економічні наслідки Першої світової війни для різних країн? Як вплинув на перебіг війни та на післявоєнний порядок у Європі прихід до влади більшовиків? Як змінилася геополітична ситуація у світі після Першої світової війни? У чому полягало позитивне значення Версальсько-Вашингтонської системи? Якими були її вади? Чи могла вона стати основою для тривалого миру? Які були наслідки Першої світової війни для колоніальних імперій, і як це вплинуло на процес деколонізації в подальші роки? Як змінилася роль жінок у суспільстві під час та після Першої світової війни? Чи була Ліга Націй ефективним інструментом у системі міжнародних відносин? Як поставилися до Першої світової війни різні організації й політичні угруповання українства підросійської та підавстрійської
---	---	--

світової історії доби Великої війни та революцій; визначає взаємовпливи між ними [12 ГІО 4.1.3-2] <i>Добирає</i> аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичних подій, явищ, процесів в українських землях під час Першої світової війни [12 ГІО 4.2.1], оцінює аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.2] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства в роки Першої світової війни [12 ГІО 4.3.2-3] <i>Характеризує</i> вплив історичних процесів на людину й спільноти, зокрема визначає особливості повсякденного життя під час війни, статус жінки в суспільстві в період війни [12 ГІО 1.2.1-3] <i>Узагальнює</i> контрверсійні судження й оцінки доби Великої війни та революцій, для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів доби Великої війни та революцій [12 ГІО 6.3.1] <i>Пояснює</i> важливість міжнародної співпраці у відсічі військовій агресії, необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту й невідворотності покарання за воєнні злочини, зокрема розкриває цілі та організацію діяльності Ліги Націй [12 ГІО 6.3.2-2] <i>Прогнозує</i> розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-2]	Поразка Німеччини та її союзників, підсумки війни. Брестський мирний договір та його значення для України й Центрально-Східної Європи. Розпад імперій та утворення нових незалежних держав у Європі, місце України у цих процесах. Післявоєнні міжнародні відносини та нові виклики. «14 пунктів» Вудро Вілсона: ідеї нового світового порядку та принципи самовизначення народів. Версальсько-Вашингтонська система: міжнародні угоди, територіальні зміни, суперечності та спроби ревізії в 1920-х роках. Створення Ліги Націй – перша спроба створення глобальної системи колективної безпеки. Наслідки війни для суспільства, культури, ідеології та політики як у світі, так і в Україні.	територій? Чи слушне таке твердження: «Політична еліта українства розбилась на три основні табори у ставленні до війни»? Що, на вашу думку, спонукало вояків українських добровольчих військових формувань до самопожертви та героїзму? Як Перша світова війна вплинула на життя українців та майбутнє українських земель? Групові та індивідуальні дослідження: Повсякденність в умовах війни Дитинство в умовах війни Художня та мемуарна література про будні та наслідки війни Велика війна у фото та відеоматеріалах Переможені й переможці у Великій війні: суперечності та компроміси Проміжний модульний контроль: тестування
---	--	---

Модуль 2. УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ, РОЗПАД РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА ПОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ – УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ. УКРАЇНА У БОРОТБІ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [ГІО 1.1] <i>Здійснює</i> періодизацію історичних подій та явищ 1917-1921 рр. [12 ГІО 1.3.1] <i>Розкриває</i> взаємозв'язки й тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2] <i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб в українських землях у 1918–1921 рр. [12 ГІО 1.2.1] <i>Характеризує</i> геополітичний простір українських земель у 1917–1921 рр. [12 ГІО 2.1.1] <i>Добирає і систематизує</i> різні за видами й походженням джерела історичної інформації, зокрема й для виконання пізнавально-дослідницьких проєктів щодо означеного періоду [12 ГІО 3.1.1] <i>Аналізує та оцінює</i> різні за видами й походженням джерела інформації, установлює достовірність джерела інформації [12 ГІО 3.2.1] [12 ГІО 3.3.1] <i>Систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію про українську революцію, постання УНР, Українську Державу (гетьманат Скоропадського), ЗУНР, спроби приєднання Криму до України, УСРР/УСРСР [ГІО 4.1] <i>Добирає аргументи</i> для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичних подій, явищ, процесів в українських землях у складі УНР, ЗУНР, УСРР у 1918–1921 рр [12 ГІО 4.2.1], <i>оцінює</i> аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.2] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних,	Причини та рушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада (УЦР). Всеукраїнський національний конгрес. Українізація армії. Вільне козацтво Відносини УЦР із Тимчасовим урядом. І та II Універсали. Генеральний Секретаріат. Збройний виступ самостійників. З'їзд поневолених народів Росії Прихід до влади більшовиків у Росії: позиція УЦР. III Універсал. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки (УНР). Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка Проголошення в Харкові більшовицької влади та маріонеткової квазидержави УНР (Радянської/Советської). Початок і перебіг першої російсько-української війни. Бій під Крутами IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим Державотворча діяльність УЦР взимку-навесні 1918 р. Закон УНР «Про національно-персональну автономію». Конституція УНР Українська Держава (гетьманат Павла Скоропадського): внутрішня та	Складання системно-структурних схем та ментальних карт щодо передумов, причин, рушійних сил та етапів Української революції Аналіз первинних історичних джерел, що відображають позиції різних політичних сил в революції, пошук і добір нових джерел у процесі дослідження Аналіз і формулювання висновків щодо законів та інших правових актів різних політичних сил часів революції Формулювання й аргументування власної думки щодо основних подій революції Підготовка есе та презентацій з оцінкою подій революції та діяльності історичних постатей. Складання хронологічних таблиць, причинно-наслідкових та узагальнювальних таблиць щодо подій 1918-1921 рр. Підготовка історичних портретів діячів з формулюванням оцінних суджень щодо їхньої діяльності Аналіз інтернет джерел, зокрема і візуальних з визначенням достовірності та оцінкою інформації цих джерел Аналіз подій 1918-1921 рр. з погляду дотримання більшовицьким та білогвардійськими режимами прав і свобод людини та права на повагу людської гідності. Аналіз відповідності законів, соціальних норм і правил зазначеного періоду правам людини й праву на повагу до людської гідності
---	--	--

соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства зазначеного періоду [12 ГІО 4.3.2-3] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів суспільного життя в українських землях у 1917-1921 рр. [12 ГІО 6.3.1] <i>Виявляє і прогнозує</i> суспільні (історичні) зміни [ГІО 1.3] Визначає тенденції розвитку українського суспільства у 1917-1921 рр. [12 ГІО 1.3.2] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в українських землях зазначеного періоду <i>обґрунтовує</i> необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1]	зовнішня політика. Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Реорганізація Директорії УНР Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), його історичне значення. Трудовий Конгресс України. Державне будівництво та національна політика. Кримські крайові уряди 1918–1919 рр. Спроби приєднання Криму до України Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». Західно-Українська Народна Республіка: державне будівництво. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Єврейський бойовий курінь в УГА. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Поразка більшовицької влади в Україні УНР в кільці фронтів: боротьба за збереження української держави. Денікінський режим на теренах України в другій половині 1919 р. Відновлення збройної експансії більшовицької Росії	Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Чи пов'язаний початок революційних подій в Україні з Лютневою революцією в Росії? Чи погоджуєтесь ви з думкою, що за характером Українська революція була національно-демократичною? Доведіть. Як змінився статус Центральної Ради після прийняття Першого універсалу? Якби ви були учасником революційних подій, то яку форму державності – автономію чи самостійність – підтримали б? Чому? Які були здобутки УЦР в українському державотворчому процесі? Чи могла, на вашу думку, Центральна Рада виконати умови ультиматуму Раднаркому й залишитися при владі? Який із чотирьох універсалів мав найбільше значення для подальшого розвитку України? Чому П. Скоропадський, будучи генералом, який воював проти німців, погодився очолити державу, створену за їхньої підтримки? А як вчинили б ви за такої ситуації? Чи погоджуєтесь ви з думкою, що перебування України під імперською владою призвело до втрати українським суспільством демократичних традицій? Чому? Чи можна стверджувати, що формою державного устрою України з установленням радянської влади стала диктатура більшовиків? Чому не відбулося антибільшовицького повстання, на яке розраховував С. Петлюра, просуваючись Україною разом з польськими військами?
---	---	--

	та окупація теренів УНР. Перший зимовий похід Армії УНР Варшавська угода. Війна УНР проти більшовицької Росії. Контрнаступ більшовицьких армій на Львів і Варшаву. Поразки Червоної армії під Варшавою–Замостям. Поразка Збройних сил Півдня Росії. «Червоний» терор у Криму Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР Розвиток культури у 1917–1921 рр. Особливості пропаганди протиборчих сторін. Міжетнічні відносини в Україні 1917– 1921 рр. Міжетнічні конфлікти, їх наслідки. Повсякдення в умовах революцій та воєн. Політична і трудова еміграція. Історичні уроки Української революції та боротьби за незалежність	Якими є уроки та наслідки українського визвольного руху? Групові та індивідуальні дослідження порівняльного змісту, наприклад, «Скоропадський і Маннергейм: український і фінський досвід державності» Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 3. ПРОВІДНІ ДЕРЖАВИ СВІТУ: ВИКЛИКИ МІЖВОЄННОГО ЧАСУ		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [ГІО 1.1] <i>Визначає</i> тривалість (хронологічні межі) доби «проспериті», Великої депресії, «Нового курсу», існування Веймарської республіки, Громадянської війни в Іспанії; [12 ГІО 1.1.2-1], <i>встановлює</i> хронологічну послідовність і синхронність подій (в межах теми); [12 ГІО 1.1.2] Доцільно <i>застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «авторитаризм», «антисемітизм», «комуністичний режим», «корпоративна держава», «нацизм (націонал-	Сполучені Штати Америки: доба «проспериті», Велика депресія, «Новий курс» Франкліна Рузвельта. Особливості економічного і суспільно-політичного розвитку Великої Британії та Франції в 1920–1930-ті рр. Авторитарні та тоталітарні режими. Ідеологія та соціальна база комуністичного режиму, фашизму та нацизму. Італія після Першої світової війни. Прихід до влади фашистів. Фашистський режим Беніто Муссоліні. Особливості розвитку Німеччини. Веймарська республіка. А. Гітлер.	Порівняння особливостей розвитку провідних держав світу в міжвоєнний період; визначення сутності протистояння між тоталітарними режимами та демократичними рухами; відображення результатів аналізу у формі кластерної карти, порівняльної таблиці Аналіз та оцінювання на основі історичних документів діяльності Адольфа Гітлера, Беніто Муссоліні, Джеймса Макдональда, Едуарда Даладье, Йосифа Сталіна, Франкліна Рузвельта; відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера, діаграми Венна, укладання історичних портретів, уявних інтерв'ю/прес-конференцій, хронологічних панелей

соціалізм)), «нова економічна політика (неп)», «проспериті», «тоталітаризм», «фашизм»; [12 ГЮ 4.3.1-1] <i>Аналізує та оцінює діяльність</i> Адольфа Гітлера, Беніто Муссоліні, Джеймса Макдональда, Едуарда Даладье, Йосифа Сталіна, Франкліна Рузвельта [12 ГЮ 4.3.2-1]; <i>встановлює</i> вплив особистості на історію [12 ГЮ 1.2.1-2] <i>Виявляє</i> особливості розвитку провідних держав світу в міжвоєнний період, зокрема характер економічного зростання у світі 1920-х рр.; імперський характер політичного режиму СРСР/СССР; сутність протистояння між тоталітарними режимами та демократичними рухами [12 ГЮ 1.3.2-1] <i>Реконструює</i> історичну ситуацію на основі зібраних фактів з урахуванням різних інтерпретацій [12 ГЮ 4.3.1-2] <i>Аналізує та оцінює</i> історичні процеси на основі їх передумов, перебігу й результатів, зокрема визначає передумови, механізми та наслідки утвердження тоталітарних режимів в Італії та Німеччині; цілі та методи політики «великого стрибка» в СРСР/СССР; [12 ГЮ 4.1.3-1] <i>Виявляє</i> (з використанням історичної карти та інших джерел) зміни в геополітичній ситуації в Європі в міжвоєнний період [12 ГЮ 2.1.1-2] <i>Добирає та оцінює</i> різноманітну інформацію щодо світоглядного наповнення тоталітарних ідеологій, їхню спрямованість проти інтересів людини і засад людяності [12 ГЮ 4.2.1-2]. <i>Виявляє</i> у пропонуваніх для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГЮ 5.1.3-1]	Утвердження та сутність нацизму: основні ідеї та пропаганда. Антисемітизм. Співпраця нацистської Німеччини та СРСР. Союз Радянських / Советських Соціалістичних Республік (Радянський/ Советський Союз, СРСР/СССР) - держава імперського типу. Політика «воєнного комунізму» та непу. Масовий голод 1921-23 рр. Військово-промислова модернізація. Суцільна колективізація. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид українського народу. Особливості комуністичного тоталітарного режиму в СРСР/СССР: ознаки та прояви. Масові репресії. Великий терор.	Обговорення та дискусії на основі відкритих та контroversійних питань: Чи був «Новий курс» Франкліна Рузвельта ефективною відповіддю на виклики Великої депресії? Чим цінний досвід її подолання для сучасних держав? У чому полягали сильні й слабкі сторони демократичної моделі розвитку в міжвоєнні роки? Що сприяло перемозі більшовицького перевороту в листопаді 1917 р.? СРСР: союз вільних і рівноправних республік чи нове обличчя російської імперії під червоним прапором? Які чинники сприяли популяризації ідей Гітлера, Муссоліні та Сталіна серед широких мас населення? Які уроки має винести людство з історії тоталітарних режимів? Групові та індивідуальні дослідження: Вплив особистостей на історію в міжвоєнний період Світоглядне наповнення тоталітарних ідеологій Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид українського народу Суспільне життя Європи в міжвоєнний період мовою візуальних історичних джерел Голодомор мовою документів, свідчень, чисел Права людини в умовах демократії та тоталітарних режимів
---	---	--

<i>Оцінює</i> ситуації щодо дотримання законів, соціальних норм і правил в провідних державах світу в міжвоєнний період [12 ГІО 5.2.2] <i>Ідентифікує</i> прояви дискримінації та утисків в тоталітарних державах в 20-30-ті роки ХХ ст. [12 ГІО 5.3.2-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в провідних державах світу в міжвоєнний період <i>установлює</i> залежності між розвитком демократії, дотриманням прав людини в державах і добробутом населення [12 ГІО 6.1.1-3]		Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 4. УКРАЇНА У СКЛАДІ ТОТАЛІТАРНОЇ ІМПЕРІЇ – СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [ГІО 1.1] <i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб в українських землях у складі УСРР у 20-30-ті роки [12 ГІО 1.2.1] <i>Виявляє і прогнозує</i> суспільні (історичні) зміни [ГІО 1.3] <i>Визначає</i> тенденції розвитку українського суспільства у 20-30-ті роки [12 ГІО 1.3.2] <i>Характеризує</i> геополітичний простір українських земель в складі УСРР у 1920-30-ті рр. [12 ГІО 2.1.1] <i>Характеризує</i> особливості історико-географічних й економічних регіонів у складі УСРР у 20-30-ті роки [12 ГІО 2.2.1] <i>Добирає і систематизує</i> різні за видами й походженням джерела історичної інформації, зокрема й для виконання пізнавально-дослідницьких проєктів щодо означеного періоду [12 ГІО 3.1.1] <i>Аналізує та оцінює</i> різні за видами й	Статус УСРР у складі СРСР. Адміністративно-територіальний поділ УСРР. Антибільшовицький повстанський рух. Голод 1921–1923 рр.: причини, наслідки, іноземна допомога жертвам голоду Впровадження непу в УСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності Політика коренізації в УСРР: ставлення влади та населення. Олександр Шумський. Згорання та наслідки українізації. Микола Скрипник. Утворення Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР Релігійне життя в УСРР. Українська автокефальна православна церква (УАПЦ) Хлібозаготівельні кризи. Форсована індустріалізація. Створення військово-промислового комплексу. Згорання	Аналіз первинних історичних джерел, що відображають позиції і настрої різних верств українського населення, пошук і добір нових джерел у процесі дослідження Аналіз нормативно-правових актів та наслідків їхнього прийняття щодо входження до складу СРСР та формування більшовицького режиму в Україні Складання структурно-логічних схем: причини, сутність та ліквідація НЕПа; сутність і напрями політики коренізації та українізації; здобутки й ціна індустріалізації Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Чи була Україна незалежною суверенною державою на початку 20-х років? Чому, незважаючи на економічні досягнення, радянський уряд почав згорати НЕП наприкінці 20-х років? Чи мала політика українізації позитивні наслідки для України?

походженням джерела інформації, установлює достовірність джерела інформації [12 ГІО 3.2.1] [12 ГІО 3.3.1] <i>Критично аналізує</i> причини різних інтерпретацій історичної інформації щодо становища і розвитку українського суспільства у складі УСРР у 20-30-ті роки [12 ГІО 3.3.2] <i>Систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію про становище і розвиток українських земель у складі УСРР [ГІО 4.1] <i>Характеризує</i> системно-структурні зв'язки в історичному процесі 20-30-х рр. [12 ГІО 4.1.1] <i>Інтерпретує</i> факти, явища, процеси з історії українських земель у складі УСРР у 20-30-ті роки, формулює судження, гіпотезу [ГІО 4.3] <i>Добирає</i> аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичних подій, явищ, процесів в українських землях у складі УСРР у 20-30-ті роки, [12 ГІО 4.2.1], <i>оцінює</i> аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.2] <i>Оцінює</i> історичні постаті, окремі соціальні групи, як суб'єктів історичного процесу зазначеного періоду [12 ГІО 4.3.2-1] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства у складі УСРР у 20-30-ті роки [12 ГІО 4.3.2-3] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в українських землях у складі УСРР у 20-30-ті роки	непу. Голод 1928–1929 рр. Перехід до планової економіки. Розкуркуленьня і насильницька колективізація. Опір селянства. Примусові хлібозаготівлі. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Порушення прав людини в умовах тоталітарного режиму. Масові репресії. Політичні процеси 1920-х – початку 1930-х рр. Великий терор. Згортання українізації. Розстріляне відродження. Антицерковна політика влади та її наслідки. Ліквідація УАПЦ. Конституція УРСР 1937 р. Ідеологізація національно-культурного життя радянської України. Освіта. Наука. Мистецькі спілки у 1920–1930-х рр. Митці Розстріляного відродження й апологети соцреалізму. Кінематограф. Посилення російської експансії у сферах освіти, науки, мистецтва.	Чи можемо ми сказати, що певні наслідки колективізацій й сьогодні відчуються в сільському господарстві України? Як ви думаєте, чи вплинув Голодомор на свідомість людей? Які суперечності між дійсним і визначеним Конституцією 1937 р. і державно-політичним статусом УРСР? Яка взаємозалежність між установленням єдиновладдя Йосифа Сталіна й утвердженням однопартійності? Індивідуальні та групові проекти щодо проявів і наслідків діяльності більшовицької влади на теренах України Проміжний модульний контроль: тестування
---	---	---

<i>обґрунтовує</i> необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1] <i>Ідентифікує</i> прояви дискримінації та утисків в житті українського суспільства у складі УСРР у 20-30-ті роки [12 ГІО 5.3.2-1] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів суспільного життя в українських землях у складі УСРР у 20-30-ті роки [12 ГІО 6.3.1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в українських землях у складі УСРР у 20-30-ті роки <i>установлює</i> залежності між розвитком демократії, дотриманням прав людини в державах і добробутом населення [12 ГІО 6.1.1-3] <i>Прогнозує</i> розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-2]		
Модуль 5. ДЕРЖАВИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ І ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає час утворення нових держав у Центрально-Східній Європі [ГІО 1.1] <i>Розкриває</i> взаємозв'язки й тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2], встановлює хронологічну послідовність та синхронність процесів та подій в державах Центрально-Східної Європи [12 ГІО 1.1.2] <i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб в українських землях у складі інших держав у 20-30-ті роки [12 ГІО 1.2.1] <i>Використовує історичну карту</i> та інші джерела для пояснення/аналізу змін в геополітичній ситуації в Центрально-Східній Європі в міжвоєнний період [12 ГІО 2.1.1-2] <i>Характеризує</i> геополітичний простір	Міжвоєнна карта Центральної та Східної Європи. Формування нових національних держав після Першої світової війни (Польща, Чехословаччина, Угорщина, Румунія, Болгарія, Королівство сербів, хорватів і словенців / Югославія). Міжнародні договори, що визначили нові кордони (Версальська система, Сен-Жерменський, Тріанонський, Севрський договори) та їхній вплив на українські західні землі. Особливості державного й політичного розвитку нових країн. Соціально-економічний і політичний розвиток Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії, Югославії.	Порівняння особливостей розвитку держав Центрально-Східної Європи в міжвоєнний період; відображення результатів аналізу у формі кластерної карти, порівняльної таблиці Аналіз та оцінювання на основі історичних документів діяльності Томаша Масарика, Юзефа Пілсудського, Міклоша Горті; відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера, діаграми Венна, укладання історичних портретів, уявних інтерв'ю/прес-конференцій, хронологічних панелей Складання порівняльних таблиць та ментальних карт щодо статусу різних українських земель та політики влади щодо них Складання структурно-логічних схем з

західноукраїнських земель у складі інших держав у 1920-1930-х рр. [12 ГЮ 2.1.1] <i>Характеризує</i> особливості історико-географічних й економічних регіонів у складі інших держав у 1920-1930-х рр. [12 ГЮ 2.2.1] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «королівська диктатура», «примусова асиміляція», «санація», «сепаратистський рух» [12 ГЮ 4.3.1-1] <i>Узагальнює та інтегрує</i> різні трактування історичних подій, явищ і процесів, оцінки політичної діяльності історичних осіб (Томаша Масарика, Юзефа Пілсудського, Міклоша Горті) [12 ГЮ 4.3.1]; <i>встановлює</i> вплив особистості на історію [12 ГЮ 1.2.1-2] <i>Оцінює</i> історичні постаті, окремі соціальні групи, як суб'єктів історичного процесу зазначеного періоду [12 ГЮ 4.3.2-1] <i>Виявляє</i> особливості розвитку держав Центрально-Східної Європи в міжвоєнний період, зокрема становлення авторитарних режимів у країнах Центрально-Східної Європи, посилення національних проблем у центрально-східноєвропейському регіоні, політики Польщі в Галичині й на Волині та причини наростання напруги між українцями і поляками внаслідок пацифікації, осадництва та примусової колонізації [12 ГЮ 1.3.2-1]; <i>Виявляє</i> зміни та визначає тенденції розвитку суспільства в західноукраїнських землях у 20-30 рр. [ГЮ 1.3] [12 ГЮ 1.3.2] <i>Аналізує та оцінює</i> історичні процеси на основі їх передумов, перебігу й результатів [12 ГЮ 4.1.3-1] <i>розкриває</i> особливості становлення	Становлення Другої Речі Посполитої, переворот 1926 р. та режим Юзефа Пілсудського. Утворення Чехословацької держави; політика Томаша Масарика. Угорська революція та встановлення режиму Міклоша Горті. Королівська диктатура в Румунії та режим Йона Антонеску. Політична нестабільність і королівські диктатури в Болгарії. Королівство сербів, хорватів і словенців: процес проголошення Югославії та міжнаціональна політика. Національні меншини і міжнаціональні відносини. Статус та соціально-економічне становище національних меншин у країнах Центрально-Східної Європи. Політика міжвоєнних держав щодо українців у Польщі, Чехословаччині, Румунії. Внутрішня і зовнішня політика нових держав щодо етнічного різноманіття. 4. Правовий статус і політика щодо українських земель. Правовий статус українських земель у складі Польщі; політика щодо «східних кресів», адміністративно-територіальні реформи. Міжетнічні відносини у Галичині й Волині; осадництво, "пацифікація", репресії. Економічний розвиток українських спільнот у межах Польської держави; кооперативний рух. Культурно-просвітні, спортивні та політичні організації українців у Польщі; діяльність УНДО, ОУН (Євген Коновалець). Становище українців у	визначенням змін і тенденцій розвитку суспільства в західноукраїнських землях Характеристика геополітичного простору і тенденцій розвитку економіки західної України на основі карти Підготовка досліджень на основі підбору та аналізу відкритих джерел щодо діяльності української спільноти в різних сферах життя Рольова гра або симуляція дипломатичної конференції політичних лідерів держав Центрально-Східної Європи з обговорення важливих міжнародних питань Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Як Першу світову війну та розпад імперій сприймали народи Центрально-Східної Європи? Як Перша світова війна вплинула на політичний та економічний розвиток країн Центрально-Східної Європи? Які політичні та економічні виклики стояли перед новоствореними державами Центрально-Східної Європи в міжвоєнний період? Які чинники сприяли становленню авторитарних режимів у більшості держав Центрально-Східної Європи в міжвоєнний період? Чи були альтернативи авторитаризму державах Центрально-Східної Європи в міжвоєнний період? Як зміна державних кордонів після Першої світової війни вплинула на етнічні та національні відносини у Центрально-Східній
---	--	--

авторитаризму в країнах Центрально-Східної Європи [12 ГІО 4.1.3-1] <i>Виявляє</i> чинники, які впливають на інтерпретацію історичної та суспільної інформації [12 ГІО 3.3.2-1], <i>критично</i> аналізує причини різних інтерпретацій історичної та суспільної інформації [12 ГІО 3.3.2] <i>Систематизує</i> й <i>узагальнює</i> історичну інформацію про перебіг економічних, політичних і культурних процесів у країнах Центрально-Східної Європи в міжвоєнний період, про становище і розвиток західноукраїнських земель у складі інших держав у 20-30-ті роки, порівнює розвиток країн регіону в міжвоєнний період; [ГІО 4.1]. <i>Оцінює</i> українську історичну спільноту за сферами її діяльності (політична, економічна, соціальна, культурна) [12 ГІО 4.1.2] <i>Добирає</i> аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичних подій, явищ, процесів в західноукраїнських землях [12 ГІО 4.2.1], <i>оцінює</i> аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.2] <i>Виявляє</i> у пропозованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] <i>Оцінює</i> ситуації щодо дотримання законів, соціальних норм і правил в житті українського суспільства у складі інших держав у 20-30-ті роки [12 ГІО 5.2.2] <i>Ідентифікує</i> прояви дискримінації та утисків в державах Центрально-Східної Європи в 20-30-ті роки ХХ ст. [12 ГІО 5.3.2-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в	Румунії: правовий статус, політичне, економічне, суспільне життя; діяльність Української національної партії. Правове та суспільно-політичне становище українських земель у складі Чехословаччини; автономія Підкарпатської Русі (Закарпаття). Суспільно-політичне й економічне життя українців у Чехословаччині; Карпатська Україна; Карпатська Січ; діяльність Августина Волошина. Культурне, релігійне і політичне життя західноукраїнських територій. Розвиток освіти, культури, церковного (греко-католицького та православного) життя під чужою владою. Громадянська активність, діяльність українських спортивних, просвітніх, освітніх установ. Уряд УНР в еміграції; українська політична еміграція як фактор впливу на міжнародну спільноту та політику держав регіону.	Європі? Чи можна стверджувати, що міжвоєнний період був періодом політичної нестабільності для країн Центрально-Східної Європи? Що було причиною цієї нестабільності? Із чим був пов'язаний найбільший вплив УНДО порівняно з іншими організаціями й політичними партіями на українське населення? Якби вам випала нагода в ті часи стати членом ОУН, чи погодилися б ви? Чи можна вважати політику в національному питанні правлячих режимів Румунії та Польщі щодо українських земель подібною? Які були особливості та головні риси національної політики Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини щодо українського населення? Які були історичні умови формування ідейних течій українського руху в західноукраїнських землях? Чи пов'язані події в Карпатській Україні з її геополітичним становищем? Які були основні тенденції та суперечності розвитку культури на західноукраїнських землях? Групові та індивідуальні дослідження: Центрально-Східна Європа: боротьба між демократією і авторитаризмом в міжвоєнний період Міжнаціональні відносини в Центрально-Східній Європі: від конфліктів до пошуку порозуміння
---	--	---

українських землях у складі інших держав у 20-30-ті роки <i>установлює</i> залежності між розвитком демократії, дотриманням прав людини в державах і добробутом населення [12 ГЮ 6.1.1-3] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів суспільного життя [12 ГЮ 6.3.1] <i>Прогнозує</i> розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГЮ 6.3.1-2]		Національні меншини та їх роль у політичному житті міжвоєнної Центрально-Східної Європи Україна в контексті політичних процесів Центрально-Східної Європи між двома світовими війнами Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 6. ДЕРЖАВИ АЗІЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає час національних революцій в Китаї і Туреччині [ГЮ 1.1] <i>Розкриває</i> взаємозв'язки й тяглість суспільного розвитку [ГЮ 1.2], встановлює хронологічну послідовність та синхронність події економічного та суспільного життя Японії, Китаю, Індії, мусульманських держав та країн Латинської Америки; [12 ГЮ 1.1.2] <i>Використовує</i> історичну карту та інші джерела для характеристики геополітичного простору держав Азії та Латинської імперії в міжвоєнний період, <i>пояснення</i> витоків та сутності Близькосхідної проблеми [12 ГЮ 2.1.1-1] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «гандизм», «етатизм», «латифундія», «сіонізм», «хунта» [12 ГЮ 4.3.1-1] <i>Узагальнює</i> різні трактування історичних подій, явищ і процесів в державах Азії та Латинської імперії в міжвоєнний період [12 ГЮ 4.3.1]. <i>Висловлює</i> судження щодо діяльності Кемаля Ататюрка, Махатми Ганді, Чан Кайші [12 ГЮ 4.3.2-1], встановлює вплив особистості на історію [12 ГЮ 1.2.1-2]	Модернізація та милітаризація Японії. Зовнішня експансіоністська політика. Національна революція в Китаї. Боротьба за владу між КПК і Гомінданом. Чан Кайші. Антиколоніальний рух в Індії. Акції громадянської непокорі. Махатма Ганді. Модернізація Туреччини та Ірану. Кемаль Ататюрк. Витоки та сутність Близькосхідної проблеми. Протиборство демократичних сил і диктаторських режимів в Латинській Америці.	Порівняння особливостей розвитку держав Азії та Латинської імперії в міжвоєнний період; відображення результатів аналізу у формі кластерної карти, порівняльної таблиці Аналіз та оцінювання на основі історичних документів діяльності Кемаля Ататюрка, Махатми Ганді, Чан Кайші; відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера, діаграми Венна, укладання історичних портретів, уявних інтерв'ю/прес-конференцій, хронологічних панелей Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Яку роль відіграли колоніальні імперії в політичному і економічному житті держав Азії та Латинської Америки в міжвоєнний період? Як міжнародна політична ситуація вплинула на визвольні рухи в Азії та Латинській Америці? Які чинники сприяли розвитку диктаторських режимів у Латинській Америці? Чи можна вважати міжвоєнний період у державах Азії та Латинської Америки часом

<i>Виявляє</i> особливості модернізаційних процесів у країнах Азії та Латинської Америки, антиколоніального руху в Індії та національного руху в Китаї; причини, характерні риси та наслідки милітаризації Японії [12 ГІО 1.3.2-1]; <i>Систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію про економічне та суспільне життя населення в країнах Азії та Латинської Америки в міжвоєнний період з позицій протистояння демократії та авторитаризму, порівнює розвиток країн регіону в міжвоєнний період; [ГІО 4.1]. <i>Добирає і систематизує</i> різні за видами й походженням джерела історичної інформації, зокрема й для виконання пізнавально-дослідницьких проєктів щодо означеного періоду [12 ГІО 3.1.1] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] <i>Ідентифікує</i> прояви дискримінації та утисків в державах Азії та Латинської Америки в 20-30-ті роки ХХ ст. [12 ГІО 5.3.2-1] <i>Визначає</i> тенденції економічного та суспільного розвитку країн Азії та Латинської Америки в міжвоєнний період [12 ГІО 1.3.2]		політичної нестабільності? Чому? Групові та індивідуальні дослідження: Політичні дилеми: протистояння демократичних сил і диктаторських режимів в державах Азії та Латинської Америки Махатма Ганді – основоположник філософії ненасильства Економічні стратегії країн Азії у міжвоєнний період Портрет національного лідера (Кемаль Ататюрк, Махатма Ганді, Чан Кайші, Сунь Ятсен – на вибір учителя/вчительки або учня/учениці) Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 7. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ТА ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ в 20-30-х роках ХХ ст.		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає час національних революцій в Китаї і Туреччині [ГІО 1.1] <i>Розкриває</i> взаємозв'язки й тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2], встановлює хронологічну послідовність та синхронність подій економічного та суспільного життя Японії, Китаю, Індії, мусульманських держав та країн Латинської Америки; [12 ГІО 1.1.2]	Найвагоміші досягнення науки, техніки, мистецтва. Основні ідеї й течії в мистецтві. Масова культура. Розвиток кінематографу та театру. Спорт та олімпійський рух. Зміни в повсякденному житті: одязі, харчуванні, облаштуванні житла, організації дозвілля тощо.	Порівняння розвитку культури в демократичних і тоталітарних державах; визначення тенденцій в розвитку культури в міжвоєнний період, мистецькі здобутки та напрями (течії) модернізму; відображення результатів аналізу у формі кластерної карти, порівняльної таблиці Аналіз та оцінювання наукової / мистецької діяльності Сальвадора Далі, Альберта

<i>Використовує історичну карту та інші джерела для характеристики геополітичного простору держав Азії та Латинської імперії в міжвоєнний період, пояснення витоків та сутності Близькосхідної проблеми [12 ГІО 2.1.1-1]</i> <i>Доцільно застосовує поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «гандизм», «етатизм», «латифундія», «сіонізм», «хунта» [12 ГІО 4.3.1-1]</i> <i>Узагальнює різні трактування історичних подій, явищ і процесів в державах Азії та Латинської імперії в міжвоєнний період [12 ГІО 4.3.1].</i> <i>Висловлює судження щодо діяльності Кемаля Ататюрка, Махатми Ганді, Чан Кайші [12 ГІО 4.3.2-1], встановлює вплив особистості на історію [12 ГІО 1.2.1-2]</i> <i>Виявляє особливості модернізаційних процесів у країнах Азії та Латинської Америки, антиколоніального руху в Індії та національного руху в Китаї; причини, характерні риси та наслідки мілітаризації Японії [12 ГІО 1.3.2-1];</i> <i>Систематизує й узагальнює історичну інформацію про економічне та суспільне життя населення в країнах Азії та Латинської Америки в міжвоєнний період з позицій протистояння демократії та авторитаризму, порівнює розвиток країн регіону в міжвоєнний період; [ГІО 4.1].</i> <i>Добирає і систематизує різні за видами й походженням джерела історичної інформації, зокрема й для виконання пізнавально-дослідницьких проєктів щодо означеного періоду [12 ГІО 3.1.1]</i> <i>Виявляє у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1]</i>	Особливості розвитку культури в демократичних і тоталітарних державах	Ейнштейна, Чарлі Чапліна; провідних наукових ідей міжвоєнного періоду, досягнень в галузі літератури та мистецтва, змін в повсякденному житті населення в першій половині ХХ ст.; відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера, діаграми Венна, укладання уявних інтерв'ю / прес-конференцій, уявних експозицій та музеїв Історична реконструкція повсякденного життя того часу Уявні туристичні тури історико-культурними об'єктами міжвоєнного часу Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Яку роль відіграв кінематограф у формуванні суспільної свідомості в міжвоєнний період? Як масова культура міжвоєнного періоду формувала нові соціальні стереотипи та норми поведінки? Як змінювалися соціальні ролі жінок в міжвоєнний період? Як політичні ідеології (фашизм, комунізм) впливали на повсякденне життя і культуру в різних країнах? Як розвиток технологій змінив спосіб життя людей у міжвоєнний період? Яка роль культури та пропаганди в міжвоєнний період у формуванні суспільних настроїв? Як мистецтво, кіно, література і засоби масової інформації використовувалися для підтримки або протидії тоталітарним режимам?
--	--	---

<i>Ідентифікує</i> прояви дискримінації та утисків в державах Азії та Латинської Америки в 20-30-ті роки XX ст. [12 ГІО 5.3.2-1] <i>Визначає</i> тенденції економічного та суспільного розвитку країн Азії та Латинської Америки в міжвоєнний період [12 ГІО 1.3.2]		Які з сучасних методів пропаганди походять з цього часу? Групові та індивідуальні дослідження: Роль кінематографу у формуванні масової культури 1920-1930-х років Радіо як новий засіб масової комунікації Жінки у 1920-30-х роках: емансипація і зміни в повсякденному житті Мода і стиль життя у міжвоєнний період Архітектурні шедеври 1920-30-х років Політичні ідеології та їхній вплив на культуру в 1920-30-х роках Сім'я і побут у 1920-30-х роках Масова культура як засіб пропаганди в 1920-30-х роках Проміжний модульний контроль: тестування
---	--	--

Модуль 8. СВІТ І УКРАЇНА НАПЕРЕДОДНІ ТА В ЧАСИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

<i>Здійснює</i> періодизацію Другої світової війни та подій війни на території України [12 ГІО 1.3.1], встановлює хронологічну послідовність та синхронність процесів та подій (в межах розділу) [12 ГІО 1.1.2] <i>Використовує</i> історичну карту та інші джерела для пояснення геополітичного становища в світі напередодні, в часи Другої світової війни та після неї, аналізу основних подій, театрів воєнних дій, змін державних кордонів у Європі, світі [12 ГІО 2.1.1-2] [12 ГІО 2.1.1]. <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «аншлюс», «Мюнхен», «політика “умиротворення”», «Судетська проблема», «антигітлерівська коаліція», «Велика трійка»,	Геополітична ситуація напередодні війни (друга половина 1930-х років). Міжнародна ситуація у світі: криза Версальсько-Вашингтонської системи, зростання агресивних тоталітарних режимів. Виникнення вогнищ війни (Далекий Схід, Африка, Європа); формування осі «Берлін – Рим – Токіо». Політика «умиротворення» агресора і її наслідки. Мюнхенська угода, аншлюс Австрії, розчленування Чехословаччини. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. та радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа) та його таємні протоколи. Українське питання в міжнародній політиці	Узагальнення та порівняння контрверсійних суджень й оцінки доби напередодні та в часи Другої світової війни, для формулювання власних висновків та аргументації; відображення результатів аналізу у формі кластерної карти, порівняльної таблиці Складання хронологічних/синхроністичних таблиць подій Другої світової війни Аналіз картографічного матеріалу для з'ясування особливостей геополітичного простору України під час війни, з'ясування особливостей подій і явищ того часу Аналіз статистичних даних, фото та відео документів та формулювання висновків щодо характеристики, особливостей, сутності та тенденцій подій і явищ часів війни
--	---	---

«Голокост», «другий фронт», «колабораціонізм», «лендліз», «нацистський “новий порядок”», «рух Опору» [12 ГІО 4.3.1-1] <i>Аналізує та оцінює</i> історичні процеси на основі їх передумов, перебігу й результатів, зокрема визначає причини та наслідки краху Версальсько-Вашингтонської системи; політики «умиротворення», Радянсько/советсько-німецького договору про ненапад; передумови, причини, характер та результати Другої світової війни [ГІО 1.3] <i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб під час Другої світової війни [12 ГІО 1.2.1] Характеризує та оцінює історичні зміни, зокрема основні політичні, економічні та світоглядні наслідки Другої світової війни [12 ГІО 1.3.2-2] <i>Характеризує</i> вплив історичних процесів на людину й спільноти, зокрема визначає особливості повсякденного життя під час війни, статус жінки та дітей в суспільстві в період війни; пояснює особливості окупаційного режиму та руху Опору на окупованих територіях; [12 ГІО 1.2.1-3] <i>Аналізує та оцінює</i> різні за видами й походженням джерела інформації щодо Другої світової війни та її впливу на Україну, установлює достовірність джерела інформації [12 ГІО 3.2.1] [12 ГІО 3.3.1] <i>Узагальнює</i> контрверсійні судження й оцінки доби напередодні та в часи Другої світової війни, для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Узагальнює та інтегрує</i> різні трактування історичних подій, явищ і процесів, оцінки	напередодні війни. Радянсько-німецькі договори та доля західноукраїнських земель. Початок Другої світової війни (1939 р.). Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Початок війни: напад Німеччини на Польщу, вступ СРСР у війну, поділ територій у Східній Європі. Українці у польській армії; реакція і діяльність ОУН, розкол на ОУН (Мельника) і ОУН(Бандери). Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини, Південної Бессарабії; «радянїзація» західноукраїнських земель. Розширення масштабів війни. Німецько-радянська війна (1941–1944). Театри бойових дій та ключові події війни у світі (Європа, Африка, Тихоокеанський регіон). Передумови і початок німецько-радянської війни; вторгнення військ «Вісі» на територію СРСР. «Тактика випаленої землі», поразки Червоної армії 1941 р., депортації німців та інших народів із території України. Окупаційний режим на теренах України (нацистський «новий порядок»): політика окупантів, колаборація, оstarбайтери, військовополонені, концтабори. Масове знищення мирного населення; Голокост, Бабин Яр, геноцид ромів, депортація євреїв, Праведники народів світу. Людина і суспільство під час війни. Повсякденне життя, стратегії	Дослідження та оцінка причин та змісту різних інтерпретацій історичної інформації щодо Другої світової війни, різних трактувань історичних подій, явищ і процесів, оцінки діяльності історичних осіб в роки Другої світової війни Аналіз та оцінювання на основі історичних документів діяльності Вінстона Черчіля, Дуайта Ейзенгауера, Йосифа Сталіна, Франкліна Рузвельта, Адольфа Гітлера; відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера, діаграми Венна, укладання історичних портретів, уявних інтерв'ю/прес-конференцій, хронологічних панелей Історична симуляцію дипломатичних перемовин напередодні Другої світової війни Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Чому Версальська система мирних договорів не змогла забезпечити тривалий мир? Яку роль зіграли тоталітарні режими у ескалації глобального конфлікту? Чи правильним був підхід західних держав до намагання зупинити агресію Гітлера через умиротворення? Чому Ліга Націй не змогла запобігти Другій світовій війні? Яким чином союзницька стратегія на Західному та Східному фронтах вплинула на результат війни? Чи є виправдання для використання атомної зброї проти Японії наприкінці війни? Як Друга світова війна змінила політичну карту світу?
---	--	--

діяльності історичних осіб в роки Другої світової війни [12 ГЮ 4.3.1] <i>Систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію про становище українських земель в роки Другої світової війни [ГЮ 4.1] <i>Добирає</i> аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичних подій, явищ, процесів в українських землях під час Другої світової війни [12 ГЮ 4.2.1], <i>оцінює</i> аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подій–Другої світової війни джерелах випадки порушення права на повагу до людської гідності, наслідки порушення міжнародного права [12 ГЮ 5.1.3-1] <i>Виявляє й оцінює</i> інформаційні маніпуляції й пропаганду воюючих сторін, ідентифікує упереджені погляди й припущення в джерелах інформації про добу напередодні та в часи Другої світової війни [12 ГЮ 3.2.2-2] <i>Формулює</i> питання щодо походження й змісту джерела інформації [12 ГЮ 3.2.1-1] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо значущих подій, явищ і процесів напередодні та в часи Другої світової війни [12 ГЮ 6.3.1] <i>Пояснює</i> важливість міжнародної співпраці у відсічі військовій агресії, необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту й невідворотності покарання за воєнні злочини, зокрема пояснює відповідальність тоталітарних режимів за розпалювання Другої світової війни, злочини проти людства під час війни [12 ГЮ 6.3.2-2] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних,	виживання: біженці, жінки, діти, полонені й в'язні, оstarбайтери, «чорносвітники». Особливості окупаційного режиму, рух Опору. Український визвольний рух: ОУН, Поліська Січ, Українська повстанська армія (УПА), Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), українсько-польське протистояння і трагедії міжетнічної боротьби. Радянський партизанський рух в Україні. Світова дипломатія & Антигітлерівська коаліція. Становлення антигітлерівської коаліції, програма ленд-лізу. Міжнародні конференції (Тегеранська, Ялтинська, Потсдамська), їхні рішення щодо післявоєнного устрою світу й українське питання на конференціях. Українці у військових формуваннях країн Об'єднаних Націй і держав «Вісі». Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Злочини тоталітарних режимів. Голокост і геноциди. Злочини нацистського і комуністичного режимів проти людства (масові розстріли, депортації, табори). Голокост в Україні та Європі, участь українців у порятунку євреїв (Праведники народів світу). Геноцид ромів, депортації кримськотатарського та інших народів Криму і півдня України. Завершення війни. Підсумки і наслідки. Капітуляція Німеччини та її союзників; Токійський і Нюрнберзький процеси.	Як Друга світова війна змінила розуміння прав людини та їхнього захисту на міжнародному рівні? Які були наслідки радянсько-німецьких договорів для України? Чи достатніми були мобілізаційні та евакуаційні заходи радянської влади? Чи не призвела німецько-радянська війна до заміни в Україні одного окупанта на іншого? Як ви оцінюєте різні види колабораціонізму в Україні за нацистської окупації? Чи був подібним вплив нацистського й комуністичного окупаційного режиму на спосіб життя та свідомість населення? Які були причини протистояння між течіями опору окупантам? Які були причини величезних людських і матеріальних втрат в Україні в 1944 р.? У чому сутність і суперечності стратегій ОУН і УПА? Групові та індивідуальні дослідження: Вплив особистостей на історію в період Другої світової війни Вирішальні битви Другої світової війни мовою документів, свідчень, статистики Злочини проти людства/геноциди під час Другої світової війни Друга світова війна скрізь призму літературних/мистецьких творів Спогади очевидців війни Фотопроект: «Повсякдення під час війни» Візуальна історія війни: Друга світова в об'єктиві кіно/фотокамери Військові союзи та коаліції у Другій світовій війні
--	---	---

соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства в роки Другої світової війни [12 ГЮ 4.3.2-3] <i>Обґрунтовує власні судження, висновки про діяльність Вінстона Черчіля, Дуайта Ейзенгауера, Йосифа Сталіна, Франкліна Рузвельта та ін. та їхню роль у ключових подіях Другої світової війни [12 ГЮ 4.3.2-1], встановлює вплив особистості на історію [12 ГЮ 1.2.1-2]</i>	Відновлення тоталітарного імперського режиму в УРСР. Людські і матеріальні втрати, демографічні та економічні наслідки війни для світу і України. Вплив війни на суспільну свідомість, культуру та пропаганду в часи Другої світової війни. Повсякденність, моральні виклики, уроки трагедії для сучасності.	Друга світова війна і технології: розвиток зброї, зв'язку та військових стратегій Післявоєнний світ: Ялтинська та Потсдамська конференції і новий світовий порядок Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 9. ІДЕНТИЧНІСТЬ. ГІДНІСТЬ. ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ		
<i>Оцінює вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГЮ 5.1.1-1]</i> <i>Виявляє у пропонуваніх для дослідження ситуаціях випадки порушення права на повагу до людської гідності й пропонує способи його захисту [12 ГЮ 5.1.3-1]</i> <i>Обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГЮ 5.2.1-1]</i> <i>Пояснює способи реалізації та механізми захисту власних прав у демократичний і законний спосіб [12 ГЮ 5.2.1-2]</i> <i>Оцінює ситуації щодо дотримання законів, соціальних норм і правил [12 ГЮ 5.2.2]</i> <i>Моделює соціальні ситуації з погляду дотримання прав людини й чинного законодавства [12 ГЮ 5.2.2-1]</i>	Людина – біосоціальна істота, індивід, особистість: Людські спільноти. Ідентичності людини Вплив ідентичності на погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку людини <i>Створення та нав'язування «правильних» ідентичностей (політичних, національних, соціальних) в умовах тоталітарних режимів 1920–1940-х рр. Практики стирання ідентичності як інструмент державного терору (на прикладі політики СРСР та нацистської Німеччини)¹</i> Гідність людини, право на повагу до гідності. Права і свободи людини Необхідність захисту прав і гідності людини. Запобігання ситуаціям	Моделювання і аналіз соціальних ситуацій з погляду дотримання прав людини й чинного законодавства Відбір і дослідження джерел щодо стандартних моделей поведінки в ситуаціях порушення прав людини Обговорення та дискусії на основі відкритих та контроверсійних питань: Що для вас означає поняття «людська спільнота»? Які основні характеристики визначають спільноту? Який зв'язок між індивідуальною ідентичністю та належністю до спільноти? Чи може одна існувати без іншої? Як індивід впливає на спільноту, і як спільнота впливає на індивіда? Як змінюється розуміння спільноти та ідентичності в сучасному світі? Які фактори впливають на ці зміни? Як політика тоталітарних режимів (нацизм, комунізм) впливала на формування та

¹ Виділені курсивом питання змісту модулів потребують особливої уваги вчителя до міжпредметних завдань, що мають використовуватись як в історичній. Так і громадянознавчій частині курсу

	неповаги до прав людини, приниження гідності власної та інших осіб. Моделі поведінки в ситуаціях порушення прав людини Шляхи реалізації та механізми захисту власних прав у демократичний і законний спосіб. Необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності <i>Історична аксіома гідності: злочини проти людства першої половини ХХ століття (масові репресії, Голодомор, Голокост) як найглибше приниження гідності та аргумент для запровадження універсального захисту прав людини у повоєнному світі</i>	нав'язування єдиної «правильної» ідентичності, і чому це ставало основною причиною масового порушення прав людини? Які конфлікти можуть виникати між індивідуальними потребами та інтересами спільноти? Як їх вирішувати? Чому захист прав людини є важливим для суспільства? Які наслідки можуть бути, якщо права людини не захищаються? Які основні загрози для прав людини існують у сучасному світі? Як забезпечити право на життя і особисту безпеку в умовах конфліктів та насильства? Як технологічний прогрес впливає на права людини? Як боротися з порушеннями прав людини в цифровому просторі? Як забезпечити повагу до людської гідності в різних сферах життя? Як забезпечити повагу до прав людини в освіті, охороні здоров'я, юстиції? Чому важливо, щоб закони, соціальні норми та правила відповідали правам людини? Які наслідки може мати невідповідність законів, соціальних норм і правил правам людини? Яка роль законів у захисті прав людини? Яким чином масові злочини та катастрофи (геноциди, світові війни, репресії) першої половини ХХ ст. стали визначальним аргументом для створення універсальної системи прав людини та міжнародного захисту після 1945 року?
--	--	--

Модуль 10. РІЗНОМАНІТНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ТА ІНКЛЮЗІЯ

<i>Обґрунтовує цінність соціального й культурного розмаїття, пояснює його переваги й виклики в сучасному суспільстві [12 ГІО 5.3.1]</i> <i>Доводить та ілюструє прикладами цінність інклюзії різних груп і різноманітності в суспільстві [12 ГІО 5.3.1-1]</i> <i>Ідентифікує прояви дискримінації та утисків [12 ГІО 5.3.2-1]</i> <i>Долучається до створення проєктів рішень, спрямованих на подолання дискримінації [12 ГІО 5.3.2-2]</i> <i>Обґрунтовує необхідність дотримання прав людини в громадському просторі, розпізнає порушення їх і дискримінацію [12 ГІО 2.3.2-2]</i>	Різнomanітність суспільства. Цінність соціального й культурного розмаїття, його переваги й виклики в сучасному суспільстві <i>Втрата соціального та культурного розмаїття (національних, мовних, релігійних груп) як наслідок політики тоталітарного знищення та примусової асиміляції (на прикладі СРСР та Нацистської Німеччини). Цінність розмаїття як запорука стійкості демократичного суспільства</i> Толерантне ставленням до людей з відмінними культурними, релігійними, політичними переконаннями Значення інклюзії і різноманітності в суспільстві Ідентифікація проявів дискримінації та утисків. Прийняття рішень, спрямованих на подолання дискримінації Створення безпечного середовища, вільного від утисків, насилля, булінгу, дискримінації <i>Державний антисемітизм та расизм: Ідентифікація інституційних проявів дискримінації та утисків, які були піднесені до рівня державної політики (на прикладі законодавства Третього Рейху та політики СРСР щодо «ворогів народу»). Історична відповідальність за їхнє подолання</i>	Пошук і дослідження джерел з обґрунтування цінності соціального й культурного розмаїття, його переваг й викликів в сучасному суспільстві Розроблення і реалізація проєктів із створення безпечного середовища, вільного від утисків, насилля, булінгу, дискримінації Дослідження та аналіз моделей поведінки і шляхи розв'язання ситуацій, коли людина може зазнати дискримінації в громадському просторі (в транспорті, освітньому закладі тощо) Проведення міні дослідження з теми: Дискримінація: Історія vs. Сучасність (порівняння механізмів (інструментів) дискримінації, використовуваних у середині ХХ ст. (наприклад, законодавчі обмеження прав за національною ознакою) із сучасними проявами дискримінації; визначення спільного й відмінного) Розігрування (симуляція) ситуацій дискримінації (наприклад, за ознакою статі, раси, віку); аналіз почуттів учасників, прогнозування шляхів вирішення конфліктів Розроблення алгоритмів дій у випадку, коли людина стала свідком порушення прав людини або дискримінації Підготовка есе або листа до органів місцевої влади з пропозиціями щодо покращення ситуації з дотриманням прав людини в місцевій громаді Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрoверсійних питань: Які причини можуть призводити до
---	--	--

		порушення прав людини та дискримінації? Як можна протидіяти порушенням прав людини та дискримінації на індивідуальному / колективному рівнях? Чи дотримуються в нашому суспільстві, на вашу думку, всі права людини? Наведіть приклади. Як ви оцінюєте ефективність дій держави щодо захисту прав людини? Як залучити більше людей до захисту прав людини та протидії дискримінації? Які навички необхідні для ефективного захисту прав людини та протидії дискримінації? Чи могла б ідея толерантності бути ефективним інструментом протидії державній дискримінації в умовах тоталітарних режимів? Які механізми (окрім толерантності) були необхідні для захисту різних груп населення? Проміжний модульний контроль: тестування
--	--	---

11 КЛАС

Очікувані результати навчання <i>Учень/учениця</i>	Пропонований зміст предмета	Види навчальної діяльності
Вступ. СВІТ І УКРАЇНА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XX ст.		
<i>Учень/учениця</i> <i>Вільно оперує</i> одиницями виміру історичного часу [12 ГІО 1.1.2] <i>Розкриває</i> взаємозв'язки й тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2] <i>Характеризує</i> геополітичний простір українських	Уроки та наслідки Другої світової війни для людства. Геополітична ситуація після Другої світової війни. Виклики та особливості розвитку повоєнного світу. Україна на політичній карті Європи. Періодизація історії світу й України	Співставлення подій Другої світової війни в Україні та Європі за допомогою таблиць (синхроністичної, порівняльної, узагальнюючої), історичної карти, ментальної карти Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних

земель і світу в після 1945 р. та виявляє взаємодію природного і соціального середовищ [12 ГІО 2.1.1] [ГІО 2.2] <i>Визначає тенденції розвитку суспільства, характерні для другої половини ХХ ст. – першої чверті ХХІ ст.</i> [12 ГІО 1.3.2] <i>Характеризує виклики, які стояли перед людством після Другої світової війни</i> [12 ГІО 4.1.1] <i>Пояснює взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку України та світу другої половини ХХ – першої чверті ХХІ ст.</i> [12 ГІО 4.3.2-3] <i>Інтерпретує факти, явища, процеси з історії України та світу другої половини ХХ – першої чверті ХХІ ст., формулює судження, гіпотези</i> [ГІО 4.3]	другої половини - –ХХ ст. Основні тенденції розвитку людства другої половини ХХ ст. Особливості курсу історії України від 1945 р. до початку ХХІ ст. Характеристики і особливості історичних джерел періоду Новітні ресурси створення, збереження і передачі історичної, суспільно-значущої інформації. Пропаганда. Маніпуляції історичною та суспільно-значущою інформацією	або текстових) для характеристики суспільних змін у 1914-1945 рр. в Україні та світі, визначення змісту і та особливостей джерел Формулювання запитань до історичних джерел та аналіз різних типів джерел за запитаннями вчителя і учнів Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Яким є значення подій 1914–1945 рр. для історичної долі України? Які результати Другої світової війни могли стати причинами наступних конфліктів? Які виклики стояли перед людством на початку ХХ ст. і після Другої світової війни? Як взаємодіяли політичні, економічні, соціальні та культурні чинники у розвитку суспільства другої половини ХХ ст.? Чому події Другої світової війни зазнають переосмислення та історичної переоцінки
Модуль 1. ПОВОЄННЕ ОБЛАШТУВАННЯ СВІТУ Й МІСЦЕ УКРАЇНИ. БІПОЛЯРНИЙ СВІТ НАПРИКІНЦІ 1940-х – 1960-х років		
<i>Орієнтується в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду: час створення ООН, поділу Німеччини; утворення НАТО і ОВД.</i> [ГІО 1.1]; <i>встановлює хронологічну послідовність і синхронність подій повоєнних часів, пов'язаних з утворенням біполярного світу</i> [12 ГІО 1.1.2] <i>Використовує історичну карту та інші джерела для пояснення/аналізу змін в геополітичній ситуації в Європі в повоєнний час</i> [12 ГІО 2.1.1-2] <i>Характеризує геополітичний простір українських земель/ формування територіальних меж УРСР у повоєнний період</i> [12 ГІО 2.1.1] <i>Розкриває причини і наслідки розв'язування</i>	Ялтинсько-Потсдамська система: формування нових кордонів та світового порядку. Обговорення та прийняття рішень на Ялтинській (лютий 1945 р.) та Потсдамській (липень–серпень 1945 р.) конференціях. Вплив цих рішень на формування повоєнних кордонів, у тому числі західних кордонів УРСР. Утворення Організації Об'єднаних Націй (ООН) та місце України. Створення ООН у 1945 р. як ключового гарант безпеки після Другої світової війни. Українська РСР як співзасновниця ООН: історичне	Аналіз на основі історичних документів умов та способу життя населення міст і сіл, становище жінки у повоєнний час, їхню динаміку, відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера діаграми Венна Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних або текстових) для характеристики суперечливих тенденцій у розвитку культури у повоєнні роки Формулювання запитань до історичних джерел та аналіз різних типів джерел за запитаннями вчителя і учнів Обговорення та дискусії на основі відкритих

«холодної війни» [12 ПО 4.1.3-1] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «біполярний світ», «доктрина», «конфронтація», «соціалістичний табір», «залізна завіса», «холодна війна» [12 ПО 4.3.1-1] <i>Характеризує</i> риси Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин [12 ПО 2.1.1] <i>Аналізує та систематизує</i> різні за видами й походженням джерела інформації, щодо подій/явищ/процесів повоєнних часів, установлює достовірність джерела інформації [12 ПО 3.2.1] [12 ПО 3.3.1] <i>Характеризує</i> вплив «плану Маршалла» на відбудову повоєнної Європи і формування «двополюсного світу» [12 ПО 1.2.1-3] <i>Узагальнює</i> контroversійні судження й оцінки встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами для формулювання власних висновків та аргументації [12 ПО 4.3.2-2] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ПО 5.1.3-1] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо значення «Загальної декларації прав людини» (1948 р.) і міжнародних пактів про права людини (1966 р.) як основи сучасного міжнародного права. [12 ПО 6.3.1] <i>Пояснює</i> необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту й невідворотності покарання за воєнні злочини, розкриває <i>мету, принципи та механізми</i> діяльності ООН, спеціалізованих організацій під егідою ООН, критерії ефективності діяльності ООН [12 ПО 6.3.2-2]	значення і участь у міжнародних організаціях (ЮНЕСКО, ВООЗ та ін.). Становлення повоєнного світового порядку: біполярність та «холодна війна». Поділ світу на два політичні блоки (США та СРСР) — початок «холодної війни». Доктрина Трумена, «План Маршалла» як засоби стримування комунізму у Європі. Поділ Німеччини, утворення ФРН і НДР, роль України в діяльності соціалістичного табору. Формування союзів та блоків. Створення НАТО (1949) і ОВД (1955) – еволюція біполярного протистояння. Включення УРСР до системи альянсів та участь у соціалістичних організаціях. Масові переміщення людей та встановлення кордонів України. Встановлення західного кордону УРСР згідно з угодами 1944–1945 рр. з Польщею, Чехословаччиною, Румунією. Депортації, «обмін населенням» між УРСР та Польщею (1944–1946), операція «Вісла» (1947), обмін територіями з Польщею (1951). Особливості політики стосовно переміщених осіб та етнічних меншин на території України. Локальні та глобальні кризи: вплив на Україну. Корейська війна (1950–1953): вплив на міжнародні відносини, відлуння в радянському суспільстві. Карибська криза (1962): арозуміння механізмів врегулювання криз та місце	та контroversійних питань: Як сформувались основні поняття теми «біполярний світ», «соціалістичний табір», «залізна завіса», «холодна війна»? Як спеціалізовані організації під егідою ООН сприяють розвитку світової економіки, освіти, науки і культури, охороні здоров'я? Які короткочасні і довготривалі наслідки має Корейська війна? Як і чому називався документ, відомий як «план Маршалла»? Чому СРСР не приєднався до «плану Маршалла»? Як операція «Вісла» пов'язана з встановленням повоєнних кордонів та іншими примусовими обмінами населення У чому цінність «Загальної декларації прав людини» (1948 р.) і міжнародних пактів про права людини (1966 р.)? Якою була реальна практика дотримання прав людини на території УРСР? Групові та індивідуальні дослідження: Геополітичні розвідки системи міжнародних відносин/проявів «холодної війни» наприкінці 1940-х – у 1960-х рр. Контroversії «холодної війни» Джордж Маршалл – один з основних ініціаторів атомних бомбардувань Хіросіми і Нагасаки та лауреат Нобелівської премії миру Проміжний модульний контроль: тестування
---	--	---

	України у військово-стратегічному просторі СРСР. Еволюція прав людини: міжнародна й українська динаміка. Прийняття «Загальної декларації прав людини» (1948) та міжнародних пактів ООН (1966). Права людини в контексті радянської держави: офіційна політика й реальні практики на території УРСР.	
Модуль 2. УКРАЇНА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД		
Орієнтується в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [ГІО 1.1] Здійснює періодизацію історичних процесів в Україні у повоєнний період [12 ГІО 1.3.1] Оцінює взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб у повоєнний період [12 ГІО 1.2.1] Аналізує та оцінює різні за видами й походженням джерела інформації щодо повоєнного періоду, установлює достовірність джерела інформації [12 ГІО 3.2.1] [12 ГІО 3.3.1] Систематизує й узагальнює історичну інформацію про масові депортації та обміни населенням; «радянізацію» та репресії; процеси відбудови господарства і культурне життя республіки; ідеологічні кампанії [ГІО 4.1] Добирає аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо українського визвольного руху в 1944–1950-х рр.; депортацій українців із західних областей УРСР та південно-східних областей Польщі ідеологічних кампаній, їхнього впливу на суспільну свідомість; оцінює аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища,	Відбудова промисловості: джерела та ресурси. Становище сільського господарства. Голод 1946–1947 рр. Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Політичні кампанії «боротьби». «Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. на території України. «Велика блокада» проти УПА. Депортації родин воїнів УПА. Оунівський рух в еміграції. Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи. Зміни у суспільній свідомості.	Аналіз на основі історичних документів умов та способу життя населення міст і сіл, становище жінки у повоєнний час, їхню динаміку, відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера діаграми Венна Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних або текстових) для характеристики суперечливих тенденцій у розвитку культури у повоєнні роки. Формулювання запитань до історичних джерел та аналіз різних типів джерел за запитаннями вчителя і учнів Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Як економічна модель відбудови впливала на подальший розвиток господарства, політичне становище СРСР та України під час здобуття незалежності? Чим відрізнялась така модель від моделей відбудови Західної Європи? Чому ОУН і УПА зазнали поразки? Яке значення українського національно-визвольного руху в післявоєнний період на західноукраїнських землях для історії

процесу [12 ГІО 4.2.2] Оцінює історичні постаті, окремі соціальні групи, як суб'єктів історичного процесу зазначеного періоду [12 ГІО 4.3.2-1] Пояснює взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства в повоєнний період [12 ГІО 4.3.2-3] Виявляє у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в Україні зазначеного періоду обґрунтовує необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1] Висловлює ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів повоєнного періоду [12 ГІО 6.3.1] Прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-2]		України? Як, на вашу думку, українське населення сприймало ідею змінити місця проживання у 1945–1951 рр.? Чому «обмін ділянками державних територій» 1951 р. називають «останньою депортацією» українців? Якими були основні суперечності розвитку культури України у повоєнний період? Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 3. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ		
Орієнтується в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [ГІО 1.1] Розкриває взаємозв'язки й тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2] Оцінює взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. [12 ГІО 1.2.1] Виявляє і прогнозує суспільні (історичні) зміни [ГІО 1.3] Визначає тенденції розвитку українського суспільства у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. [12 ГІО 1.3.2] Добирає і систематизує різні за видами й	Повстання у сталінських концтаборах і крах ГУТАБу. Участь українців у повстаннях. Постсталінський режим: між консервативним реформізмом і комуністичним фундаменталізмом. Спроби реформування економіки та державно-партійного устрою. XX з'їзд КПРС. Суперечності постсталінського зовнішньополітичного курсу СРСР. Посилення бюрократичного централізму в СРСР у 1970-х рр.	Порівняння способу життя населення у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. та у 30-х -40-х рр. за допомогою таблиць (синхроністичної, порівняльної, узагальнюючої), історичної карти, ментальної карти Аналіз на основі історичних документів змін що відбувалися в УРСР на початку деєталінізації, відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера діаграми Венна Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних або текстових) для характеристики феномену

походженням джерела історичної інформації, зокрема й для виконання пізнавально-дослідницьких проєктів щодо означеного періоду [12 ГІО 3.1.1] Аналізує та оцінює різні за видами й походженням джерела інформації, установлює достовірність джерела інформації [12 ГІО 3.2.1] [12 ГІО 3.3.1] Критично аналізує причини різних інтерпретацій історичної інформації щодо протиріч реформування промисловості, сільського господарства, соціальної сфери [12 ГІО 3.3.2] Систематизує й узагальнює історичну інформацію про деєталінізацію і лібералізацію суспільного життя, модернізацію економіки [ГІО 4.1] Оперує історичною та соціально значущою інформацією щодо інтерпретацій розвитку культури у період «відлиги» та зародження «шієдєсятництва» й дисидентського руху [12 ГІО 4.1.3] Добирає аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичних подій, явищ у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. [12 ГІО 4.2.1], оцінює аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.2] Оцінює історичні постаті, окремі соціальні групи, як суб'єктів історичного процесу зазначеного періоду [12 ГІО 4.3.2-1] Пояснює взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства у другій половині 1950-	Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічне становище Криму в складі УРСР. Національна структура населення Криму. Становище кримських татар у місцях депортації Соціально-економічна інтеграція Кримського півострова з Україною. Міграції, зміни національного складу населення. Спроби проведення «українізації». Кримськотатарський народ у місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину. «Шієдєсятництво». Підпільні групи та організації.. Дисидентський рух в Україні. Його ідейні засади, форми вияву й особливості. Підпільні групи та організації. Боротьба комуністичного режиму проти «шієдєсятників» і дисидентів. Особливості розвитку культури. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії. Особливості соціальної політики. Повсякденне життя.	«шієдєсятництва», дисидентського руху в Україні, проявів, наслідків політики російщення українського суспільства; визначення змісту і та особливостей джерел Формулювання запитань до історичних джерел та аналіз різних типів джерел за запитаннями вчителя і учнів Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Які наслідки мав для України ХХ з'їзд КПРС? Чому? Як вплинула деєталінізація на суспільно-політичне життя в Україні? Яким було ставлення у суспільстві до М. Хрущова та його реформ? Чому влада боролася з шієдєсятниками? Чому рухи шієдєсятників і дисидентів залишилась рухами інтелігенції і не були підтримані іншими верствами населення? Проміжний модульний контроль: тестування
---	--	--

х – першій половині 1960-х рр. [12 ГІО 4.3.2-3] Виявляє у пропонуваннях для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в Україні зазначеного періоду обґрунтовує необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1] Висловлює ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів суспільного життя другій половині у 1950-х – першій половині 1960-х рр. [12 ГІО 6.3.1] Прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-2]		
МОДУЛЬ 4. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ, ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду: час рейганоміки і тетчеризму, падіння авторитарних режимів у Греції, Португалії та Іспанії, укладення Римських угод та Маастрихтського договору [12 ГІО 1.1.2] <i>Використовує історичну карту</i> та інші джерела для пояснення/аналізу геополітичних змін в Європі в другій половині ХХ ст., процесів економічної інтеграції в Західній Європі [12 ГІО 2.1.1-2] <i>Розкриває причини, перебіг і наслідки</i> «економічного дива» у Федеративній Республіці Німеччині (ФРН) та Італії [12 ГІО 4.1.3-1] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, пояснює на прикладах зміст понять: «економічне диво», «Європейський союз (ЄС)», «економічне співтовариство (ЄЕС)», «інтеграція», «науково-технічна революція»,	Політичний розвиток держав Західної Європи, США у другій половині ХХ ст. Утвердження принципів громадянського суспільства. Падіння авторитарних режимів у Південно-Західній Європі в 1970-х рр. Об'єднання Німеччини. Німецьке та італійське «економічне диво». Соціальне ринкове господарство. «Рейганоміка». «Тетчеризм». Концепція постіндустріального (інформаційного) суспільства. Науково-технічна революція (НТР). Перехід від виробництва товарів до виробництва послуг. Рух афроамериканців США за громадянські права. Молодіжні виступи кінця 1960-х рр. Прояви етнонаціоналізму (проблеми Квебеку, Ольстеру, «баскське питання»).	Систематизація, аналіз різних за видами й походженням джерел інформації, щодо соціально-економічного, політичного розвитку країн Західної Європи, США у другій половині ХХ ст. Порівняльний аналіз демократичних рухів у країнах Західної Європи, США другої половини ХХ ст., представлення результатів за допомогою графічних організаторів, інфографіки тощо Пояснення особливостей молодіжних виступів кінця 1960-х рр. Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Чому у другій половині ХХ ст. відбулося утвердження принципів громадянського суспільства? Як науково-технічна революція вплинула на розвиток різних сфер життя людства?

«рейганоміка», «тетчеризм», «транснаціональна корпорація» [12 ГІО 4.3.1-1] <i>Аналізує, узагальнює</i> різні за видами й походженням джерела інформації, щодо основних тенденцій політичного, соціально-економічного розвитку США, країн Західної Європи в другій половині ХХ ст. [12 ГІО 3.2.1], [12 ГІО 3.3.1] <i>Характеризує</i> вплив науково-технічної революції на розвиток різних сфер життя людства; процеси зміцнення демократії та формування соціального ринкового господарства на Заході в другій половині ХХ ст. [12 ГІО 1.2.1-3] <i>Узагальнює</i> контроверсійні судження й оцінки подій/процесів/явищ для формулювання власних висновків та аргументації щодо проявів етнонаціоналізму (проблеми Квебеку, Ольстеру, «баскське питання») [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] <i>Пояснює</i> зростання ролі професійних фахівців і техніків, сутність політики зменшення соціальної нерівності; необхідність боротьби за громадянські права людини [12 ГІО 6.3.2-2] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо значення руху афроамериканців США за громадянські права, молодіжних виступів, боротьби за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин [12 ГІО 6.3.2-2] <i>Узагальнює та інтерпретує</i> різні оцінки політичної діяльності історичних осіб. <i>Висловлює</i> аргументовані судження щодо діяльності Джона Кеннеді, Конрада Аденауера, Мартіна Лютера Кінга, Рональда Рейгана, Шарля де Голля, та ін.;	Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин.	Чим важливі інтеграційні процеси в Європі та США? Групові та індивідуальні дослідження: <i>Молодіжний нонконформізм 1960-х - початку 1970-х рр.</i> Геополітичні розвідки інтеграційних процесів в Європі та США. Проміжний модульний контроль: тестування
--	--	--

<i>встановлює</i> вплив особистості на історію [12 ГЮ 1.2.1-2] <i>Розкриває</i> взаємозв'язки й тяглисть суспільного розвитку [ГЮ 1.2]		
Модуль 5. ДЕРЖАВИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ, СРСР У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає час встановлення/кризи/розпаду комуністичних режимів у державах у Центральній-Східній Європі; час утворення РЕВ; перебудови в СРСР/СССР; розпаду СРСР, Югославії, Чехословаччини [12 ГЮ 1.1.2] <i>Встановлює</i> хронологічну послідовність та синхронність процесів і подій в державах Заходу і Центрально-Східній Європі [12 ГЮ 1.1.2] <i>Використовує історичну карту</i> та інші джерела для пояснення/аналізу геополітичних змін у Центрально-Східній Європі в другій половині ХХ ст. [12 ГЮ 2.1.1-2] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, пояснює на прикладах зміст понять «геноцид», «гласність», «держав-сателіт», «оксамитова революція», «перебудова», «Празька весна», «РЕВ», сталінська модель соціалізму, «шокова терапія» [12 ГЮ 4.3.1-1] <i>Виявляє</i> особливості розвитку держав Центрально-Східної Європи в другій половині ХХ ст., зокрема встановлення сталінської моделі соціалізму, політики СРСР щодо держав-сателітів, причини наростання кризових явищ і краху «соціалістичного табору» [12 ГЮ 1.3.2-1] <i>Аналізує</i> особливості розвитку СФРЮ, причини посилення національних проблем у країні, роль етнічних проблем у війні в колишній Югославії [12 ГЮ 4.1.3-1] <i>Узагальнює</i> контрверсійні судження й оцінки	Реалізація сталінської моделі соціалізму в Польщі, Угорщині, Болгарії, Румунії, Чехословаччині. Особливості розвитку Югославії (СФРЮ). Доля українців у країнах Центрально-Східної Європи. Операція «Вісла». Економічна інтеграція держав-сателітів СРСР/СССР; Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ). Кризи комуністичних режимів країн Центрально-Східної Європи. Антикомуністичні виступи. Угорська революція 1956 р. «Празька весна» 1968 р., радянська/советська інтервенція в Чехословаччину. СРСР: від сталінізму – до Перебудови. Наростання системних кризових явищ в СРСР, країнах регіону в 70–80-х рр. ХХ ст. – у першій чверті ХХІ ст. Перебудова в СРСР. «Оксамитові революції». Трансформаційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи у першій чверті ХХІ ст.	Систематизація, аналіз різних за видами й походженням джерел інформації, щодо впливу сталінської моделі соціалізму на розвиток держав-сателітів, причин наростання кризових явищ і краху «соціалістичного табору» у другій половині ХХ ст. Порівняльний аналіз розвитку держав Центрально-Східної Європи, СРСР/РФ у другій половині ХХ ст. Використання різних джерел для узагальнення історичної інформації про боротьбу країн Центрально-Східної Європи проти політики СРСР, представлення результатів за допомогою графічних організаторів, інфографіки тощо Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Чому СРСР вдалося нав'язати комуністичні режими в Польщі, Угорщині, Болгарії, Румунії, Чехословаччині? Як розпад Радянського/Советського Союзу, Югославії та Чехословаччини вплинув на долю людей цих країн? Чому трансформаційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи мали різні наслідки? Групові та індивідуальні дослідження: ЄЕС (ЄС) – РЕВ: принципи існування, результати діяльності

подій/процесів/явищ для формулювання власних висновків та аргументації щодо впливу СРСР на розвиток держав Центрально-Східної Європи [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Узагальнює та інтерпретує</i> різні оцінки політичної діяльності історичних осіб. <i>Висловлює</i> аргументовані судження щодо діяльності Анджея Дуди, Вацлава Гавела, Далі Грибаускайте, Йосифа Броз Тіто, Леха Валенси, Олександра Дубчека [12 ГІО 4.3.1]; <i>встановлює</i> вплив особистості на історію [12 ГІО 1.2.1-2] <i>Систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію про перебіг економічних, політичних і культурних процесів у країнах Центрально-Східної Європи в другій половині ХХ ст., порівнює розвиток країн регіону в зазначений період; [ГІО 4.1]. <i>Виявляє</i> у пропонуваніх для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] <i>Пояснює</i> необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту й невідворотності покарання за воєнні злочини[12 ГІО 6.3.2-2]		Прояви дискримінації та утисків в державах Центрально-Східної Європи в другій половині ХХ ст. Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 6. УКРАЇНА В ПЕРІОД СИСТЕМНОЇ КРИЗИ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [ГІО 1.1] <i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб у другій половині 60-х – першій половині 80-х. рр. [12 ГІО 1.2.1] <i>Виявляє і прогнозує</i> суспільні (історичні) зміни [ГІО 1.3], <i>визначає</i> тенденції розвитку українського суспільства у другій половині 60-х – першій половині 80-х. рр. [12 ГІО 1.3.2]	Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні. Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник». Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод	Аналіз на основі історичних документів концепції «розвинутого соціалізму», створення на теренах СРСР нової спільноти людей – «радянський народ», відображення результатів аналізу за допомогою відображення результатів аналізу за допомогою таблиці, кластера діаграми Венна Порівняння рівня життя партійно-державної номенклатури і простих громадян; діяльності представників опозиційного руху другої

<i>Добирає і систематизує</i> різні за видами й походженням джерела історичної інформації щодо означеного періоду [12 ГІО 3.1.1], <i>аналізує та оцінює</i> джерела інформації, установлює достовірність джерела інформації [12 ГІО 3.2.1] [12 ГІО 3.3.1] <i>Систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію про період «застою», правозахисний рух в УРСР [ГІО 4.1] <i>Добирає аргументи</i> для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо системної кризи тоталітарної імперії, прояви цієї кризи в УРСР [12 ГІО 4.2.1] <i>Оцінює</i> історичні постаті, окремі соціальні групи, як суб'єктів історичного процесу зазначеного періоду [12 ГІО 4.3.2-1] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства зазначеного періоду [12 ГІО 4.3.2-3] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в українських землях зазначеного періоду <i>обґрунтовує</i> необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів суспільного життя в українських землях зазначеного періоду [12 ГІО 6.3.1]	(Українська Гельсінська група/УГГ). Прояви єврейського дисидентського та сіоністського руху на теренах УРСР. Опозиційна діяльність режимові в середовищі інших національних меншин. Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину. Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої програми. Життєвий рівень населення. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості. Особливості розвитку культури. Українське поетичне кіно. Український спорт. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ», «радянська людина» та їхні «вороги»	половини 60-х – першої половини 70-х. рр. і другої половини 70-х – першої половини 80-х. рр., ідеологічних орієнтирів періоду «застою» і «десталінізації» за допомогою таблиць (синхроністичної, порівняльної, узагальнюючої) Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних або текстових) для характеристики особливостей економічного розвитку УРСР у другій половині 1950-х – 1960-х рр. і в 1970-ті – на початку 1980-х рр., етнічних та соціальних змін у структурі суспільства, суперечливих тенденцій у розвитку соціальної сфери Формулювання запитань до історичних джерел та аналіз різних типів джерел за запитаннями вчителя і учнів Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Якими були риси державного ладу та державного устрою за Конституцією УРСР 1978 року? Яким було становище партійно-державної номенклатури? Як це впливало на настрої у суспільстві? За що боролися дисиденти та які методи використовували? Чи могли вони досягти своєї мети у радянському суспільстві, використовуючи подібні методи? Яким є значення і наслідки дисидентського руху в другій половині 60-х – на початку 80-х рр.? Чи згодні ви з думкою, що цей період був тільки періодом втрат для української культури?
--	--	--

		Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 7. ДЕРЖАВИ АЗІЇ, АФРИКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду: час японського «економічного дива», «культурної революції» Мао Цзедуна, здобуття незалежності народами Індії, утворення Ізраїлю та Пакистану, деколонізації Африки, революції на Кубі [12 ГЮ 1.1.2] <i>Використовує</i> історичну карту та інші джерела для пояснення/аналізу процесу деколонізації Азії та Африки, геополітичних змін у державах Азії, Африки, Латинської Америки у другій половині ХХ ст. [12 ГЮ 2.1.1-2] <i>Розкриває причини, перебіг, наслідки</i> «культурної революції» в Китаї, «чотирьох модернізацій» Ден Сяопіна; революції на Кубі; деколонізаційних процесів у світі [12 ГЮ 4.1.3-1] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, пояснює на прикладах зміст понять «апартеїд», «близькосхідна проблема», «Великий стрибок», «деколонізація», «культурна революція» [12 ГЮ 4.3.1-1] <i>Характеризує особливості</i> деколонізації Африки; конфесійного протистояння в Південній Азії [12 ГЮ 4.1.3-1] Визначає основні риси «японського економічного дива», розвитку Південної Кореї та нових азійських незалежних держав; [12 ГЮ 2.1.1] <i>Виявляє</i> особливості політичного та соціально-економічного розвитку держав Азії, Африки, Латинської Америки у другій половині ХХ ст. [12 ГЮ 1.3.2-1]	Японське «економічне диво». Внутрішньо- та зовнішньополітичні пріоритети. Проголошення Китайської Народної Республіки (КНР). Культ особи Мао Цзедуна. Великий китайський голод 1959–1961 рр. Реформи в Китаї у другій половині ХХ ст. Утворення Індійської республіки та Ісламської Республіки Пакистан. Конфесійне протистояння в регіоні. Розвиток Індії у другій половині ХХ ст. Утворення держави Ізраїль. «Близькосхідна проблема» та шляхи її врегулювання. Ісламська держава Іраку і Леванту (ІДІЛ). Південна Корея: досвід демократизації та «економічне диво». Нові азійські незалежні держави Деколонізація Африки. Крах апартеїду. Міжетнічні конфлікти, геноциди. Латинська Америка: особливості соціально-економічного та політичного розвитку держав регіону у другій половині ХХ ст. Революція на Кубі.	Систематизація, аналіз різних за видами й походженням джерел інформації, щодо особливостей політичного та соціально-економічного розвитку держав Азії, Африки, Латинської Америки у другій половині ХХ ст. Узагальнення історичної інформації про боротьбу країн Центрально-Східної Європи проти політики СРСР, представлення результатів за допомогою графічних організаторів, інфографіки тощо. Обговорення та дискусії на основі відкритих та контроверсійних питань: Чому розвиток Японії і Південної Кореї у повоєнний час називають «економічне диво»? Як єврейський народ досяг своєї державності? Групові та індивідуальні дослідження: <i>Шляхи розв'язання військово-політичних конфліктів</i> у державах Азії, Африки, Латинської Америки у другій половині ХХ ст. Китай: економічні трансформації другої половини ХХ ст. Проміжний модульний контроль: тестування

<i>Висловлює аргументовані судження щодо способів врегулювання «близькосхідної проблеми; шляхів подолання наслідків апартеїду</i>[12 ГІО 1.2.1-3] <i>Узагальнює та інтерпретує різні оцінки політичної діяльності історичних осіб. Висловлює аргументовані судження щодо діяльності: Голди Меїр, Ден Сяопіна, Індіри Ганді, Мао Цзедуна, Нельсона Манделі, Фіделя Кастро, Хірохіто</i> [12 ГІО 4.3.1]; <i>визначає вплив особистості на історію</i> [12 ГІО 1.2.1-2] <i>Узагальнює контрверсійні судження й оцінки подій/процесів/явищ у країнах Азії, Африки, Латинської Америки другої половини ХХ ст. для формулювання власних висновків та аргументації</i> [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Пояснює необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту й невідворотності покарання за воєнні злочини</i> [12 ГІО 6.3.2-2] <i>Аналізує та систематизує різні за видами й походженням джерела інформації, щодо подій/явищ/процесів у країнах Азії, Африки, Латинської Америки у другій половині ХХ ст. установлює достовірність джерела інформації</i> [12 ГІО 3.2.1], [12 ГІО 3.3.1] <i>Виявляє у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності в державах Азії, Африки, Латинської Америки у другій половині ХХ ст.</i> [12 ГІО 5.1.3-1]		
Модуль 8. РОЗПАД СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК ТА РОЛЬ УКРАЇНИ В ЦИХ ПРОЦЕСАХ. ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ		
<i>Виявляє суб'єктивність відчуття часу та вільно оперує одиницями виміру історичного часу</i> [12 ГІО 1.1.2] [12 ГІО 1.1.1]	Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання,	Встановлення періодизації подій кінця 80-х-початку 90-х, які пов'язані з відновленням незалежності України

<i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб [12 ГЮ 1.2.1] <i>Виявляє і прогнозує</i> суспільні (історичні) зміни [ГЮ 1.3], визначає тенденції розвитку українського суспільства [12 ГЮ 1.3.2] <i>Добирає і систематизує</i> різні за видами й походженням джерела історичної інформації щодо означеного періоду [12 ГЮ 3.1.1], аналізує та оцінює джерела інформації, установлює достовірність джерела інформації [12 ГЮ 3.2.1] [12 ГЮ 3.3.1] <i>Систематизує й узагальнює</i> історичну інформацію [ГЮ 4.1] <i>Добирає аргументи</i> для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки [12 ГЮ 4.2.1] <i>Оцінює</i> історичні постаті, окремі соціальні групи, як суб'єктів історичного процесу зазначеного періоду [12 ГЮ 4.3.2-1] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку українського суспільства зазначеного періоду [12 ГЮ 4.3.2-3] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГЮ 5.1.3-1] На прикладах подій і явищ суспільного життя в українських землях зазначеного періоду <i>обґрунтовує</i> необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності [12 ГЮ 5.2.1] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо історичних значущих подій, явищ і процесів суспільного життя в українських землях зазначеного періоду [12 ГЮ 6.3.1]	наслідки. Вплив на суспільну свідомість. Активізація громадських ініціатив в українському суспільстві. «Декларація принципів» Української гельсінської спілки. Народний Рух України за перебудову. Перехід частини партійної номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби союзної влади зупинити процеси демократизації, розпаду СРСР. Розпад Радянського/Советського Союзу, Югославії та Чехословаччини. Політичні, економічні, соціальні та національні трансформації. Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України. Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.	Аналіз статистичних даних, фото та відео документів та формулювання висновків щодо характеристики, особливостей, сутності та тенденцій тогочасних подій і явищ Дослідження та оцінка причин та змісту різних інтерпретацій історичної інформації щодо відновлення незалежності України, різних трактувань історичних подій, явищ і процесів, оцінки діяльності історичних осіб Обговорення та дискусії на основі відкритих та контroversійних питань: Чи підтримувало українське суспільство зміни в політичному житті СРСР II пол. 80-х років? Чи були, на вашу думку пов'язані протестні рухи цього періоду з політикою М. Горбачова? Чи можна вважати, що причинами наростання протестного і національного руху були економічні проблеми? Чому багатопартійна система знайшла швидку підтримку політичних сил України? Чим можна пояснити різноманіття цих сил? Чи вплинули на настрої українців і політичне життя вибори 1990 р.? Які були внутрішні та зовнішні чинники прийняття Декларації про державний суверенітет? Яке значення цього документу? Чи вплинула на політичне життя так звана «революція на граніті»? Чому її учасниками виступили саме студенти? Які були наслідки Всеукраїнського референдуму? Чому партійна верхівка України не підтримала спробу державного перевороту
--	--	---

		1991 р.? Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 9. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У 70-90-х рр. XX ст.		
<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає час Карибської кризи, війни у Афганістані [ГІО 1.1], розширення НАТО, ЄС [12 ГІО 1.1.2], встановлює хронологічну послідовність та синхронність процесів та подій (в межах розділу) [12 ГІО 1.1.2] <i>Використовує</i> історичну карту та інші джерела для пояснення/аналізу змін в геополітичній ситуації в світі в другій половині XX ст., опису подій «холодної війни», [12 ГІО 2.1.1-2] [12 ГІО 2.1.1]. <i>Використовує історичну карту</i> та інші джерела для пояснення/аналізу сучасної геополітичної ситуації у світі; розширення НАТО, Євросоюзу в другій половині XX ст., процесів економічної інтеграції в Європі [12 ГІО 2.1.1-2] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «багатополярний світ», «розрядка», [12 ГІО 4.3.1-1] <i>Аналізує та оцінює</i> історичні процеси на основі їх передумов, перебігу й результатів, визначає <i>причини, ознаки, динаміку та наслідки</i> «холодної війни», політики розрядки, Гельсінської конференції [ГІО 1.3] <i>Характеризує та оцінює процеси</i> переходу від біполярності до багатополярного світу[12 ГІО 1.3.2-2] <i>Характеризує</i> вплив локальних конфліктів на людину й спільноти; [12 ГІО 1.2.1-3]	Перебіг «холодної війни». Протистояння НАТО і ОВД. Гонка озброєнь. Прояви міжнародної напруженості (Карибська криза, інтервенція СРСР в Чехословаччину, війни у В'єтнамі, в Афганістані). Близькосхідна проблема: арабо-ізраїльський конфлікт. «Балканська криза» та шляхи її розв'язання. Політика «розрядки». Гельсінська конференція 1975 р. Від біполярного до багатополярного світу. Створення і розширення Європейського Союзу.	Систематизація, аналіз різних за видами й походженням джерел інформації, щодо особливостей геополітичної ситуації в світі у 70-90-х рр. XX ст. Узагальнення історичної інформації про втручання СРСР у внутрішні справи інших держав, представлення результатів за допомогою графічних організаторів, інфографіки тощо. Створення візуального продукту на одну з тем розділу. Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Як змінювалася зовнішня політика провідних країн у другій половині XX ст.? Які цілі переслідували НАТО та Організація Варшавського договору у період «холодної війни»? Чому ядерне стримування стало ключовим елементом міжнародної політики? Як Карибська криза стала кульмінацією ядерного протистояння між США і СРСР? Які історичні причини лежать в основі арабо-ізраїльського конфлікту? Які міжнародні зусилля були спрямовані на врегулювання конфлікту? У чому полягала суть політики «розрядки» між Сходом і Заходом? Чи можна було зберегти СФРЮ? Яке значення мала Гельсінська конференція

<i>Характеризує, оцінює, узагальнює</i> контрверсійні судження й оцінки щодо міжнародних відносин в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст., <i>впливу</i> розпаду СРСР/СССР на міжнародні відносини в другій половині ХХ ст. для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження джерелах (в межах теми) випадки порушення права на повагу до людської гідності, наслідки порушення міжнародного права [12 ГІО 5.1.3-1] <i>Виявляє й оцінює</i> інформаційні маніпуляції та ознаки пропаганди в медіатекстах та інформаційних повідомленнях, ідентифікує упереджені погляди й припущення в джерелах інформації (в межах теми) [12 ГІО 3.2.2-2]		1975 року для захисту прав людини? Які події сприяли переходу від біполярної до багатополярної моделі світу? Які етапи формування Європейського Союзу були найважливішими? Групові та індивідуальні дослідження: Карибська криза – світ на межі ІІІ Світової війни Еволюція Європейського Союзу Нерозв’язані проблеми локальних конфліктів Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 10. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ТА ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ		
<i>Виявляє</i> суб’єктивність відчуття часу [12 ГІО 1.1.1], пояснює особливості сприйняття й перебігу часу людиною постіндустріальної доби [12 ГІО 1.1.1-1]; <i>Характеризує зміни</i> в змісті та характері праці, соціальній структурі суспільства другої половини ХХ ст. [12 ГІО 1.2.1-3] <i>Доцільно застосовує</i> та пояснює на прикладах зміст понять абстракціонізм», «високі технології», «неореалізм», «поп-арт», «постмодернізм», «соціалістичний реалізм», «функціоналізм» [12 ГІО 4.3.1-1] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку суспільства, характеризує базові художні принципи провідних мистецьких течій сучасності, досягнення в галузі літератури та мистецтва, характеризує зміни в повсякденному житті	Основні напрямки та етапи науково-технічної революції. Найвагоміші наукові відкриття, інтеграція науки і виробництва, поява нових галузей наук та високих технологій. Особливості розвитку освіти. Світові технологічні/науково-дослідні центри (Кремнієва долина, CERN). Зміни в соціальній структурі суспільства та повсякденному житті людей. Основні ідеї й течії в мистецтві, літературі, кінематографі, архітектурі, музиці. Зародження контркультури. Рок-культура. Культура «віртуальної реальності». Спорт та олімпійський рух. Особливості розвитку культури в демократичних і тоталітарних державах	Систематизація, аналіз різних за видами й походженням джерел інформації, щодо основних тенденцій розвитку культури другої половини ХХ ст. – першої чверті ХХІ ст. Узагальнення соціокультурної інформації про зміни в соціальній структурі суспільства та повсякденному житті людей, представлення результатів за допомогою графічних організаторів, інфографіки тощо. Створення візуального продукту за обраною соціокультурною темою Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Як технології впливають на життя людини й суспільства в минулому й тепер? Як у назвах культурних течій віддзеркалюються особливості розвитку суспільства?

населення в другій половині ХХ ст. [12 ГІО 4.3.2-3] <i>Характеризує</i> вплив технологій на життя людини й суспільства в минулому й тепер, зокрема пояснює вплив досягнень науки і техніки на повсякденне життя людей, культуру. <i>Систематизує</i>, узагальнює й інтерпретує відомості про культуру і повсякденне життя довкілля в другій половині ХХ ст. [12 ГІО 6.3.1-3] <i>Визначає</i> вплив основних досягнень НТР на життя суспільства, сучасні тенденції в освіті, літературі, образотворчому мистецтві, архітектурі, музиці, театральному мистецтві, кінематографії й спорті [12 ГІО 1.3.2] <i>Досліджує</i> історичну реальність з урахуванням причинно-наслідкових і системно-структурних залежностей, зокрема пояснює <i>взаємовпливи</i> культури, спорту й політики, визначає соціальні наслідки НТР [12 ГІО 4.3.2] <i>Обґрунтовує</i> власні судження, висновки про <i>діяльність видатних представників</i> науки, літератури, мистецтв і спорту другої половини ХХ ст. [12 ГІО 4.2.2-2]; <i>Обґрунтовує</i> необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини й праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1] <i>Обґрунтовує</i> цінність соціального й культурного розмаїття, пояснює його переваги й виклики в сучасному суспільстві [12 ГІО 5.3.1]		Чим відрізняється розвиток культури в демократичних і тоталітарних державах? Групові та індивідуальні дослідження: Культура «віртуальної реальності»: переваги і виклики Світ людини постіндустріальної доби Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 11. ДЕМОКРАТІЯ ТА ВПЛИВ ГРОМАДЯН НА ПОЛІТИКУ. ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ		
<i>Оцінює</i> вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГІО 5.1.1-1] <i>Моделює</i> способи дій, спрямованих на утвердження демократії в Україні,	Значення принципів і механізмів демократії для функціонування українського суспільства та європейської спільноти <i>Демократія як історичний вибір:</i>	Проведення рольових ігор /симуляцій зі створення моделі парламенту та проведення засідання з обговорення актуальних політичних питань Відбір і дослідження джерел щодо демократії

збереження її територіальної цілісності й незалежності [12 ГІО 5.1.1-2] <i>Обґрунтовує необхідність принципів і механізмів демократії для функціонування українського суспільства та європейської спільноти</i> [12 ГІО 6.1.1] Пояснює механізм демократії в Україні та Європі [12 ГІО 6.1.1-1] <i>Характеризує</i> способи впливу громадян на політику [12 ГІО 6.1.1-2] <i>Установлює</i> залежності між розвитком демократії, дотриманням прав людини в державах і добробутом населення [12 ГІО 6.1.1-3] <i>Розпізнає</i> виклики сучасних демократій [12 ГІО 6.1.1-4] <i>Описує</i> виборчий процес і пов'язані з ним ризики [12 ГІО 6.1.2-1] <i>Оцінює</i> ідеології та діяльність політичних партій, суспільних рухів, організацій та їхню роль у розвитку демократичного суспільства [12 ГІО 6.1.2-2] <i>Висловлює</i> аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні й світі [12 ГІО 6.3.1-1] <i>Прогнозує</i> розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-2] <i>Тлумачить</i> основні поняття міжнародного гуманітарного права та його роль у захисті життя й людської гідності [12 ГІО 6.3.2-1] <i>Пояснює</i> важливість міжнародної співпраці у відсічі військовій агресії, необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту й невідворотності покарання за воєнні злочини [12 ГІО 6.3.2-2] <i>Пояснює</i> необхідність поваги прав інших і	<i>змагання між демократичною та авторитарною/тоталітарною моделями державного устрою як основний конфлікт другої половини ХХ століття.</i> <i>Історичні передумови та виклики транзитів (переходу) до демократії (на прикладі країн Східної Європи після 1989 року)</i> Способи впливу громадян на політику. Виборчий процес і пов'язані з ним ризики. Роль політичних партій, суспільних рухів, громадських об'єднань у розвитку демократії Взаємозв'язок між розвитком демократії, дотриманням прав людини в державі й добробутом населення Громадсько-політичне життя в Україні та світі. Екологічні, економічні, соціальні задачі державного та/або глобального рівнів. Переваги і ризики способів розв'язання екологічних, економічних, соціальних задач державного та/або глобального рівнів Роль міжнародного гуманітарного права у захисті життя й людської гідності. Необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту. Невідворотність покарання за воєнні злочини. Міжнародна співпраця у відсічі військовій агресії	і впливу громадян на політику в Україні Аналіз історичного досвіду країн Східної Європи та колишнього СРСР після 1991 року: Яким чином політичний вибір на користь демократії вплинув на економічний добробут цих країн? Які історичні аргументи підтверджують/спростовують взаємозв'язок між демократією та зростанням добробуту населення? Створення плакату або відеоролика з візуалізацією основних принципів демократії та їх значення для суспільства Розроблення і реалізація соціальних проєктів (наприклад, з організації громадських акцій або кампаній на підтримку демократичних цінностей) Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Які основні принципи демократії? Які переваги й недоліки демократії? Як громадські рухи другої половини ХХ ст. (екологічні, антивоєнні, правозахисні). вплинули на вирішення глобальних екологічних або соціальних проблем, які стояли перед найбільшими державами світу (наприклад, боротьба з апартеїдом, рух за ядерне роззброєння)? Які виклики стоять перед українською демократією? Як кожен з нас може сприяти зміцненню демократії в Україні? Яка роль громадянського суспільства в розвитку демократії? Як Україна може поглибити інтеграцію в Європейський Союз?
---	---	--

виконання обов'язків громадянина [12 ГЮ 5.2.3-1] <i>Оцінює</i> вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГЮ 5.1.1-1] <i>Моделює</i> способи дій, спрямованих на утвердження демократії в Україні, збереження її територіальної цілісності й незалежності [12 ГЮ 5.1.1-2]	Громадянська активність та громадянська позиція. Обов'язки, які виникають з належності до спільноти й держави. Вплив належності до різних спільнот на погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку людини Діяльність громадян з утвердження демократії в Україні, збереження її територіальної цілісності й незалежності	Чому міжнародне гуманітарне право (МГП) є особливо актуальним під час збройних конфліктів? Як забезпечити дотримання МГП в умовах сучасних збройних конфліктів, що мають гібридний характер? Які наслідки порушення МГП для постраждалих і для суспільства в цілому? Які виклики постають перед гуманітарними організаціями під час надзвичайних ситуацій? Як поєднати гуманітарну допомогу з відновленням після надзвичайних ситуацій? Який вплив мають кібератаки та інформаційні війни на дотримання МГП? Чи є МГП ефективним інструментом захисту жертв збройних конфліктів? Чи можуть держави виправдовувати порушення МГП міркуваннями національної безпеки? Які є вияви громадянської позиції людини? Які є способи (крім виборів) впливу громадян на політику держави?
Модуль 12. ЛЮДИНА У СПІЛЬНОТІ ТА ГРОМАДІ		
<i>Досліджує</i> ситуації в громаді (зокрема місцевій, закладу освіти тощо), виокремлює явища чи процеси, які потребують змін [12 ГЮ 6.2.1-1] - <i>Пропонує</i> ефективні способи розв'язання виявлених проблем громад (зокрема місцевої, закладу освіти) [12 ГЮ 6.2.1-2] - <i>Оцінює</i> переваги й ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних задач державного та/або глобального рівнів [12 ГЮ 6.2.1-3] - <i>Оцінює</i> якість громадського простору закладу	Проблеми спільнот. Принципи й механізми демократії в житті спільноти. Способи розв'язання проблем спільноти (зокрема місцевій, закладу освіти тощо) <i>Історичний досвід розв'язання проблем спільнот в умовах авторитарного та тоталітарного устрою (на прикладі країн соціалістичного табору)</i> <i>Порівняння ефективності державно-нав'язаних рішень із самоорганізацією громадян у пізній період СРСР та під</i>	Дослідження ситуації в місцевій громаді або закладі освіти тощо та виокремлення явищ чи процесів, які потребують змін Розроблення й реалізація проєктів щодо ефективних способів розв'язання виявлених проблем громад (зокрема місцевої, закладу освіти) та добродійності Класифікація громадських просторів за різними критеріями (функціональне призначення, розмір, доступність тощо), порівняння різних просторів, зокрема і в різні

освіти, свого населеного пункту за самостійно сформульованими (конкретизованими) критеріями. [12 ГІО 2.3.1-1] - <i>Обстоює</i> думку щодо необхідності облаштування громадського простору свого міста / села / селища та протидії порушенням правил поведінки в громадських місцях [12 ГІО 2.3.2-1] - <i>Оцінює</i> якість громадського простору закладу освіти, свого населеного пункту, самостійно сформульованими (конкретизованими) критеріями. [12 ГІО 2.3.1-1] - <i>Обґрунтовує</i> необхідність дотримання прав людини в громадському просторі, розпізнає порушення їх і дискримінацію [12 ГІО 2.3.2-2]	<i>час переходу до демократії</i> Громадський простір Громадський простір в демократичній державі / громаді / закладі освіти: формування та якість, чинники його формування. Якість громадського простору. Формування інклюзивного простору. Необхідність дотримання прав людини в громадському просторі <i>Громадський простір як простір свободи. Боротьба за право на публічний простір: історичне значення права на мирні зібрання та використання громадського простору як ключового механізму громадянського впливу та протидії порушенням прав людини (на прикладі дисидентських рухів або боротьби за громадянські права в США.</i>	історичні епохи Проведення досліджень з картографічного аналізу основ громадського простору, соціологічних опитувань в громаді щодо ставлення до громадського простору, проектування/моделювання/створення макетів ідеального громадського простору Симуляція (рольова гра) із моделювання засідання сільської/селищної/міської ради щодо проекту реконструкції центральної площі Аналіз історичних наслідків відсутності місцевих демократичних механізмів на прикладі міської забудови чи функціонування установ другої половини ХХ ст. (зокрема в СРСР) Дослідження громадського простору як арени для боротьби за права людини на прикладі історичної події другої половини ХХ ст. (Празька весна, Рух «Солідарність», події в Україні) Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Як змінювалося призначення центральної площі вашого міста за останні 50 років? Як централізація влади впливала на якість та інклюзивність громадського простору в містах та селах у другій половині ХХ ст.? Які фактори впливають на те, як люди використовують громадські простори? Як можна зробити громадські простори більш доступними для людей з інвалідністю? Яку роль відіграють громадські простори у формуванні ідентичності міста? Як можна залучити молодь до участі в
--	--	--

		створенні та розвитку громадських просторів? Проміжний модульний контроль: тестування
--	--	--

12 КЛАС

Очікувані результати навчання <i>Учень/учениця</i>	Пропонований зміст	Види навчальної діяльності
ВСТУП. СВІТ І УКРАЇНА У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТ.		
<i>Оцінює</i> взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб [12 ГЮ 1.2.1-1] <i>Здійснює</i> періодизацію історичних процесів [12 ГЮ 1.3.1-1] <i>Визначає</i> тенденції розвитку суспільства, характерні для епохи/періоду [12 ГЮ 1.3.2-2] <i>Виявляє</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх місця, часу та обставин походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1] <i>Виявляє і оцінює</i> інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГЮ 3.2.2-2] <i>Виявляє</i> чинники, які впливають на інтерпретацію історичної та суспільної інформації [12 ГЮ 3.3.2-1] <i>Зіставляє</i> події, явища і процеси української та світової історії; визначає їх взаємовпливи [12 ГЮ 4.1.3-2] <i>Аналізує</i> аргументацію та пояснює критерії її оцінювання [12 ГЮ 4.2.2-1] <i>Досліджує</i> історичну реальність з урахуванням	Особливості розвитку світу у першій чверті ХХІ століття. Глобальні тенденції сучасної епохи. Основні політичні, економічні й соціальні зміни початку ХХІ століття. Україна у системі міжнародних відносин. Вплив глобалізації на світ і Україну Джерела вивчення сучасної історії. Медіа та соціальні мережі як історичні джерела. Критичне мислення й аналіз історичних подій	Складання хронологічних/синхроністичних таблиць з визначенням і характеристикою періодів/етапів історичного процесу першої чверті ХХІ ст. Створення інтелектуальних карт з визначенням тенденцій та особливостей розвитку світу та України, взаємодії чинників суспільного розвитку, що були визначальними у визначений період Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних або текстових) для характеристики суспільних подій і явищ цього етапу в Україні та світі, визначення змісту і та особливостей джерел Формулювання запитань до історичних джерел та аналіз різних типів джерел за запитаннями вчителя і учнів. Обговорення та дискусії на основі відкритих та контроверсійних питань: Які глобальні виклики постали перед людством у першій чверті ХХІ ст.? Якими є місце та роль України у сучасній системі міжнародних відносин? Які тенденції переважають в еволюції демократичних та авторитарних режимів

причиново-наслідкових і системно-структурних залежностей [12 ГЮ 4.3.2-1]		першої чверті ХХІ ст.? Які соціальні зміни відбулися у структурі суспільства і як вони впливають на політику та культуру? Проміжний модульний контроль: тестування
Модуль 1. СВІТ ІНФОРМАЦІЇ ТА МАС МЕДІА		
<i>Виявляє</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх місця, часу та обставин походження, авторства й мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1] <i>Оцінює</i> відмінності в джерелах різного походження [12 ГЮ 3.1.1-2] <i>Формулює</i> питання щодо походження й змісту джерела інформації [12 ГЮ 3.2.1-1] <i>Досліджує</i> збіги й розбіжності між даними різних джерел і позиціями авторів [12 ГЮ 3.2.2-1] Виявляє й оцінює інформаційні маніпуляції й пропаганду, ідентифікує упереджені погляди й припущення в джерелах інформації [12 ГЮ 3.2.2-2] <i>Оцінює</i> джерела відповідно до заданих критеріїв для встановлення їхньої автентичності [12 ГЮ 3.3.1-1] <i>Виявляє</i> чинники, які впливають на інтерпретацію історичної та суспільної інформації [12 ГЮ 3.3.2-1] <i>Систематизує</i> соціальну й історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГЮ 4.1.1-1] <i>Верифікує</i> судження з використанням кількох джерел інформації	Суспільна інформація. Пошук суспільної інформації та прийоми її систематизації. Графічні організатори інформації Джерела суспільної інформації. Їх види та походження Достовірність/правдивість інформації Позиція автора, упереджені погляди й припущення в джерелах інформації Аналіз і оцінка джерела інформації. Цінність та пошук достовірності інформації в умовах збройних воєнних конфліктів та революцій Інтерпретація та чинники, які впливають на зміст інтерпретації Виклики штучного інтелекту (ШІ) в інформаційному просторі: аналіз процесів автоматизованого створення та поширення маніпулятивного контенту (deepfakes, згенеровані тексти, коментарі) Інформаційні маніпуляції й пропаганда <i>Виникнення інформаційних маніпуляцій та пропаганди як масового державного інструменту (на прикладі пропагандистських плакатів, газетної цензури та більшовицької агітації)</i>	Аналіз джерел з метою визначення ознак небезпечного контенту (насильство, ненависть, обман, шахрайство тощо). Та його класифікації Порівняльний аналіз джерел – від історичних документів початку ХХ ст. до медіа-повідомлень про російсько-українську війну: виявлення спільності маніпулятивних прийомів Аналіз історичних джерел (на прикладі двох джерел, що описують одну й ту саму подію ХХ ст. (наприклад, агітаційний плакат однієї з воюючих сторін, тогочасний газетний звіт): визначення позицій авторів, виявлення упереджених поглядів. Аналіз ситуацій негативного впливу небезпечного контенту Аналіз прикладів інформації (новини, пости в соцмережах) з метою встановлення їхньої достовірності Створення переліку ознак для визначення недостовірної інформації Розроблення алгоритмів дій для перевірки достовірності будь-якого джерела інформації Створення мемів, презентацій і коротких відео, які б застерігали від поширення фейків або кібербулінгу та захисту від онлайн-загроз

[12 ГІО 4.2.1-1] Добирає та оцінює різноманітну інформацію щодо важливих суспільних питань [12 ГІО 4.2.1-2] Узагальнює контрверсійні судження й оцінки минулого, сучасних суспільних процесів для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2]	1914–1921 років). Аналіз методів впливу на громадську думку під час світових / локальних воєн та революційних подій XX – XXI століть Порівняння швидкості та масштабу впливу історичної пропаганди (початку XX ст.) з можливостями ІІІ Уникнення небезпечного / шкідливого контенту й залучення до його поширення Аналіз інформації, записаної (переданої) в різний спосіб, виявлення прихованої й очевидної інформації. Прихована реклама Формулювання і оцінка аргументованих висловлювань з використанням кількох джерел інформації	Розроблення і реалізація соціального проєкту інформаційної кампанії в школі або в громаді, спрямовану на підвищення обізнаності про безпеки в Інтернеті Створення блогу або сайту в соціальних мережах для розміщення інформації про безпечне використання Інтернету Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Чи відповідають соціальні мережі за поширення небезпечного контенту? Чому, на вашу думку, важливо вміти оцінювати достовірність інформації? Які наслідки може мати поширення недостовірної інформації? Як можна перевірити достовірність інформації з Інтернету? Як упередження впливали на зміст інтерпретації події минулого для цільової аудиторії? Які є прийоми маніпуляції інформацією? Що таке дезінформація? Як захиститися від неї? Яку роль відіграють соціальні мережі в поширенні інформації? Чи є вони надійним джерелом інформації? Як змінилися способи отримання й перевірки інформації за останні роки? Які основні ризики несе для достовірності суспільної інформації швидкий розвиток штучного інтелекту (зокрема, технології deepfake)? Чи є ці ризики складнішими, ніж історична пропаганда? Чому? Проміжний модульний контроль: тестування
--	--	--

МОДУЛЬ 2. ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ВИКЛИКИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [12 ГІО 1.1.2-1] <i>Використовує історичну карту</i> та інші джерела для пояснення/аналізу геополітичних змін в світі в першій чверті ХХІ ст., процесів економічної інтеграції в Західній Європі [12 ГІО 2.1.1-2] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, пояснює на прикладах зміст понять: «цифровізація», «інформаційне суспільство», «штучний інтелект», «інтеграція», «глобалізація», «азійське диво» [12 ГІО 4.3.1-1] <i>Аналізує, узагальнює</i> різні за видами й походженням джерела інформації, щодо основних тенденцій політичного, соціально-економічного розвитку провідних держав світу та України в першій чверті ХХІ ст. [12 ГІО 3.2.1-1], [12 ГІО 3.3.1-2] <i>Характеризує</i> вплив наукових досягнень, екологічних проблем, пандемій на розвиток різних сфер життя людства в першій чверті ХХІ ст. [12 ГІО 1.2.1-3] <i>Узагальнює</i> контрверсійні судження й оцінки подій/процесів/явищ для формулювання власних висновків та аргументації щодо глобальних тенденцій сучасної епохи [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Виявляє</i> у пропонованих для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.1.3-1] <i>Пояснює</i> зростання ролі професійних фахівців і техніків, сутність політики зменшення соціальної нерівності; необхідність боротьби за громадянські права людини [12 ГІО 6.3.2-2] <i>Узагальнює та інтерпретує</i> різні оцінки	Глобалізація та її вплив на світову економіку, політику й культуру. Цифровізація, інформаційне суспільство та розвиток новітніх технологій. Наукові досягнення: штучний інтелект, біотехнології, інтернет. Екологічні проблеми, зміна клімату, сталий розвиток. Пандемія COVID-19 та інші глобальні кризи. Соціально-економічний розвиток, урбанізація та демографічні зміни на всіх континентах. Місце Європи та Північної Америки в сучасному світі. Глобальні тенденції сучасної епохи: домінування Заходу, нові виклики і виклики багатополарності. Україна у європейському та глобальному контексті Зростання ролі Китаю й Індії у світовій політиці й економіці; «азійське економічне диво» та нова хвиля індустріалізації. Вплив глобалізації й нові виклики для країн Глобального Півдня. Взаємодія країн Зхлду та Глобального Півдня у світовій політиці й економіці	Встановлення основних характеристик та геополітичних змін в світі в першій чверті ХХІ ст. з використанням історичної карти та складання ментальної карти Порівняння особливостей розвитку держав Заходу, Північної Америки та Глобального Півдня в першій чверті ХХІ ст.; відображення результатів аналізу у формі кластерної карти, порівняльної таблиці Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних або текстових) для характеристики суспільних подій і явищ цього етапу в Україні та світі, визначення змісту і та особливостей джерел Аналіз статистичних даних, фото та відео документів та формулювання висновків щодо характеристики, особливостей, сутності та тенденцій тогочасних подій і явищ Дослідження та оцінка причин та змісту різних інтерпретацій історичної інформації щодо глобалізації, розвитку інформаційного суспільства та новітніх технологій, різних трактувань історичних подій, явищ і процесів Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Як зміни клімату вплинули на політику та економіку різних країн? Які наслідки мала пандемія COVID-19 для світової економіки та міжнародних відносин? Чи здатне людство подолати екологічну кризу у найближчі десятиліття і досягти Цілей сталого розвитку до 2030 року? Чому цифровізація стала ключовим фактором розвитку суспільства? Які технології стали проривними у першій
--	--	---

політичної діяльності історичних осіб. <i>Висловлює</i> аргументовані судження щодо діяльності Ангели Меркель, Бориса Джонсона, Еммануеля Макрона, Джозефа Байдена, Сі Цзіньпіна, Дональда Трампа, Володимира Зеленського та ін.; <i>встановлює</i> вплив особистості на історію [12 ГІО 1.2.1-2] <i>Розкриває</i> взаємозв'язки й тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2.1-3]		чверті ХХІ ст.? Чи можна вважати технологічний прогрес головним досягненням ХХІ ст.? Як ви оцінюєте вплив соціальних мереж на суспільство? Які соціальні зміни відбулися у структурі суспільства (урбанізація, міграційні процеси, демографічні зсуви) і як вони впливають на політику та культуру? Чи впливала на Україну глобалізація? Які її позитивні та негативні наслідки? Чи є глобалізація вигідною для країн Глобального Півдня? Які країни Глобального Півдня стали новими економічними лідерами у ХХІ ст.? Яку проблему ви б винесли на обговорення як найважливішу для світу у найближчі роки? Обґрунтуйте свій вибір Групові та індивідуальні дослідження: Мегаполіси ХХІ ст.: виклики урбанізації у Південній Америці та Азії Міграційні потоки: причини, наслідки та вплив на демографічну структуру континентів Розвиток міст майбутнього: приклади сталого урбанізму в світі Демографічний вибух у країнах Глобального Півдня: виклик чи ресурс Багатополярний світ: роль Китаю, Індії, Бразилії у новій геополітиці Світова конкуренція за ресурси: енергетика, вода, продовольство Україна як частина європейської спільноти: шлях до ЄС Проміжний модульний контроль: тестування
--	--	---

МОДУЛЬ 3. СУЧАСНА МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА (ГЕОПОЛІТИКА ТА ЗАГРОЗИ)

<i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає час російсько-української війни [ГЮ 1.1], дати нападу РФ на Грузію, Україну, ХАМАС на Ізраїль [12 ГЮ 1.1.2], встановлює хронологічну послідовність та синхронність процесів та подій (в межах розділу) [12 ГЮ 1.1.2] <i>Використовує</i> історичну карту та інші джерела для пояснення/аналізу змін в геополітичній ситуації в світі у першій чверті XXI ст. [12 ГЮ 2.1.1-2] [12 ГЮ 2.1.1]. <i>Використовує історичну карту</i> та інші джерела для пояснення/аналізу сучасної геополітичної ситуації у світі; розширення НАТО, Євросоюзу в першій чверті XXI ст., процесів економічної інтеграції в Європі [12 ГЮ 2.1.1-2] <i>Доцільно застосовує</i> поняттєвий апарат історії та соціальних наук, зокрема пояснює на прикладах зміст понять «багатополярний світ», «гібридна війна», «екоцид», «інформаційна війна», «концепція “русского міра”», «міжнародний тероризм», «рашизм» [12 ГЮ 4.3.1-1] <i>Аналізує та оцінює</i> історичні процеси на основі їх передумов, перебігу й результатів, визначає причини, ознаки, динаміку та наслідки міжнародного тероризму; імперіалістичної політики Російської Федерації та політики «умиротворення» агресора [ГЮ 1.3] <i>Характеризує та оцінює процеси</i> переходу від біполярності до багатополярного світу [12 ГЮ 1.3.2-2] <i>Висловлює/пояснює</i> політико-правову оцінку агресивної політики РФ на міжнародній арені, збройної агресії РФ проти України [12 ГЮ 6.3.1] <i>Характеризує</i> вплив локальних конфліктів,	Зміни світового порядку після «холодної війни». Основні загрози: міжнародний тероризм, регіональні війни, збройні конфлікти. Анексія Криму та російсько-українська війна як знакові події сучасності. Велике геополітичне суперництво: США — Китай, питання Тайваню, Південно-Китайське море. Нові домени безпеки: кібербезпека, інформаційні операції, дезінформація. Міграція та гуманітарні виклики. Роль міжнародних організацій у врегулюванні та допомозі (коротко).	Встановлення хронологічної послідовності та періодизації подій, які пов’язані з нападом РФ на Грузію, Україну, ХАМАС на Ізраїль, російсько-українською війною Узагальнення та порівняння контрверсійних суджень й оцінки щодо впливу агресивної політики РФ на міжнародні відносини в першій чверті XXI ст. для формулювання власних висновків та аргументації; відображення результатів аналізу у формі кластерної карти, порівняльної таблиці Аналіз статистичних даних, фото та відео документів та формулювання висновків щодо характеристики, особливостей, сутності та тенденцій тогочасних подій і явищ Дослідження та оцінка причин та змісту різних інтерпретацій історичної інформації щодо анексії Криму та російсько-української війни, різних трактувань історичних подій, явищ і процесів, оцінки діяльності історичних осіб Обговорення та дискусії на основі відкритих та контрверсійних питань: Як змінилася геополітична архітектура світу після завершення «холодної війни»? Назвіть центри сили та їх роль Які причини виникнення міжнародного тероризму у XXI ст.? Як регіональні війни впливають на глобальну безпеку? Чи можна подолати тероризм лише військовими методами? Як медіа впливають на сприйняття збройних конфліктів у суспільстві? Чи є втручання зовнішніх держав у регіональні
--	--	---

подій російсько-української війни на людину й спільноти, зокрема визначає особливості повсякденного життя під час війни, міграційних процесів, становище жінки та дітей в суспільстві в період війни; [12 ГІО 1.2.1-3] <i>Характеризує, оцінює, узагальнює</i> контрверсійні судження й оцінки щодо міжнародних відносин в першій чверті ХХІ ст., впливу агресивної політики РФ та на міжнародні відносини в першій чверті ХХІ ст. для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Виявляє</i> у пропозованих для дослідження джерелах (в межах теми) випадки порушення права на повагу до людської гідності, наслідки порушення міжнародного права [12 ГІО 5.1.3-1] <i>Виявляє й оцінює</i> інформаційні маніпуляції та ознаки пропаганди в медіатекстах та інформаційних повідомленнях, ідентифікує упереджені погляди й припущення в джерелах інформації (в межах теми) [12 ГІО 3.2.2-2] <i>Пояснює</i> важливість міжнародної співпраці у відсічі військовій агресії, необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту й невідворотності покарання за воєнні злочини [12 ГІО 6.3.2-2]		конфлікти виправданим? Як змінилася роль міжнародних організацій (ООН, ВООЗ, ЄС) у вирішенні глобальних проблем? Які міжнародні норми були порушені під час анексії Криму? Як російсько-українська війна змінила геополітичну ситуацію у світі? Які наслідки війни для України у політичному, економічному та гуманітарному вимірах? Чи повинні держави керуватися в зовнішній політиці ціннісними орієнтирами? Групові та індивідуальні дослідження; Питання Тайваню: історичні корені, сучасна напруга та глобальні наслідки Південно-Китайське море як арена геополітичного конфлікту: інтереси, претензії, ризики Торгова війна між США і Китаєм: причини, етапи, вплив на глобальні ринки Китайська стратегія «Один пояс — один шлях» як інструмент геополітичного впливу Проміжний модульний контроль: тестування
МОДУЛЬ 4. УКРАЇНА У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ		
<i>Виявляє</i> суб'єктивність відчуття часу та вільно оперує одиницями виміру історичного часу [12 ГІО 1.1.2] [12 ГІО 1.1.1] <i>Визначає</i> тенденції розвитку суспільства, характерні для епохи/періоду [12 ГІО 1.3.2] <i>Характеризує</i> геополітичний простір окремих державних і суспільних утворень минулого і сьогодення [12 ГІО 2.1.1]	Політичні трансформації в Україні. Верховенство права та розвиток демократичних інституцій. Вибірчі кампанії, зміна влади, політична багатопартійність. Помаранчева революція: передумови, перебіг, наслідки. Революція Гідності: причини, основні події, вплив на суспільство.	Встановлення основних характеристик та викликів періоду в різних сферах життя українського суспільства в першій чверті ХХІ ст. з використанням історичної карти та складання ментальної карти Самостійний пошук 2–3 джерел (візуальних або текстових) для характеристики суспільних подій і явищ цього етапу в Україні та світі,

<i>Характеризує</i> історико-географічні і економічні регіони, кордони держав, налагодження торговельних відносин і міжетнічної взаємодії, розгортання процесів глобалізації [12 ГЮ 2.2.1] <i>Добирає і систематизує</i> джерела історичної та суспільної інформації за видами і походженням для реалізації пізнавально-дослідницьких проектів, <i>Аналізує</i> джерело інформації та оцінює його установлює достовірність джерела інформації [12 ГЮ 3.1.1] [12 ГЮ 3.2.1] [12 ГЮ 3.3.1] <i>Критично аналізує</i> причини різних інтерпретацій історичної та суспільної інформації [12 ГЮ 3.3.2] <i>Характеризує</i> системно-структурні зв'язки в історичному процесі, узагальнює та інтегрує різні трактування історичних подій, явищ і процесів, оцінки діяльності історичних осіб [12 ГЮ 4.1.1] [12 ГЮ 4.3.1] <i>Досліджує</i> історичну реальність з урахуванням причинно-наслідкових і системно-структурних залежностей [12 ГЮ 4.3.2] <i>Оцінює</i> історичну спільноту за сферами її діяльності (політична, економічна, соціальна, культурна) [12 ГЮ 4.1.2] <i>Добирає</i> аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичної події, явища, процесу [12 ГЮ 4.2.1] <i>Оцінює</i> аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГЮ 4.2.2] <i>оцінює</i> власну громадянську позицію [12 ГЮ 5.1.1] <i>Обґрунтовує</i> необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини і праву	Декомунізація, реформи державного управління, децентралізація. Російсько-українська війна та безпека держави. Передумови агресії РФ, євроінтеграційний вектор України. Анексія Криму: хронологія, міжнародна реакція. Збройний конфлікт на Донбасі, ключові події великої війни (2014–2024). Роль волонтерів, добровольчих рухів, Збройних Сил України. Наслідки війни: гуманітарні, соціальні, екологічні. Соціальні зміни й громадянське суспільство. Формування нової національної ідентичності, зростання патріотизму. Самоорганізація та громадські ініціативи, внутрішньо переміщені особи. Розвиток громадянського суспільства, молодіжні рухи. Рухи за права людини, гендерну рівність, екологічну безпеку. Вплив медіа, соціальних мереж, інформаційних кампаній. Соціально-економічний розвиток України. Економічні та соціальні реформи, інтеграція у світову економіку. Вплив економічних криз, пандемії, виклики для бізнесу. Розвиток сфери освіти, медицини, культури, спорту. Програма діджиталізації, електронне врядування. Україна у міжнародних відносинах. Європейська інтеграція: Угода про асоціацію з ЄС, безвіз. Співпраця з НАТО, питання національної безпеки.	визначення змісту і та особливостей джерел Складання системно-структурних схем та ментальних карт щодо передумов, причин, рушійних сил та етапів Аналіз первинних історичних джерел, що відображають позиції різних політичних сил в революції, пошук і добір нових джерел у процесі дослідження Аналіз і формулювання висновків щодо законів та інших правових актів різних політичних сил часів революції Формулювання й аргументування власної думки щодо основних подій революції Обговорення та дискусії на основі відкритих та контroversійних питань: Чи пов'язаний початок Помаранчевої революції лише з політичними причинами, чи економіка теж відіграла свою роль? Як Ви вважаєте, чому протести в Україні наприкінці 2004 р. називають революцією (Помаранчева революція)? Як Ви гадаєте, чому президентство Віктора Ющенка не виправдало всіх очікувань виборців? Чи можна вважати, що за президентства Віктора Януковича відбувався наступ на демократію? Чому події в Україні на зламі 2013–2014 рр. називають Революцією гідності? У чому причини агресивної зовнішньої політики РФ? Як російська пропаганда маніпулює свідомістю людей в РФ, інших країнах? Чому частина держав підтримує путінську РФ у російсько-українській війні?
--	---	---

на повагу до людської гідності та <i>оцінює</i> ситуації щодо дотримання вимог законів, соціальних норм і правил [12 ГІО 5.2.1] [12 ГІО 5.2.2] <i>Обґрунтовує</i> цінність соціального і культурного розмаїття, пояснює його переваги і виклики в сучасному суспільстві [12 ГІО 5.3.1] <i>Обґрунтовує</i> необхідність принципів і механізмів демократії для функціонування українського суспільства та європейської спільноти [12 ГІО 6.1.1] <i>Обґрунтовує</i> цінність принципів і норм міжнародного гуманітарного права під час збройних конфліктів і надзвичайних ситуацій [12 ГІО 6.3.2] <i>Висловлює</i> ціннісні судження щодо історичних і суспільно значущих подій, явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1]	Україна як суб'єкт міжнародної політики, міжнародна підтримка. Культурна дипломатія, просування української ідентичності у світі. Інтеграція України до європейських і євроатлантичних структур. Міжнародне співробітництво, активна участь України в глобальних процесах. Виклики й перспективи місця України у світі. Освіта, наука, культура і спортивні досягнення України	Чи погоджуєтесь ви з думкою, що політика ґрунтується на утвердженні ідентичності, а не лише на економічних питаннях? Чому? Чи існує в сучасній Україні проблема регіоналізму та сепаратизму? Чи існує зв'язок між демократією, національною свідомістю і державним будівництвом? Чому стала можливою до окупація та анексія Криму Російською Федерацією? Яку роль в розвитку українського суспільства відігравали національна культура та культурна багатоманітність? Чому виник волонтерський рух? Чи відбулися, на вашу думку, зміни в колективній свідомості громадян України під впливом Революції гідності та російсько-української війни? Чи можна стверджувати, що зовнішня загроза прискорила процес формування сучасної української політичної нації на засадах патріотизму? Чому активізувався процес євроінтеграції України? Групові та індивідуальні дослідження: Російські воєнні злочини і злочини проти людяності на території України: традиції тоталітаризму Роль російської пропаганди в розпалюванні війн в Україні та інших державах Проміжний модульний контроль: тестування
---	---	---

МОДУЛЬ 5. СОЦІАЛЬНІ Й КУЛЬТУРНІ ЗМІНИ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

<i>Учень/учениця</i> <i>Орієнтується</i> в історичному часі, називає основні дати і події зазначеного періоду [12 ГІО 1.1.2] <i>Виявляє</i> тенденції розвитку суспільства, характерні для періоду першої чверті ХХІ ст. [12 ГІО 1.3.2] <i>Досліджує</i> екологічні, економічні і демографічні проблеми, пропонує заходи щодо їх розв'язання [12 ГІО 2.2.1] <i>Оцінює</i> відмінності в джерелах різного походження [12 ГІО 3.1.1] <i>Виявляє і оцінює</i> інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2] <i>Зіставляє</i> події, явища і процеси української та світової історії; визначає їх взаємовпливи [12 ГІО 4.1.3] <i>Доцільно</i> застосовує поняттєвий апарат історії та соціальних наук [12 ГІО 4.3.1] <i>Оцінює</i> вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГІО 5.1.1] <i>Обґрунтовує</i> необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.1] <i>Доцільно</i> застосовує поняттєвий апарат історії та соціальних наук, пояснює на прикладах зміст понять: «права людини», «демократія», «цифрова революція», «інформаційна екосистема», «медіаграмотність», «дезінформація» [12 ГІО 4.3.1] <i>Аналізує, узагальнює</i> різні за видами й походженням джерела інформації, щодо	Права людини і демократія: стандарти, верховенство права, виклики популізму та авторитарних практик. Соціокультурні трансформації: нові цінності, стилі життя, різноманітність. Вплив цифрової революції на освіту, культуру, повсякдення. Сучасні соціальні рухи у світі (правозахисні, гендерна рівність, екологія тощо). Глобальні й локальні культурні впливи: міжконтинентальні культурні обміни. Трансформації в освіті, мові, літературі, мистецтві, поп-культурі (включно з досягненнями та викликами в Азії, Африці, Латинській Америці). Культурна взаємодія: міжнародні культурні проєкти, захист спадщини, промоція сучасної України. Зростання ролі соцмереж: вплив на формування суспільної думки у різних країнах світу. Інформаційна екосистема: медіаграмотність, боротьба з дезінформацією, регуляції платформ.	Систематизація, аналіз різних за видами й походженням джерел інформації, щодо основних тенденцій розвитку культури першої чверті ХХІ ст. Створення візуального продукту за обраною соціокультурною темою Систематизація, аналіз різних за видами й походженням джерел інформації, щодо впливу цифрової революції на освіту, культуру, повсякдення; подій/явищ/процесів формування та розвитку сучасних соціальних рухів, культурної взаємодії, соціальних мереж Обговорення та дискусії на основі відкритих та контroversійних питань: Чому верховенство права – основа стабільного суспільства? Як популізм і авторитаризм загрожують демократичним цінностям? Чи сприяє різноманітність розвитку толерантного суспільства? Які нові цінності формуються у молодіжному середовищі ХХІ ст.? Які екологічні ініціативи стали глобальними у ХХІ ст.? Як рухи за гендерну рівність змінюють суспільні норми? Як сучасна українська культура представлена у світі? Як соціальні мережі формують суспільну думку та політичні настрої? Чому медіаграмотність є важливою навичкою у цифрову епоху? Групові та індивідуальні дослідження: Права людини у ХХІ ст.: виклики популізму,
---	--	--

основних тенденцій політичного, соціально-економічного розвитку провідних держав світу та України в першій чверті XXI ст. [12 ГЮ 3.2.1], [12 ГЮ 3.3.1] <i>Узагальнює</i> контрверсійні судження й оцінки подій/процесів/явищ для формулювання власних висновків та аргументації щодо глобальних тенденцій сучасної епохи [12 ГЮ 4.3.2] <i>Виявляє</i> у пропонуваніх для дослідження історичних подіях випадки порушення права на повагу до людської гідності [12 ГЮ 5.1.3] <i>Тлумачить</i> основні поняття міжнародного гуманітарного права та його роль у захисті життя і людської гідності [12 ГЮ 6.3.2]		авторитаризму та цифрового контролю Соціальні мережі як інструмент мобілізації сучасних рухів Регулювання цифрових платформ: свобода слова чи захист суспільства? Грета Тунберг: чи може одна людина змінити екологічну політику держав? Проміжний модульний контроль: тестування
МОДУЛЬ 6. УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНЕ ПОВТОРЕННЯ. ПІДГОТОВКА ДО ЗНО / НМТ		
<i>Визначає</i> тривалість (хронологічні межі) історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-1] <i>Застосовує</i> критерії періодизації історичного минулого [12 ГЮ 1.1.2-2] <i>Виокремлює</i> етапи історичних процесів на основі усталених критеріїв [12 ГЮ 1.3.1-1] <i>Виявляє</i> тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГЮ 1.3.2-1] <i>Характеризує</i> геополітичне становище в минулому і тепер на теренах України та її історичного оточення [12 ГЮ 2.1.1-3] <i>Визначає</i> тенденції розвитку соціально-історичного простору під впливом природних факторів і діяльності людини [12 ГЮ 2.2.1-3] <i>Виявляє</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх місця, часу та обставин походження авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1] <i>Класифікує</i> історичну і суспільно значущу	5.1. Історія України як наука Періодизація історії України. Джерела з історії України: речові, усні, писемні, візуальні. 5.2. Стародавня історія України Поява та розселення людей на території України. Заняття. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та в Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Історичні витоки українського народу. 5.3. Середньовічна історія України Розселення східнослов'янських племінних союзів. Утворення і розвиток Русі-України (Київської держави) кінця IX - першої третини XII ст. Прийняття християнства. Виникнення і розбудова Волинсько-	Формат і методи повторення вчитель обирає в залежності від умов і особливостей функціонування закладу середньої освіти і на свій власний розсуд

інформацію за певними критеріями [12 ГІО 3.2.2] <i>Досліджує</i> збіги і розбіжності між даними різних джерел і позиціями авторів [12 ГІО 3.2.2-1] <i>Оцінює</i> джерела відповідно до заданих критеріїв для встановлення їх автентичності [12 ГІО 3.3.1-1] <i>Характеризує</i> системно-структурні зв'язки в історичному процесі [12 ГІО 4.1.1] <i>Оперує</i> історичною та соціально значущою інформацією [12 ГІО 4.1.3] <i>Порівнює</i> історичні факти та артефакти за запропонованими критеріями [12 ГІО 4.1.2-1] <i>Оцінює</i> історичні процеси на основі їх передумов, перебігу і результатів [12 ГІО 4.1.3-1] <i>Зіставляє</i> події, явища і процеси української та світової історії; визначає їх взаємовпливи [12 ГІО 4.1.3-2] <i>Обґрунтовує</i> власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] <i>Доцільно</i> застосовує поняттєвий апарат історії та соціальних наук при поясненні подій з історії України [12 ГІО 4.3.1-1] <i>Реконструює</i> історичну ситуацію на основі зібраних фактів з урахуванням різних інтерпретацій [12 ГІО 4.3.1-2] <i>Оцінює</i> історичну постать, сучасника, окрему соціальну групу, народ як суб'єктів історичного процесу [12 ГІО 4.3.2-1] <i>Узагальнює</i> контроверсійні судження і оцінки минулого, сучасних суспільних процесів для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2] <i>Пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку суспільства [12 ГІО 4.3.2-3]	Галицької держави (королівства Руського). Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Входження українських земель до складу сусідніх держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Поліцентричність Русі-України (Київської держави), розвиток удільних князівств. Розвиток культури 5.4. Україна в Ранній Новий час Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст.; Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.; Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.; Козацька Україна наприкінці 50–80-х рр. XVII ст.; Українські землі наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст.; Українські землі в другій половині XVIII ст.; 5.5. Україна в Новий час Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.; Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.; Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.;	
---	--	--

<i>Обґрунтовує</i> необхідність захисту суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України та збройної відсічі агресії [12 ГЮ 6.3.1-1] <i>Висловлює</i> аргументовану думку щодо важливості для України власних державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей [12 ГЮ 6.3.1-2] <i>Характеризує</i> вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГЮ 6.3.1-5]	Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.; Українські землі у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.; Культура України в другій половині XIX ст. 5.6. Україна в Новітній час Українські землі у складі Російської імперії в 1900–1914 рр.; Українські землі у складі Австро-Угорщини в 1900–1914 рр.; Україна в роки Першої світової війни; Початок Української революції; Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності; Культура України на початку XX ст. Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні; Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні; Західноукраїнські землі в міжвоєнний період; Україна в роки Другої світової війни; Україна в перші повоєнні роки; Україна в умовах деєсталінізації; Україна в період загострення кризи радянської системи 5.7. Україна за часів незалежності Відновлення незалежності України; Становлення України як незалежної держави Помаранчева революція. Революція Гідності. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Євроінтеграційний	
---	--	--

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Шляхи реалізації програми та особливості організації освітнього процесу

Пропонована програма передбачає розподіл всього матеріалу на окремі, логічно завершені модулі. Кожний модуль охоплює певну тему або розділ, має чітку структуру та взаємопов'язані елементи. Вчитель може спланувати опанування учнями будь-якого модуля на власний розсуд, враховуючи їхні особливості, рівень підготовки та навчальні потреби. За необхідності той чи той модуль може бути перенесено на інший рік навчання. Учні / учениці мають змогу вивчати модулі в зручному для себе темпі.

У вивченні кожного модуля має бути передбачено значну кількість практичних завдань, дослідницької роботи, групової діяльності. Рейтингова шкала оцінювання відображатиме всі види активності учнів / учениць:

виконання індивідуальних та колективних завдань, зокрема, із опрацюванням різноманітних джерел (інтернет-джерел, історичних документів різних типів, медіа текстів, візуальних джерел тощо);

участь у діалозі, дискусії, дебатах, акції чи позаурочному заході в освітньому закладі / громаді, виконанні проєкту;

дослідження, зокрема самостійне, історичної пам'ятки/джерела усної історії та ін.

Кожен із видів активності учнів / учениць може бути складником рейтингової оцінки результатів модульного навчання. Кожен модуль має містити проміжні контрольні заходи, тестування, есе. Оцінювання учнів / учениць у межах кожного модуля та обов'язковий підсумковий контроль модуля з рейтинговими оцінками створює можливість регулярно відстежувати прогрес здобувачів освіти та вчасно коригувати навчання. Чітка структура модулів та проміжні оцінки надають учням/ученицям відчуття досягнення результатів, що підвищує їхню мотивацію та залученість до навчання.

У навчанні історії та громадянської освіти мають бути створені умови, за яких кожний учень / кожна учениця матиме змогу індивідуально або в парі / групі дослідити історичні й суспільні явища, процеси та події, висловити власне судження / оцінку, обґрунтувати власну позицію, поміркувати вголос, поділитися враженнями та особистим досвідом. Це потребує створення позитивної атмосфери навчання, ефективного й безпечного освітнього середовища, побудови взаємовідносин учасників освітнього процесу на партнерських засадах і взаємоповазі.

МИСТЕЦТВО
(інтегрований курс)
10 клас

Пояснювальна записка

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво. 10 клас» (далі - Програма) є цілісним концептуальним документом, що відповідає стратегічним завданням мистецької освітньої галузі, визначеним Державним стандартом профільної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України № 851 від 25 липня 2024 р.; далі – Державний стандарт). Її структура враховує послідовність і логіку формування мистецьких компетентностей між рівнями базової та профільної середньої освіти. Вона реалізує засадничі принципи концепції «Нова українська школа», поєднуючи традиційні цінності з інноваційними підходами, які враховують виклики сучасного світу.

Сучасний інформаційний простір формує унікальні обставини для навчання мистецтву. Постійний потік візуальної та медійної інформації, хоч і створює нові можливості, водночас несе ризики зниження критичного мислення, розмивання естетичних критеріїв та втрати здатності до глибокого сприйняття художніх творів. Програма спрямована на розвиток у школярів навичок аналізу, інтерпретації та усвідомленого споживання медійного контенту. Особливу увагу приділено формуванню здатності відрізняти високохудожні твори від масових культурних продуктів, підкреслюючи естетичну та етичну значущість мистецтва.

Глобалізаційні процеси стимулюють культурну інтеграцію, але водночас спричиняють стандартизацію, що ставить під загрозу унікальність національних мистецьких традицій. Програма акцентує увагу на збереженні та популяризації української мистецької спадщини як невід’ємної складової глобальної культури. Через вивчення національних традицій у контексті світового мистецтва курс сприяє усвідомленню учнями ролі українського мистецтва в глобальній культурній екосистемі.

Окрім того, програма інтегрує новітні технології, які змінюють традиційні уявлення про мистецтво. Цифрове мистецтво, VR/AR-інсталяції, інтерактивні медіапроекти стають не лише інструментами творчої діяльності, але й формою самовираження сучасного покоління. Ці інновації дозволяють учням розширити власний мистецький досвід і опанувати актуальні форми креативної діяльності.

Важливою складовою Програми є формування міжкультурної комунікації. У сучасному світі мистецтво виступає універсальною мовою, яка долає національні, мовні та культурні бар’єри. Курс допомагає школярам стати активними учасниками глобального культурного діалогу, зберігаючи при цьому свою національну ідентичність.

Мистецтво, як феномен людської діяльності, відіграє ключову роль у формуванні естетичних, етичних і духовних цінностей. Воно сприяє культурному діалогу, розвитку креативних індустрій та утвердженню гуманістичних ідеалів. Інтегрований курс «Мистецтво» допомагає учням зрозуміти цей вплив, знайти власне місце у світі мистецтва та розкрити свій творчий потенціал, сприяючи їхньому всебічному розвитку.

Метою мистецької освітньої галузі, сформульованою в Державному стандарті, є «цілісний розвиток особистості здобувача освіти у процесі освоєння мистецьких надбань; формування компетентностей, необхідних для мистецько-творчого самовираження, розкриття креативного потенціалу; поціновування національних форм мистецького відображення дійсності; усвідомлення необхідності та цінності мистецтва для культурно-естетичного розвитку нації, утвердження та популяризації українських суспільно-державних (національних) цінностей; усвідомлення власної української національної та громадянської ідентичності в міжкультурній комунікації.».

Зазначена ціль узгоджується з метою профільної середньої освіти, її досягнення базується на спільних для всіх освітніх галузей **ціннісних орієнтирах** (пункт 4 Державного стандарту), якими особистість учня/учениці визнається як найвища цінність.

Водночас, під час навчання мистецтву мають активно розвиватися визначені в Державному стандарті ключові компетентності (вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки й технологій; інноваційність; екологічна й інформаційно-комунікаційна компетентності; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; підприємливість і фінансова грамотність) та формуватися провідна для мистецької освітньої галузі **культурна компетентність**.

Досягнення мети навчання мистецтва у 10 класі забезпечується розв'язанням **завдань**:

- формування здатності ідентифікації себе суб'єктом полікультурного світу; готовності до участі у збереженні і примноженні мистецько-культурних цінностей.
- формування компетентностей, необхідних для мистецько-творчого самовираження, розкриття креативного потенціалу;
- формування усвідомлення ролі мистецької та творчої складової у світі сучасних професій;
- формування умінь з обраного(их) виду(ів) мистецької діяльності з метою самовираження, особистісного розвитку, професійного самовизначення;
- виховання ціннісного ставлення до українських суспільно-державних (національних) цінностей; виховання громадянської позиції, національного самоусвідомлення, патріотичних почуттів через мистецтво;
- естетична оцінка творів мистецтва, явищ сучасності та довкілля (зокрема медіаконтенту та інтернет-простору); критична оцінка впливу мистецтва та інформаційного простору на формування особистих та суспільних цінностей; усвідомлення зв'язків між мистецтвом та соціо-культурним середовищем; мистецтвом різних народів;
- розвиток художньо-образного, асоціативного мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва.

Програмою передбачено, що навчання мистецтва у 10 класі буде ефективним, якщо освітній процес базуватиметься на таких наукових **підходах**: особистісно орієнтований, аксіологічний, компетентнісний, діяльнісний, інтегрований.

В основу Програми покладено принципи:

- **цілісності** (орієнтація на досягнення цілісності освітнього процесу, спрямованість змісту, всіх форм і методів на особистісно-художній розвиток учня/учениці та можливість отримати цілісне уявлення про художній розвиток людства);
- **дидактичної інтеграції на основі взаємодії мистецтв** - спрямованість на поліхудожній розвиток учнів та учениць;
- **інноваційності** – орієнтація на використання сучасних технологій у навчанні мистецтву, інтеграція цифрових інструментів та нових форм творчої діяльності, розвиток здатності учнів адаптуватися до технологічних змін у культурному просторі.
- **єдності національного та світового** через акцентування українських здобутків у галузі різних видів мистецтва на тлі світової мистецької спадщини, зокрема європейської, з опорою на загальнолюдські цінності і національний патріотизм;
- **пріоритету творчої діяльності**, як наріжної позиції у створенні методичного інструментарію у навчанні мистецтву для активізації мотивації та створення максимальних умов для творчої реалізації особистості молодої людини;

- **варіативності** змісту, засобів, методів і технологій навчання мистецтва;
- **компаративності** у контексті зіставлення/порівняння здобутків у галузі мистецтва різних епох, культурних регіонів, минулого і сучасності тощо;
- **культуровідповідності** - зорієнтованість на усвідомлення учнями/ученицями мистецтва як соціального явища, як частини глобальної культури; на висвітлення соціальних та професійних функцій мистецької діяльності;
- **естетичної спрямованості** через засвоєння в процесі навчання естетичної цінності художніх творів, розвиток естетичного світогляду;
- **екологічної свідомості**, орієнтація на формування уявлень про мистецтво як інструмент усвідомлення екологічних викликів, популяризація ідей сталого розвитку через художню діяльність.
- **профорієнтації** - спрямованість на формування в учнів та учениць розуміння про актуальність сучасних професій з мистецьким/творчим компонентом;
- **рефлексивності** - співвіднесення власних життєвих позицій, світоглядних установок зі змістом художніх образів/творів мистецтва, усвідомлення і зіставлення власних емоційних станів з переживаннями, відтвореними у творах мистецтва тощо.

Структура Програми містить:

- 1) Пояснювальну записку, де зазначено мету, завдання інтегрованого курсу, принципи модельної навчальної програми, її структуру, шляхи реалізації;
- 2) Основну частину, в якій подано
«Очікувані результати навчання» - як орієнтири для оцінювання за групами умінь, визначених у положеннях Державного стандарту, як от:

1. Пізнання різних видів мистецтва, виявлення художнього мислення.
2. Художньо-творча діяльність, культурно-мистецька комунікація
3. Емоційний досвід, естетичне ставлення до мистецтва та життя

«Орієнтовний зміст» окреслює світоглядні позиції, навколо яких має структуруватися мистецька освіта у 10 класі; визначає орієнтири для педагогів у доборі навчального матеріалу з мистецтва для досягнення визначених у Програмі очікуваних результатів навчання.

Запропоновані у Програмі «Види навчальної діяльності» орієнтують педагога на планування освітньої діяльності учнів/учениць таким чином, щоб опанування зазначеного змісту відбувалося виключно через діяльність - аналіз-інтерпретацію, обговорення, дослідження, мистецькі проєкти тощо задля досягнення очікуваних результатів навчання як орієнтирів (показників) їх оцінювання – формувального та підсумкового.

Зміст навчального матеріалу, представлений у Програмі, відповідає Державному стандарту (Базовий навчальний план) й розраховано на рекомендовану 1 (одну) годину на тиждень.

Програма містить дві складові: пізнавальна (І семестр) - є обов'язковою для опанування усіма учнями та ученицями усіх профілів, та практико-орієнтована (ІІ семестр) - варіативні модулі, спрямовані на застосування набутих умінь і навичок в галузі мистецтва.

Зміст пізнавальної складової спрямовано на узагальнення та систематизацію мистецького досвіду учнів та учениць, набутого у попередні роки навчання та його поглиблення на іншому художньому матеріалі; розширення розуміння здобувачів освіти ролі мистецтва в житті людини; мистецтва як соціального явища, як частини глобальної культури.

Орієнтуючись на вимоги та тематику Програми, вчитель/вчителька самостійно:

- обирає освітні технології; мистецькі твори для сприймання, орієнтуючись на критерій їх високої художньої якості;
- визначає обсяг годин на вивчення теми, поурочний розподіл опанування кожної теми, за необхідності має право змінювати порядок вивчення тем у межах семестру.

Основними видами діяльності учнів/учениць у процесі опанування цієї складової є сприймання, аналіз-інтерпретація та оцінювання художніх творів; пізнання явищ мистецтва, дослідницько-пошукова діяльність.

Для реалізації практико-орієнтованої складової Програми вчитель (вчителька) обирає модуль відповідно до потреб і побажань учнів/учениць, умов та матеріально-технічного забезпечення. Реалізація змісту модуля має бути спрямована безпосередньо на реалізацію учнями й ученицями певних творчих ідей, їхніх мистецьких умінь і навичок тощо. Враховуючи рівень підготовленості учнів з обраного напрямку мистецької діяльності, їх інтереси, схильності і здібності, стан матеріально-технічної бази навчального закладу, вчитель самостійно:

- визначає його художньо-змістове і практичне наповнення;
- обирає найбільш ефективні форми організації навчального процесу, технології та методики для формування умінь з обраного виду мистецької діяльності.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

10 клас

I. Пізнавальна складова

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
Мистецтво як форма вираження людського досвіду		
1. Пізнання різних видів мистецтва, виявлення художнього мислення добирає мистецькі тексти з використанням ключових слів/дескрипторів (автор, назва, дата, посилання) [12 МІО 1.1.1-1] використовує джерела мистецької інформації з урахуванням принципів доброчесності, виявляє культуру використання авторського права [12 МІО 1.1.1-2] декодує/аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі	Вступ. Мистецтво як форма вираження людського досвіду. Мистецтво як частина глобальної культури. Значення творчості для особистого розвитку та суспільства. 1. Мистецтво та культурні традиції (європейський контекст). Взаємозв'язки історичних епох, світогляду людини і художніх	Аналіз-інтерпретація та порівняння творів різних видів мистецтва: • в контексті взаємозв'язків історичних епох, світогляду людини і художніх стилів; • різних регіонів світу; • особливостей цифрового мистецтва

тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду [12 МИО 1.2.1-1] зіставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2-1] планує мистецьку самоосвіту [12 МИО 1.2.2-2] 2. Художньо-творча діяльність, культурно-мистецька комунікація здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності [12 МИО 2.2.1-2] використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1] виявляє культуру використання авторського права [12 МИО 2.3.1 -2] бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МИО 2.4.1-1] застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва, креативних індустрій [12 МИО 2.4.1-2] характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1] 3. Емоційний досвід, естетичне ставлення до мистецтва та життя характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МИО 3.1.1-1] ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив творів і видів мистецької діяльності на власний емоційний стан [12 МИО 3.1.1-2] використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МИО 3.1.2-1] інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МИО 3.2.1-1] визначає свої уподобання у мистецтві [12 МИО 3.2.2-1]	стилів. Національні мистецькі традиції України у контексті світової культури. Українські митці, які інтегрують національну культуру у світовий контекст. 2. Мистецьке різноманіття культурних регіонів світу (оглядово). Значенням мистецтва для кожного регіону, а також його вплив на формування глобального мистецького простору. Порівняння художніх традицій Заходу і Сходу, унікальних національних стилів та їхньому внеску у світову культурну спадщину. 3. Мистецтво та технології Цифрове мистецтво. Інтеграція віртуальної та доповненої реальності. Екоарт (екологічне мистецтво) і мистецтво майбутнього Взаємодії людини з природою та екологічні виклики в мистецтві: використання природних матеріалів, створення інсталяцій на відкритому повітрі тощо. Мистецтво майбутнього -створення нових форм вираження: зв'язок мистецтва з технологіями, наукою, модою	Порівняння особливостей європейського та українського мистецтва. Дискусії за тематикою вивчення.(наприклад Як змінювалися уявлення про красу протягом історії? Чому деякі епохи віддавали перевагу емоційності(бароко), а інші — гармонії та національності (ренесанс)?) Дослідження: • творчості українських митців, які інтегрують національну культуру у світовий контекст. • взаємовпливів мистецтва Заходу і Сходу; • зв'язки мистецтва і цифрових технологій; • мистецтво і довкілля; • особливостей професій креативних (культурних) індустрій Робота з медіатекстами (пошук, аналіз, опрацювання інформації) за тематикою вивчення. Виконання індивідуальних та групових проєктів за темами вивчення. Здійснення/створення віртуальних екскурсій про мистецтво різних регіонів світу тощо. Дослідження власних емоційних станів від мистецтва та власної мистецької діяльності
---	--	---

	4. Креативні (культурні) індустрії Роль мистецтва в економіці: створення культурних продуктів і послуг. Як креативні індустрії впливають на розвиток міст і громад (культурні хаби, арт-кластери).	
--	--	--

II. Практико-орієнтована складова

Модуль 1. Театральне мистецтво

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
1. Пізнання різних видів мистецтва, виявлення художнього мислення декодує/аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду [12 МІО 1.2.1-1] зіставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МІО 1.2.2-1] планує мистецьку самоосвіту [12 МІО 1.2.2-2] 2. Художньо-творча діяльність, культурно-мистецька комунікація пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї [12 МІО 2.1.1-1] співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва [12 МІО 2.2.1 -1] здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності [12 МІО 2.2.1-2]	Вступ до театального мистецтва: історія театру, основні жанри: трагедія, комедія, драма, фарс, мюзикл; театральні професії (актор, режисер, драматург, художник-декоратор тощо); вплив сучасних технологій на театральну постановку (<i>загальний огляд</i>). Основи акторської майстерності: техніка голосу та дикції; емоційна виразність і пластика. Імпровізація як основа акторської творчості. Робота з партнером на сцені. Основи сценографії: створення образу через декорації, костюми, освітлення. Режисерське бачення: інтерпретація тексту і робота з акторами. Робота з текстом. Аналіз драматургічного тексту.	Лекції-дискусії: обговорення історії театру, театральних професій; порівняння жанрів. Відеоперегляд та обговорення уривків театральних вистав. Вправи на розігрів: тренування голосу, дикції, дихання. Групові вправи: ігри на імпровізацію, розвиток уваги та пластики. Практичне завдання: відтворення емоційних станів через міміку і рух. Мініпроект «Театральна сценографія та режисура»: створення ескізу декорацій або костюмів для обраної сцени. Обговорення: аналіз роботи сценографа у

використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1] бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МИО 2.4.1-1] застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва [12 МИО 2.4.1-2] характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1] 3. Емоційний досвід, естетичне ставлення до мистецтва та життя характеризує і порівнює вираження емоцій у творах театрального мистецтва [12 МИО 3.1.1-1] ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив театру і видів театральної діяльності на власний емоційний стан [12 МИО 3.1.1-2] використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МИО 3.1.2-1] інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МИО 3.2.1-1] визначає свої уподобання у мистецтві [12 МИО 3.2.2-1]	Вибір монологів і діалогів для виконання. Розробка персонажа: характер, мотиви, стиль мовлення. Театральні практики. Створення етюдів на задану тему. Підготовка мініспектаклю або сценічної композиції. Презентація та обговорення учнівських постановок.	відомих виставах. Гра "Стань режисером": учні пропонують свої ідеї для постановки. Індивідуальна робота: вибір і аналіз монологу, підготовка до виконання. Парні завдання: створення і виконання діалогу з обраного тексту. Колективне читання: робота над розподілом ролей у груповому тексті. Групові етюди: створення мінісцен на теми, пов'язані із сучасним життям. Підготовка мініспектаклю: розподіл ролей, розробка сценарію, репетиції. Презентація роботи: показ постановки для класу, рефлексія та аналіз.
--	--	---

Модуль 2. Мистецтво та медіа

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
1. Пізнання різних видів мистецтва, виявлення художнього мислення декодує/аналізує, характеризує, узагальнює медіатексти, апелює до власних знань і досвіду; розуміє	Вплив медіа на сучасну культуру та мистецтво. Історія взаємодії медіа та мистецтва, поява медіа-мистецтва та його еволюція (загальний огляд). Медіа і творча діяльність: радіо,	Лекції-дискусії: обговорення впливу медіа на сучасну культуру та мистецтво; взаємодії медіа та мистецтва, можливості сучасних медіа змінювати суспільні погляди чи ставлення до певних проблем.

взаємодії медіа та мистецтва [12 МИО 1.2.1-1] зиставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2-1] планує мистецьку самоосвіту [12 МИО 1.2.2-2] 2. Художньо-творча діяльність, культурно-мистецька комунікація пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї [12 МИО 2.1.1-1] співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва [12 МИО 2.2.1 -1] здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності [12 МИО 2.2.1-2] використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1] бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МИО 2.4.1-1] застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва [12 МИО 2.4.1-2] характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1] 3. Емоційний досвід, естетичне ставлення до мистецтва та життя характеризує і порівнює вираження емоцій від медіапродуктів мистецького наповнення [12 МИО 3.1.1-1] ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва в медіапросторі, описує вплив медіа на власний емоційний стан [12 МИО 3.1.1-2] використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МИО 3.1.2-1] інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, медіатвори пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МИО 3.2.1-1] визначає свої уподобання у мистецтві [12 МИО 3.2.2-1]	телебачення, реклама, фотомистецтво, кіномистецтво, відеоігри тощо Медіамистецтво: різновиди, техніки та інструменти. Медіапроекти. Інтерактивне мистецтво	Аналіз-інтерпретація творів медіамистецтва, інтерактивного мистецтва, зокрема, учні обирають одну роботу з відеоарту для детального розбору естетики, техніки та ідей. Створення медіа-проектів <i>(орієнтовні напрями мистецької діяльності):</i> - відеопрезентації на мистецьку тематику; - створення художніх образів в графічних редакторах; - створення цифрової картини у графічному редакторі (Canva, Photoshop); - монтаж короткого відео на задану (чи самостійно обрану) тему; - створення фотоколажів; - створення анімацій; - розробка макету інтерактивної інсталяції (з ідеєю використання VR/AR). Віртуальні екскурсії: огляд інтерактивних виставок у VR-музеях Гра "Медіа-художник": створення концепції гейміфікованого артпроекту. Презентація: показ робіт учнів та учениць з обговоренням сильних сторін і можливостей для вдосконалення. Рефлексія: учні аналізують свій процес створення та отриманий
---	--	---

		результат.
--	--	------------

Модуль 3. Менеджмент культурних проєктів

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
1. Пізнання різних видів мистецтва, виявлення художнього мислення декодує/аналізує, характеризує, узагальнює медіатексти, апелює до власних знань і досвіду; розуміє взаємодії медіа та мистецтва [12 МИО 1.2.1-1] зіставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2-1] планує мистецьку самоосвіту [12 МИО 1.2.2-2] 2. Художньо-творча діяльність, культурно-мистецька комунікація пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї [12 МИО 2.1.1-1] співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва. [12 МИО 2.2.1 -1] здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності; розуміє важливість розвитку уміння спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня [12 МИО 2.2.1-2] використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1] бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МИО 2.4.1-1] застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва [12 МИО 2.4.1-2] характеризує наявність естетичної складової у	Інтеграція сфери мистецтва та культури України в Європейський культурний простір: унікальність українського ультурного спадку в глобальному контексті; інтеграція українських мистецьких ініціатив до європейського культурного простору; європейські культурні проєкти як приклади співпраці. Основи проєктного менеджменту в культурній сфері: етапи, завдання, ресурси; фрмулювання цілей та місії проєкту; планування ресурсів, команди та термінів реалізації; розробка документації проєкту (заявки, календарний план); джерела фінансування культурних проєктів (загальний огляд). Культурні індустрії: реклама, дизайн, мода, виробництво кіно, медіа, архітектура, ремесло, образотворче мистецтво, програмування (ігри, шоу), теле-, радіо, інтернет-трансляція, видавнича справа, виконавські мистецтва. Професії культурних індустрій. Роль комунікацій у просуванні	Обговорення інтеграція сфери мистецтва та культури України в Європейський культурологічний простір. Обговорення основ проєктного менеджменту в культурній сфері Аналіз сучасних мистецьких явищ: вивчення прикладів культурних рухів і їхнього впливу на суспільство. Аналіз прикладів інтеграції мистецтва з іншими галузями (мода, технології, наука). Відеоперегляди та аналіз: розгляд документальних фільмів або записів європейських культурних ініціатив із подальшим обговоренням. Дискусія (орієнтовна тематика): види мистецької діяльності, що охоплюють культурні індустрії, та їх потребу в сьогоденні; як сучасні мистецькі процеси змінюють наше уявлення про культуру. які основні виклики виникають під час реалізації культурних проєктів; як їх долати; чи можуть культурні проєкти бути інструментом соціальних змін. Розробка мініпроєктів в обраному (улюбленому) виді мистецької діяльності

різних професіях [12 МІО 2.4.2 -1] 3. Емоційний досвід, естетичне ставлення до мистецтва та життя характеризує і порівнює вираження емоцій від медіапродуктів мистецького наповнення [12 МІО 3.1.1-1] ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва в медіапросторі, описує вплив медіа на власний емоційний стан [12 МІО 3.1.1-2] використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МІО 3.1.2-1] інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, медіатвори пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МІО 3.2.1-1] визначає свої уподобання у мистецтві [12 МІО 3.2.2-1]	культурних проєктів: ЗМІ, соціальні мережі, партнерські зв'язки; мистецтво презентації: пітчінг-презентації для інвесторів і партнерів. Соціальна відповідальність у культурних проєктах: вплив на громади та сталий розвиток.	Дослідження і підготовка презентації про відомий культурний проєкт . Групові роботи: розробка концепції українського проєкту "Сучасний культурний феномен", який може бути інтегрований до європейського культурного простору (створення проєктної заявки, яка включає формулювання мети, завдань і ресурсів. спільне планування календарного плану проєкту, розподіл ролей у команді, розробка комунікаційної стратегії: визначення цільової аудиторії, вибір інструментів просування (ЗМІ, соцмережі) тощо). <i>Практичні вправи:</i> написання грантової заявки; підготовка короткої пітчінг-презентації (5 хвилин) для захисту проєкту. рольові ігри: симуляція переговорів із партнерами або інвесторами.
--	---	---

МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ STEM

МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Математика. 10-12 класи. Основний рівень» (далі – Програма) розроблена на основі Державного стандарту профільної середньої освіти (далі – Державний стандарт), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25. 07. 2024 р. № 851. Програма відповідає вимогам до модельних навчальних програм, вміщеним у типовій освітній програмі для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 26. 05. 2025р. №765) та враховує особливості відповідних профілів навчання.

Програма призначена для організації навчання математики на основному рівні в закладах загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти академічного спрямування. Навчання на рівні профільної середньої освіти продовжує реалізацію завдань навчання математики, що було розпочате в 7-9 класах, систематизуючи та доповнюючи ці завдання відповідно до вікових і пізнавальних можливостей школярів.

Мета Програми узгоджена з метою математичної освітньої галузі Державного стандарту та спрямована на розвиток особистості здобувача освіти через формування математичної компетентності у взаємозв'язку з іншими ключовими компетентностями для успішної освітньої та подальшої професійної діяльності впродовж життя, що передбачає засвоєння системи знань, удосконалення вміння розв'язувати геометричні та практичні задачі, розвиток логічного мислення, позитивного ставлення до математики, інтересу до її вивчення, здатності й готовності застосовувати математику в особистому й суспільному житті. Навчання математики в профільній середній освіті має сприяти формуванню в здобувачів освіти розуміння, що математика – це частина загальнолюдської культури, яка потрібна у повсякденному житті, у майбутній трудовій діяльності та у вивченні інших шкільних дисциплін.

Курс «Математика» поєднує в собі навчальний зміст алгебри та геометрії і має на меті зробити внесок у формування математичної компетентності здобувачів освіти (і предметної, і ключової) та інших ключових компетентностей, необхідних для подальшого здобуття професії та успішного функціонування в суспільстві.

У 10-12 класах реалізуються такі специфічні *завдання*:

курсу алгебри:

- удосконалення умінь володіти мовою алгебри, розвиток аналітичних здібностей;
- узагальнення і систематизація знань про методологію математики; числа і вирази, рівняння та їх системи й сукупності, функцій та їх властивості, комбінаторні задачі, статистику та теорію ймовірностей,
- формування знань про степеневу та показникову функції;
- формування уявлень про похідну та її застосування, зокрема до розв'язування практичних задач;
- формування вмінь застосовувати здобуті знання та уявлення у навчальних і життєвих ситуаціях;
- розвиток спроможності досліджувати проблемні ситуації, здійснювати математичне моделювання, інтерпретацію та критичний аналіз процесу та результату розв'язування задач;

- застосування набутого досвіду математичної діяльності у навчальних і життєвих ситуаціях.

курсу геометрії:

- оволодіння мовою геометрії, розвиток просторових уявлень і уяви, умінь виконувати зображення просторових геометричних фігур та їх взаємного розміщення за допомогою розширеного інструментарію;
- формування знань про геометричні фігури у просторі та їх властивості, про геометричні перетворення простору, а також умінь застосовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях;
- ознайомлення зі способами і методами геометричних доведень, формування вмінь їх практичного використання;
- формування знань про геометричні величини (довжину, площу, об'єм, міру двогранного кута), про способи їх вимірювання й обчислення для стереометричних фігур, а також умінь застосовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях;
- вироблення вмінь використовувати геометричні поняття, факти і методи в алгебрі і, навпаки, геометрично інтерпретувати алгебраїчні залежності;
- формування знань про геометричні поняття, факти й способи діяльності як важливі моделі реальних процесів і ситуацій та вироблення умінь використовувати математику в різних сферах діяльності.

Програма ґрунтується на дидактико-методичних принципах, зокрема:

Реалізації компетентнісного підходу до побудови змісту та організації навчання математики (кінцевим результатом навчання курсу є сформовані певні компетентності як здатності застосовувати знання в навчальних і реальних життєвих ситуаціях та нести відповідальність за свої дії).

Реалізації прикладної спрямованості навчання (зміст, методи і засоби навчання, передбачені програмою, орієнтовані на застосування математики в побуті, техніці, технологіях).

Соціальної ефективності (математичні знання достатні для продовження освіти або кваліфікованої праці, що забезпечено реалізацією в Програмі основних функцій математичної освіти: власне математична освіта; освіта за допомогою математики; спеціалізована – як елемент подальшої освітньої та професійної підготовки).

Відповідності (принцип реалізований відповідністю обсягу і складності змісту віковим і пізнавальним можливостям здобувачів освіти та узгодженістю між очікуваними результатами навчання, пропонуваним змістом та видами навчальної діяльності).

Пріоритету розвивальної функції навчання (передбачено розвиток особистості здобувача освіти через формування математичної компетентності у взаємозв'язку з іншими ключовими компетентностями для успішної навчальної діяльності).

Гносеологічного підходу в навчанні математики (реалізований посиленням уваги до проблеми пізнавальної діяльності, до тих факторів, що впливають як на процес пізнання, так і на його результат).

Індивідуалізації навчання (передбачено гнучкість у послідовності вивчення тем (якщо це допускає логіка курсу), урізноманітнення видів діяльності (індивідуальна, парна або групова), форматів роботи (усна або письмова відповідь, проєкт, кейс чи практичне заняття, презентація або відео).

Інтегрованості змісту (посилено внутрішньопредметні та міжпредметні (математика й інші навчальні предмети) зв'язки). Реалізація Програми спрямована на формування в учнів цілісного розуміння математичних понять, відношень і закономірностей, розвиток здатності застосовувати їх для аналізу й розв'язування практичних, зокрема міжпредметних і життєвих проблемних ситуацій. Учитель виступає

організатором і фасилітатором освітнього процесу, створюючи умови для розвитку самостійності, критичного мислення, ініціативності та здатності учнів до співпраці.

У пропонованому змісті Програми дотримане виважене *поєднання доступності й науковості, абстрактності й практичності, логічної строгості та наочності*, що робить його доступним і практично орієнтованим. Реалізовані також загальні дидактичні підходи до навчання математики: діяльнісний, особистісно зорієнтований та аксіологічний.

Зміст Програми зорієнтований на узагальнене повторення змісту курсів алгебри і геометрії базової середньої освіти та на опанування основ алгебри і початків аналізу та стереометрії. Зміст також сприяє послідовному формуванню уявлень учнів про математичне моделювання та його інструментарій, про просторові геометричні фігури та їх властивості, що дозволяють описувати й вивчати процеси та явища реального світу.

Орієнтовний зміст Програми відповідає ціннісним орієнтирам Державного стандарту, підтримує й посилює їх. Доцільним є використання аксіологічного потенціалу математики (формування ціннісних орієнтацій і досягнення якісних змін особистості). Рекомендується звертати увагу на українських математиків, на їх внесок у розвиток науки. Отримання відомостей про видатних земляків виховує гордість за свою Батьківщину, рідний край. Зміст навчання математики може розширювати *знання про культуру українського народу*.

Компетентнісний потенціал Програми полягає у створенні умов для розвитку ключових компетентностей здобувачів у математичній освітній галузі, передбачених Державним стандартом. Програма не обмежується формуванням лише математичної компетентності, а й спрямована на розвиток інших ключових компетентностей, зокрема: *вільне володіння державною мовою* (уміння: чітко і зрозуміло формулювати думки, аргументувати, ставити запитання та розпізнавати проблеми; доречно і коректно вживати в мовленні математичну термінологію, вести критичний і конструктивний діалог); *компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій* (уміння: будувати і досліджувати геометричні моделі природних явищ і процесів; складати й розв'язувати сюжетні геометричні задачі, фабули яких стосуються природничих наук, техніки й технологій; робити висновки на основі міркувань); *інноваційність* (уміння відшукувати і формулювати нові ідеї, способи розв'язування математичних і практичних завдань, аналізувати і планувати їх втілення); *екологічна компетентність* (уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі, які можна розв'язати, використовуючи засоби математики; сприймати і перетворювати інформацію, що поєднує екологічний і математичний зміст; складати й розв'язувати текстові задачі, фабули яких стосуються екологічних проблем і здорового способу життя; оцінювати вплив людської діяльності на довкілля через побудову і дослідження математичних моделей природних процесів і явищ); *цифрова компетентність* (уміння: діяти за алгоритмом і складати алгоритм; раціонально використовувати програмні засоби для побудови і перетворення схем, діаграм, геометричних фігур, перевірки правильності розв'язування геометричних і практичних завдань тощо); *навчання впродовж життя* (уміння: організовувати і планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності); *громадянські та соціальні компетентності* (уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших осіб, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі статистичних даних); *культурна компетентність* (уміння: бачити математику у творах мистецтва; використовувати геометричні перетворення фігур й інших об'єктів для створення симетричних й подібних зображень, зокрема орнаментів, вишивок, витинанок тощо; будувати фігури, графіки, схеми, діаграми тощо); *підприємливість і фінансова грамотність* (уміння: аналізувати фінансові відомості та зв'язки між ними; складати й розв'язувати сюжетні задачі, фабули яких стосуються підприємливості та фінансової грамотності; розпізнавати

фінансові проблеми, що виникають у побуті, які можна розв'язати, використовуючи засоби математики; будувати й досліджувати математичні моделі економічних процесів).

Структура Програми передбачає повторення за курс 5-9 класу в першому семестрі 10 класу, а в другому семестрі 12 класу – узагальнення і систематизацію вивченого в курсі математики профільної школи. Крім того, повторення передбачено на початку та наприкінці кожного року навчання.

Модельна навчальна програма складається шляхом чергування тем з алгебри та геометрії. Послідовність навчальних тем може бути змінена. Їх також можна об'єднати в окремі частини «Алгебра» та «Геометрія» предмета «Математика», на основі яких вибудувати навчання.

Передбачено, що на обов'язковий освітній компонент курсу «Математика» відводиться не менш як 2 год на тиждень. Заклад освіти може додати навчальні години на вивчення запропонованого змісту, перерозподіляючи години з навчального часу, що передбачений для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем.

Пропонована модельна навчальна програма може бути доповнена модулями/спецкурсами, що дають змогу вивчати розділи, які не містяться в запропонованій програмі (наприклад, Комбінації многогранників і круглих тіл, Тригонометрія тощо).

Особливістю реалізації Програми є узгодженість очікуваних результатів навчання із запропонованим змістом і видами навчальної діяльності. У Програмі основою для *формулювання очікуваних результатів* навчання є орієнтири для оцінювання основного рівня Державного стандарту. Очікувані результати навчання відповідають визначенням у Державному стандарті вимогам до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти. Кожен очікуваний результат навчання Програми сформульований на основі відповідного орієнтира для оцінювання основного рівня з Державного стандарту і містить індекс цього орієнтира. Кожен із 46 результатів навчання, визначених для математичної освітньої галузі, розглядається у Програмі як наскрізний і формується в процесі вивчення кожної теми курсу геометрії через різні види навчальної діяльності та задачі різних рівнів складності. Разом із тим у Програмі виокремлено та конкретизовано в контексті предметного змісту основні результати, яким приділяється особлива увага під час опанування певної теми.

Особливості опису очікуваних результатів (конкретність, узагальненість, відповідність вимогам Державного стандарту до обов'язкових результатів навчання) дають змогу виміряти рівень досягнення здобувачами освіти певного очікуваного результату.

Формування визначених у Програмі очікуваних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється через запропоновані *види навчальної діяльності*. Вони узгоджені з очікуваними результатами навчання і запропонованим змістом. Перелік їх мінімальний та орієнтовний. Реалізація видів навчальної діяльності здобувачів освіти здійснюється через активні та інтерактивні форми, які посилюють практико орієнтований підхід до навчання, перенесення акцентів зі збільшення обсягу відомостей, призначених для засвоєння, на вироблення вмінь використовувати їх для досягнення певних цілей. Передбачається також проєктна та практична робота учнівства, а також можливість міжшкільної чи віртуальної кооперації в межах кожної навчальної теми. Учитель вільний у доборі тематики й видів дослідницьких та проєктних робіт, якими доповнюватиме освітній процес. Він самостійно визначає кількість таких робіт і умови їх проведення.

Навчальні програми, що розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджуються педагогічною радою закладу освіти.

Основна частина
10 клас
I семестр

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Види навчальної діяльності
ТЕМА 1. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ ЗА КУРС АЛГЕБРИ 7-9 КЛАСІВ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати (формулюються безпосередньо): вирізняє комплексні проблемні ситуації (алгебраїчного або практичного змісту), розв'язування яких передбачає використання властивостей числових множин, тотожностей, тотожних перетворень виразів, властивостей рівнянь, нерівностей та їх систем, властивостей функцій, алгебраїчного методу під час розв'язування задач, зокрема практичних, правил знаходження відсотка числа, числа за його відсотком, відсоткового відношення двох чисел, складних відсотків [12 MAO 1.1.1-1] виокремлює в конкретній комплексній проблемній ситуації (що виникає з життєвої, професійно орієнтованої, міжпредметної, внутрішньої для алгебри потреби), її складові частини (добір достатніх даних для утворення задачі, її математизація, побудова моделі, перетворення моделі, інтерпретація отриманого розв'язку в термінах вихідної задачі), які можуть бути розв'язані математичними методами [12 MAO 1.1.1-2] самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні ознаки комплексних проблемних ситуацій (що виникли з життєвої, професійно орієнтованої, міжпредметної, внутрішньої для алгебри потреби), які можуть бути розв'язані за допомогою математичного моделювання [12 MAO 1.1.2-1] досліджує комплексну проблемну ситуацію алгебраїчного або практичного змісту, використовуючи різноманітні інформаційні джерела [12 MAO 1.2.1-1] інтерпретує, аналізує, систематизує дані і зв'язки між ними щодо властивостей числових множин, тотожностей, тотожних перетворень виразів, властивостей рівнянь, нерівностей та їх систем, властивостей функцій, алгебраїчного методу під час розв'язування задач, зокрема практичних, правил знаходження відсотка числа, числа за його відсотком, відсоткового відношення двох чисел, складних відсотків	Множина. Переріз та об'єднання множин. Числові множини. Вирази. Тотожності. Рівняння, нерівності, їх системи. Функції та їх властивості. Відсоткові розрахунки.	<i>Дослідження</i> об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики). <i>Використання:</i> - властивостей числових множин; - тотожностей; - тотожних перетворень виразів; - властивостей рівнянь, нерівностей та їх систем; - властивостей функцій; - алгебраїчного методу під час розв'язування задач, зокрема практичних; - правил знаходження відсотка числа, числа за його відсотком, відсоткового відношення двох чисел, складних відсотків.

[12 MAO 1.2.2-1] оцінює достовірність даних, що потрібні для розв'язування алгебраїчної чи практичної задачі [12 MAO 1.2.2-2] подає дані і зв'язки між ними в різних формах (описовій, аналітичній, табличній, графічній) [12 MAO 1.2.2-3] добирає дані, потрібні для розв'язання проблемної ситуації, що виникла з життєвої, професійно орієнтованої, міжпредметної, внутрішньої для алгебри потреби [12 MAO 1.2.3-1] прогнозує межі і точність результатів розв'язання проблемної ситуації та можливі форми представлення їх [12 MAO 1.3.1-1] добирає з різних джерел, фіксує та впорядковує інформацію, указану у змісті (щодо властивостей числових множин, тотожностей, тотожних перетворень виразів, властивостей рівнянь, нерівностей та їх систем, властивостей функцій, алгебраїчного методу під час розв'язування задач, зокрема практичних, правил знаходження відсотка числа, числа за його відсотком, відсоткового відношення двох чисел, складних відсотків) [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-1] перетворює інформацію алгебраїчного змісту з однієї форми в іншу, зокрема із застосуванням інформаційних технологій [12 MAO 2.1.3-2] пропонує ідеї щодо способу розв'язання комплексних проблемних ситуацій, зокрема пов'язаних із питаннями щодо екологічної безпеки і сталого розвитку суспільства [12 MAO 2.2.1-1] обирає серед відомих алгоритмів розв'язання задачі алгебраїчного чи практичного змісту такий, що задовольняє задані умови [12 MAO 2.2.2-1] планує дії та співпрацює в групі для розв'язування завдань алгебраїчного і практичного змісту [12 MAO 2.2.3-1] визначає компоненти математичної моделі комплексної проблемної ситуації, взаємозв'язки між ними [12 MAO 2.3.1-1] самостійно або у співпраці з іншими будує математичну модель проблемної ситуації, доречно добирає математичні засоби (вирази, рівняння, нерівності, їх системи, план дій) для побудови моделі		<i>Застосування цифрових технологій для моделювання та розв'язування задач. Побудова графіків функцій</i> <i>Обчислення: відсотка числа, числа за його відсотком, відсоткового відношення двох чисел, складних відсотків.</i> <i>Розв'язування задач, зокрема практичних, що передбачають застосування означень, властивостей, формул і правил, зазначених у змісті.</i> <i>Складання власних задач за темою.</i>
---	--	---

[12 MAO 2.3.2-1] за потреби змінює модель або її компоненти відповідно до особливостей проблемної ситуації [12 MAO 2.3.3-1] представляє результати самостійної та/або групової роботи з алгебри [12 MAO 2.4.1-1] відображає результати розв'язання проблемної ситуації алгебраїчного чи практичного змісту в різноманітних формах, зокрема із використанням інформаційних технологій [12 MAO 2.4.1-2] вирізняє надлишкові дані для розв'язання проблемної ситуації алгебраїчного чи практичного змісту [12 MAO 3.1.2-1] визначає, яких даних недостатньо для розв'язання проблемної ситуації алгебраїчного чи практичного змісту [12 MAO 3.1.2-2] самостійно або у співпраці з іншими обирає математичну модель розв'язання проблемної ситуації з урахуванням різних умов, зокрема бажаної точності результату і ресурсів, необхідних для застосування цієї моделі, на засадах ощадливості та поміркованості [12 MAO 3.2.2-1] за потреби виправляє помилки і вносить зміни в математичну модель та/або спосіб розв'язання задач алгебраїчного чи практичного змісту [12 MAO 3.2.3-1] класифікує і структурує математичні поняття і факти, зазначені у змісті [12 MAO 4.1.2-1] визначає прогалини у власних алгебраїчних знаннях і вміннях [12 MAO 4.1.3-1] усуває прогалини у власних алгебраїчних знаннях і вміннях [12 MAO 4.1.3-2] самостійно та у співпраці з іншими добирає доцільні алгебраїчні поняття, факти і послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій [12 MAO 4.2.1-2] застосовує визначену послідовність дій для розв'язання алгебраїчних завдань [12 MAO 4.2.1-3] оперує означеннями, властивостями і формулами, правилами і алгоритмами у процесі розв'язування задач алгебраїчного чи практичного змісту [12 MAO 4.2.2-1]		
--	--	--

використовує приладдя та цифрові технології для представлення результату розв'язування задач алгебраїчного чи практичного змісту [12 MAO 4.2.3-1] доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку, пов'язану з алгебраїчними поняттями, фактами і способами діяльності, указаними у змісті [12 MAO 4.3.1-2] 2) супровідні результати: [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.4.2-1], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.2-1]		
ТЕМА 2. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ ЗА КУРС ГЕОМЕТРІЇ 7-9 КЛАСІВ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати (формуються безпосередньо): вирізняє комплексні проблемні ситуації (геометричного або практичного змісту), розв'язування яких передбачає використання властивостей сторін і кутів трикутника, чотирикутника, багатокутника, елементів кола, формул, указаних у змісті [12 MAO 1.1.1-1] виокремлює в конкретній комплексній проблемній ситуації (доведення властивості, ознаки, виведення формули, знаходження елементів геометричних фігур тощо) її складові частини, які можуть бути розв'язані математичними методами (від супротивного, алгебраїчним, з використанням співвідношень між сторонами і кутами трикутника, ознак рівності і подібності трикутників тощо) [12 MAO 1.1.1-2] самостійно або у співпраці з іншими виокремлює спільні ознаки проблемних ситуацій (встановлення, чи лежить об'єкт між двома іншими, рівновіддаленості об'єктів на поверхні землі; знаходження відстані до недоступної точки, висоти предмета, кутів (кута підйому дороги, відкосу, кута, під яким видно деякий предмет), обчислення елементів реальних об'єктів, їх площ тощо), які можуть бути розв'язані за допомогою математичного	Взаємне розміщення прямих на площині. Трикутники, чотирикутники та їх розв'язування. Многокутники та їх площі. Правильні многокутники. Коло, довжина кола. Круг, площа круга. Координати і вектори на	<i>Розпізнавання</i> математичних понять, указаних у змісті, на основі їх означень. <i>Зображення</i> геометричних фігур та їх елементів за допомогою відповідних креслярських засобів та розширеного інструментарію. <i>Використання:</i> - властивостей геометричних фігур та геометричних перетворень; - ознак геометричних фігур; - формул і алгоритмів

моделювання [12 MAO 1.1.2-1] досліджує проблемну ситуацію геометричного або практичного змісту, використовуючи різноманітні інформаційні джерела [12 MAO 1.2.1-1] розпізнає неповну або надлишкову інформацію під час аналізу геометричних і практичних завдань та виявляє неточності у формулюваннях даних [12 MAO 1.2.1-2] інтерпретує, аналізує, систематизує дані планіметричні фігури (прямі, кути, трикутники, чотирикутники, кола) і зв'язки між їх елементами [12 MAO 1.2.2-1] подає дані (поняття, ознаки, властивості, кути, відстані) і зв'язки між ними в графічній, текстовій, аналітичній, алгебраїчній формах [12 MAO 1.2.2-3] добирає дані, потрібні для розв'язання проблемної ситуації, зокрема для визначення відстані між об'єктами, висоти об'єкта, кута підйому тощо [12 MAO 1.2.3-1] прогнозує межі і точність результатів розв'язання проблемної ситуації та можливі форми представлення їх [12 MAO 1.3.1-1] добирає, фіксує та впорядковує інформацію, указану у змісті (означення, формули, властивості і ознаки планіметричних фігур, операції тощо) та визначає алгоритми її застосування в задачах практичного змісту [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-1] перетворює інформацію геометричного змісту в графічну, аналітичну або цифрову, зокрема із застосуванням інформаційних технологій [12 MAO 2.1.3-2] обирає серед відомих алгоритмів розв'язання завдання геометричного або практичного змісту такий, що задовольняє задані умови [12 MAO 2.2.2-1] планує дії (алгоритми, плани, способи діяльності) та співпрацює в групі для розв'язування завдань геометричного і практичного змісту [12 MAO 2.2.3-1] визначає компоненти математичної моделі комплексної проблемної ситуації, взаємозв'язки між ними	площині. Геометричні перетворення на площині	- методу координат під час розв'язування задач, зокрема практичного змісту. <i>Застосування</i> цифрових технологій для моделювання фігур чи розв'язування задач. <i>Розв'язування</i> задач, зокрема практичного змісту, що передбачають застосування означень, властивостей, формул і правил, зазначених у змісті. <i>Розпізнавання</i> серед об'єктів довкілля таких, що мають форму та властивості фігур, указаних у змісті. <i>Складання</i> задач за темою.
--	---	--

[12 MAO 2.3.1-1] самостійно або у співпраці з іншими будує геометричну модель проблемної ситуації, добираючи засоби для її розв'язання, зокрема шляхом виділення потрібних допоміжних елементів (фігур або параметрів) [12 MAO 2.3.2-1] за потреби змінює модель або її компоненти відповідно до особливостей проблемної ситуації [12 MAO 2.3.3-1] представляє результати самостійної або групової роботи з геометрії [12 MAO 2.4.1-1] наводить аргументи, формулює контраргументи, спираючись на означення, властивості й ознаки планіметричних фігур, керуючи при цьому власними емоціями, ураховує емоційний стан інших осіб, діє на засадах етики спілкування [12 MAO 2.4.2-1] самостійно або у співпраці з іншими визначає достатність даних в умові геометричної задачі та їх достовірність [12 MAO 3.1.1-1] вирізняє надлишкові або недостатні дані для розв'язання геометричної задачі [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.1.2-2] самостійно або у співпраці з іншими обирає математичну модель розв'язання проблемної ситуації з урахуванням різних умов, зокрема бажаної точності результату і ресурсів, необхідних для застосування цієї моделі, на засадах ощадливості та поміркованості [12 MAO 3.2.2-1] за потреби виправляє помилки і вносить зміни в завдання геометричного або практичного змісту та спосіб його розв'язання [12 MAO 3.2.3-1] визначає, аналізує та узагальнює зв'язки між об'єктами реального світу та геометричними фігурами, які є їх моделями [12 MAO 4.1.1-1] класифікує і структурує прямі, кути, трикутники, чотирикутники, багатокутники за їх властивостями [12 MAO 4.1.2-1] досліджує зв'язки між елементами планіметричних фігур та доводить властивості і ознаки цих фігур [12 MAO 4.1.2-2] визначає прогалини у власних геометричних знаннях і вміннях шляхом аналізу математичної		
--	--	--

діяльності і з метою усунення цих прогалин опрацьовує зразки розв'язання типових завдань підручника, дотримується рівнів складності задач, самостійно або з допомогою вчителя опрацьовує відповідні навчальні теми [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2] самостійно або у співпраці з іншими добирає доцільні геометричні поняття, факти і послідовності дій для розв'язання проблемних ситуацій [12 MAO 4.2.1-2] застосовує визначений план або алгоритм розв'язання геометричної задачі [12 MAO 4.2.1-3] оперує алгоритмами, правилами, означеннями, властивостями і ознаками у процесі розв'язування геометричних і практичних завдань [12 MAO 4.2.2-1] використовує прилади (лінійка і циркуль, рулетка, штангенциркуль і мікрометр, транспортер і теодоліт, малка і рейсшина, лазерні рівні тощо) та цифрові технології для вимірювання відстаней і кутів, візуалізації абстрактних понять та побудови геометричних фігур, перевірки паралельності і перпендикулярності прямих на площині, ілюстрації практичного значення аксіом і теорем [12 MAO 4.2.3-1] висловлюється математично грамотно, змістовно, лаконічно, структурує власне мовлення, використовуючи математичну, термінологію для опису понять, властивостей і ознак геометричних фігур, зокрема терміни «пряма», «рівність», «подібність», «перпендикуляр», «відстань», «кут» тощо [12 MAO 4.3.2-1] 2) супровідні результати (формулюються опосередковано): [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.3.1-1]		
ТЕМА 3. МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати:	Основні поняття статистики.	Дослідження об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання понять і

самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні ознаки комплексних проблемних ситуацій (результатів опитувань, спостережень, інших способів збирання даних про масові випадкові явища), розв'язування яких потребує знань основних понять статистики, властивостей, формул і правил збирання й обробки статистичних даних [12 MAO 1.1.2-1] оцінює достовірність даних (перевіряє, чи відповідають дані задачі реальним величинам; відрізняє правдоподібні дані від нереалістичних) [12 MAO 1.2.2-2] впорядковує інформацію щодо результатів опитувань, спостережень, інших способів збирання даних про масові випадкові явища у вигляді таблиць даних, діаграм, полігонів і гістограм частот [12 MAO 2.1.3-1] обирає серед кількох різних стратегій збирання, обробки та систематизації статистичних даних таку, що задовольняє певні умови (зокрема наочності, простоти вичерпування даних користувачем, легкості побудови), для розв'язування задач, зокрема економічного характеру [12 MAO 2.2.2-1] наводить аргументи, формулює контраргументи, спираючись на основні поняття статистики, характеристики певної вибірки (розмах, моду, медіану, середнє значення), спосіб систематизації даних (таблицю даних, діаграму, полігон, гістограму частот), властивості гістограм частот, керуючи при цьому власними емоціями, ураховує емоційний стан інших осіб [12 MAO 2.4.2-1] вирізняє надлишкові дані для розв'язування статистичних та практичних завдань [12 MAO 3.1.2-1] оперує основними поняттями статистики, характеристиками вибірки (розмах, мода, медіана, середнє значення), способами систематизації даних (таблиця даних, діаграма, полігон, гістограма частот), властивостями гістограм частот, правилами знаходження характеристик вибірки у процесі розв'язування задач, зокрема практичних [12 MAO 4.2.2-1] використовує різні форми подання статистичних даних (описовий, аналітичний, графічний), зокрема будує таблицю даних, діаграму, полігон, гістограму частот [12 MAO 4.2.2-2] розуміє значення термінів з теми «Статистика» та вміє їх пояснити, складає власний словник термінів з теми, включаючи їхні іншомовні варіанти	Характеристики вибірки: розмах, мода, медіана, середнє значення вибірки. Графічне подання інформації про вибірку.	фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики). <i>Позначення</i> розмаху, моди, медіани, середнього значення вибірки. <i>Моделювання</i> результатів опитувань, спостережень, інших способів збирання даних про масові випадкові явища, зокрема з використанням цифрових технологій. <i>Побудова</i> таблиць даних, діаграм, полігонів і гістограм частот, зокрема з використанням цифрових технологій. <i>Формулювання:</i> - властивостей гістограм частот; - правил знаходження характеристик вибірки. <i>Наведення</i> формул для обчислення характеристик вибірки. <i>Проведення</i> опитувань, спостережень.
--	--	--

[12 MAO 4.3.1-1] 2) супровідні результати: [12 MAO 1.1.1-1], [12 MAO 1.1.1-2], [12 MAO 1.2.1-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.2-1], [12 MAO 1.2.2-3], [12 MAO 1.2.3-1], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.1-1], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-2], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.2.3-1], [12 MAO 2.3.1-1], [12 MAO 2.3.2-1], [12 MAO 2.3.3-1], [12 MAO 2.4.1-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.1.2-2], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 3.2.2-1], [12 MAO 3.2.3-1], [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.1-2], [12 MAO 4.2.1-3], [12 MAO 4.2.3-1], [12 MAO 4.3.1-2], [12 MAO 4.3.2-1]		<i>Збирання, систематизація та обробка даних.</i> <i>Використання:</i> - правил знаходження характеристик вибірки; - властивостей гістограм частот. <i>Обчислення характеристик вибірки.</i> <i>Розв'язування задач, зокрема практичних, що передбачають застосування означень, властивостей і правил, зазначених у змісті.</i> <i>Складання власних задач за темою.</i>
--	--	--

II семестр

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Види навчальної діяльності
ТЕМА 4. ФУНКЦІЇ. СТЕПЕНЕВА ФУНКЦІЯ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати: вирізняє алгебраїчні та практичні ситуації (перетворення виразів, дослідження залежностей тощо), розв'язання яких передбачає використання властивостей числових функцій (область визначення, область значень, зростання, спадання, парність, непарність), кореня n-го степеня; арифметичного кореня n-го степеня, степеня з	Числові функції та їх властивості. Способи задання функцій. Парні та непарні функції. Корінь n-го степеня та його властивості.	<i>Дослідження об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання алгебраїчних понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики).</i>

раціональним показником, степеневій функції [12 МАО 1.1.1-1] досліджує алгебраїчні ситуації (перетворення виразів, дослідження залежностей тощо) і задачі реального змісту, розв'язування яких потребує знань про корінь n-го степеня, степінь з раціональним показником, степеневі залежності [12 МАО 1.2.1-1] подає дані про степеневі залежності та їх властивості в аналітичній, табличній, графічній формах [12 МАО 1.2.2-3] розрізняє форми подання інформації про степеневі залежності (текст, графік, аудіо, відео тощо) [12 МАО 2.1.1-1] добирає, фіксує інформацію з різних джерел для побудови й дослідження степеневих залежностей; порівнює дані з кількох джерел для вибору найдоцільнішої моделі [12 МАО 2.1.2-1] планує дії та співпрацює у групі для розв'язання комплексних проблемних ситуацій (перетворення виразів, дослідження залежностей тощо), розв'язання яких передбачає використання властивостей числових функцій (область визначення, область значень, зростання, спадання, парність, непарність), кореня n-го степеня; арифметичного кореня n-го степеня, степеня з раціональним показником, степеневій функції [12 МАО 2.2.3-1] самостійно або у співпраці з іншими обирає модель розв'язування задачі (вираз, рівняння, нерівність, систему рівнянь/нерівностей, що пов'язані з коренями n-го степеня, степенями з раціональним показником, степеневу функцію); визначає, чи доцільно використовувати точні обчислення, чи достатньо наближених; пропонує найбільш раціональний спосіб розв'язування задачі з урахуванням економії часу та ресурсів [12 МАО 3.2.2-1] класифікує функціональні залежності за виразом, що породжує функцію, структурує математичні поняття і факти, що пов'язані з коренями n-го степеня, степенями з раціональним показником, степеневою функцією, зокрема під час побудови та аналізу її графіка [12 МАО 4.1.2-1] визначає можливості застосування відомих математичних фактів (властивостей коренів n-го степеня, степенів з раціональним показником, степеневій функції) і послідовності	Степінь з раціональним показником та його властивості. Степеневі функції, їхні властивості та графіки.	<i>Позначення</i> кореня n-го степеня, степеня з раціональним показником <i>Моделювання</i> функціональних залежностей за допомогою різних способів задання функцій: описового, аналітичного, табличного, графічного <i>Порівняння</i> різних способів задання функції, зокрема степеневій <i>Формулювання:</i> властивостей: - числових функцій (область визначення, область значень, зростання, спадання, парність, непарність); - кореня n-го степеня; - арифметичного кореня n-го степеня; - степеня з раціональним показником; - степеневій функції; схеми дослідження функції на: - монотонність; - парність/непарність <i>Класифікація:</i>
--	---	--

дій (внесення множника під корінь, винесення множника з-під кореня, позбавлення ірраціональності в знаменнику дробу, дослідження функції на монотонність, парність/непарність) для розв'язування задач [12 MAO 4.2.1-1] доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку, що стосуються понять, формул, властивостей, що пов'язані з коренями n-го степеня, степенями з раціональним показником, степеневою функцією та її графіком [12 MAO 4.3.1-2] 2) супровідні результати (формулюються опосередковано): [12 MAO 1.1.1-2], [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.2-1], [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.3-1], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.1-1], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.3-1], [12 MAO 2.1.3-2], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.2.2-1], [12 MAO 2.3.1-1], [12 MAO 2.3.2-1], [12 MAO 2.3.3-1], [12 MAO 2.4.1-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-1], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.1.2-2], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 3.2.3-1], [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2], [12 MAO 4.2.1-2], [12 MAO 4.2.1-3], [12 MAO 4.2.2-1], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.2.3-1], [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.2-1]	- функціональних залежностей за виразом, що породжує функцію <i>Наведення основних тотожностей для роботи з:</i> - коренями n-го степеня; - степенями з раціональним показником <i>Знаходження області визначення та області значень степеневої функції</i> <i>Побудова графіка степеневої функції, зокрема з використанням цифрових технологій</i> <i>Використання властивостей:</i> - кореня n-го степеня, арифметичного кореня n-го степеня, степеня з раціональним показником під час перетворення виразів; - степеневої функції під час побудови та аналізу її графіка <i>Розв'язування задач, зокрема практичних, що передбачають застосування означень, властивостей і правил, зазначених у змісті</i>
--	---

		Складання власних задач за темою
ТЕМА 5. ВЗАЄМНЕ РОЗМІЩЕННЯ ПРЯМИХ І ПЛОЩИН		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати (формулюються безпосередньо): вирізняє геометричні і практичні ситуації (дослідження і обґрунтування взаємного розміщення прямих і площин, знаходження кутів, відстаней у просторі), розв'язання яких передбачає використання властивостей і ознак паралельності і перпендикулярності прямих і площин [12 MAO 1.1.1-1] інтерпретує, аналізує, систематизує дані (поняття, ознаки, властивості, кути, відстані) та зв'язки між паралельністю і перпендикулярністю прямих і площин у просторі [12 MAO 1.2.2-1] добирає серед способів діяльності, властивостей і ознак потрібні для розв'язання геометричних або практичних завдань, пов'язаних з обґрунтуванням паралельності чи перпендикулярності прямих і площин [12 MAO 1.2.3-1] впорядковує інформацію щодо прямих і площин (означення, формули, властивості, операції тощо) та визначає алгоритми її застосування в задачах практичного змісту [12 MAO 2.1.3-1] планує дії та співпрацює у групі для розв'язання практичних завдань, зокрема пов'язаних зі створенням наближених зображень об'єктів, обґрунтуванням взаємного розміщення прямих і площин, знаходження відстаней і кутів [12 MAO 2.2.3-1] наводить аргументи, формулює контраргументи, спираючись на означення, властивості й ознаки паралельності і перпендикулярності прямих і площин, керуючи при цьому власними емоціями, ураховує емоційний стан інших осіб, діє на засадах етики спілкування [12 MAO 2.4.2-1] самостійно або у співпраці з іншими визначає суттєві дані (поняття, ознаки, властивості, кути, відстані) в проблемній ситуації для аналізу і застосування відношення паралельності і перпендикулярності прямих і площин, відстаней і кутів у просторі до опису зв'язків між об'єктами навколишнього світу (автомагістралі,	Основні поняття, аксіоми стереометрії та найпростіші наслідки з них. Взаємне розміщення прямих у просторі. Паралельне проектування і його властивості. Зображення фігур у стереометрії. Паралельність і перпендикулярність прямої та площини. Перпендикуляр і похила до площини. Теорема про три перпендикуляри. Паралельність і перпендикулярність площин. Двогранний кут. Вимірювання відстаней у просторі: від точки до площини, від прямої до площини, між площинами.	Дослідження об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання геометричних понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики). Моделювання взаємного розміщення прямих і площин у просторі шляхом: - зображення за допомогою паралельного проектування, зокрема з використанням розширеного інструментарію та цифрових технологій; - конструювання макетів взаємного розміщення прямих і площин у просторі за допомогою розширеного інструментарію. Позначення геометричних фігур та відношень, указаних у змісті. Формулювання: - аксіом стереометрії та наслідків з них; - властивостей і ознак паралельності та

естакади, будівлі, кути підйому доріг тощо) [12 MAO 3.1.1-1] визначає, аналізує та узагальнює зв'язки між паралельністю і перпендикулярністю прямих і площин у просторі та об'єктами навколишнього середовища [12 MAO 4.1.1-1] досліджує взаємне розміщення прямих і площин та доводить властивості й ознаки їх паралельності і перпендикулярності [12 MAO 4.1.2-2] оперує алгоритмами, способами діяльності, означеннями, властивостями і ознаками у процесі розв'язування задач на обґрунтування взаємного розміщення прямих і площин, знаходження відстаней і кутів [12 MAO 4.2.2-1] використовує прилади (рейки, шаблони, лазерні рівні тощо) та інформаційно-комунікаційні технології для перевірки паралельності і перпендикулярності в об'єктах навколишнього середовища [12 MAO 4.2.3-1] висловлюється математично грамотно, змістовно, лаконічно, структурує власне мовлення, використовуючи математичну, термінологію для опису взаємного розміщення прямих і площин в просторі, зокрема терміни «пряма», «перпендикуляр», «паралельність», «площина», «кут нахилу» тощо [12 MAO 4.3.2-1] 2) супровідні результати (формулюються опосередковано): [12 MAO 1.1.1-2], [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.2-3], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.1-1], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-2], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.2.2-1], [12 MAO 2.3.1-1], [12 MAO 2.3.2-1], [12 MAO 2.3.3-1], [12 MAO 2.4.1-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.1.2-2], [12 MAO 3.2.1-1] [12 MAO 3.2.2-1],	Вимірювання кутів у просторі: між прямими, між прямою і площиною, між площинами	перпендикулярності прямих, прямої і площини, двох площин; - властивостей паралельного проєктування. <i>Класифікація</i> за відповідними ознаками взаємного розміщення прямих і площин у просторі. <i>Наведення</i> формул для обчислення кутів і відстаней у просторі. <i>Розпізнавання та обґрунтування</i> паралельності й перпендикулярності прямих, прямої і площини, двох площин. <i>Обчислення</i> кутів і відстаней у просторі, елементів паралелепіпеда і піраміди. <i>Застосування</i> до розв'язування задач геометричного та практичного змісту: - аксіом стереометрії та наслідків з них; - властивостей і ознак взаємного розміщення прямих і площин у просторі; - формул для обчислення
---	--	---

[12 MAO 3.2.3-1], [12 MAO 4.1.2-1], [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2], [12 MAO 4.2.1-1] [12 MAO 4.2.1-2], [12 MAO 4.2.1-3], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.1-2]		кутів і відстаней у просторі. <i>Складання власних задач за темою.</i>
Повторення за курс 10 класу		

11 клас

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Види навчальної діяльності
Повторення за курс 10 класу		
ТЕМА 1. ПОКАЗНИКОВА ФУНКЦІЯ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати: Виокремлює в конкретній комплексній проблемній ситуації її складові частини, які можуть бути розв'язані за допомогою показникових виразів, рівнянь, нерівностей, функцій, їх властивостей чи графіків [12 MAO 1.1.1-2] Добирає дані, потрібні для розв'язання проблемної ситуації, які можуть бути розв'язані за допомогою показникових виразів, рівнянь, нерівностей, функцій, їх властивостей чи графіків (моделювання зростання населення, радіоактивний розпад, зменшення біорізноманіття, накопичення забруднювальних речовин тощо); оцінює доцільність використання наближених або точних значень під час моделювання реальних процесів; висуває припущення про характер зміни величин у природних і соціально-економічних процесах [12 MAO 1.2.3-1] Визначає межі даних у комплексних проблемних ситуаціях, які можуть бути розв'язані за допомогою показникових виразів, рівнянь, нерівностей, функцій, їх властивостей чи графіків; враховує допустимі значення параметрів для коректного математичного моделювання [12 MAO 1.2.3-2]	Показникова функція, її властивості та графік. Найпростіші показникові рівняння і нерівності.	<i>Дослідження об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання алгебраїчних понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики).</i> <i>Моделювання реальних процесів, які описуються показниковими залежностями</i> <i>Використання математичної символіки для запису показникових виразів</i> <i>Формулювання властивостей показникової функції</i>

Пропонує ідеї щодо способу розв’язання комплексних проблемних ситуацій, які можуть бути розв’язані за допомогою показникових виразів, рівнянь, нерівностей, функцій, їх властивостей чи графіків, зокрема для оптимізації ресурсів, прогнозування сталого розвитку громади, аналізу темпів інноваційного зростання тощо [12 MAO 2.2.1-1] Визначає компоненти математичної моделі комплексної проблемної ситуації, які можуть бути розв’язані за допомогою показникових виразів, рівнянь, нерівностей, функцій, їх властивостей чи графіків; встановлює взаємозв’язки між компонентами моделі, [12 MAO 2.3.1-1] Самостійно або у співпраці з іншими будує графіки показникової функції, записує показникові рівняння і нерівності, що є моделями проблемної ситуації; доречно добирає математичні засоби для побудови моделі; у груповій роботі узгоджує етапи побудови моделі [12 MAO 2.3.2-1] Самостійно та у співпраці з іншими оцінює різні моделі і шляхи розв’язування комплексної проблемної ситуації, пов’язаної з показниковими функціями; робить вибір оптимального способу розв’язування [12 MAO 3.2.1-1] За потреби коригує помилки в побудові графіків показникової функції, уточнює область визначення функцій, виправляє помилки в складених рівняннях, нерівностях чи їх розв’язаннях; уточнює параметри моделі для забезпечення адекватності опису процесу [12 MAO 3.2.3-1] Визначає, аналізує та узагальнює зв’язки між показниковими функціями, найпростішими показниковими рівняннями, нерівностями та об’єктами реального світу [12 MAO 4.1.1-1] Самостійно та у співпраці з іншими добирає доцільні функції та їх графіки, рівняння і нерівності, що необхідні для розв’язування комплексних проблемних ситуацій; добирає алгоритм розв’язання комплексних проблемних ситуацій; координує власні дії з діями інших членів групи, обґрунтовує власні пропозиції. [12 MAO 4.2.1-2] Висловлюється математично грамотно, змістовно, точно і лаконічно, використовує математичну термінологію і символіку, послідовно і логічно пояснює хід розв’язання рівнянь чи побудови графіків; формулює означення та властивості показникової функції; пояснює розв’язання показникових рівнянь і нерівностей, а також характеризує отримані результати.		<i>Класифікація</i> показникових функцій <i>Порівняння</i> різних способів задання показникової функції. <i>Наведення</i> основних тотожностей для роботи з показниковими виразами. <i>Знаходження</i> області визначення та області значень показникової функції. <i>Побудова</i> графіка показникової функції, зокрема з використанням цифрових технологій. <i>Використання</i> властивостей показникової функції під час побудови та аналізу її графіка. <i>Розв’язування</i> найпростіших показникових рівнянь і нерівностей. <i>Розв’язування</i> задач, зокрема практичних, що передбачають застосування
---	--	--

[12 MAO 4.3.2-1] 2) супровідні результати (формуються опосередковано): [12 MAO 1.1.1-1], [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.2-1], [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.2-3], [12 MAO 1.3.1-1], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-1], [12 MAO 2.1.3-2], [12 MAO 2.2.2-1], [12 MAO 2.2.3-1], [12 MAO 2.3.3-1], [12 MAO 2.4.1-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-1], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.1.2-2], [12 MAO 3.2.2-1], [12 MAO 4.1.2-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.1-3], [12 MAO 4.2.2-1], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.2.3-1], [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.1-2]		означень, властивостей і правил, зазначених у змісті. <i>Складання власних задач за темою.</i>
ТЕМА 2. МНОГОГРАННИКИ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати (формуються безпосередньо): самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні риси задач, розв'язування яких потребує знань про многогранники, їх площі та об'єми; виявляє подібність методів при розв'язуванні задач на перерізи; групує задачі за тим, які методи доведення або обчислення в них застосовуються [12 MAO 1.1.2-1] виявляє, що у деяких задачах/рисунок частини даних є надлишковими, розпізнає неповні умови, фіксує помилки/маніпуляції (несумісні одиниці, суперечливі метричні дані); оцінює правильність малюнків, аналізує джерела (підручник/сайт тощо) за критеріями достовірності	Призма як опуклий многогранник. Паралелепіпед. Перерізи призми. Площа бічної та повної поверхонь призми. Об'єм призми. Піраміда як опуклий многогранник. Правильна	<i>Дослідження об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання геометричних понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики).</i> <i>Моделювання призми і піраміди шляхом: - зображення за допомогою паралельного проєктування, зокрема з використанням</i>

[12 MAO 1.2.1-2] визначає, які саме дані є достатніми для розв'язування задач, розв'язування яких потребує знань про многогранники, їх площі та об'єми; розуміє, які умови необхідні для побудови перерізів многогранників; визначає, які дані виходять за межі завдання (нерелевантні) або які потребують уточнення [12 MAO 1.2.3-2] знаходить у різних джерелах необхідні твердження та формули, що стосуються многогранників, фіксує інформацію у вигляді записів, малюнків, схем, таблиць чи скріншотів, коректно фіксує джерело [12 MAO 2.1.2-1] пропонує варіанти геометричних моделей для дослідження; формулює варіанти розв'язання практичної задачі (мінімізація матеріалів, максимальна місткість при заданому матеріалі, вибір форми з огляду на енергоефективність), розв'язування яких потребує знань про многогранники; висуває ідеї щодо мінімізації витрат матеріалу; пропонує, як обчислення об'єму і площі поверхні многокутників може допомогти у реальному житті, [12 MAO 2.2.1-1] самостійно або у співпраці з іншими будує модель призми чи піраміди для задачі, де позначає дані та шукані величини; добирає математичні інструменти для побудови моделі; створює 3D-моделі призми чи піраміди у цифрових середовищах [12 MAO 2.3.2-1] правильно оформлює розв'язання задачі; використовує онлайн-інструменти для розв'язування та спільної демонстрації результатів групової роботи (наприклад, подає результати побудови перерізів у вигляді зображення, відео чи анімації) [12 MAO 2.4.1-2] вирізняє надлишкові дані для проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту), розв'язування якої потребує знань про многогранники, їх площі та об'єми [12 MAO 3.1.2-1] самостійно або у співпраці з іншими визначає, який з многогранників доцільно взяти за модель; визначає, чи доцільно використовувати точні обчислення чи достатньо наближених; у груповій роботі пропонує найбільш раціональний спосіб обчислення площ поверхонь чи об'ємів многогранників з урахуванням економії часу та ресурсів [12 MAO 3.2.2-1] класифікує многогранники (групує види призм і пірамід за спільними ознаками), будує схеми чи таблиці, що показують зв'язки між видами многогранників і їхніми властивостями, структурує знання про властивості многогранників	піраміда. Зображення піраміди. Перерізи піраміди. Площа бічної та повної поверхонь піраміди. Об'єм піраміди.	розширеного інструментарію та цифрових технологій; - конструювання макетів призм і пірамід за допомогою розширеного інструментарію. <i>Позначення</i> призм і пірамід та їх елементів. <i>Формулювання:</i> - властивостей призм і пірамід; - правил побудови перерізів призм і пірамід. <i>Класифікація</i> за відповідними ознаками призм і пірамід. <i>Порівняння</i> різних способів побудови перерізів призми та піраміди. <i>Наведення</i> формул для обчислення площі бічної і повної поверхонь, об'єму призм і пірамід. <i>Обчислення</i> площ поверхонь та об'ємів призм і пірамід. <i>Побудова</i> перерізів призм і
---	---	--

[12 MAO 4.1.2-1] визначає можливості застосування відомих математичних фактів про многогранники і послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій, розв’язування яких потребує знань про многогранники [12 MAO 4.2.1-1] представляє многогранник у вигляді рисунку, розгортки та 3D-моделі; перетворює опис умови у малюнок і навпаки; створює за малюнком розгортку чи модель і навпаки [12 MAO 4.2.2-2] розуміє значення термінів з теми «Многогранники» та вміє їх пояснити, складає власний словник термінів з теми, включаючи їхні іншомовні варіанти [12 MAO 4.3.1-1] 2) супровідні результати (формуються опосередковано): [12 MAO 1.1.1-1], [12 MAO 1.1.1-2], [12 MAO 1.2.1-1], [12 MAO 1.2.2-1], [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.2-3], [12 MAO 1.2.3-1], [12 MAO 1.3.1-1], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.1.3-1], [12 MAO 2.1.3-2], [12 MAO 2.2.2-1], [12 MAO 2.2.3-1], [12 MAO 2.3.1-1], [12 MAO 2.3.3-1], [12 MAO 2.4.1-1], [12 MAO 2.4.2-1], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.1.2-2], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 3.2.3-1], [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2], [12 MAO 4.2.1-2], [12 MAO 4.2.1-3], [12 MAO 4.2.2-1], [12 MAO 4.2.3-1], [12 MAO 4.3.1-2], [12 MAO 4.3.2-1]		пірамід, зокрема з використанням цифрових технологій. <i>Застосування до розв’язування задач геометричного та практичного змісту:</i> - властивостей призм і пірамід; - формул для обчислення площ поверхонь та об’ємів призм і пірамід. <i>Складання власних задач за темою.</i>
ТЕМА 3. ЕЛЕМЕНТИ КОМБІНАТОРИКИ, ТЕОРІЙ ЙМОВІРНОСТЕЙ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати:	Елементи комбінаторики. Перестановки, розміщення,	<i>Дослідження об’єктів реальної дійсності з метою розпізнавання алгебраїчних понять і фактів, указаних у</i>

інтерпретує, аналізує й систематизує дані; створює частотні таблиці та гістограми; визначає сприятливі події та кількість усіх можливих подій тощо [12 MAO 1.2.2-1] пропонує різні шляхи досягнення результатів під час розв'язання комбінаторних та ймовірнісних задач, порівнює ефективність і доцільність застосування формул чи графічних способів, прогнозує можливі помилки або ризики (наприклад, повторне врахування елементів, неправильне визначення сприятливих подій тощо) [12 MAO 1.3.2-1] за потреби змінює модель або її компоненти; коригує вибір між перестановками, розміщеннями чи комбінаціями; адаптує визначення події та її ймовірності відповідно до специфіки проблемної ситуації [12 MAO 2.3.3-1] Представляє результати самостійної роботи або роботи в групі у вербальній, табличній, графічній чи символічній формах [12 MAO 2.4.1-1] висловлює ідеї, пов'язані з розумінням комбінаторних чи ймовірнісних задач; аналізує структурні елементи цих задач, розуміє зв'язок між ними; висловлює ідеї щодо моделювання та гіпотезу щодо кількості можливих способів розв'язування [12 MAO 2.4.2-2] визначає, яких даних недостатньо для розв'язання проблемної ситуації, пов'язаної з комбінаторними або ймовірнісними задачами; зазначає відсутність інформації про множини або залежності; аналізує, які саме відомості потрібно додатково задати, щоб можна було побудувати правильну модель ситуації; уточнює, чи події є залежними чи незалежними, чи важливий порядок елементів, чи можлива повторюваність вибору, чи всі результати рівноймовірні тощо. [12 MAO 3.1.2-2] досліджує та доводить математичні твердження, пов'язані з формулами для перестановок, розміщень, комбінацій, а також властивостями ймовірності [12 MAO 4.1.2-2] визначає прогалини у власних математичних знаннях і вміннях, що виявляються під час розв'язання комбінаторних задач чи задач на знаходження ймовірностей; усвідомлює, яких даних бракує для розуміння ситуації, чітко формулює, які знання потрібно поновити чи уточнити [12 MAO 4.1.3-1] усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях; практикується у	комбінації. Ймовірність випадкової події.	змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики). <i>Проведення</i> простіших випробувань. <i>Моделювання</i> варіантів вибору в реальних життєвих ситуаціях (комбінування меню, варіантів маршрутів тощо). <i>Позначення</i> подій, множин, перестановок, розміщень, комбінацій. <i>Формулювання:</i> - правил комбінаторики (правило додавання, множення); - класичного означення ймовірності випадкової події. <i>Класифікація</i> подій та комбінаторних задач. <i>Порівняння</i> різних способів розв'язування комбінаторних задач. <i>Наведення</i> формул для обчислення перестановок, розміщень, комбінацій,
---	--	--

розв'язуванні відповідних видів задач; розуміє, на якому етапі міркування виникла помилка [12 MAO 4.1.3-2] 2) супровідні результати (формується опосередковано): [12 MAO 1.1.1-1], [12 MAO 1.1.1-2], [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.2-3], [12 MAO 1.2.3-1], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.1-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-1], [12 MAO 2.1.3-2], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.2.2-1], [12 MAO 2.2.3-1], [12 MAO 2.3.1-1], [12 MAO 2.3.2-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-1], [12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 3.2.2-1], [12 MAO 3.2.3-1], [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-1], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.1-2], [12 MAO 4.2.1-3], [12 MAO 4.2.2-1] [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.2.3-1] [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.1-2] [12 MAO 4.3.2-1]		ймовірності події. <i>Знаходження частоти та ймовірності подій.</i> <i>Побудова схем, таблиць, діаграм, зокрема з використанням цифрових технологій.</i> <i>Використання правил:</i> - додавання й множення під час розв'язування комбінаторних задач; - знаходження ймовірності події. <i>Розв'язування задач, зокрема практичних, що передбачають застосування означень, властивостей і правил, зазначених у змісті.</i> <i>Складання власних задач за темою.</i>
ТЕМА 4. ТІЛА ОБЕРТАННЯ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати (формується безпосередньо): аналізує задачі реального змісту, розв'язування яких потребує знань про тіла обертання; збирає інформацію з різних джерел для побудови й дослідження тіл обертання; порівнює дані з кількох джерел для вибору найдоцільнішої моделі [12 MAO 1.2.1-1] перевіряє, чи відповідають дані задачі реальним величинам; відрізняє правдоподібні дані від нереалістичних	Циліндр, конус, їх елементи. Зображення циліндра, конуса. Перерізи циліндра і конуса: осьові перерізи циліндра і	<i>Дослідження об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання геометричних понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики).</i> <i>Моделювання циліндра,</i>

[12 MAO 1.2.2-2] оцінює, наскільки точним буде обчислення об'єму кулі чи площі поверхні конуса при заданих даних; робить припущення про можливу похибку вимірювань або обчислень; вирішує, у якому форматі подати результати [12 MAO 1.3.1-1] порівнює стратегії виготовлення посудини: циліндричної, конічної чи сферичної — з погляду економії матеріалу; використовує реальні статистичні дані (наприклад, про виробництво або тари) для вибору найоптимальнішої геометричної форми; аналізує вплив параметрів на собівартість чи обсяг матеріалів [12 MAO 2.2.2-1] формулює, які елементи моделі (радіус, висота, твірна, площа, об'єм) потрібні для розв'язування задачі, описує зв'язки між ними; пояснює, як зміна однієї величини впливає на інші [12 MAO 2.3.1-1] коригує модель, зокрема за допомогою цифрових технологій; замінює округлі значення на більш точні для підвищення достовірності результатів [12 MAO 2.3.3-1] оформлює результати дослідження у вигляді запису, презентації, постера або цифрової моделі; презентує роботу команди (наприклад, спільну побудову перерізів у GeoGebra); використовує цифрові засоби комунікації для колективного представлення результатів під час дистанційного навчання [12 MAO 2.4.1-1] помічає, що для обчислення площі бічної поверхні чи об'єму тіл обертання бракує певної інформації; формулює запитання або робить припущення щодо відсутніх даних; аналізує, як відсутність певного елемента впливає на точність результату [12 MAO 3.1.2-2] аналізує різні моделі до задачі; порівнює кілька способів обчислення об'єму тіл обертання; обговорює у групі переваги різних стратегій і робить колективний висновок; формулює критерії вибору "найкращої" моделі (точність, швидкість, простота, економічність) [12 MAO 3.2.1-1] визначає, які формули й теореми необхідні для розв'язування конкретної задачі; обговорює з командою порядок виконання дій; самостійно чи у співпраці складає алгоритм дій [12 MAO 4.2.1-2] виконує обчислення, доведення, дослідження чи побудову за встановленим алгоритмом; дотримується логічної послідовності у побудові перерізів; вміє правильно пояснити та	конуса; перерізи циліндра і конуса площинами, паралельними основі. Площа бічної та повної поверхонь циліндра, конуса. Об'єм циліндра, конуса. Куля і сфера. Зображення кулі/сфери. Перерізи кулі площиною. Площа сфери. Об'єм кулі.	конуса і кулі/сфери шляхом: - <i>зображення</i> за допомогою паралельного проєктування, зокрема з використанням розширеного інструментарію та цифрових технологій; - <i>конструювання</i> макетів циліндра, конуса і кулі/сфери за допомогою розширеного інструментарію. <i>Позначення</i> циліндра, конуса, кулі/сфери та їх елементів. <i>Формулювання</i>: - властивостей циліндра, конуса, кулі/сфери; - правил побудови перерізів циліндра, конуса, кулі/сфери. <i>Порівняння</i> різних способів побудови перерізів циліндра, конуса, кулі/сфери. <i>Наведення</i> формул для обчислення площі бічної і повної поверхонь, об'єму циліндра й конуса, площі сфери, об'єму кулі.
--	--	--

записати послідовність дій, що приводить до результату [12 MAO 4.2.1-3] правильно вживає терміни під час пояснень, виконує перетворення (зміна масштабу, симетрія, паралельне перенесення) [12 MAO 4.2.2-1] 2) супровідні результати (формулюються опосередковано): [12 MAO 1.1.1-1], [12 MAO 1.1.1-2], [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.2-1], [12 MAO 1.2.2-3], [12 MAO 1.2.3-1], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-1], [12 MAO 2.1.3-2], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.2.3-1], [12 MAO 2.3.2-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-1], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.2.2-1], [12 MAO 3.2.3-1] [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.2.3-1], [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.1-2], [12 MAO 4.3.2-1]		<i>Обчислення площі бічної і повної поверхонь, об'єму циліндра й конуса, площі сфери, об'єму кулі. Побудова перерізів циліндра, конуса, кулі/сфери, зокрема з використанням цифрових технологій.</i> <i>Застосування до розв'язування задач геометричного та практичного змісту:</i> - властивостей циліндра, конуса, кулі/сфери; - формул для обчислення площі бічної і повної поверхонь, об'єму циліндра й конуса, площі сфери, об'єму кулі. <i>Складання власних задач за темою.</i>
Повторення за курс 11 класу		

12 клас

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Види навчальної діяльності
Повторення за курс 11 класу		
ТЕМА 1. ПОХІДНА ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати:	Похідна функції, її геометричний і фізичний зміст.	Дослідження об'єктів реальної дійсності з метою розпізнавання алгебраїчних

розпізнає неповну або надлишкову інформацію під час застосування похідної до розв'язування алгебраїчних і практичних завдань та виявляє неточності у формулюваннях даних [12 MAO 1.2.1-2] прогнозує межі і точність застосування похідної до розв'язання проблемної ситуації та можливі форми (кількісні чи якісні) представлення отриманих результатів [12 MAO 1.3.1-1] перетворює інформацію алгебраїчного змісту в графічну, табличну чи цифрову, зокрема із застосуванням інформаційних технологій [12 MAO 2.1.3-2] застосовує поняття похідної для опису та розв'язання проблемної ситуації (швидкість зміни величини в точці, кут нахилу дотичної до графіка функції, найбільше і найменше значення величин та ін.) та відображає результати розв'язання в різноманітних формах, зокрема із використанням інформаційних технологій [12 MAO 2.4.1-2] самостійно або у співпраці з іншими визначає суттєві дані (поняття, ознаки, функції та їх графіки) в проблемній ситуації для застосування похідної до розв'язування алгебраїчних і практичних завдань на визначення найбільшого і найменшого значення величин [12 MAO 3.1.1-1] застосовує алгоритми використання похідної до розв'язання алгебраїчних і практичних завдань, зокрема для дослідження функцій та побудови їх графіків (визначає критичні точки, досліджує екстремуми функції, інтервали монотонності та ін.). [12 MAO 4.2.1-3] використовує графічні моделі та інформаційно-комунікаційні технології для представлення результату, зокрема подає похідну функції у вигляді аналітичного виразу, графіка функції, таблиці значень, вибираючи найбільш зручну форму для аналізу алгебраїчного та практичного завдання [12 MAO 4.2.3-1] 2) супровідні результати (формуються опосередковано): [12 MAO 1.1.1-1], [12 MAO 1.1.1-2], [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-1], [12 MAO 1.2.2-1], [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.2-3], [12 MAO 1.2.3-1],	Правила диференціювання. Застосування похідної до дослідження функцій та побудови їхніх графіків. Найбільше і найменше значення функції на проміжку.	понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики). <i>Моделювання</i> за допомогою похідної швидкості і прискорення в момент часу, рівняння дотичної до графіка функції в точці. <i>Формулювання</i>: поняття похідної, правил диференціювання функцій, алгоритмів застосування похідної. <i>Порівняння</i> різних способів знаходження похідних та з'ясування аналогії у підходах до задач геометричного і фізичного змісту, що приводять до поняття похідної <i>Наведення</i> основних правил диференціювання функцій, формул для обчислення похідних. <i>Обчислення</i> похідних функцій, користуючись правилами
--	---	---

[12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.2-1], [12 MAO 2.1.1-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-1], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.2.2-1], [12 MAO 2.2.3-1], [12 MAO 2.3.1-1], [12 MAO 2.3.2-1], [12 MAO 2.3.3-1], [12 MAO 2.4.1-1], [12 MAO 2.4.2-1], [12 MAO 2.4.2-2], [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.1.2-2], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 3.2.2-1], [12 MAO 3.2.3-1], [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.1.3-1], [12 MAO 4.1.3-2], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.1-2], [12 MAO 4.2.2-1], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.1-2], [12 MAO 4.3.2-1]		диференціювання, знаходження значень похідних у вказаних точках, швидкості і прискорення в даний момент часу та ін. <i>Застосування</i> алгоритмів знаходження похідних (алгоритми: знаходження похідної функції за означенням, дослідження функції на екстремум, застосування похідної до розв'язування практичних завдань, визначення найбільшого і найменшого значення функції на проміжку). <i>Побудова</i> за допомогою похідної графіків функцій, зокрема з використанням цифрових технологій. <i>Застосування</i> найбільшого і найменшого значення функції на визначеному проміжку під час розв'язування практичних завдань. <i>Використання:</i> - таблиці похідних; - правил
--	--	--

		диференціювання; - знань про похідну для дослідження функцій. <i>Розв'язування задач, зокрема практичних, що передбачають застосування похідної.</i> <i>Складання власних задач за темою</i>
ТЕМА 2. КООРДИНАТИ. ВЕКТОРИ. ГЕОМЕТРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ		
Учень/учениця демонструє: 1) основні результати: виокремлює в конкретній комплексній проблемній ситуації (геометричного або практичного змісту) її складові частини, які можуть бути розв'язані за допомогою координат, векторів, паралельного перенесення, повороту, симетрії відносно точки та площини, перетворення подібності [12 MAO 1.1.1-2] подає дані (поняття, властивості, відстані, напрями, взаємне розміщення, переміщення, подібність) і зв'язки між ними в текстовій, аналітичній, табличній, графічній формах [12 MAO 1.2.2-3] пропонує шляхи досягнення результатів розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту), передбачає можливі ризики, пов'язані з невдалим вибором розміщення системи координат відносно заданої фігури, невдалим заданням векторів, помилок у визначенні образу фігури в геометричному перетворенні простору [12 MAO 1.3.2-1] розрізняє форми подання інформації про координати і вектори, рухи, перетворення подібності (текст, графік, аудіо, відео тощо) [12 MAO 2.1.1-1] перетворює інформацію щодо координат, векторів, рухів, перетворення подібності з	Прямокутні координати в просторі. Координати середини відрізка. Рівняння фігури у просторі. Відстань між двома точками. Вектори у просторі. Операції над векторами. Формули для обчислення довжини вектора, кута між векторами, відстані між двома точками. Геометричні перетворення простору.	<i>Дослідження об'єктів і ситуацій реальної дійсності з метою розпізнавання геометричних понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень і формулювань (або опису, показу, характеристики).</i> <i>Моделювання координатного простору, геометричного вектора та його представників і різновидів, рухів і перетворення подібності шляхом:</i> - <i>зображення координатного простору і точок в ньому, зокрема симетричних відносно початку координат і</i>

однієї форми (описової, аналітичної, табличної, графічної) в іншу, зокрема із застосуванням цифрових технологій [12 MAO 2.1.3-2] висловлює ідеї, пов'язані з розумінням комплексної проблемної ситуації геометричного та практичного змісту щодо можливості застосування координатного, векторного, векторно-координатного методів та геометричних перетворень простору, зокрема пропонує варіанти: розміщення прямокутної декартової системи координат відносно даного об'єкта та відповідних змін координат точок; введення векторів, у т.ч. колінеарних, компланарних, співнапрямлених, протилежно напрямлених, рівних, протилежних, перпендикулярних; застосування рухів чи перетворення подібності; використання формул довжини відрізка, довжини вектора, кута між двома векторами, координат середини відрізка [12 MAO 2.4.2-2] за потреби виправляє помилки і вносить зміни в математичну модель та/або спосіб розв'язування геометричної та практичної проблемної ситуації із застосуванням координатного, векторного, векторно-координатного методів, рухів, перетворення подібності, зокрема пропонує альтернативний варіант: розміщення прямокутної декартової системи координат відносно даного об'єкта та відповідних змін координат точок; введення векторів, у т.ч. колінеарних, компланарних, співнапрямлених, протилежно напрямлених, рівних, протилежних, перпендикулярних; застосування рухів, перетворення подібності; використання формул довжини відрізка, довжини вектора, кута між двома векторами, координат середини відрізка [12 MAO 3.2.3-1] визначає прогалини у власних математичних знаннях і вміннях, що стосуються суті та особливостей застосування у простіших випадках координатного, векторного, векторно-координатного методів, рухів, перетворення подібності, зокрема коли: 1) пояснює: що таке координатні осі, площини, октанти, координатний простір, вектор, модуль і напрям вектора, одиничний вектор, нуль-вектор, колінеарні вектори, протилежні вектори, координати вектора, сума і різниця векторів, добуток вектора на число, кут між двома векторами, образ і прообраз в геометричному перетворенні; як побудувати прямокутну декартову систему координат у просторі, точку за її координатами, образ фігури в заданому геометричному перетворенні; як визначити координати точки в координатному просторі; як відкласти вектор від заданої точки; суть методу: координат, векторів, векторно-координатного; правил, за якими знаходять: координати точок, суму векторів, добуток вектора на число;	координатних площин, векторів колінеарних, компланарних, співнапрямлених, протилежно напрямлених, рівних, протилежних, перпендикулярних, образу точки в геометричних перетвореннях, зокрема з використанням розширеного інструментарію та цифрових технологій; - <i>конструювання</i> макетів координатного простору і точок в ньому, векторів колінеарних, компланарних, співнапрямлених, протилежно напрямлених, рівних, протилежних, перпендикулярних, образу точки в геометричних перетвореннях за допомогою розширеного інструментарію. <i>Позначення</i> координат і векторів, рухів і перетворення подібності у просторі. <i>Формулювання:</i> - властивостей координат точок в різних октантах
--	---

2) будує: систему координат, точку за її координатами, вектор, колінеарні, компланарні, рівні, протилежні вектори, суму і різницю векторів, добуток вектора на число, образ точки в заданому геометричному перетворенні; 3) відтворює: означення координатного простору, компланарних векторів; <i>формули</i> довжини відрізка, довжини вектора, кута між двома векторами, координат середини відрізка; <i>основні властивості:</i> координат точок в різних октантах координатного простору; дій над векторами; паралельного перенесення, повороту, симетрії відносно точки / площини; перетворення подібності; 4) обчислює: <i>відстань</i> між двома точками; <i>координати</i> середини відрізка, вектора; <i>довжину</i> відрізка за координатами його кінців, вектора за його координатами; <i>кут</i> між двома векторами [12 MAO 4.1.3-1] усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях, що стосуються суті та особливостей застосування у простіших випадках координатного, векторного, векторно-координатного методів та рухів і перетворення подібності, зокрема шляхом повторного вивчення означень, формул, формулювань, указаних у змісті, виконання додаткових вправ на розпізнавання математичних об'єктів, що вивчалися, застосування їх властивостей у геометричних та практичних ситуаціях [12 MAO 4.1.3-2] доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку, що стосуються понять, формул, властивостей, указаних у змісті, суті та особливостей застосування у простіших випадках координатного, векторного, векторно-координатного методів, рухів та перетворення подібності [12 MAO 4.3.1-2] 2) супровідні результати (формулюються опосередковано): [12 MAO 1.1.1-1], [12 MAO 1.1.2-1], [12 MAO 1.2.1-1], [12 MAO 1.2.1-2], [12 MAO 1.2.2-1], [12 MAO 1.2.2-2], [12 MAO 1.2.3-1], [12 MAO 1.2.3-2], [12 MAO 1.3.1-1], [12 MAO 2.1.2-1], [12 MAO 2.1.3-1], [12 MAO 2.2.1-1], [12 MAO 2.2.2-1], [12 MAO 2.2.3-1], [12 MAO 2.3.1-1], [12 MAO 2.3.2-1], [12 MAO 2.3.3-1], [12 MAO 2.4.1-1], [12 MAO 2.4.1-2], [12 MAO 2.4.2-1]		координатного простору, дій над векторами, рухів, перетворення подібності;,- правил: побудови точки за її координатами, визначення координат точки за її розміщенням у системі координат; виконання дій з векторами; побудови образу точки в геометричних перетвореннях; - умов рівності, колінеарності, перпендикулярності двох векторів. <i>Порівняння координат, векторів на площині та в просторі, геометричних перетворень площини та простору.</i> <i>Наведення формул:</i> - відстані між двома точками, заданими своїми координатами, - координат середини відрізка, - координат вектора, - довжини вектора, - кута між двома векторами.
--	--	---

[12 MAO 3.1.1-1], [12 MAO 3.1.2-1], [12 MAO 3.1.2-2], [12 MAO 3.2.1-1], [12 MAO 3.2.2-1], [12 MAO 4.1.1-1], [12 MAO 4.1.2-1], [12 MAO 4.1.2-2], [12 MAO 4.2.1-1], [12 MAO 4.2.1-2], [12 MAO 4.2.1-3], [12 MAO 4.2.2-1], [12 MAO 4.2.2-2], [12 MAO 4.2.3-1], [12 MAO 4.3.1-1], [12 MAO 4.3.2-1]		<i>Обчислення:</i> - відстані між двома точками, заданими своїми координатами, - координат середини відрізка, - координат вектора, - довжини вектора, - кута між двома векторами. <i>Побудова, зокрема з використанням цифрових технологій:</i> - системи координат, - точки за її координатами, - вектора, - колінеарних, компланарних, рівних, протилежних векторів, - суми і різниці векторів, - добутку вектора на число, - образу точки в геометричних перетвореннях. <i>Застосування до розв'язування задач геометричного та практичного змісту:</i> - властивостей координат і векторів та дій з ними, геометричних
--	--	---

		перетворень простору, - формул відстані між двома точками за їх координатами, координат середини відрізка, координат вектора, довжини вектора, кута між двома векторами. <i>Складання власних задач за темою.</i>
ТЕМА 3. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ		
вирізняє комплексні проблемні ситуації (геометричного або практичного змісту), які можуть бути розв’язані методами синтетичної або аналітичної геометрії (у межах шкільного курсу) [12 MAO 1.1.1-1] виокремлює в конкретній комплексній проблемній ситуації (геометричного або практичного змісту) її складові частини, які можуть бути розв’язані методами синтетичної або аналітичної геометрії (у межах шкільного курсу) [12 MAO 1.1.1-2] самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні ознаки комплексних проблемних ситуацій (геометричного або практичного змісту), для розв’язання яких можна застосувати подібні методи [12 MAO 1.1.2-1] досліджує комплексну проблемну ситуацію (геометричного або практичного змісту), використовуючи різноманітні інформаційні джерела [12 MAO 1.2.1-1] розпізнає неповну і надлишкову інформацію (геометричного або практичного змісту), маніпулювання даними, визначає надійність джерел [12 MAO 1.2.1-2] інтерпретує, аналізує, систематизує дані і зв’язки між ними [12 MAO 1.2.2-1] оцінює достовірність даних [12 MAO 1.2.2-2]	Числа. Рівняння. Нерівності Функції. Похідна та її застосування. Елементи статистики, комбінаторики, теорії ймовірностей. Розв’язування планіметричних задач. Паралельність і перпендикулярність прямих і площин. Призма. Піраміда. Тіла обертання. Координати і вектори	<i>Розпізнавання</i> математичних понять і фактів, указаних у змісті, на основі їх означень, ознак, формул, формулювань. <i>Узагальнення та систематизація</i> відомостей про вивчені поняття, математичні факти, правила, суть алгебраїчних та геометричних методів та особливостей їх застосування до розв’язування задач, зокрема за допомогою цифрових технологій. <i>Розв’язування</i> задач, зокрема практичних.

подає дані і зв'язки між ними в різних формах [12 MAO 1.2.2-3] добирає дані, потрібні для розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 1.2.3-1] визначає межі даних у комплексних проблемних ситуаціях (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 1.2.3-2] прогнозує межі і точність результатів розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) та можливі форми представлення їх [12 MAO 1.3.1-1] пропонує шляхи досягнення результатів розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту), передбачає можливі ризики [12 MAO 1.3.2-1] розрізняє форми подання інформації математичного змісту (текст, графік, аудіо, відео тощо) [12 MAO 2.1.1-1] добирає, фіксує інформацію з різних джерел [12 MAO 2.1.2-1] впорядковує інформацію математичного змісту [12 MAO 2.1.3-1] перетворює інформацію математичного змісту з однієї форми в іншу, зокрема із застосуванням цифрових технологій [12 MAO 2.1.3-2] пропонує ідеї щодо способу розв'язання комплексних проблемних ситуацій (геометричного або практичного змісту), зокрема пов'язаних із питаннями щодо екологічної безпеки і сталого розвитку суспільства [12 MAO 2.2.1-1] обирає серед кількох різних стратегій розв'язання комплексних проблемних ситуацій (геометричного або практичного змісту) таку, що задовольняє певні умови, використовуючи статистичні дані, зокрема економічного характеру [12 MAO 2.2.2-1] планує дії та співпрацює у групі для розв'язання комплексних проблемних ситуацій (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 2.2.3-1]		Складання власних задач за темою
---	--	---

визначає компоненти математичної моделі комплексної проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту), взаємозв'язки між ними [12 MAO 2.3.1-1] самостійно або у співпраці з іншими будує математичну модель проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту), доречно добирає математичні засоби для побудови моделі [12 MAO 2.3.2-1] за потреби змінює модель або її компоненти відповідно до особливостей проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 2.3.3-1] представляє результати самостійної роботи та/або у співпраці з іншими [12 MAO 2.4.1-1] відображає результати розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) в різноманітних формах, зокрема із використанням інформаційних технологій [12 MAO 2.4.1-2] наводить аргументи, формулює контраргументи, керуючи при цьому власними емоціями, ураховує емоційний стан інших осіб [12 MAO 2.4.2-1] висловлює ідеї, пов'язані з розумінням комплексної проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 2.4.2-2] самостійно або у співпраці з іншими визначає суттєві дані в комплексній проблемній ситуації (геометричного або практичного змісту), достовірність їх [12 MAO 3.1.1-1] вирізняє надлишкові дані для розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 3.1.2-1] визначає, яких даних недостатньо для розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 3.1.2-2] самостійно та у співпраці з іншими оцінює різні моделі і шляхи розв'язання комплексної проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 3.2.1-1] самостійно або у співпраці з іншими обирає математичну модель розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) з урахуванням різних умов, зокрема		
---	--	--

бажаної точності результату і ресурсів, необхідних для застосування цієї моделі, на засадах ощадливості та поміркованості [12 MAO 3.2.2-1] за потреби виправляє помилки і вносить зміни в математичну модель та/або спосіб розв'язання [12 MAO 3.2.3-1] визначає, аналізує та узагальнює зв'язки між математичними об'єктами та об'єктами реального світу [12 MAO 4.1.1-1] класифікує і структурує математичні поняття і факти [12 MAO 4.1.2-1] досліджує та доводить математичні твердження [12 MAO 4.1.2-2] визначає прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 MAO 4.1.3-1] усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 MAO 4.1.3-2] визначає можливості застосування відомих математичних фактів і послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 4.2.1-1] самостійно та у співпраці з іншими добирає доцільні математичні поняття, факти і послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 4.2.1-2] застосовує визначену послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 4.2.1-3] оперує математичними об'єктами у процесі розв'язання проблемної ситуації (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 4.2.2-1] використовує різні форми подання математичних об'єктів (геометричного або практичного змісту) [12 MAO 4.2.2-2] використовує приладдя та цифрові технології для представлення результату [12 MAO 4.2.3-1]		
--	--	--

читає та розуміє тексти геометричного змісту, поповнюючи свій словниковий запас математичними термінами, зокрема іншомовного походження [12 MAO 4.3.1-1] доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку [12 MAO 4.3.1-2] висловлюється математично грамотно, змістовно, точно, лаконічно, структурує власне мовлення [12 MAO 4.3.2-1]		
---	--	--

Прикінцева частина

Формування очікуваних результатів навчання математики в 10-12 класах у здобувачів освіти доцільно здійснювати комплексно, системно й систематично. Під час опрацювання навчального матеріалу програмової теми доцільно спрямовувати роботу на досягнення як основних очікуваних результатів (формуються безпосередньо, в активному режимі), так і супровідних (формуються опосередковано, у фоновому режимі). Загалом, у межах кожної програмової теми мають формуватися всі 46 очікуваних результатів, але з різною інтенсивністю. Слід ураховувати, що поділ очікуваних результатів на основні та супровідні є умовним і може бути змінений залежно від реалій освітнього процесу в конкретному класі. При цьому переліки основних очікуваних результатів, поданих в окремих темах, загалом мають охоплювати (без повторів) всі 46 очікуваних результатів згідно з Державним стандартом.

Оцінювання навчальних досягнень з математики учнів 10-12 класів здійснюється як:

- поточне формування характеру, що реалізується на засадах системності, систематичності, збереження конфіденційності персональних даних. Об'єктами поточного оцінювання є очікувані результати навчання згідно з модельною навчальною програмою;
- підсумкове тематичне й річне, під час якого встановлюється відповідність здобутих учнями результатів навчання нормативно встановленим вимогам. Об'єктами підсумкового оцінювання є очікувані результати навчання, визначені модельною навчальною програмою, та обов'язкові результати навчання, зафіксовані в Державному стандарті профільної середньої освіти.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здійснюється в індивідуальній формі, у формах самоконтролю і взаємного контролю, фронтально за допомогою методів спостереження, усного опитування, аналізу учнівських робіт, учнівського портфоліо тощо. Забезпечення систематичного зворотного зв'язку з учнями під час опанування курсу математики 10-12 класів має орієнтувати здобувачів освіти на успіх, підтримувати й надихати їх на саморозвиток і самовдосконалення.

ІНФОРМАТИКА

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Модельна навчальна програма з інформатики (далі – Програма) для профільної середньої освіти (основний рівень) розроблена на основі Державного стандарту профільної середньої освіти, яким визначено вимоги до обов’язкових результатів навчання інформатичної освітньої галузі та розрахована на учнів/учениць, що вже опанували інформатику на рівні, визначеному Державним стандартом базової середньої освіти.

У визначенні мети профільної середньої освіти зазначено необхідність розвитку особистості здобувачів освіти шляхом утвердження у них української національної та громадянської ідентичності та формування компетентностей, необхідних для їх життєвої стійкості, самостійності, відповідальності, комунікації та взаємодії з іншими особами; виховання у здобувачів освіти вміння використовувати засоби інформаційних технологій в повсякденному житті та навчальній діяльності, відповідального ставлення до довкілля, що базується на науковому світогляді та принципах сталого розвитку.

Якщо в 5 – 9 класах вивчення інформатики передбачало формування в учнів/учениць основ інформаційної культури та ключових компетентностей, то вивчення інформатики в профільній школі передбачає узагальнення та поглиблення сформованих в учнів/учениць ключових компетентностей і навичок використання цифрових засобів та ресурсів в обраній предметній галузі, освітній діяльності, повсякденному житті, цифровій комунікації. Важливим при цьому є формування в учнів/учениць інформаційно-комунікаційної компетентності, що передбачає впевнене, критичне та відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні, особистому та суспільному житті, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Метою вивчення предмета «Інформатика» в профільній школі (на основному рівні), що узгоджується з метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти, здатного ефективно використовувати цифрові інструменти та технології для розв’язання проблем, особистого і професійного розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного та суспільного добробуту, критично і креативно мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві.

Мета вивчення предмету досягається шляхом вирішення завдань спрямованих на реалізацію **обов’язкових результатів навчання інформатичної освітньої галузі**, які передбачають, що учень/учениця:

- знаходить, аналізує, перетворює, узагальнює, систематизує та подає дані, критично оцінює інформацію для розв’язання життєвих проблем;
- створює інформаційні продукти та програми для ефективного розв’язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально і у співпраці з іншими особами за допомогою цифрових пристроїв чи без них;
- організовує та усвідомлено використовує цифрові середовища для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творець та/або споживач;
- усвідомлює результати використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього середовища і сталого

розвитку суспільства, дотримується етичних і правових норм інформаційної взаємодії.

Завдання вивчення інформатики, як навчального предмета в профільній середній освіті, передбачають розвиток наскрізних умінь учнів/учениць та формування їх ключових компетентностей, передбачених Державним стандартом профільної середньої освіти. Предмет «Інформатика» має визначальну роль у формуванні саме інформаційно-комунікаційної компетентності, яка в інформатичній освітній галузі є предметною.

Компетентнісний потенціал предмету «Інформатика» щодо формування інформаційно-комунікаційної компетентності досягається шляхом формування в учнів/учениць умінь і навичок, перелічених у Додатку 13 Державного Стандарту профільної середньої освіти.

Під час розроблення Програми було виокремлено **конкретні завдання вивчення предмета**:

- формування в учнів/учениць сучасної інформаційної картини світу та розуміння шляхів подальшого його розвитку;
- формування в учнів/учениць цифрової компетентності та навичок безпечного використання інформаційних-технологій;
- розвиток в учнів/учениць готовності застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в обраній галузі в умовах інформаційного суспільства;

- розвиток мислення, вміння вчитися та розвиватися впродовж життя.

Також було визначено **пріоритетні цілі навчання інформатики**:

- пробуджувати в дитини інтерес до навчання;
- створити можливості для творчого розвитку та самореалізації учня/учениці, зокрема із застосуванням цифрових інструментів;
- вчити критично оцінювати інформацію, що поширюється медіаресурсами і в глобальній мережі;
- формувати вміння налаштовувати особисте інформаційне середовище та організовувати його інформаційний захист; вчити визначати навчальні цілі та добирати цифрові інструменти для їх досягнення;
- використовувати технології створення інформаційних продуктів в навчальній та повсякденній діяльності;
- формувати вміння використовувати можливості інформаційного моделювання для вирішення прикладних задач;
- формувати уявлення про світ професій в обраній галузі та ІТ-галузі;
- формувати логічне, системне, структурне та алгоритмічне мислення учня/учениці;
- забезпечувати всебічний розвиток дитини.

Обсяги вивчення дисципліни «Інформатика» в профільній середній освіті визначається типовою освітньою програмою. Відповідно до розподілу загального обсягу навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти за класами (роками навчання) та освітніми галузями для класів (груп) з українською мовою навчання закладів загальної середньої освіти вивчення інформатики на основному рівні відбувається лише в 10 класі в обсязі 35 годин на рік. Таким чином, предмет «Інформатика» є обов'язковим освітнім компонентом, спільним для всіх профілів навчання.

Структуру Програми розроблено відповідно до структури опису інформатичної освітньої галузі в Державному стандарті. В змісті предмету «Інформатика» на основному рівні виокремлюємо чотири теми:

- Сучасні інформаційні системи. Особисте інформаційне середовище.

- Цифрова комунікація. Інформаційна безпека.
- Технології розроблення інформаційних продуктів.
- Інформаційне моделювання в обраній галузі.

– Запропоновані чотири теми програми орієнтовно відповідають чотирьом групам результатів навчання у Стандарті. У таблиці нижче зображено, скільки результатів з кожної групи досягаються в кожній з тем Програми. Цю інформацію можна використовувати під час оцінювання за групами результатів навчання

	Сучасні інформаційні системи. Особисте інформаційне середовище	Цифрова комунікація. Інформаційна безпека	Технології розроблення інформаційних продуктів	Інформаційне моделювання в обраній галузі
Пошук, подання, перетворення, аналіз, узагальнення та систематизація даних, критичне оцінювання інформації для розв'язання життєвих проблем	★★★★ ★★	★★		★★★★ ★★
Створення інформаційних продуктів і програм для ефективного розв'язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально і у співпраці з іншими особами за допомогою цифрових пристроїв чи без них			★★★★ ★★★★ ★★★★	★★★★
Організація та усвідомлене використання цифрових середовищ для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творця та/або споживача	★★★★	★		★
Усвідомлення результатів використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього середовища і сталого розвитку суспільства, дотримання етичних і правових норм інформаційної взаємодії		★★★★ ★★	★	

Логіка навчання інформатики за даною програмою є такою. Одним із основних завдань вивчення перших двох тем є завершення формування в учнів\учениць інформаційної картини світу. Зокрема, це включає ознайомлення із перспективними напрямками розвитку цифрових технологій, такими як штучний інтелект, смарт-системи, інтернет речей, а також оглядове ознайомлення із галузевими інформаційними технологіями відповідно до обраного профілю навчання. На основі цієї картини учень/учениця може побудувати особисте інформаційне середовище для розв'язування професійних і життєвих задач із використанням ІТ. Другу тему присвячено вивченню питань інформаційної та кібербезпеки в інформаційному середовищі, навчанню методам критичного мислення та їх застосуванню, насамперед у сфері цифрової комунікації. Ці дві теми можуть бути вивчені в першому семестрі, ще до вибору учнями/ученицями профіля навчання, і охоплюють однакову для всіх профілів частину курсу. Третя і четверта теми вивчаються після вибору профілю і тому їхнє змістове наповнення в навчальних програмах може бути орієнтоване на ту чи іншу освітню галузь. У третій темі учні/учениці більш детально ознайомлюються із однією чи двома галузевими інформаційними технологіями а під час вивчення четвертої теми застосовують їх для розв'язування прикладних задач з обраної освітньої галузі.

Основні принципи розробки навчальних програм на основі даної модельної Програми. Підкреслимо, що Програма є модельною у повному значенні цього слова. Тобто вона є моделлю для створення навчальних програм для різних профілів навчання. Саме тому в програмі не вказано конкретних програмних продуктів та середовищ до вивчення. Зазначені в першому стовпці результати навчання можуть бути досягнуті різними засобами, найбільш корисними для обраного учнями/ученицями профілю (насамперед це стосується третьої та четвертої тем). Пропонований зміст початкового матеріалу та види навчальної діяльності також максимально абстраговано з тим, щоб їх можна було легко пристосувати до того чи іншого профілю навчання. Наприклад, очікуваному результату навчання «використовує різні структури даних для розв'язування типових задач з обраної галузі» з теми «Інформаційне моделювання в обраній галузі» відповідає зміст навчального матеріалу

«Структуровані дані та алгоритми їх опрацювання». У навчальній програмі для інформатичного профілю цьому змісту може відповідати, наприклад, велика тема, протягом якої учні/учениці навчаються опрацьовувати масиви, списки, дерева, вивчають алгоритми на графах тощо. У природничих профілях цей матеріал може передбачати вивчення, наприклад, методів структурування та опрацювання даних за допомогою електронних таблиць. Для суспільно-гуманітарних профілів може йтися про структурування текстових документів.

Особливості організації навчання інформатики на основі даної Програми. У чинному Державному стандарті профільної середньої освіти закладено компетентнісний потенціал, що означає здатність кожної освітньої галузі формувати базові знання та ключові компетентності через розвиток умінь і формування ставлення. Своєю чергою, це означає, що основний акцент у проєктуванні навчального процесу зміщується на *діяльнісний підхід*, тобто на добір результативних видів діяльності учнів/учениць, які забезпечать формування очікуваних результатів навчання. У поданій Програмі види діяльності учнів/учениць дібрані та систематизовані за такими групами:

- використовуємо;
- дізнаємося;
- досліджуємо;
- оцінюємо;
- проводимо дискусії;
- створюємо.

Виконання пропонованих видів діяльності сприяє тому, що учень/учениця займає активну позицію в процесі навчання, а одержані знання постійно застосовуються на практиці. Реалізації завдань Програми також сприятимуть діалоговий підхід до навчання та організація групової взаємодії. Таким чином можна поглибити знання учнів/учениць, розширити коло їх зацікавлень, спонукати їх до розвитку творчих ідей і формулювання нових концепцій, формувати комунікативні навички здобувачів освіти. Учитель/вчителька, зі свого боку, зможе краще зрозуміти учнів/учениць, їхні емоції, почуття, характер та сприйняття навчального матеріалу і у зворотному зв'язку через прийоми формувального оцінювання підсилити мотивацію учнів/учениць, інтерес до оволодіння новими знаннями та скорегувати напрямок навчального процесу.

Сучасні здобувачі освіти, як правило, мають власний досвід використання багатьох цифрових інструментів і тому вчитель/вчителька інформатики має бути скоріше не джерелом знань, а фасилітатором та мотиватором. На початку кожного уроку вчитель/вчителька разом із учнями/ученицями визначає очікувані результати, а наприкінці уроку кожний учень/учениця аналізує рівень їх досягнення.

Мотивація учнів/учениць до навчання залежить від того, як організовано урок, як дібрано зміст завдань, наскільки зміст завдань дає відповідь на основне питання учня/учениці “навіщо мені потрібні ці знання?”. Описана **концепція реалізації Програми** на перше місце висуває проєктний метод навчання, організацію комунікації та взаємонавчання учнів/учениць. Саме такі підходи забезпечують розвиток в учнів/учениць наскрізних умінь, які задекларовані у Державному стандарті профільної середньої освіти, а саме: читати з розумінням, висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, критично і системно мислити, логічно обґрунтовувати власну позицію та ставлення до подій, явищ і процесів, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими. А це значить, що під час реалізації кожної теми програми очікуваними результатами є:

- Співпрацює з іншими, розуміє і враховує погляди та емоційний стан інших учасників групи; виявляє ініціативність, надає підтримку іншим, за потреби сприяє запобіганню чи вирішенню конфліктів.

- Конструктивно обговорює результати і перебіг командної роботи із створення інформаційного продукту.

Під час оцінювання учнів/учениць вчитель/вчителька орієнтується на результати, зазначені у першому стовпці основної частини Програми, та враховує власні спостереження за навчальним поступом учня/учениці (індивідуальні завдання, спільне з учнем/ученицею визначення навчальних цілей тощо). Також, як зазначалося вище, важливу роль відіграють прийоми формувального оцінювання.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

10 клас

<i>Очікувані результати навчання Учень/учениця:</i>	<i>Пропонований зміст навчального предмета</i>	<i>Види навчальної діяльності (на вибір)</i>
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ. ОСОБИСТЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ		
обґрунтовано обирає та доцільно використовує цифрові пристрої та/або інформаційні технології для розв'язування задач з обраної галузі, зокрема під час здійснення професійної діяльності, забезпечення життєвих потреб, спілкування, власного розвитку та навчання [12 ІФО 1.1.1-1] аналізує та оцінює сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в обраній галузі, їх специфіку та обсяги впливу [12 ІФО 1.1.2-1] пояснює фактори, які впливають на розподіл і використання цифрових ресурсів у глобальному суспільстві [12 ІФО 1.1.3-1] розуміє та пояснює сутність інформаційних процесів, які виконуються в обраній галузі [12 ІФО 1.2.1-1] пояснює використання інформаційних систем в обраній галузі [12 ІФО 1.3.2-1] досліджує можливості цифрових пристроїв з метою їх застосування для розв'язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 3.1.1-1] організовує власне інформаційне середовище з метою ефективного розв'язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 3.2.1-1] фіксує типові апаратні та/або програмні збої, описує їх можливі причини, пояснює спосіб їх усунення [12 ІФО 3.2.2-1]	Інформаційна картина світу. Місце людини в сучасному інформаційному суспільстві. Інформаційні технології в цифровому суспільстві та перспективні напрями їх розвитку. Галузеві інформаційні системи. Їх будова та особливості функціонування. Інформаційні процеси в галузевих інформаційних системах. Використання інформаційних систем на основі штучного інтелекту. Інтернет речей. Smart-технології. Особисте інформаційне середовище та його технічне забезпечення. Апаратні та програмні засоби цифрової комунікації. Їх основні характеристики. Критерії вибору. Налаштування апаратних та програмних засобів цифрової комунікації. Програмні та/або апаратні збої, їх можливі причини і способи усунення.	Досліджуємо ● вплив інформаційних технологій на власне життя та навколишній світ; ● інтернет речей; ● перспективи розвитку цифрової техніки та суспільства. Дізнаємося ● про роль сучасних інформаційних технологій в суспільстві та житті людини; ● про загальні принципи роботи й сфери застосування систем штучного інтелекту, інтернету речей, Smart- технологій; ● про характеристики та критерії вибору апаратних засобів для цифрової комунікації. Використовуємо ● інформаційні системи на основі систем штучного інтелекту в навчальній діяльності; ● цифрові пристрої для розв'язування задач з різних галузей; ● апаратні та програмні засоби для цифрової комунікації. Створюємо ● власне інформаційне середовище із залученням засобів цифрової

		комунікації. Оцінюємо ● причини збою апаратних засобів для цифрової комунікації. Проводимо дискусії, зокрема на теми ● «Етичні аспекти використання штучного інтелекту в навчальній та професійній діяльності»; ● «Перспективи та напрями розвитку інформаційних технологій та цифрового суспільства».
ЦИФРОВА КОМУНІКАЦІЯ. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА		
оцінює достовірність інформації та надійність її джерел, використовуючи надані критерії та пропонуючи власні [12 ІФО 1.4.1-1] використовує різні методи для захисту/протидії маніпуляціям, зокрема в цифровому світі [12 ІФО 1.4.2-1] обґрунтовано обирає та використовує технологічні засоби для індивідуальної або групової діяльності та комунікації [12 ІФО 3.3.1-1] підключається про власну безпеку, добробут і здоров'я під час використання інформаційних технологій [12 ІФО 4.1.1-1] обирає і застосовує політики кібербезпеки для власного інформаційного середовища [12 ІФО 4.1.2-1] враховує наслідки власних дій у цифровому середовищі та їх вплив на власну цифрову репутацію та цифрову репутацію інших осіб [12 ІФО 4.1.3-1] дотримується норм соціальної, міжкультурної і	Глобальний інформаційний простір як середовище спілкування та співпраці. Цифрова комунікація та її особливості в обраній галузі. Соціальні мережі та професійні цифрові спільноти. Месенджери та чат-боти. Цифровий розрив і засоби його подолання. Кібербезпека в інформаційному середовищі. Види кібернетичних загроз. Способи їх уникнення. Міжнародні стандарти інформаційної безпеки Методи критичного мислення для перевірки достовірності інформації та надійності інформаційних джерел,	Досліджуємо ● тенденції та перспективи розвитку цифрових засобів комунікації; ● види кібернетичних загроз та способи їх уникнення; ● можливі шляхи завдання шкоди суб'єктам інформаційних відносин та запобіжні заходи. Дізнаємося ● про технічні особливості функціонування засобів цифрової комунікації; ● про цифровий розрив та шляхи його подолання; ● про психологічну залежність від інформаційних технологій, інтернет-залежність та способи її зменшення; ● про міжнародні стандарти інформаційної безпеки;

міжособистісної взаємодії під час спілкування та співпраці в інформаційному просторі [12 ІФО 4.2.1-1] дотримується норм законодавства, що регулює правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій [12 ІФО 4.3.1-1]	протидії/захисту маніпуляціям. Інформаційні війни. Здоров'язбережувальні підходи в організації особистого інформаційного середовища. Цифрова гігієна, цифрова залежність. Правові відносини та етичні норми у сфері інтелектуальної власності та використанні інформаційних технологій. Суб'єкти інформаційних відносин, їх інтереси та безпека, запобігання нанесенню їм шкоди. Поняття про плагіат. Ліцензування об'єктів інтелектуальної власності. Правила цитування та посилання на такі об'єкти. Цифрове громадянство. Системи електронного урядування. Цифрова репутація, цифровий слід, цифрова компетентність фахівця обраної галузі.	● про права користувачів на конфіденційність збереження даних; ● про правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій; ● про цифрове громадянство та системи електронного урядування. Використовуємо ● соціальні сервіси для планування та структурування роботи, а також співпраці з членами соціуму; ● засоби перевірки на плагіат під час створення інформаційних продуктів в обраній галузі. Застосовуємо ● критичне мислення для перевірки достовірності інформації та надійності інформаційних джерел; ● методи та засоби захисту інформації; ● правила безпечного спілкування та поширення інформації в соціальних мережах і месенджерах; ● здоров'язбережувальні підходи в організації особистого інформаційного середовища. Створюємо ● власний образ у соціальному інтернет середовищі. Дотримуємося ● етичних та правових норм під час створення та використання
--	---	---

		інформаційних продуктів; ● правил цитування та посилання на об'єкти інтелектуальної власності. Оцінюємо ● рівень загроз інформаційній безпеці під час використання мережі «Інтернет»; ● користь та шкоду від використання засобів цифрової комунікації. Проводимо дискусію на тему «Місце соціальних мереж у навчанні та повсякденному житті»
ТЕХНОЛОГІЇ РОЗРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ		
у співпраці реалізовує алгоритми в програмних проектах для розв'язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 2.2.1-1] тестує, налагоджує та пропонує вдосконалення програмних проектів [12 ІФО 2.2.2-1] бере участь у створенні програмних проектів за модульною технологією в проектній групі [12 ІФО 2.3.1-1] створює та вдосконалює інформаційні продукти для розв'язування задач з обраної галузі з використанням кількох інформаційних технологій [12 ІФО 2.4.1-1] комбінує дані різних типів під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2-1] самостійно опановує роботу з новими програмними продуктами [12 ІФО 2.4.3-1] оцінює якість інформаційних продуктів для розв'язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 2.4.4-1] демонструє здатність взаємодіяти в команді під час	Програмні засоби та цифрові пристрої, що використовуються для розв'язування задач з обраної галузі. Аналіз вимог до інформаційних систем предметної галузі та їх конфігурування. Технології створення інформаційних продуктів. Поняття життєвого циклу інформаційного продукту. Етапи створення інформаційного продукту. Критерії оцінювання якості інформаційних продуктів в обраній галузі. Поняття про тестування інформаційних продуктів. Дизайн інформаційних продуктів,	Досліджуємо ● можливості використання інформаційних систем предметної галузі; ● галузеві інформаційні технології; ● апаратні та програмні засоби для ефективної комунікації в команді. Дізнаємося ● про вимоги до конфігурування інформаційних систем предметної галузі; ● про технології та етапи створення інформаційного продукту; ● про принципи універсального дизайну інформаційного продукту; ● про проєкт-менеджмент; ● про методи створення позитивної атмосфери в команді.

розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.1-1] розуміє ідеї та емоції інших членів команди та конструктивно реагує на них під час розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.2-1] враховує засади універсального дизайну під час використання інформаційних технологій і створення інформаційних продуктів [12 ІФО 4.2.2-1]	його принципи та засоби розробки. Організація командної роботи для створення інформаційних продуктів. Принципи командної взаємодії. Правила роботи в команді Ефективна взаємодія та комунікація, технології та засоби їх реалізації під час розроблення проекту. Поняття менеджменту проектів.	Використовуємо - дані різних типів та різне програмне забезпечення для створення інформаційного продукту. Беремо участь у - командній роботі з розроблення інформаційного продукту та/або організовуємо її. Застосовуємо - принципи командної взаємодії та правила роботи в команді під час створення інформаційних продуктів. Створюємо - модульні проекти; - інформаційні продукти в обраній галузі; - інформаційні продукти навчального призначення. Оцінюємо - якість інформаційних продуктів для розв'язання задач з обраною предметної галузі; - користувацький інтерфейс та дизайн розробленого інформаційного продукту.
ІНФОРМАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ОБРАНІЙ ГАЛУЗІ		
пояснює особливості кодування цифрових даних, які використовуються в обраній галузі, і враховує їх під час створення інформаційних продуктів і розв'язування задач [12 ІФО 1.2.2-1] досліджує та аналізує набори даних, взаємозв'язки та залежності між ними [12 ІФО 1.2.3-1]	Моделювання в обраній предметній галузі. Етапи побудови інформаційної моделі. Види комп'ютерного моделювання. Дані, їх типи, особливості опрацювання і подання в обраній	Досліджуємо - можливості інформаційних технологій для комп'ютерного моделювання об'єктів і процесів; - програмні засоби для інформаційного моделювання в предметній галузі;

створює, оцінює та використовує інформаційні моделі для розв'язування задач з обраної галузі, зокрема з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 1.3.1-1] пояснює використання інформаційних систем в обраній галузі [12 ІФО 1.3.2-1] пояснює та застосовує основні алгоритми, які типово застосовують для розв'язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.1-1] оцінює ефективність власних і відомих алгоритмів для розв'язування задач з обраної галузі за наданими критеріями [12 ІФО 2.1.2-1] використовує різні структури даних для розв'язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.3-1] досліджує можливості цифрових пристроїв з метою їх застосування для розв'язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 3.1.1-1]	галузі. Кодування і візуалізація цифрових даних в обраній галузі та особливості їх використання. Інфографіка. Принципи синтезу та декомпозиції у застосуванні до розв'язування задач з обраної галузі. Алгоритми для розв'язування задач з обраної галузі: вибір, розробка, оцінювання ефективності. Структуровані дані та алгоритми їх опрацювання. Програмні засоби для виконання обчислень, аналізу даних. Опрацювання наборів однотипних даних.	● можливості застосування на практиці різних структур даних; ● методи та засоби візуалізації даних. Дізнаємося ● про види моделювання та його роль в сучасному інформаційному світі; ● про способи структурування, кодування та опрацювання цифрових даних в обраній галузі. Використовуємо ● моделі об'єктів та процесів для розв'язування задач із обраної галузі; ● алгоритми для розв'язування задач із обраної галузі; ● засоби опрацювання наборів однотипних даних для моделювання інформаційних процесів та/або предметних областей в обраній галузі; ● різні структури даних для розв'язування практичних завдань з обраної галузі; ● засоби інфографіки для подання даних; ● програмні засоби для аналізу даних. Застосовуємо ● принципи синтезу та декомпозиції для розв'язування задач з обраної галузі. Створюємо ● інформаційні моделі та алгоритми для розв'язування задач з обраної галузі. Оцінюємо ● створені інформаційні моделі;
---	--	---

		● ефективність алгоритмів для розв’язування задач з обраної галузі; ● аргументованість вибору методів візуалізації та структур даних.
--	--	--

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Запропонована авторами Програма призначена для використання в процесі вивчення інформатики на основному рівні. Оскільки вибір профілю навчання має відбуватися в кінці першого семестру 10 класу, то всі учні/учениці вивчатимуть в першому півріччі 10 класу теми «Сучасні інформаційні системи. Особисте інформаційне середовище» та «Цифрова комунікація. Інформаційна безпека».

Подальше вивчення інформатики в 2 півріччі в 10-у класі можливе на основному або поглибленому рівні. В разі продовження вивчення інформатики на основному рівні змістове наповнення тем «Технології розроблення інформаційних продуктів» та «Інформаційне моделювання в обраній галузі» потрібно максимально зорієнтувати на вивчення інформаційних технологій, що відповідають обраному профілю навчання. Учні/учениці більш детально ознайомлюються з кількома галузевими інформаційними технологіями, застосовують їх для розв’язування прикладних задач з обраної освітньої галузі.

Вивчення інформатики на основному рівні лише в 10 класі академічного ліцею з одного боку та підвищення вимог до випускників закладів загальної середньої освіти щодо рівня сформованості їхньої цифрової компетентності з іншого боку зумовлюють необхідність посилення вивчення інформатики в усіх профілях навчання. Це можливе за рахунок вибіркового освітніх компонентів. Пропонуємо інтегрувати в освітній процес будь якого профілю навчання навчальні предмети (спецкурси), зміст яких охоплює перспективні сучасні напрями розвитку інформаційних технологій, та які дають змогу учням/ученицям глибше ознайомитися з можливостями використання ІТ в предметній галузі, що відповідає обраному профілю навчання. До таких предметів можна віднести:

- ✓ «Інформаційна безпека»;
- ✓ «Основи медіаграмотності»;
- ✓ «Основи штучного інтелекту»;
- ✓ «Інформаційні технології в обраній галузі»;
- ✓ «Вебтехнології та вебдизайн» тощо.

Вивчення інформатики на поглибленому рівні у профілях з поглибленим вивченням математики, інформатики та технологій STEM-кластеру може забезпечуватися поглибленням та розширенням змісту навчання інформатики на основному рівні відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти і має відбуватися за модельною навчальною програмою «Інформатика. 10 – 12 класи. Поглиблений рівень». Тижневе навантаження збільшується до 3 годин на тиждень і може бути доповнене обов’язковими освітніми компонентами за обраним профілем навчання та вибічковими освітніми компонентами. Набір вибіркового освітніх компонентів має залежати від обраного учнем/ученицею профілю навчання. Ці профілі орієнтовані зокрема на передпрофесійну підготовку учнів/учениць

до навчання у закладах вищої освіти на спеціальностях галузі знань F «Інформаційні технології». В сучасному інформаційному суспільстві інформатика та математика є базовою складовою освіти для всіх професій, що потребують розуміння алгоритмів, структур даних, моделювання процесів і аналітики даних. Прикладами таких фахівців є спеціалісти в галузі розробки програмного забезпечення, штучного інтелекту та машинного навчання, кібербезпеки, аналізу даних, фінансових технологій, робототехніки, комп'ютерної графіки, інженерії комп'ютерних систем, систем управління, оптимізації бізнес-процесів, розробки ігор, розробки алгоритмів для роботи автономних систем, оптимізації потоків даних між пристроями

До навчальних спецкурсів інформатичної освітньої галузі, вивчення яких сприятиме розширенню знань учнів/учениць, дасть змогу поглибити їх вміння та навички в сучасних галузях використання інформаційних технологій можна віднести: «Теоретичні основи інформатики», «Бази даних», «Вебтехнології»,

«3D моделювання / 3D-графіка та анімація», «Кібербезпека та захист інформації», «Основи керування дронами», «Технології штучного інтелекту»,

«Алгоритми та структури даних» та інші.

Використані джерела:

1. Державний стандарт профільної середньої освіти (2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>
2. Типова освітня програма для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням. (2025). URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-10-12-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-ia-ki-zabezpechuiut-zdobuttia-profilnoi-serednoi-osvity-za-akademichnym-spriamuvanniam>

**Природничі науки
10-11 класи**

Основний рівень
10 клас (4 год. на тиждень)
11 клас (2 год. на тиждень)

ПЕРЕДМОВА

Модельна навчальна програма «Природничі науки» розроблена відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 25 серпня 2024 року №851, спрямована на досягнення ціннісних орієнтирів, забезпечує реалізацію компетентнісного потенціалу галузі (додаток 9 ДСПО), ґрунтується на базових знаннях (додаток 9 ДСПО) та орієнтирах для оцінювання основного рівня (додаток 10 ДСПО).

Задля виконання вимог, закладених у нормативних документах щодо реформування структури і змісту загальної середньої освіти, зокрема на останньої її рівні – профільній середній освіті програма носить інноваційний характер, є гнучкою й адаптивною для забезпечення світоглядного, якісного й обов’язкового (але не однакового) вивчення природничих наук у різних профілях навчання.

Гнучкість і варіативність програми полягає у різних способах добору й структурування предметного змісту природничих наук: астрономії, біології, географії, фізики та хімії.

Перший підхід – суцільний (амальгамний), за якого зміст упорядковано за складниками (фізичним, хімічним, біологічним та географічним) на спільних змістових лініях, які визначають певну послідовність вивчення змістових питань:

- Дослідження в природничих науках крізь призму часу;
- Природа як система;
- Якісний і кількісний опис явищ природи;
- Природничі науки в досягненні цілей сталого розвитку та подоланні глобальних викликів.

Другий підхід – модульний, за якого зміст упорядковано за складниками (фізико-астрономічним, хімічним, біологічним та географічним), які є самодостатніми змістовими модулями й вивчення яких не залежить від певної послідовності вивчення змістових питань.

З огляду на фахову підготовку учителів курс «Природничі науки» може викладати або один учитель, або кілька. До того ж перший спосіб побудови змісту дає змогу реалізувати його по горизонталі, або по вертикалі. Наприклад, добираючи зміст до підручників, або укладаючи навчальну програму можна розглядати *об’єктивну реальність та способи і методи її пізнання у фізиці, астрономії, хімії, біології, географії (горизонтальне розгортання змісту)*. Наступні питання *відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини* так само можна розглядати з позиції *фізики, астрономії, хімії, біології, географії*.

Вертикальне розгортання змісту полягає в тому, що спочатку розглядається певний перелік питань з погляду фізики, потім той же перелік питань з погляду хімії, біології та географії.

Фізичний і астрономічний 8 год	Хімічний 8 год	Біологічний 8 год	Географічний 8 год
Об'єктивна реальність та фізичні й астрономічні способи і методи її пізнання.	Об'єктивна реальність та хімічні способи і методи її пізнання.	Об'єктивна реальність та біологічні способи і методи її пізнання.	Об'єктивна реальність та методи географічних досліджень її пізнання.
Фізичні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини.	Хімічні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини.	Біологічні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини.	Географічні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини.
Найважливіші фізичні та астрономічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації.	Найважливіші хімічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації.	Найважливіші біологічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації.	Найважливіші географічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації.

Другий спосіб (модульний) обраний з тією метою, щоб задовольнити можливості побудови профілів кластеру STEM. Цей кластер передбачає формування профілів на основі поглибленого вивчення природничих предметів. У такому разі можна не дублювати вивчення подібного змісту на основному рівні і вилучати певні модулі із програми.

У таблиці представлено структуру і способи добору змісту до модельної навчальної програми та орієнтовний розподіл навчального часу за темами/складниками/модулями.

10 клас (4 год на тиждень) 1 семестр 64 год			
Загальні теми амальгамного курсу природничих наук спільні для усіх профілів			
Тема 1. Дослідження в природничих науках крізь призму часу 32 год			
Фізичний (8 год)	Хімічний (8 год)	Біологічний (8 год)	Географічний (8 год)
Тема 2. Природа як система 32 год			
Фізичний (8 год)	Хімічний (8 год)	Біологічний (8 год)	Географічний (8 год)
2 семестр 76 год			
1 варіант Продовження амальгамного курсу природничих наук для профілів мовно-літературного кластеру та деяких профілів соціально-гуманітарного кластеру		2 варіант Модулі фізики, хімії, біології, географії, астрономії для деяких профілів соціально-гуманітарного та STEM кластеру	

Тема 3. Якісний і кількісний опис явищ природи 76 год				Фізико-астрономічний модуль (25 год)	Хімічний модуль (14 год)	Біологічний модуль (25 год)	Географічний модуль (12 год)
Фізичний й астрономічний (26 год)	Хімічний (16 год)	Біологічний (22 год)	Географічний (12 год)				
11 клас (2 год на тиждень)							
1 варіант				2 варіант			
Тема 3. Якісний і кількісний опис явищ природи (продовження) 42 год				Фізико-астрономічний модуль (25 год)	Хімічний модуль (15 год)	Біологічний модуль (20 год)	Астрономічний модуль (10 год)
Фізичний й астрономічний (16 год)	Хімічний (8 год)	Біологічний (10 год)	Географічний (8 год)				
Тема 4. Природничі науки в досягненні цілей сталого розвитку та подоланні глобальних викликів 28 год							
Фізичний й астрономічний (8 год)	Хімічний (6 год)	Біологічний (6 год)	Географічний (6 год)				

Навчання природничих наук, як обов'язкового освітнього компонента основного рівня здійснюється в 10-11 класах для досягнення мети природничої освітньої галузі, яка полягає у тому, що під час навчання здійснюється розвиток особистості учня, який знає та розуміє основні закономірності живої і неживої природи, володіє певними вміннями її дослідження, виявляє допитливість, на основі здобутих знань і пізнавального досвіду усвідомлює цілісність природничо-наукової картини світу, здатен оцінити вплив природничих наук, техніки і технологій на сталий розвиток суспільства та можливі наслідки людської діяльності у природі, відповідально взаємодіє з навколишнім природним середовищем.

З огляду на опанування учнями й ученицями базових курсів природничих предметів у 7-9 класах, завданнями цього курсу є:

розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь учнів та учениць, визначених у Державному стандарті профільної середньої освіти (додаток 9 Державного стандарту базової середньої освіти);

формування наукового світогляду: усвідомлення учнями й ученицями фундаментальних законів природи, принципів дії їх і значення для розуміння сучасного світу;

розвиток екологічної свідомості: сприяння формуванню відповідального ставлення до природного середовища й розуміння зв'язків між природою, людиною й суспільством;

забезпечення вміння використовувати знання з природничих наук для розв'язання реальних проблем, пов'язаних із довкіллям, здоров'ям і технікою;

розвиток дослідницьких навичок спостереження, експериментування й аналізування отриманих результатів із використанням сучасних методів й інструментів;

закладання основ для опанування спеціалізованих дисциплін у закладі вищої освіти або для здобуття професій, пов'язаних із природничими науками;

стимулювання здатності ставити запитання, шукати нові підходи до розв'язання завдань, прогнозувати можливі наслідки науково-технічного прогресу.

Досягненню мети і завдань курсу сприятимуть такі *види діяльності*:

дослідження, аналізування результатів досліджень і формулювання висновків, використання цифрових технологій та онлайн-ресурсів для оброблення даних і моделювання;

виконання моно- і міжпредметних проєктів, спрямованих на розв'язання екологічних і соціальних проблем;

створення презентацій, буклетів або відеороликів, у яких науково пояснено явища природи;

використання інтерактивних підручників і платформ для самостійного навчання;

участь у вебінарах, конкурсах і дослідницьких програмах;

спостереження за природними явищами в реальному середовищі;

відвідування природоохоронних зон, лабораторій, музеїв або підприємств, пов'язаних із природничими науками;

розгляд статей, досліджень, новин у сфері науки у контексті впливу їх на суспільство й природу;

оцінювання ризиків і можливостей нових технологій та впливу їх на довкілля.

Усе це створить умови для всебічного розвитку особистості, сприяючи формуванню компетентних і відповідальних українських громадян і громадянок, патріотів і патріоток, які здатні ухвалювати зважені рішення в умовах сучасного світу.

Основна частина програми

Загальні теми амальгамного курсу природничих наук спільні для усіх профілів

10 клас.

1 семестр (64 год)

Год.	Тема 1. Дослідження в природничих науках крізь призму часу
32	Очікувані результати навчання 1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>щодо методів досліджень у природничих науках, об'єктів дослідження, природничих відкриттів і винаходів, безпекових та етичних питань використання досягнень природничих наук, сфери</i>

майбутньої професійної діяльності [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1]

2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту

аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел *щодо методів досліджень у природничих науках, об'єктів дослідження, природничих відкриттів і винаходів, безпекових та етичних питань використання досягнень природничих наук, сфери майбутньої професійної діяльності* [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4]

3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства

характеризує властивості об'єктів природи, пояснює природні явища й процеси, послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; дотримується правил поведінки в природі для збереження здоров'я й довкілля [12 ПРО 3.3.1-3]; наводить приклади використання здобутків природничих наук, технологій і техніки [12 ПРО 3.4.1-1]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природників і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1]

4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту

розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]; розв'язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання й набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи перевірки розв'язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті

	результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]				
	Пропонований зміст за складниками природничих наук				Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	Фізичний й астрономічний 8 год	Хімічний 8 год	Біологічний 8 год	Географічний 8 год	
	Об'єктивна реальність та фізичні й астрономічні способи і методи її пізнання. Фізичні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини. Найважливіші фізичні та астрономічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації. Сучасні напрями досліджень у фізичній та астрономічній науках Безпекові та етичні питання використання досягнень фізичної та астрономічної науки. Майбутнє людства з погляду фізики. Фізика й астрономія як сфера майбутньої професійної діяльності	Об'єктивна реальність та хімічні способи і методи її пізнання. Хімічні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини. Найважливіші хімічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації. Сучасні напрями досліджень у хімічній науці Безпекові та	Об'єктивна реальність та біологічні способи і методи її пізнання. Біологічні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини. Найважливіші біологічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації. Сучасні напрями досліджень у науках про життя Безпекові та етичні питання використання досягнень	Об'єктивна реальність та методи географічних досліджень її пізнання. Географічні відкриття, що забезпечують задоволення потреб людини. Найважливіші географічні ідеї та відкриття, що змінили уявлення про світ та вплинули на розвиток цивілізації. Сучасні напрями досліджень у науках про Землю. Безпекові та етичні питання	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - особливостей застосування методів та засобів пізнання довкілля астрономічною, біологічною, географічною, фізичною та хімічною науками; - етичних аспектів використання людиною досягнень природничих наук, техніки та технологій; - професій, пов'язаних з вивченням фізики, астрономії, хімії, біології, географії. Конструювання /моделювання /проектування - синхроністичної шкали розвитку природничих наук та суспільства; - «стріли часу» визначних відкриттів у природничих науках; - майбутніх напрямів досліджень у природничих науках; - моделі майбутнього цивілізації; - проектування професійного портрету науковця-природничника.

		етичні питання використання досягнень хімічної науки Майбутнє людства з погляду хімії. Хімія як сфера майбутньої професійної діяльності	біологічної науки Майбутнє людства з погляду біології. Біологія як сфера майбутньої професійної діяльності	використання досягнень наук про Землю. Майбутнє людства з погляду географії. Географія як сфера майбутньої професійної діяльності.	Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) Факти із життя відомих науковців і науковиць, які ілюструють розвиток наукового пізнання світу. Міжнародні наукові організації. Нобелівські лауреати.
32	Тема 2. Природа як система				
	Очікувані результати навчання 1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>складу й структури природних систем, що є об'єктами вивчення в біології, географії, фізиці, астрономії та хімії, будови і властивостей відкритих і закритих систем, функціональних залежностей і причиново-наслідкових зв'язків</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел <i>складу й структури природних систем, що є об'єктами вивчення в біології, географії, фізиці, астрономії та хімії, будови і властивостей відкритих і закритих систем, функціональних залежностей і причиново-наслідкових зв'язків</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4]				

3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості об'єктів природи, пояснює природні явища й процеси, послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] 4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]; розв'язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання й набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи перевірки розв'язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]					
Пропонований зміст за складниками природничих наук					Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	Фізичний й астрономічний 8 год	Хімічний 8 год	Біологічний 8 год	Географічний 8 год	
	Ієрархічна будова фізичного світу. Нано-, мікро-, макро-, мегасвіти. Речовина та поле Рух та взаємодія властивості матерії.	Періодична система хімічних елементів. Атоми, молекули, макромолекули, кристали як системи, атомний, молекулярний, полімерний	Рівні організації живого. Біологічні системи. Взаємодія біологічних систем. Ланцюги живлення та потік енергії. Колообіг	Геосистеми. Атмосфера як джерело теплової енергії. Сонячне випромінювання і його розподіл на поверхні Землі. Енергетичний баланс. Система «Атмосфера-Гідросфера».	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - системи як єдності взаємопов'язаних компонентів (відкриті й закриті системи); - шкали силових взаємодій в природі; - шкали абсолютних температур; - шкали електромагнітних хвиль; - простого коливального контуру як системи; структурного, функціонального і генетичного зв'язків в природних і штучних системах; - ланцюгів живлення в екосистемах; - стійкості екосистем;

	Фундаментальні взаємодії в природі. Фундаментальні фізичні теорії, що описують властивості матерії на різних рівнях. Закон збереження і перетворення енергії.	рівні організації речовини. Дисперсні системи Хімічна форма руху матерії: хімічні реакції, закон збереження маси та енергії в хімічних реакціях. Колообіги хімічних елементів і речовин	речовин і перетворення енергії, обмін енергією та інформацією як необхідна умова існування відкритої біологічної системи. Джерела енергії в біосфері. Планетарна роль фотосинтезу. Механізми гомеостазу в біосфері.	Водні ресурси. Кліматична система, рухи води і тепла в атмосфері. Система «Літосфера-Атмосфера». Будова Землі. Ендогенні та екзогенні процеси Землі. Система «Земля – Біосфера». Ґрунти. Зональні та азональні типи ґрунти, їх поширення. Природні зони, їх залежність від співвідношення тепла і вологи. Природні комплекси. Географічна оболонка	- карстових форм рельєфу; - періодичної системи як джерела інформації про хімічні елементи; - атомів, молекул, макромолекул, кристалів як систем; - хімічних реакцій як динамічних систем. Конструювання /моделювання /проектування — реконструкції філогенезу та побудови філогенетичних дерев; — реконструкції складу праматериків за даними історичної біогеографії; - моделювання фізичних систем (математичний маятник; Сонячна система, тверде тіло); - моделювання виникнення складних молекул; - моделювання природних систем (на вибір); - моделювання трофічної сітки в екосистемі; - моделювання причиново-наслідкових зв'язків; - моделювання колообігів; - проектування колонії на Марсі/Місяці, розрахунок ресурсів; - моделювання атомів, йонів, молекул, макромолекул, кристалічних ґраток; - моделювання хімічних реакцій. Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) людина та природа як цілісна система; 24 години: події у вашій місцевості; світі; Всесвіті (інтерв'ю з природодослідником). Регуляція в технічних системах, кібернетика. Надійні джерела інформації в природничих науках. Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: - розв'язування екологічних задач - розв'язування контекстних задач
--	--	--	--	---	--

Варіант 1

Продовження амальгамного курсу природничих наук (для мовно-літературних профілів та деяких профілів соціально-гуманітарного кластера)

10 клас
2 семестр
76 год.

76	Тема 3. Якісний і кількісний опис явищ природи
	Очікувані результати навчання 1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>кількісного і якісного опису природних явищ і об'єктів</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо <i>кількісного і якісного опису природних явищ і об'єктів</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості об'єктів природи, пояснює природні явища й процеси, послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1]

4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв’язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження <i>кількісного і якісного опису природних явищ і об’єктів</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв’язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв’язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя способи розв’язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]; розв’язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання й набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи перевірки розв’язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розподіленні обов’язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв’язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв’язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]					
Пропонований зміст за складниками					Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	Фізичний й астрономічний 26 год	Хімічний 16 год	Біологічний 22 год	Географічний 12 год	
Якісний і кількісний опис механічних явищ Якісний і кількісний опис теплових явищ Якісний і кількісний опис електромагнітних явищ	Якісний і кількісний опис речовин: хімічний склад і будова, фізичні властивості, різноманіття і класифікація, застосування речовин (хімічні формули, відносна атомна і молекулярна / формульна	Опис еволюційних явищ та їх загальних закономірностей Опис еволюційних явищ у вірусів та прокаріотичних організмів Опис еволюційних явищ у еукаріотичних організмів	Якісний і кількісний опис геологічних явищ в природі (зсув, обвал, осип, просадка земної поверхні тощо). Якісний і кількісний опис геофізичних явищ в природі (землетрус, виверження вулкану). Якісний і кількісний опис гідрологічних явищ в природі (повінь, паводок, цунамі, шторм, селевий потік, підвищення рівня ґрунтових вод тощо).	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - кінематичних і динамічних характеристик механічного руху; - калориметричних величин теплових процесів; - взаємодії нерухомих електричнозаряджених тіл; - фізичних і хімічних властивостей речовин; - причин заселення схилів вулканів; - природних загроз та характеру їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об’єкти економіки; - причин і наслідків масових вимирань організмів. Конструювання /моделювання /проектування - моделювання електростатичного поля;	

		маси, кількість речовини, стала Авогадро, молярна маса, молярний об'єм газу (н. у.), відносна густина газу; типи хімічних зв'язків і кристалічних ґраток; частка (атомна, масова, об'ємна, мольна) хімічних елементів і речовин; обчислення за хімічними формулами; зумовленість застосування речовин їхніми властивостями	Якісний і кількісний опис метеорологічних явищ в природі (туман, ураган, смерч, шквал, циклон, гроза, дощ, злива, град, снігопад, лавина, ожеледь, спека, посуха, пилова буря тощо). Оптичні явища природи в небі (веселка, вогняна веселка, вогні, (наприклад, вогні святого Ельма), гало (в тому числі хибне сонце, глорія, світловий стовп), полярне сяйво, фата-моргана, зелений промінь Сонця, вогненний зоряний дощ, тощо). Химерні хмари (наприклад, лентикулярна хмара, трубчаста хмара, хмара з грозивим валом). Цікаві тектонічні формування (Око Сахари, вулкан з блакитний лавою). Гідрологічні «чудеса» природи (рожеві озера, брайникл). Пенітентес.	- конструювання моделі ідеального газу; - моделювання Броунівського руху; - моделювання кристалічної ґратки; - моделювання хімічних зв'язків; - конструювання матеріальної моделі молярного об'єму газу (н. у.); - конструювання моделі віріонів різних вірусів - поширення найцікавіших географічних явищ природи в світі (побудова карти або путівника найцікавіших географічних явищ природи). Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) - визначні відкриття в фізиці та науково-технічний прогрес; - записування, аналізування і тлумачення хімічних формул; - історія відкриття речовин; - значення хімічних речовин у повсякденному житті; - сучасні уявлення про еволюційний процес; - закономірності еволюції; - еволюційна історія вірусів і прокаріотів; - еволюційна історія тварин; - еволюційна історія фотосинтезуючих організмів; - еволюція людини. Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: - на застосування кінематичних рівнянь руху; - на застосування законів Ньютона; - на застосування газових законів; - обчислення за хімічними формулами; пояснення зумовленості властивостей речовин їхнім складом і будовою та застосування речовин —їхніми властивостями.
--	--	--	---	---

42	Тема 3. Якісний і кількісний опис явищ природи (продовження) 42 год
	Очікувані результати навчання 1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>кількісного і якісного опису природних явищ і об'єктів</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо <i>кількісного і якісного опису природних явищ і об'єктів</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості об'єктів природи, пояснює природні явища й процеси, послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] 4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження <i>кількісного і якісного опису природних явищ і об'єктів</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для

розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]; розв'язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання й набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи перевірки розв'язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]				
Пропонований зміст за складниками				Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
Фізичний й астрономічний 16 год	Хімічний 8 год	Біологічний 10 год	Географічний 8 год	
Якісний і кількісний опис електромагнітних явищ (продовження) Якісний і кількісний опис оптичних і квантових явищ Якісний і кількісний опис астрономічних явищ	Якісний і кількісний опис хімічних реакцій: різноманіття і класифікація (хімічні рівняння, типи хімічних реакцій, енергетичний ефект і швидкість). Обчислення за хімічними рівняннями	Опис явищ адаптації до умов середовища на рівні організмів Опис явищ адаптації на рівні популяцій та екосистем	Карта як інструмент кількісного і якісного опису та географічних явищ та об'єктів. Електронні карти та глобуси. Картографічні інтернет-джерела. Практичний аспект використання геообразень під час орієнтування на місцевості і прокладання маршрутів. (Наприклад, використання Google Планета Земля, програми	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - параметрів електричних кіл; - явища електромагнітної індукції; - фотоелектричного ефекту; - оптичних і астрономічних явищ; - треків заряджених частинок; - хімічних реакцій різних типів; - впливу різних чинників на швидкість хімічних реакцій; - способів адаптації тварин до умов існування; - способів адаптації рослин до умов існування; - використання карт у житті та господарській діяльності людини; - професій, які пов'язані із географічними картами; - сфер використання даних дистанційного зондування Землі; - використання космічних систем для сільського господарства Конструювання /моделювання /проектування

				Google Maps (https://www.google.com.ua/maps), програми Bing Maps (https://www.bing.com/maps), OpenStreetMap (https://www.openstreetmap.org/#map) , Earthexplorer (https://earthexplorer.usgs.gov/) тощо. Навігаційні карти (GPS навігаційні карти). Системи глобальної навігації (наприклад, galileo.) Географічні інформаційні системи (ГІС) (наприклад, ArcGIS Online (https://www.arcgis.com/)). Дистанційне зондування Землі.	- моделювання руху тіла в гравітаційному полі Сонця, Землі інших планет Сонячної системи; - конструювання оптичних приладів; - моделювання добового та річного руху Землі; - моделювання квантового комп'ютера; - моделювання хімічних реакцій різних типів; - побудова оптимального маршруту переміщення між визначними об'єктами, які є у населеному пункті, в якому Ви проживаєте (за допомогою онлайн карти або навігаційної карти). Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) - творці фізичної науки; - фізичні парадокси та їх роль у розвитку природничих наук; - способи класифікації хімічних реакцій; - способи адаптації організмів до умов існування на рівні популяцій; - способи адаптації екосистем до змін умов середовища. Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: розв'язування задач за хімічними рівняннями
28	Природничі науки в досягненні цілей сталого розвитку та подоланні глобальних викликів 28 год				
	Очікувані результати навчання 1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>ролі природничих наук в досягненні цілей сталого розвитку та</i>				

подоланні глобальних викликів [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1]

2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту

аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо *ролі природничих наук в досягненні цілей сталого розвитку та подоланні глобальних викликів* [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4]

3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства

характеризує властивості об'єктів природи, пояснює природні явища й процеси, послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; дотримується правил поведінки в природі для збереження здоров'я й довкілля [12 ПРО 3.3.1-3]; пояснює причини глобальних проблем людства й наводить приклади використання здобутків природничих наук, технологій і техніки для розв'язання їх [12 ПРО 3.4.1-1]; оцінює внесок природничих наук, технологій і техніки в забезпечення сталого розвитку суспільства [12 ПРО 3.4.1-2]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1]

4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту

розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]; розв'язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання й набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи перевірки розв'язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розробленні й корегуванні (за потреби) плану діяльності групи для розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.4.1-1]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2];

виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; обстоює власну позицію, дискутує: наводить аргументи, підтверджує їх фактами, співпрацюючи в групі [12 ПРО 4.4.2-2]; враховує міркування / аргументи інших під час ухвалення спільних рішень [12 ПРО 4.4.2-3]; аналізує самостійно на основі розроблених критеріїв співпраці власну діяльність і діяльність групи щодо виконання завдання / розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]; здійснює рефлексію щодо особистісного розвитку за результатами спільної діяльності [12 ПРО 4.5.1-5]				
Пропонований зміст за складниками				Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
Фізичний й астрономічний 8 год	Хімічний 6 год	Біологічний 6 год	Географічний 6 год	
Фізика і астрономія науки у досягненні цілей сталого розвитку: подолання бідності, подолання голоду, міцне здоров'я, чиста вода та належні санітарні умови, відновлювана енергія, гідна праця та економічне зростання, інновації та інфраструктура, відповідальне споживання,	Значення хімії в досягненні цілей сталого розвитку: подолання бідності, подолання голоду, міцне здоров'я, чиста вода й належні санітарні умови, відновлювана енергія, гідна праця та економічне зростання, інновації та інфраструктура, відповідальне споживання, боротьба зі зміною клімату,	Біологічні науки у досягненні цілей сталого розвитку: подолання голоду, міцне здоров'я, чиста вода та належні санітарні умови, відновлювана енергія, інновації та інфраструктура, відповідальне споживання, боротьба зі зміною клімату, збереження	Географічні науки у досягненні цілей сталого розвитку: подолання бідності, подолання голоду, міцне здоров'я, чиста вода та належні санітарні умови, відновлювана енергія, гідна праця та економічне зростання, інновації та інфраструктура, відповідальне споживання, боротьба зі зміною клімату, збереження екосистем, мир та	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - екологічних джерел енергії: вітрогенератор, сонячна батарея, тепловий насос; - фізичних параметрів екосистем та їх взаємозв'язків з біологічними, хімічними параметрами; - виготовлення водного розчину з певною масовою часткою добрива; - впливу добрив на ріст і розвиток рослин, урожай; - теорії «полісів зростання»; - ролі світової громадськості у подоланні глобальних проблем людства. Конструювання /моделювання /проектування - системи очищення води; - екологічно чистих джерел енергії; Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) - етичні проблеми сучасної природничої науки: подолання глобальних проблем та підтримки миру; - використання здобутків природничих наук, зокрема доробку

боротьба зі зміною клімату, збереження екосистем, мир та справедливість	збереження екосистем, мир і справедливість	екосистем	справедливість	українських науковців і науковиць, для досягнення цілей сталого розвитку; - способи переробки відходів; - способи очищення стічних вод; - досягненні сучасної селекції у забезпеченні людства продовольством; - історія походження і поширення інфекційних захворювань людини; - проблеми збереження біорізноманіття. Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: розв'язання контекстних розрахункових задач
---	--	-----------	----------------	--

Варіант 2 –

Модулі астрономії, фізики, хімії, біології, географії для деяких профілів соціально-гуманітарного та STEM кластерів.

У зв'язку з тим, що у профілях STEM деякі природничі предмети можуть вивчатись на поглибленому рівні, то відповідно за цією програмою вони не вивчаються.

**10 клас
2 семестр
76 год.**

**10 клас
Фізико-астрономічний модуль 25 год**

	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів та теорій, законів й закономірностей що їх описують</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил	Механічний рух. Види руху. Рівноприскорений рух. Прискорення. Інерціальні системи відліку. Закони Ньютона. Гравітаційна взаємодія.	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - кінематичних і динамічних характеристик механічного руху; - калориметричних величин

безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів та теорій, законів й закономірностей що їх описують</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів</i> послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природників і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1]	Гравітаційне поле. Закон всесвітнього тяжіння. Прискорення вільного падіння. Рух тіла під дією кількох сил. Взаємодія тіл. Імпульс. Закон збереження імпульсу. Реактивний рух. Механічна енергія. Закон збереження механічної енергії. Тепловий рух. Кінетична теорія ідеального газу. Газові закони для ізопроцесів. Теплова енергія. Кількість теплоти. Перший закон термодинаміки. Властивості твердих тіл, рідин та газів. Перехід речовин у різні агрегатні стани. Взаємодія нерухомих електричнозаряджених тіл. Електричне поле та його характеристики. Закон Кулона. Речовина в електричному полі. Діелектрики. Конденсатори, їх	теплових процесів; - взаємодії нерухомих електричнозаряджених тіл. Конструювання /моделювання /проектування - моделювання електростатичного поля; - конструювання моделі ідеального газу; - моделювання Броунівського руху; - моделювання кристалічної ґратки. Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) визначні відкриття в фізиці та науково-технічний прогрес. Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: на застосування кінематичних рівнянь руху; - на застосування законів Ньютона; - на застосування газових законів; - на застосування закону Кулона.
---	--	---

4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв’язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів та теорій, законів й закономірностей що їх описують</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв’язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв’язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя способи розв’язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]; розв’язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання й набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи перевірки розв’язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розподіленні обов’язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв’язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв’язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]	використання в техніці. Енергія електричного поля.	
---	---	--

10 клас
Хімічний модуль (14 год)

	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя / вчительки чи інших осіб проблему дослідження фізичних і хімічних властивостей органічних речовин, мийної дії мила, хімічного складу їжі, лікарських засобів [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя /	Органічні речовини – сполуки Карбону. Залежність	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження:

вчительки чи інших осіб мету і завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження фізичних і хімічних властивостей органічних речовин, мийної дії мила, хімічного складу їжі, лікарських засобів [12 ПРО 1.2.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження фізичних і хімічних властивостей органічних речовин, мийної дії мила, хімічного складу їжі, лікарських засобів інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження фізичних і хімічних властивостей органічних речовин, мийної дії мила, хімічного складу їжі, лікарських засобів [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя / вчительки чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження фізичних і хімічних властивостей органічних речовин, мийної дії мила, хімічного складу їжі, лікарських засобів в запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує здобуту з різних джерел інформацію про органічні речовини в довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації про поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти та інтерпретацію фактів про органічні речовини в довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, небезпечність стійких органічних забруднювачів, властивості і застосування пластмас, каучуків, гуми як матеріалів; властивості і значення вуглеводнів як сировини й палива, переваги й недоліки альтернативної енергетики, використовуючи хімічну термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію про поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику з однієї форми представлення (текстової, відео, аудіо, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує	властивостей органічних речовин від будови. Класи органічних сполук. Природні джерела органічних речовин. Основні види палива, їхнє значення в енергетиці. Природні джерела і продукти перероблення вуглеводнів. Синтез із вуглеводневої сировини органічних сполук різних класів. Полімерні матеріали. Пластмаси, синтетичні каучуки, гума, натуральні й хімічні (штучні і синтетичні) волокна. Вітаміни, харчові добавки, Е-числа. Органічні	- фізичних і хімічних властивостей органічних речовин, мийної дії мила, хімічного складу їжі, лікарських засобів. Конструювання /моделювання /проектування - моделювання молекул органічних речовин; нафтоперегінної установки Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) - поширеність органічних речовин в у довкіллі; - використання органічних речовин у повсякденні; - стійкі органічні забруднювачі - пластмаси, каучуки, гума як матеріали; - вуглеводні й альтернативна енергетика Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: - розв'язування контекстних задач; пояснення генетичних зв'язків між органічними речовинами, суті й значення органічного синтезу
--	---	---

інформацію про поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику, подану в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) словесні описи фізичних і хімічних властивостей органічних речовин, мийної дії мила, хімічного складу їжі, лікарських засобів, поширеності органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійких органічних забруднювачів, пластмас, каучуків, гуми як матеріали; вуглеводнів й альтернативної енергетику [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці медіапродукти на основі опрацьованої інформації про фізичні і хімічні властивості органічних речовин, мийну дію мила, хімічний склад їжі, лікарських засобів, поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені на основі опрацьованої інформації про фізичні і хімічні властивості органічних речовин, мийну дію мила, хімічний склад їжі, лікарських засобів, поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику в дібраній спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує фізичні і хімічні властивості органічних речовин, мийну дію мила, хімічний склад їжі, лікарських засобів, поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику, використовуючи мову хімії [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту і безпеки людини та суспільства, спираючись на знання про фізичні і хімічні властивості органічних речовин, мийну дію мила, хімічний склад їжі, лікарських засобів, поширеність органічних речовин у довкіллі, використання органічних речовин у повсякденні, стійкі органічні забруднювачі, пластмаси, каучуки, гуму як матеріали; вуглеводні й альтернативну енергетику [12 ПРО 3.1.1-	речовини та здоров'я людини. Синтетичні лікарські засоби. Органічні сполуки в побуті. Мила та синтетичні мийні засоби. Використання органічних речовин і захист довкілля	
---	---	--

2]; вирізняє спільні ознаки / властивості органічних речовин, стійких органічних забруднювачів, пластмас, каучуків, гуми; вуглеводнів [12 ПРО 3.2.1-1]; виявляє причиново-наслідкові зв'язки між складом, будовою, властивостями і застосуванням органічних речовин і матеріалів на основі їх [12 ПРО 3.3.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі внаслідок використання органічних речовин і матеріалів на основі їх [12 ПРО 3.3.1-2]; дотримується, <i>використовуючи органічні речовини й матеріали на основі їх</i>, правил поведінки у природі для збереження здоров'я і довкілля [12 ПРО 3.3.1-3]; пояснює причини глобальних проблем людства, пов'язаних із використанням органічних речовин і матеріалів на основі їх, наводить приклади використання здобутків хімічних наук, технологій і техніки для розв'язання їх [12 ПРО 3.4.1-1]; оцінює внесок хімічних наук, технологій і техніки в забезпечення сталого розвитку суспільства <i>в контексті використання органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 3.4.1-2]; висловлює <i>в контексті використання органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> судження щодо значення хімічних знань і діяльності науковців і науковиць, винахідників і винахідниць у галузі хімії для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] Розвиток власного наукового мислення, набуття досвіду розв'язання (індивідуально та у співпраці) проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя / вчительки наукові факти, інтерпретації наукових фактів, судження про <i>використання органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя / вчительки ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих/навчальних проблем, що пов'язані з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя / вчительки чи інших осіб самостійно / у групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему, пов'язану з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя / вчительки способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.3.1-2]; розв'язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i>, використовуючи здобуті знання і набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1];		
---	--	--

застосовує способи перевірки розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розробленні й корегуванні (у разі потреби) плану діяльності групи для розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.4.1-1]; бере участь у розробленні й корегуванні (у разі потреби) плану діяльності групи для розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.4.1-1]; бере участь у розподіленні обов'язків із розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i>, налагоджує комунікацію / комунікує у групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує відповідально та вчасно окреслені групою завдання з розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.4.2-1]; обстоює власну позицію щодо способів і засобів розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i>, дискутує: наводить аргументи, підтверджує їх фактами, співпрацюючи в групі [12 ПРО 4.4.2-2]; зважає на міркування / аргументи інших під час ухвалення спільних рішень щодо способів і засобів розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.4.2-3]; аналізує самостійно на основі розроблених критеріїв співпраці власну діяльність і діяльність групи з виконання завдання / розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.5.1-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.5.1-2]; робить й обґрунтовує висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання визначеної навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності і діяльності інших членів групи для досягнення результату в розв'язанні навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.5.1-4]; здійснює рефлексію щодо особистісного розвитку за результатами спільної діяльності з розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням <i>органічних речовин і матеріалів на основі їх</i> [12 ПРО 4.5.1-5]		
---	--	--

10 клас
Біологічний модуль 25 год

	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>еволюційних процесів й еволюції окремих організмів</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо <i>еволюційних процесів й еволюції окремих організмів</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості <i>еволюційних процесів й еволюції окремих організмів</i> послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довіклля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для	Еволюція організмів. Основні механізми, правила і закономірності еволюції. Походження життя. Основні гіпотези та їх обґрунтування Особливості еволюції вірусів і прокаріотичних організмів Особливості еволюції автотрофних еукаріотичних організмів Особливості еволюції гетеротрофних еукаріотичних організмів	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності Дослідження: - причин і наслідків масових вимирань організмів. Конструювання / моделювання / проєктування - конструювання моделей віріонів різних вірусів. Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) - сучасні уявлення про походження життя; - сучасні уявлення про еволюційний процес;

забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] 4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв’язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження <i>еволюційних процесів й еволюції окремих організмів</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв’язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; бере участь у розподіленні обов’язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв’язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв’язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]		- закономірності еволюції; - еволюційна історія вірусів і прокаріотів; - еволюційна історія тварин; - еволюційна історія фотосинтезуючих організмів; - еволюція людини.
---	--	---

10 клас
Географічний модуль 12 год

	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	2. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>географічної оболонки та регіонів світу</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об’єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо <i>географічної оболонки та регіонів світу</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними,	Поняття про географічне середовище. Природно-ресурсний потенціал Землі і проблеми його використання. Класифікація природних ресурсів. Найбільш суттєві зміни в географічній оболонці під впливом антропогенного чинника. Сучасні ландшафти як наслідок	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - світові запаси корисних копалин; - «Планетарні межі»; - ролі транснаціональних компаній у розвитку світової економіки; - ролі транснаціональних компаній у розвитку економіки в Україні; - етимології назв країн

факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості <i>географічної оболонки та регіонів світу</i> послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] 4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження <i>географічної оболонки та регіонів світу</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]	взаємодії природних чинників і природокористування. Країнознавство. Регіони світу (Європа, Азія, Океанія, Америка, Африка). Субрегіони у складі регіонів за класифікацією ООН. Історичні назви окремих регіональних частин світу (Близький Схід, Вест-Індія, Балкани, Сахель, Магриб, Індокитай ...). Регіони і субрегіони на політичній карті світу. Глобальні Північ і Південь.	світу (за вибором учня/учениці); - Глобальний Південь й Україна. Конструювання /моделювання /проектування - модель майбутнього Землі з позиції сучасного впливу людини на природу. Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання)
--	---	--

	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів та теорій, законів й закономірностей що їх описують</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів та теорій, законів й закономірностей що їх описують</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє	Рух заряджених частинок. Умови існування постійного електричного поля та його кількісні характеристики. Закон Ома для повного кола. Електричний струм у різних середовищах. Електромагнітна взаємодія. Магнітне поле струму. Магнітні властивості речовини. Застосування магнітних матеріалів. Індукція магнітного поля. Сила Ампера. Сила Лоренца. Електромагнітна індукція. Закон електромагнітної індукції. Індуктивність. Соленоїд. Енергія магнітного поля. Змінний струм. Генератори змінного струму. Трансформатор. Електромагнітні	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: параметрів електричних кіл; - явища електромагнітної індукції; - фотоелектричного ефекту; - оптичних і астрономічних явищ; треків заряджених частинок. Конструювання / моделювання / проектування моделювання руху тіла в гравітаційному полі Сонця, Землі інших планет Сонячної системи; конструювання

самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів</i> послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює докільця як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; обґрунтовує вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природників і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] 4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження <i>механічних, теплових та електростатичних явищ і процесів та теорій, законів й закономірностей що їх описують</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя чи інших осіб /самостійно / в групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]; розв'язує самостійно / в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті знання й набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи перевірки розв'язку навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для	коливання у коливальному контурі та їх характеристики. Резонанс. Електромагнітне поле. Утворення і поширення електромагнітних хвиль. Шкала електромагнітних хвиль. Світло як електромагнітна хвиля. Інтерференція і дифракція світлових хвиль. Поляризація і дисперсія світла. Квантові властивості світла. Фотоефект. Ядерна модель атома. Квантові постулати Н. Бора. Випромінювання та поглинання світла атомами. Спектральний аналіз. Спектроскоп. Рентгенівське випромінювання. Сильна та слабка взаємодії. Будова атомного ядра. Енергія зв'язку атомного ядра. Способи вивільнення ядерної енергії. Радіоактивність. Період напіврозпаду. Види радіоактивного випромінювання та захист від нього.	оптичних приладів; моделювання добового та річного руху Землі; - моделювання квантового комп'ютера. Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) творці фізичної науки; фізичні парадокси та їх роль у розвитку природничих наук. Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: - на розрахунок електричних кіл, - на застосування законів і формул, що описують електромагніту взаємодію, змінний струм. - на закони геометричної оптики, квантові властивості світла, фотоефект.
--	--	---

розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]	Елементарні частинки. Кварки.	
--	-------------------------------	--

11 клас. Хімічний модуль (15 год)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя / вчительки чи інших осіб проблему дослідження адсорбційних властивостей активованого вугілля; фізичних і хімічних властивостей неметалів і сполук неметалічних елементів; способів усунення твердості води; впливу кисню й води на швидкість корозії металів; вмісту нітратів у харчових продуктах [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя / вчительки чи інших осіб мету і завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження адсорбційних властивостей активованого вугілля; фізичних і хімічних властивостей неметалів і сполук неметалічних елементів; способів усунення твердості води; впливу кисню й води на швидкість корозії металів; вмісту нітратів у харчових продуктах [12 ПРО 1.2.1-1]; використовує наданий для виконання дослідження адсорбційних властивостей активованого вугілля; фізичних і хімічних властивостей неметалів і сполук неметалічних елементів; способів усунення твердості води; впливу кисню й води на швидкість корозії металів; вмісту нітратів у харчових продуктах інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]; дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження адсорбційних властивостей активованого вугілля; фізичних і хімічних властивостей неметалів і сполук неметалічних елементів; способів усунення твердості води; впливу кисню й води на швидкість корозії металів; вмісту нітратів у харчових продуктах [12 ПРО 1.4.2-2]; формулює висновки з допомогою вчителя / вчительки чи інших осіб відповідно до мети дослідження адсорбційних властивостей активованого вугілля; фізичних і хімічних властивостей неметалів і сполук неметалічних елементів; способів усунення твердості води; впливу кисню й води на швидкість корозії металів; вмісту нітратів у харчових продуктах [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження адсорбційних властивостей активованого вугілля; фізичних і хімічних властивостей неметалів і сполук неметалічних елементів; способів усунення твердості води; впливу кисню й води на швидкість корозії металів; вмісту нітратів у харчових продуктах у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту	Неметалічні елементи: загальна характеристика, поширеність у природі. Явище алотропії. Значення озонного шару для організмів на Землі. Застосування неметалів. Поняття про адсорбцію. Найважливіші фізичні і хімічні властивості неметалів. Сполуки неметалічних елементів з Гідрогеном. Склад, фізичні і хімічні	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - адсорбційних властивостей активованого вугілля; - фізичних і хімічних властивостей неметалів і сполук неметалічних елементів; - способів усунення твердості води; - впливу кисню й води на швидкість корозії металів; - вмісту нітратів у харчових продуктах Конструювання /моделювання /проектування - моделювання алотропних форм

аналізує, систематизує і використовує здобуту з різних джерел інформацію про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти та інтерпретацію фактів про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів, використовуючи хімічну термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів з однієї форми представлення (текстової, відео, аудіо, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує подану в різних формах інформацію про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці медіапродукти на основі опрацьованої інформації про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує в дібраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв, продукти, створені на основі інформації про поширеність хімічних елементів у природі, безпечне використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів [12 ПРО 2.2.2-4] Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, пояснює адсорбцію, алотропію, корозію, використовуючи мову хімії [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту і безпеки людини та суспільства, оперуючи знаннями про неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, адсорбцію, алотропію, корозію металів [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки/властивості об'єктів/явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; виявляє причиново-наслідкові зв'язки між адсорбцією,	властивості амоніаку і гідроген хлориду, безпечне використання їх. Оксиди Карбону, Нітрогену, Сульфур. Кислотні опади, парниковий ефект. Безпечне використання сульфатної і нітратної кислот. Загальні відомості про мінеральні добрива та раціональне використання їх. Проблема вмісту нітратів у харчових продуктах. Проблеми охорони довкілля від забруднення продуктами і	Оксигену, Сульфур, Фосфору; - впливу кислотних дощів на рослини й мармурові скульптури Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) - створення й тлумачення інфографіки щодо поширеності хімічних елементів у природі, безпечного використання лугів і кислот, застосування металів і сплавів у сучасній техніці, запобігання корозії металів Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: розв'язання контекстних розрахункових задач
---	--	---

алотропією, корозією металів та їхніми наслідками [12 ПРО 3.3.1-1]; обґрунтовує, оперуючи знаннями про неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, адсорбцію, алотропію, корозію металів, вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]; дотримується, користуючись знаннями про неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, адсорбцію, алотропію, корозію металів, правил поведінки у природі для збереження здоров'я і довкілля [12 ПРО 3.3.1-3]; пояснює на основі знань про неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, адсорбцію, алотропію, корозію металів причини глобальних проблем людства і наводить приклади використання здобутків хімічних наук, технологій і техніки для розв'язання їх [12 ПРО 3.4.1-1]; оцінює, оперуючи знаннями про неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, адсорбцію, алотропію, корозію металів, внесок хімічних наук, технологій і техніки в забезпечення сталого розвитку суспільства [12 ПРО 3.4.1-2]; висловлює на основі знань про неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, адсорбцію, алотропію, корозію металів судження щодо значення хімічних знань і діяльності науковців і науковиць, винахідників і винахідниць у галузі хімії для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] Розвиток власного наукового мислення, набуття досвіду розв'язання (індивідуально та у співпраці) проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя / вчительки наукові факти, інтерпретації фактів, судження про неметалічні і металічні елементи та їхні сполуки, метали і сплави, адсорбцію, алотропію, корозію металів [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя / вчительки ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової/ спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем, пов'язаних із використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.1.1-2]; ставить з допомогою вчителя / вчительки чи інших осіб/самостійно/у групі проблемні питання і формулює навчальну / життєву проблему, пов'язану з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.2.1-1]; пропонує варіанти розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.3.1-1]; розробляє з допомогою вчителя / вчительки способи розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.3.1-2]; розв'язує самостійно / в групі навчальні/життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]; застосовує способи	відходами хімічних виробництв. Поширеність металічних елементів у природі. Загальні фізичні і хімічні властивості металів. Корозія металів і захист від неї. Поширеність у природі Натрію, Калію, Кальцію, Магнію. Фізичні і хімічні властивості натрію, калію, кальцію, магнію. Оксиди Кальцію і Магнію, гідроксиди Натрію, Калію, Кальцію, безпечне використання лугів. Твердість води та методи усунення її.	
---	--	--

перевірки розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.3.2-2]; бере участь у розробленні й корегуванні (у разі потреби) плану діяльності групи для розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.4.1-1]; бере участь у розподіленні обов'язків із розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів, налагоджує комунікацію / комунікує у групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує відповідально та вчасно окреслені групою завдання із розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.4.2-1]; обстоює під час розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів, власну позицію, дискутує: наводить аргументи, підтверджує їх фактами, співпрацюючи у групі [12 ПРО 4.4.2-2]; зважає на міркування / аргументи інших під час ухвалення спільних рішень щодо розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.4.2-3]; аналізує самостійно на основі розроблених критеріїв співпраці власну діяльність і діяльність групи з виконання завдання / розв'язання навчальної/життєвої проблеми під час розв'язання навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.5.1-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.5.1-2]; робить й обґрунтовує висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання визначеної навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності і діяльності інших членів групи для досягнення результату в розв'язанні навчальної / життєвої проблеми, пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.5.1-4]; здійснює рефлексію щодо особистісного розвитку за результатами спільної діяльності з розв'язання навчальної / життєвої проблеми,	Поширеність Алюмінію і Феруму. Використання алюмінію і заліза, оксидів Феруму й Алюмінію. Метали і сплави в сучасній техніці	
---	---	--

пов'язаної з використанням простих і складних речовин неметалічних і металічних елементів, сплавів, адсорбції, алотропії, запобіганням корозії металів [12 ПРО 4.5.1-5]		
---	--	--

11 клас
Біологічний модуль 20 год

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження адаптацій організмів на різних рівнях організації живого [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]; спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо адаптацій організмів на різних рівнях організації живого [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук	Молекулярний рівень організації живого. Адаптації організмів до умов існування на молекулярному рівні організації. Клітинний рівень організації живого. Адаптації організмів до умов існування на клітинному рівні організації. Організмовий рівень організації живого. Адаптації організмів до умов існування на організмовому рівні організації. Популяційний та екосистемний рівні організації живого. Адаптації організмів до	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності: Дослідження: - способів адаптації тварин до умов існування; - способів адаптації рослин до умов існування. Конструювання / моделювання / проєктування - дослідницький проєкт «Одомашнення, як процес адаптації видів до співіснування з людиною». Робота з інформацією: (пошук, опрацювання,

і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості адаптацій організмів на різних рівнях організації живого послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довкілля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] 4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження адаптацій організмів на різних рівнях організації живого [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2]; виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]	умов існування на рівні популяцій та екосистем	перетворення, подання) - способи адаптації організмів до умов існування на рівні популяцій; - способи адаптації екосистем до змін умов середовища; - сталий розвиток, як спосіб адаптації людства до співіснування з іншими компонентами біосфери. Розв'язування задач / пояснення явищ і процесів: розв'язування екологічних задач.
---	---	--

11 клас

Астрономічний модуль 10 год

	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст предмета	Рекомендовані види навчальної діяльності учнів
	1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження <i>астрономічних явищ і об'єктів</i> [12 ПРО 1.1.1-1]; визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету й завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1];	Небесні світила й небесна сфера. Видимі рухи Сонця та планет. Закони	Групове й індивідуальне виконання таких видів діяльності:

спостерігає, досліджує об'єкти та явища самостійно / в групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]; формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]; презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1] 2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту аналізує, систематизує і використовує інформацію, здобуту з різних джерел щодо <i>астрономічних явищ</i> [12 ПРО 2.1.1-1]; оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]; розрізняє спроби маніпулювання даними, факти й інтерпретацію їх [12 ПРО 2.1.1-3]; описує самостійно явища й процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]; перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео-, аудіо-, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]; інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]; формулює словесні описи об'єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної / інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]; створює / розробляє самостійно або в співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]; презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4] 3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства характеризує властивості <i>астрономічних явищ і об'єктів</i> послуговуючись мовою науки [12 ПРО 3.1.1-1]; оцінює довіклля як джерело здоров'я, добробуту й безпеки людини й суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]; вирізняє спільні ознаки / властивості об'єктів / явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]; висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничиків і винахідників для забезпечення суспільного прогресу й покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1] 4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання [індивідуально та у співпраці] проблем природничого змісту розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, інтерпретації їх, судження <i>щодо астрономічних явищ і об'єктів</i> [12 ПРО 4.1.1-1]; пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової / ненаукової / псевдонаукової / спотвореної інформації для розв'язання життєвих / навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]; бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію / комунікує в групі [12 ПРО 4.4.1-2];	Кеплера. Астрономія та визначення часу. Календар. Природа тіл Сонячної системи. Космічні дослідження об'єктів Сонячної системи. Космогонія Сонячної системи. Космічні небезпеки. Метеорити. Астроблеми. Астероїди. Методи та засоби астрономічних спостережень. Зорі та їх класифікація. Фізичні властивості Сонця. Планетні системи інших зір. Еволюція зір. Чорні діри. Квазари. Галактики. Зоряні скупчення та асоціації. Туманності. Походження й розвиток Всесвіту. Основні положення спеціальної теорії	Дослідження: - складу та розподілу космічного сміття в навколоземному просторі, - моментів сходу та заходу Сонця для даної місцевості, - видимих розмірів Місяця; - добового руху зір. Конструювання /моделювання /проектування - небесної сфери; - приладу для безпечного спостереження Сонця; - характеристик Сонця та інших зір; - еволюційних шляхів (треків) зір; - схем, що ілюструють моделі Всесвіту. Робота з інформацією: (пошук, опрацювання, перетворення, подання) Вміст «посилки» до іншопланетян
---	---	--

	виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1]; оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв'язання групою навчальної / життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2]; робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв'язання означеної навчальної / життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3]; висловлює судження щодо мотивації власної діяльності й діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4]	відносності. Проблеми космології. Людина у Всесвіті. Антропний принцип.	
--	--	--	--

ТЕХНОЛОГІЇ

10 клас

1 год. на тиждень.

Основний рівень.

ПЕРЕДМОВА

Модельна навчальна програма «Технології» розроблена відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 25 серпня 2024 року №851.

Задля забезпечення адаптації учнівства до профільного навчання, програму побудовано за модульним підходом.

У першій частині програми, яка реалізується у першому семестрі 10 класу містяться змістові питання спільні й однакові для всіх профілів навчання: тема 1. Проектна діяльність; тема 2. Сучасне виробництво.

У другому семестрі учням й ученицям пропонується обрати профіль навчання. Для тих, хто обирає технологічний (технічний, інженерний) профіль навчання курс «Технології» вивчатиметься за програмою поглибленого рівня. За цією програмою продовжують навчатись учні й учениці, інших профілів, які можуть продовжити вивчення технологій, обравши один із модулів:

М.1 Креслення;

М.2. Дизайн;

М.3. Робототехніка;

М.4. Технічна творчість.

Усі модулі програми розроблено на основі компетентнісного потенціалу, базових знань та орієнтирів для оцінювання (основного рівня) технологічної освітньої галузі.

Обов'язкові результати, які мають продемонструвати учні й учениці після завершення програми:

1. Створювати проекти (у тому числі й з підприємницьким тлом):
2. Використовувати графічні зображення та цифрові засоби у проектуванні
3. Утілювати науково-технічні дослідження у різних сферах трудової діяльності
4. Проектувати власну освітньо-професійну траєкторію.

1 семестр 16 год.

Однакові для усіх профілів модулі

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
Тема 1. Проектна діяльність		
1. Створення проекту з підприємницьким тлом на основі попередньо набутого досвіду	Проект, бюджет проекту. Дизайн у створенні продукту	Визначення теми та завдання проекту.

- рефлексує над власним набутим досвідом у проектуванні прийомами візуалізації [12 ТЕО 1.1.1-1] - застосовує інформаційні й комунікаційні технології у власній пошуковій діяльності про регіональні особливості / потреби ринку / суспільства в продуктах / послугах, зокрема інноваційних і традиційних, і користується надійними джерелами [12 ТЕО 1.1.1-2] - формулює ідею / проблему на основі зібраної інформації [12 ТЕО 1.1.1-3] - визначає і оцінює можливі ризики в роботі над проектом [12 ТЕО 1.1.2-1] - оцінює наявні ресурси для втіленні ідеї / вирішення проблеми для проекту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2] - визначає та формулює місію проекту, шукає і пропонує рішення для її розвитку й перевірки [12 ТЕО 1.2.1-1] - бере участь у роботі різних робочих груп, команд для досягнення навчальних цілей / спільної мети, конструктивно керуючи своїми емоціями й застосовуючи прийоми підтримки / заохочення / допомоги щодо учасників команди [12 ТЕО 1.2.1-2] - розраховує бюджет проекту, фінансову спроможність для реалізації ідеї [12 ТЕО 1.2.1-3] - складає план власного / колективного проекту у співпраці з іншими, оцінює роль і значення співробітництва [12 ТЕО 1.2.1-4] - генерує ідеї для реклами проекту / просування / реалізації, пошановуючи культурні традиції своєї країни й ураховуючи перспективні світові тенденції [12 ТЕО 1.2.2-1] - презентує результати ідеї/ проекту, зокрема із застосуванням інформаційно цифрових технологій, обираючи відповідні мовленнєві стратегії, зважаючи на аудиторію / цільову групу [12 ТЕО 1.3.1-1] - володіє прийомами емоційної саморегуляції під час публічного виступу, обговорень, дискусії тощо [12 ТЕО 1.3.1-2] - здійснює рефлексію власної діяльності й емоційного стану в проекті відповідно до своїх здібностей [12 ТЕО 1.3.1-3] - виявляє здатність до спільного розв'язання проблем, прийняття спільних рішень, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх на засадах доброчесності [12 ТЕО 1.3.1-4]	проектування. Правила й основні принципи ергономіки. Ескіз як засіб візуалізації ідей на етапі генерування їх у процесі проектної діяльності. Інноваційні технології та матеріали в проектуванні й виготовленні продуктів / виробів чи послуг. Сучасні системи автоматизованого проектування. Проект в умовах сучасного виробництва. Реклама продукту проектної діяльності.	Пошук інформації актуальної для проекту. Добір технологій для реалізації проекту. Визначення критеріїв оцінки кінцевого результату і процесу роботи. Розподіл завдань і обов'язків між учнями (якщо це груповий або колективний проект). Розробка конструкторсько-технологічної документації. Визначення способів представлення результатів проекту. Орієнтовні проекти: (на вибір)
--	--	--

2. Використання графічних зображень та цифрових засобів у проєктуванні - визначає зміст роботи над навчальним проєктом із застосуванням власного досвіду графічної підготовки й дизайну [12 ТЕО 2.1.1-1] - аналізує та застосовує основи ергономіки й дизайну в проєкті [12 ТЕО 2.2.1-1] - використовує програмні продукти й пристрої в проєктнотехнологічній діяльності [12 ТЕО 2.3.1-2] - сприймає, розуміє і оцінює інформацію про сучасні системи автоматизованого проєктування [12 ТЕО 2.3.2-1]		
Тема 2. Сучасне виробництво		
3. Втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності - організовує і здійснює пошукову / дослідницьку роботу в різних сферах трудової діяльності на основі опрацювання інформаційних джерел, для планування дослідницьких проєктів, що відповідають власним інтересам [12 ТЕО 3.1.1] - визначає надійність джерел і достовірність інформації, розпізнає способи маніпулювання даними про наукові знання, під час здійснення пошуку в інформаційних джерелах [12 ТЕО 3.1.1-1] - аналізує інформацію для формування уявлень про наукову картину світу відповідно до технологій у проєкті / сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.1-2] - пояснює застосування технологій у різних сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.2-1] - планує проєкт / трудову діяльність на основі функціонування сучасних технологій, фактичних текстів та окреслює можливості застосування їх за різних умов [12 ТЕО 3.1.2-2] - безпечно застосовує техніку / раціонально використовує енергоресурси / добирає енергоефективне устаткування в процесі проєктування [12 ТЕО 3.2.1-1] - проєктує на основі природоохоронних і безвідходних технологій [12 ТЕО 3.2.1-2] - оптимізує застосовані технологічні процеси / матеріали на основі прийнятих рішень [12 ТЕО 3.2.2-2]	Науково-технічні основи сучасного виробництва. Галузі виробничої діяльності. Сучасна техніка й технології. Поширення сучасних технологій і їх вплив на різні сфери життя людини: навчання, працю, побут, довкілля, охорону здоров'я та ін. Технології сучасного виробництва та їх застосування у різних видах економічної діяльності. Технологічний процес. Промисловий дизайн як галузь виробничої діяльності. Матеріали природного й хімічного походження, вторинного використання. Енергоефективні й енергозберігаючі технології. Раціональне використання енергоресурсів. Добір енергоефективного	Визначення теми та завдання проєкту. Пошук інформації актуальної для проєкту. Добір технологій для реалізації проєкту. Визначення критеріїв оцінки кінцевого результату і процесу роботи. Розподіл завдань і обов'язків між учнями (якщо це груповий або колективний проєкт). Розробка конструкторсько-технологічної документації. Визначення способів представлення результатів проєкту. Орієнтовні проєкти: Проектування «розумного» будинку з використанням технологій енергозбереження.

- оцінює результати науково-технічних досліджень у проєкті, обираючи відповідні мовленнєві стратегії та зважаючи на аудиторію / цільову групу [12 ТЕО 3.2.3-1] 4. Проєктування власної освітньо-професійної траєкторії - здійснює пошук та аналіз інформації державною та іноземною мовами з надійних джерел щодо ринку праці, галузей і професійних сфер, пов'язаних із використанням різних технологій [12 ТЕО 4.1.1-1] - презентує опрацьовану інформацію про різні форми професійної активності в зручній формі, зважаючи на мету й цільову аудиторію, зокрема з використанням цифрових пристроїв відповідно до потреб власних та аудиторії [12 ТЕО 4.1.1-2] - визначає власні здібності, природні нахили, інтереси, знання, навички й компетентності для професійної активності [12 ТЕО 4.2.1-1] - висловлює ставлення / рефлексує щодо власних здібностей, природних нахилів, інтересів [12 ТЕО 4.2.1-2] - визначає власні професійні й життєві наміри й відповідні вміння стосовно варіантів професійної активності [12 ТЕО 4.2.2-1] - аналізує думку інших осіб стосовно розробленої власної освітньо-професійної траєкторії [12 ТЕО 4.2.2-2] - висловлює власні судження щодо побудови кар'єри, ураховуючи власні здібності / схильності й потреби своєї громади / суспільства [12 ТЕО 4.2.2-3]	устаткування. Джерела споживання енергії та можливості оптимізації їх. Природоохоронні й безвідходні технології, екологічні наслідки виробництва.	Складання професіограми майбутньої професії
--	--	--

2 семестр 16 год
Вибіркові модулі залежно від обраного профілю

М.1.Креслення (ТЕО) 16 год

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
1. Створення проєкту з підприємницьким тлом на основі попередньо набутого досвіду - рефлексує над власним набутих досвідом у проєктуванні прийомами візуалізації [12 ТЕО 1.1.1-1] - оцінює наявні ресурси для втіленні ідеї / вирішення проблеми для проєкту з	Основи стандартизації графічних зображень; види графічних зображень. Кресленик як засіб візуалізації Види	Визначення теми та завдання проєкту. Пошук інформації актуальної для проєкту. Добір технологій для

підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2] - визначає та формулює місію проєкту, шукає і пропонує рішення для її розвитку й перевірки [12 ТЕО 1.2.1-1] - бере участь у роботі різних робочих груп, команд для досягнення навчальних цілей / спільної мети, конструктивно керуючи своїми емоціями й застосовуючи прийоми підтримки / заохочення / допомоги щодо учасників команди [12 ТЕО 1.2.1-2] - розраховує бюджет проєкту, фінансову спроможність для реалізації ідеї [12 ТЕО 1.2.1-3] - складає план власного / колективного проєкту у співпраці з іншими, оцінює роль і значення співробітництва [12 ТЕО 1.2.1-4] - генерує ідеї для реклами проєкту / просування / реалізації, пошановуючи культурні традиції своєї країни й ураховуючи перспективні світові тенденції [12 ТЕО 1.2.2-1] - визначає електронні ресурси в рекламі проєкту / просуванні та/або його реалізації [12 ТЕО 1.2.2-2] - презентує результати ідеї/ проєкту, зокрема із застосуванням інформаційно цифрових технологій, обираючи відповідні мовленнєві стратегії, зважаючи на аудиторію / цільову групу [12 ТЕО 1.3.1-1] 2. Використання графічних зображень та цифрових засобів у проєктуванні - висловлює обґрунтовані / логічні міркування у вигляді суджень і висновків щодо застосування графічної підготовки й дизайну в проєктуванні [12 ТЕО 2.1.2-1] - володіє засобами й прийомами формоутворення, макетування й моделювання [12 ТЕО 2.1.2-2] - створює та читає графічні зображення [12 ТЕО 2.2.2-1] - ознайомлюється з інформацією про сучасні програмні продукти й пристрої для створення комп'ютерної графіки, 3D моделювання тощо [12 ТЕО 2.3.1-1] 3. Втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності організовує і здійснює пошукову / дослідницьку роботу в різних сферах трудової діяльності на основі опрацювання інформаційних джерел, для планування дослідницьких проєктів, що відповідають власним інтересам [12 ТЕО 3.1.1]	креслеників. Геометричні побудови під час виконання креслеників. Проеціювання і графічні методи побудови зображень. Ескізи. Технічний рисунок. Перерізи та розрізи при виконанні креслеників предметів. Зображення з'єднань деталей на складальних креслениках. Основні види технічних схем, призначення їх. Загальні правила читання технічних схем / принципів схем дії технічних об'єктів або механізмів. Правила деталювання й читання креслеників. Правила створення графічних зображень засобами комп'ютерних технологій.	реалізації проєкту. Визначення критеріїв оцінки кінцевого результату і процесу роботи. Розподіл завдань і обов'язків між учнями (якщо це груповий або колективний проєкт). Розробка конструкторсько-технологічної документації. Визначення способів представлення результатів проєкту. Орієнтовні проєкти:
--	---	---

- шукає і пропонує рішення для розвитку й перевірки ідей, вирішення проблем [12 ТЕО 3.2.2-1] 4. Проєктування власної освітньо-професійної траєкторії - визначає власні здібності, природні нахили, інтереси, знання, навички й компетентності для професійної активності [12 ТЕО 4.2.1-1]		
---	--	--

М.2. Робототехніка (ТЕО+ІНФО) 16 год

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
1. Створення проєкту з підприємницьким тлом на основі попередньо набутого досвіду - застосовує інформаційні й комунікаційні технології у власній пошуковій діяльності про регіональні особливості / потреби ринку / суспільства в продуктах / послугах, зокрема інноваційних і традиційних, і користується надійними джерелами [12 ТЕО 1.1.1-2] - формулює ідею / проблему на основі зібраної інформації [12 ТЕО 1.1.1-3] - визначає і оцінює можливі ризики в роботі над проєктом [12 ТЕО 1.1.2-1] - оцінює наявні ресурси для втіленні ідеї / вирішення проблеми для проєкту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2] - визначає та формулює місію проєкту, шукає і пропонує рішення для її розвитку й перевірки [12 ТЕО 1.2.1-1] - бере участь у роботі різних робочих груп, команд для досягнення навчальних цілей / спільної мети, конструктивно керуючи своїми емоціями й застосовуючи прийоми підтримки / заохочення / допомоги щодо учасників команди [12 ТЕО 1.2.1-2] - розраховує бюджет проєкту, фінансову спроможність для реалізації ідеї [12 ТЕО 1.2.1-3] - складає план власного / колективного проєкту у співпраці з іншими, оцінює роль і значення співробітництва [12 ТЕО 1.2.1-4] - генерує ідеї для реклами проєкту / просування / реалізації, пошановуючи культурні традиції своєї країни й ураховуючи перспективні світові тенденції [12 ТЕО 1.2.2-1]	Розвиток робототехніки. Жорстковбудовані, програмовані, адаптивні та інтелектуальні роботи. Промислові роботи, їх складові та функціональність. Використання роботів у промисловому і сільськогосподарському виробництві, для проведення розвідки, ліквідації наслідків радіаційного забруднення, розбирання завалів, розмінування, гасіння пожеж та в інших надзвичайних ситуаціях. Основи конструювання роботів. Датчики та серводвигуни. Конструкційні матеріали. Сенсори. Основи програмування роботи. Творче моделювання та програмування	Визначення теми та завдання проєкту. Пошук інформації актуальної для проєкту. Визначення головного принципу майбутнього робота. Технологічна послідовність виготовлення конструкції робота: підбір конструкційних матеріалів; складання функціональних вузлів; з'єднання вузлів з процесорним блоком; складання робота. Визначення критеріїв оцінки кінцевого результату і процесу роботи. Розподіл завдань і обов'язків між учнями (якщо це груповий або колективний проєкт).

- визначає електронні ресурси в рекламі проєкту / просуванні та/або його реалізації [12 ТЕО 1.2.2-2] 2. Використання графічних зображень та цифрових засобів у проєктуванні - висловлює обґрунтовані / логічні міркування у вигляді суджень і висновків щодо застосування графічної підготовки й дизайну в проєктуванні [12 ТЕО 2.1.2-1] - володіє засобами й прийомами формоутворення, макетування й моделювання [12 ТЕО 2.1.2-2] - ознайомлюється з інформацією про сучасні програмні продукти й пристрої для створення комп'ютерної графіки, 3D моделювання тощо [12 ТЕО 2.3.1-1] - використовує програмні продукти й пристрої в проєктнотехнологічній діяльності [12 ТЕО 2.3.1-2] 3. Втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності організовує і здійснює пошукову / дослідницьку роботу в різних сферах трудової діяльності на основі опрацювання інформаційних джерел, для планування дослідницьких проєктів, що відповідають власним інтересам [12 ТЕО 3.1.1] - пояснює застосування технологій у різних сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.2-1] - безпечно застосовує техніку / раціонально використовує енергоресурси / добирає енергоефективне устаткування в процесі проєктування [12 ТЕО 3.2.1-1] 4. Проєктування власної освітньо-професійної траєкторії - здійснює пошук та аналіз інформації державною та іноземною мовами з надійних джерел щодо ринку праці, галузей і професійних сфер, пов'язаних із використанням різних технологій [12 ТЕО 4.1.1-1] - визначає власні професійні й життєві наміри й відповідні вміння стосовно варіантів професійної активності [12 ТЕО 4.2.2-1]		Розробка конструкторсько-технологічної документації. Визначення способів представлення результатів проєкту. Орієнтовні проєкти:
---	--	--

М.3. Дизайн

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
1. Створення проєкту з підприємницьким тлом на основі попередньо набутого досвіду - рефлексує над власним набутих досвідом у проєктуванні прийомами візуалізації [12 ТЕО 1.1.1-1] - застосовує інформаційні й комунікаційні технології у власній пошуковій діяльності про регіональні особливості / потреби ринку / суспільства в продуктах / послугах, зокрема інноваційних і традиційних, і користується надійними джерелами [12 ТЕО 1.1.1-2] - формулює ідею / проблему на основі зібраної інформації [12 ТЕО 1.1.1-3] - визначає і оцінює можливі ризики в роботі над проєктом [12 ТЕО 1.1.2-1] - оцінює наявні ресурси для втіленні ідеї / вирішення проблеми для проєкту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2] - визначає і оцінює можливі ризики в роботі над проєктом [12 ТЕО 1.1.2-1] - оцінює наявні ресурси для втіленні ідеї / вирішення проблеми для проєкту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2] - генерує ідеї для реклами проєкту / просування / реалізації, пошановуючи культурні традиції своєї країни й ураховуючи перспективні світові тенденції [12 ТЕО 1.2.2-1] - визначає електронні ресурси в рекламі проєкту / просуванні та/або його реалізації [12 ТЕО 1.2.2-2] - презентує результати ідеї/ проєкту, зокрема із застосуванням інформаційно цифрових технологій, обираючи відповідні мовленнєві стратегії, зважаючи на аудиторію / цільову групу [12 ТЕО 1.3.1-1] - володіє прийомами емоційної саморегуляції під час публічного виступу, обговорень, дискусії тощо [12 ТЕО 1.3.1-2] - здійснює рефлексію власної діяльності й емоційного стану в проєкті відповідно до своїх здібностей [12 ТЕО 1.3.1-3] - виявляє здатність до спільного розв'язання проблем, прийняття спільних	Дизайн як вид проєктної діяльності. Графічний дизайн. Web-дизайн. Промисловий (індустріальний) дизайн. Дизайн середовища. Ландшафтний дизайн. Дизайн предметів інтер'єру. Дизайн сучасного одягу.	Визначення теми та завдання проєкту. Пошук інформації актуальної для проєкту. Добір технологій для реалізації проєкту. Визначення критеріїв оцінки кінцевого результату і процесу роботи. Розподіл завдань і обов'язків між учнями (якщо це груповий або колективний проєкт). Розробка конструкторсько-технологічної документації. Виконання робіт відповідно до обраних технік та технологій. Визначення способів представлення результатів проєкту. Орієнтовні проєкти: створення площинних, об'ємних і просторових об'єктів дизайну етно-, графічного, промислового, ландшафтного, середовища та ін.

рішень, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх на засадах доброчесності [12 ТЕО 1.3.1-4]

2. Використання графічних зображень та цифрових засобів у проєктуванні

- визначає зміст роботи над навчальним проєктом із застосуванням власного досвіду графічної підготовки й дизайну [12 ТЕО 2.1.1-1]
- володіє засобами й прийомами формоутворення, макетування й моделювання [12 ТЕО 2.1.2-2]
- аналізує та застосовує основи ергономіки й дизайну в проєкті [12 ТЕО 2.2.1-1]
- використовує програмні продукти й пристрої в проєктнотехнологічній діяльності [12 ТЕО 2.3.1-2]

3. Втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності

організовує і здійснює пошукову / дослідницьку роботу в різних сферах трудової діяльності на основі опрацювання інформаційних джерел, для планування дослідницьких проєктів, що відповідають власним інтересам [12 ТЕО 3.1.1]

- безпечно застосовує техніку / раціонально використовує енергоресурси / добирає енергоефективне устаткування в процесі проєктування [12 ТЕО 3.2.1-1]
- проєктує на основі природоохоронних і безвідходних технологій [12 ТЕО 3.2.1-2]
- оптимізує застосовані технологічні процеси / матеріали на основі прийнятих рішень [12 ТЕО 3.2.2-2]

4. Проєктування власної освітньо-професійної траєкторії

- здійснює пошук та аналіз інформації державною та іноземною мовами з надійних джерел щодо ринку праці, галузей і професійних сфер, пов'язаних із використанням різних технологій [12 ТЕО 4.1.1-1]
- визначає власні професійні й життєві наміри й відповідні вміння стосовно варіантів професійної активності [12 ТЕО 4.2.2-1]

М.4.Технічна творчість. 16 год

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види діяльності
1. Створення проєкту з підприємницьким тлом на основі попередньо набутого досвіду - рефлексує над власним набутих досвідом у проєктуванні прийомами візуалізації [12 ТЕО 1.1.1-1] - застосовує інформаційні й комунікаційні технології у власній пошуковій діяльності про регіональні особливості / потреби ринку / суспільства в продуктах / послугах, зокрема інноваційних і традиційних, і користується надійними джерелами [12 ТЕО 1.1.1-2] - формулює ідею / проблему на основі зібраної інформації [12 ТЕО 1.1.1-3] - визначає і оцінює можливі ризики в роботі над проєктом [12 ТЕО 1.1.2-1] - оцінює наявні ресурси для втіленні ідеї / вирішення проблеми для проєкту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2] - визначає і оцінює можливі ризики в роботі над проєктом [12 ТЕО 1.1.2-1] - оцінює наявні ресурси для втіленні ідеї / вирішення проблеми для проєкту з підприємницьким тлом [12 ТЕО 1.1.2-2] - генерує ідеї для реклами проєкту / просування / реалізації, пошановуючи культурні традиції своєї країни й ураховуючи перспективні світові тенденції [12 ТЕО 1.2.2-1] - визначає електронні ресурси в рекламі проєкту / просуванні та/або його реалізації [12 ТЕО 1.2.2-2] - презентує результати ідеї/ проєкту, зокрема із застосуванням інформаційно цифрових технологій, обираючи відповідні мовленнєві стратегії, зважаючи на аудиторію / цільову групу [12 ТЕО 1.3.1-1] - володіє прийомами емоційної саморегуляції під час публічного виступу, обговорень, дискусії тощо [12 ТЕО 1.3.1-2] - здійснює рефлексію власної діяльності й емоційного стану в проєкті відповідно до своїх здібностей [12 ТЕО 1.3.1-3] - виявляє здатність до спільного розв'язання проблем, прийняття	Види творчості. Зв'язок наукової і технічної творчості. Охорона авторських прав. Патентознавство. Винахідництво і раціоналізація. Відкриття, винаходи, корисні моделі, раціоналізаторські пропозиції і зразки. Психологічні особливості творчої людини. Види і рівні творчого процесу. Креативний підхід у розв'язанні конструкторських і технологічних завдань. Методи пошуку технічних рішень (системні, асоціативні, алгоритмічні, спеціалізовані і комбіновані). Основи проєктування і конструювання обладнання. Моделювання в технічній творчості. Технічна естетика та ергономіка. Економічний ефект від впровадження об'єктів	Визначення теми та завдання проєкту. Пошук інформації актуальної для проєкту. Добір технологій для реалізації проєкту. Визначення критеріїв оцінки кінцевого результату і процесу роботи. Розподіл завдань і обов'язків між учнями (якщо це груповий або колективний проєкт). Розробка конструкторсько-технологічної документації. Виконання робіт відповідно до обраних технік та технологій. Визначення способів представлення результатів проєкту. Орієнтовні проєкти:

спільних рішень, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх на засадах доброчесності [12 ТЕО 1.3.1-4] 2. Використання графічних зображень та цифрових засобів у проєктуванні - визначає зміст роботи над навчальним проєктом із застосуванням власного досвіду графічної підготовки й дизайну [12 ТЕО 2.1.1-1] - володіє засобами й прийомами формоутворення, макетування й моделювання [12 ТЕО 2.1.2-2] - аналізує та застосовує основи ергономіки й дизайну в проєкті [12 ТЕО 2.2.1-1] - використовує програмні продукти й пристрої в проєктнотехнологічній діяльності [12 ТЕО 2.3.1-2] 3. Втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності організовує і здійснює пошукову / дослідницьку роботу в різних сферах трудової діяльності на основі опрацювання інформаційних джерел, для планування дослідницьких проєктів, що відповідають власним інтересам [12 ТЕО 3.1.1] - безпечно застосовує техніку / раціонально використовує енергоресурси / добирає енергоефективне устаткування в процесі проєктування [12 ТЕО 3.2.1-1] - проєктує на основі природоохоронних і безвідходних технологій [12 ТЕО 3.2.1-2] - оптимізує застосовані технологічні процеси / матеріали на основі прийнятих рішень [12 ТЕО 3.2.2-2] 4. Проєктування власної освітньо-професійної траєкторії - здійснює пошук та аналіз інформації державною та іноземною мовами з надійних джерел щодо ринку праці, галузей і професійних сфер, пов'язаних із використанням різних технологій [12 ТЕО 4.1.1-1] - визначає власні професійні й життєві наміри й відповідні вміння стосовно варіантів професійної активності [12 ТЕО 4.2.2-1]	інтелектуальної власності у виробництво.	
---	---	--

Модельні навчальні програми освітньої галузі фізичної культури, безпеки та здоров'я

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

10-12 класи

ПЕРЕДМОВА

Модельна навчальна програма «Фізична культура» розроблена відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти (далі ДСПО), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 25 серпня 2024 року №851: спрямована на досягнення ціннісних орієнтирів, забезпечує реалізацію компетентнісного потенціалу галузі (додаток 21 ДСПО), ґрунтується на базових знаннях (додаток 21 ДСПО) та орієнтирах для оцінювання основного рівня (додаток 22 ДСПО).

Метою освітньої галузі фізичної культури є гармонійний фізичний розвиток особистості здобувача освіти, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь і навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом.

Задля виконання вимог, закладених у нормативних документах щодо реформування структури і змісту загальної середньої освіти, зокрема на останньому її рівні – профільній середній освіті, програма носить інноваційний характер, є гнучкою й адаптивною для забезпечення гармонійного фізичного розвитку особистості, обов'язкового (але не однакового) фізичного навантаження залежно від фізичних особливостей та спортивних уподобань здобувачів профільної середньої освіти академічного спрямування. Обов'язковою для усіх здобувачів освіти є перша частина програми, що реалізується в першому семестрі 10 класу. Ця частина містить теоретико-методичні знання та практичні види діяльності для загальної фізичної підготовки, підвищення функціональних можливостей організму і забезпечення гармонійного фізичного розвитку юнаків і юнок.

З другого семестру старшокласники вибирають спортивні секції, які будуть діяти у закладі освіти (ліцеї), або у позашкільних закладах на засадах мережної взаємодії.

Програма містить очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів/учениць, відповідно до яких запропоновано орієнтовний зміст навчального матеріалу та види навчальної діяльності. Вимоги до очікуваних результатів навчання здобувачів освіти ґрунтуються на орієнтирах для оцінювання основного рівня і передбачають, що здобувач освіти:

- формує власну психічну і соціально-психологічну сфери особистості засобами фізичного виховання;
- систематично займається фізичною культурою, володіє технікою фізичних вправ;
- усвідомлює значення фізичної/рухової активності для підтримання стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів/учениць	Орієнтовний зміст	Пропоновані види навчальної діяльності
Формування психічної та соціально-психологічної сфер особистості засобами фізичного виховання досягає поставлених цілей з прогнозуванням і врахуванням можливих ризиків і наслідків фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.1.1-1]; визначає та оцінює власні потреби і ресурси формування компетентностей для систематичної фізичної активності [12 ФІО 1.1.1-2]; добирає оптимальні засоби, методи для досягнення самостійно поставленої мети [12 ФІО 1.1.1-3]; творчо, систематично застосовує фізичні вправи в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.1.1-4]; виявляє наполегливість, витримку під час виконання фізичних вправ [12 ФІО 1.2.1-1]; виявляє доброзичливість, толерантність і повагу до вияву емоцій учасників освітнього процесу [12 ФІО 1.2.1-3]; виявляє цілеспрямованість і самостійність у фізкультурно-оздоровчій діяльності [12 ФІО 1.2.1-4]; визначає ефективні форми, засоби і способи формування вольової сфери за допомогою систематичних занять фізичними вправами [12 ФІО 1.2.2-1]; концентрує, активізує, довільно переключає увагу в процесі фізичного виховання [12 ФІО 1.3.1-1]; розвиває пам'ять та уяву, зберігає здобуті знання і набуті вміння, відтворює і повторно застосовує їх у повсякденному житті [12 ФІО 1.3.1-2]; виявляє самостійність мислення в плануванні фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.3.2-2]; самостійно знаходить нові, нестандартні способи виконання рухових дій за змінених умов [12 ФІО 1.3.2-3]; аналізує сильні і слабкі сторони, пропонує план із розподілом соціальних ролей для досягнення успіху [12 ФІО 1.4.1-2]; співпрацює з учасниками освітнього процесу, розуміє та враховує погляди і емоційний стан інших осіб [12 ФІО 1.4.2-1]; вміє налагоджувати комунікацію на основі ненасильницького спілкування для плідної взаємодії під час фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.4.2-2]; демонструє вміння підтримати членів колективу в ігровій і змагальній діяльності [12 ФІО 1.4.2-3]; обстоює правила “чесної гри”, чесності, справедливості в освітньому процесі та фізкультурно-оздоровчій	Здоровий спосіб життя. Форми, засоби, методи фізичного виховання для підтримання, поліпшення (відновлення) фізичного, психічного і соціального здоров'я. Фізична підготовка. Фізичні якості людини. Взаємозв'язок фізичних якостей з якістю життя, індивідуальними досягненнями в різних видах фізичної активності і спорту. Взаємозв'язок рівня розвитку фізичних якостей, здорового способу життя і збереження активного довголіття. Моделювання індивідуальних стратегій фізичного вдосконалення і самореалізації в процесі занять фізичною культурою і спортом. Техніка виконання фізичних вправ. Правила і організація змагань у	Дбає про своє здоров'я: самостійно планує і практикує, аналізує фізкультурно-оздоровчу діяльність відповідно до індивідуальних особливостей; систематично використовує фізичні вправи для профілактики (корекції) порушень морфо функціонального стану організму; контролює власну масу тіла шляхом дотримання принципів харчування в поєднанні з оптимальною руховою активністю; виконує оптимальне фізичне навантаження відповідно до індивідуальних особливостей. Здійснює систематичні заняття фізичними вправами, опановує техніку фізичних вправ: творчо, систематично застосовує фізичні вправи в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності; виконує комплекс вправ для розвитку швидкості, сили, координації; виявляє активність в ігровій і змагальній діяльності; співпрацює з учасниками освітнього процесу, розуміє та бере до уваги думки й

діяльності і дотримується їх [12 ФІО 1.5.1-1]; демонструє повагу до учасників освітнього процесу [12 ФІО 1.5.1-2]; запобігає проявам дискримінації та насильства в освітньому процесі і фізкультурно-оздоровчій діяльності [12 ФІО 1.5.1-3] 2. Систематичні заняття фізичними вправами, володіння технікою фізичних вправ демонструє раціональний та оптимальний спосіб виконання фізичних вправ (амплітуду, темп, траєкторію рухів) і компетентісно орієнтованих рухових завдань [12 ФІО 2.1.1-1]; визначає мету занять, вправи і фізичні навантаження для побудови власної траєкторії фізичної активності [12 ФІО 2.2.1-1]; ініціює поєднання різних засобів (технічні засоби, фізичні вправи, гігієнічні фактори, оздоровчі сили природи) для досягнення бажаного результату [12 ФІО 2.2.1-3]; виявляє активність в ігровій і змагальній діяльності [12 ФІО 2.3.1-1]; дотримується правил ігрової та змагальної діяльності, зважає на гендерні особливості, принципи демократії, рівності, запобігає проявам дискримінації під час виконання фізичних вправ [12 ФІО 2.3.1-2] 3. Усвідомлення значення фізичної/рухової активності для підтримування стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання аналізує та обґрунтовує причини результативності виступів українських спортсменів на змаганнях різного рівня [12 ФІО 3.1.1-1]; порівнює ефективність використання різних засобів і методів для досягнення запланованого результату [12 ФІО 3.1.1-2]; демонструє готовність взяти на себе відповідальність за власний фізичний стан [12 ФІО 3.1.1-3]; висуває гіпотези щодо впливу виконаної рухової діяльності на фізичну працездатність, фізичну підготовленість, стан здоров'я, фізичний розвиток [12 ФІО 3.2.1-1]; визначає та аналізує показники власного фізичного стану під час і після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-2]; аргументовано визначає засоби відновлення фізичного стану під час і після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-3]; оцінює прогрес досягнень, виявляє сильні та слабкі сторони власного фізичного стану [12 ФІО 3.2.2-1]; аргументовано оцінює ефективність різних видів фізичного	фізкультурно-оздоровчій і спортивній діяльності. Безпека в процесі занять фізичними вправами. Застосування інноваційних, інформаційних технічних засобів для контролю, оцінювання, планування і корекції індивідуальних і командних дій, засобів, методів, моделювання процесу занять фізичною культурою та спортом для вдосконалення і самореалізації. Олімпійські та неолімпійські види спорту. Спортивна медицина. Спортивні професії та кар'єра.	емоційний стан інших осіб; застосовує заходи, спрямовані на згуртування колективу, формування сильної команди Дбає про безпеку: самостійно перевіряє інвентар та обладнання на надійність безпечного застосування; добирає оптимальний інвентар, тренажери, тренувальні пристрої, зважаючи на індивідуальні особливості; моделює безпечну поведінку під час надзвичайних ситуацій в умовах мирного та воєнного часу. Планує майбутнє: моделює свою поведінку як активного та відповідального члена громадянського суспільства формує готовність до свідомого вибору професії та самореалізації
--	---	--

навантаження на фізичний стан, фізичну спроможність і психічне здоров'я [12 ФІО 3.2.2-2]; тактовно і толерантно виражає емоції, використовуючи вербальні та невербальні засоби спілкування [12 ФІО 3.3.1-1]; пояснює, як інші особи можуть впливати на емоції під час виконання фізичних вправ, використовує ресурсність спілкування для регулювання психоемоційного стану [12 ФІО 3.3.1-2] самостійно планує і практикує, аналізує фізкультурно-оздоровчу діяльність відповідно до індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.4.1-1] систематично використовує фізичні вправи для профілактики (корекції) порушень морфо функціонального стану організму [12 ФІО 3.4.1-2]; усвідомлює потребу достатньої рухової активності, систематично виконує вправи для підтримання стану здоров'я і задоволення в процесі фізичного виховання [12 ФІО 3.4.1-3] контролює власну масу тіла шляхом дотримання принципів харчування в поєднанні з оптимальною руховою активністю [12 ФІО 3.4.1-4]; самостійно перевіряє інвентар та обладнання на надійність безпечного застосування [12 ФІО 3.5.1-1]; добирає оптимальний інвентар, тренажери, тренувальні пристрої з огляду на індивідуальні особливості [12 ФІО 3.5.2-1]; виконує оптимальне фізичне навантаження відповідно до індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.5.3-1]		
--	--	--

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

1 год. на тиждень. Основний рівень. Амальгамна
(галузь: Соціальна та здоров'язбережувальна)

1 семестр 16 год

ПЕРЕДМОВА

Модельна навчальна програма «Розвиток особистості» розроблена відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти (далі ДСПО), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 25 серпня 2024 року №851: спрямована на досягнення ціннісних орієнтирів, забезпечує реалізацію компетентнісного потенціалу галузі (додаток 15 ДСПО), ґрунтується на базових знаннях (додаток 15 ДСПО) та орієнтирах для оцінювання основного рівня (додаток 16 ДСПО) у частині питань, що стосуються формування і становлення особистості, емоційного і сексуального здоров'я, цінності здоров'я.

З огляду на те, що метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти, який здатний до гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, самоусвідомлення, самозарадності, піклування про власну безпеку і здоров'я та безпеку і здоров'я інших людей, підприємливості та професійної зорієнтованості, спрямованих на забезпечення власного і суспільного добробуту, виявлення готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності і територіальної цілісності України, то програма «Розвиток особистості» є частиною комплексу програм. Цілісною метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі реалізується предметами: «Захист України» (10-11 класи по 2 год. на тиждень), «Розвиток особистості» (10 клас, 1 семестр, 1 год. на тиждень), «Підприємливість і фінанси» (10 клас, 2 семестр, 11 клас, 1 год. на тиждень), та частково у курсі «Громадянська освіта».

Програма містить очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів/учениць, відповідно до яких запропоновано орієнтовний зміст навчального матеріалу та види навчальної діяльності. Вимоги до очікуваних результатів навчання здобувачів освіти ґрунтуються на орієнтирах для оцінювання основного рівня і передбачають, що здобувач освіти:

- турбується про особисте здоров'я та безпеку, уникає чинників ризику, реагує на чинники і діяльність, що становлять загрозу для власного та суспільного життя, здоров'я, добробуту;

- визначає альтернативи, прогнозує наслідки, ухвалює рішення з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, покращення здоров'я і добробуту;

- усвідомлює цінність і дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки й ризики для здоров'я і суспільства.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Пропоновані види навчальної діяльності
вивчає, аналізує та намагається втілювати у власне життя оптимальні стратегії безпечної поведінки для здоров'я й збереження життя [12 СЗО 1.1.2-2]; запобігає ситуаціям неповаги до прав людини, приниження гідності себе та інших осіб; [12 СЗО 1.2.1-1]; застосовує техніки самодопомоги в кризових і стресових ситуаціях [12 СЗО 1.3.1-3] прогнозує наслідки безвідповідальних статевих стосунків [12 СЗО 2.2.2-2]; презентує обрану стратегію здорового способу життя [12 СЗО 2.3.1-2]; безпечно й конструктивно виявляє емоції, допомагає іншим під час стресових ситуацій [12 СЗО 2.4.1-4]; аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень для забезпечення здорового способу життя, зважаючи на користь для себе й навколишніх [12 СЗО 3.1.1-1]; вміє вирізняти прийнятні й неприйнятні альтернативні рішення й ризики для здоров'я, безпеки й добробуту, зокрема під час використання ІКТ [12 СЗО 3.1.1-2]; обґрунтовує альтернативи споживчого вибору використовує можливості дізнатись про безпечність продуктів і виробництва для підтримки здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1-3]; сприймає вікові зміни власного організму як закономірний процес дорослішання й розвитку, зумовлений різними чинниками, [12 СЗО 3.2.1-1]; сприймає зміни свого організму й особливості стану здоров'я [12 СЗО 3.2.1-2]; моделює алгоритми звернення за консультацією щодо власного розвитку й здоров'я до компетентних фахівців [12 СЗО 3.2.1-3]; читає, розуміє й аналізує науково-популярні тексти щодо змін організму людини відповідно віку [12 СЗО 3.2.1-4]; оцінює вагомість норм безпечної поведінки для власного життя, здоров'я, добробуту, зважаючи на традиції, звичаї, сучасні тенденції захисту власних інтересів й інтересів інших осіб [12 СЗО 3.3.2-2]; моделює поведінку, яка приносить користь і задоволення для здоров'я й життя, зважаючи на вплив зовнішніх чинників [12 СЗО 3.4.1-1]; визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності на основі самоаналізу й потреби в самореалізації [12 СЗО 4.1.2-1];	Формування і становлення особистості. 4 год Фізичний та психосоціальний розвиток. Види індивідуальних особливостей психічного розвитку. Профілактика нервовості. Розвиток психіки і пізнавальної діяльності. Навчання впродовж життя як потреба сучасної людини. Нахили, здібності. Самоаналіз і самоконтроль – інструменти особистісного розвитку людини Самоменеджмент і сенсотворення. Пошуки свого призначення. Цілепокладання і вибір пріоритетів. Методи планування та організації роботи. Життєві плани, успіх і добробут в умовах швидкоплинних змін: цілі, ресурси, можливості, перешкоди та їх подолання. Практика стоїцизму та стресостійкості. Емоційне здоров'я 4 год Позитивна та ефективна комунікація для збереження здоров'я, безпеки й добробуту. Стратегії комунікації. Психологічні особливості стосунків юнаків з однолітками і дорослими. Різновиди бар'єрів, які можуть заважати ефективній комунікації, та способи їх подолання. Створення позитивного середовища для спілкування. Керування емоціями, поведінкою та контроль власного емоційного стану. Подолання емоційного виснаження та	Імітаційна моделювальна технологія (практичні вправи): - інтерв'юер (активне слухання); - спілкування без слів; - ненасильницьке спілкування «Я-повідомлення»; - самопрезентація; - соціальне моделювання; - SWOT-аналіз; - «Епіцентр» подій; - фактчекінг: Як перевіряти факти - театральна імпровізація (Playback theatre) - колесо емоцій; - малювання / танець емоцій; - саморефлексія - список труднощів; - приглушення самокритики; - «Безпечне місце» - BSQ (Think Big, act Small, move Quick) - групова підтримка;

аналізує інформацію у різних видах медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації з питань здоров'я, безпеки й добробуту [12 СЗО 4.2.1-1]; використовує підходи щодо уникнення небезпечного / шкідливого контенту й залучення до його поширення [12 СЗО 4.2.1-2]; аналізує прояви тиску й маніпуляцій і добирає способи протистояння таким проявам [12 СЗО 4.3.1-3]; вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2]; визначає цінності й потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку й самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1]; визначає різницю між соціальною, культурною і економічною цінністю [12 СЗО 4.6.1-2]; пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1-3]; демонструє вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій в команді, вирішує їх у разі виникнення, використовуючи ефективні методи [12 СЗО 4.7.1-2]; оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їхній вплив на людей, сім'ю, суспільство й середовище [12 СЗО 4.8.1-2]; оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння, ресурси, потреби та обмеження [12 СЗО 4.11.1-1]	позитивне мислення. Кризи віку дорослості. Конфлікти, запобігання і вирішення, оцінка ризиків Етичні норми поведінки та їхній вплив на людей, сім'ю, суспільство й середовище Доброчесне використання сучасних технологій, зокрема нейромереж у навчанні та роботі. Співпраця в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного представника для досягнення результату діяльності. Оцінка результатів командної роботи. Запобігання конфліктам у команді та ефективні методи їх вирішення. Дипломатія, посередництво (медіація), переговори та компроміс. Ціннісні орієнтири та мотивація команди. Сексуальне здоров'я 4 год Анатомо-фізіологічні особливості періоду дорослості. Репродуктивне й сексуальне здоров'я. Любов та закоханість у дитячому та підлітковому віці. Особливості чоловічої та жіночої сексуальності. Культура, суспільство та сексуальність. Насильство. Згода, конфіденційність і особиста недоторканість. Звернення за допомогою та підтримкою. Захищений секс. Інфекції, які передаються статевим шляхом. Сім'я. Відповідальне батьківство. Вагітність.	- створення списку «Треба зробити (Must-Do)» Проектна діяльність
---	---	--

	Цінність здоров'я 4 год Взаємозв'язок складників здоров'я (фізичне, репродуктивне й сексуальне, психічне, емоційне, соціальне). Охорона здоров'я. Медицина. Медична освіта й професії. Нозологія. Захворювання та їхні наслідки. Профілактика неінфекційних захворювань Профілактика інфекційних захворювань. Соціальні детермінанти здоров'я. Наслідки соціальних впливів на здоров'я. Культура здоров'я. Практика втіленості та усвідомленості для гармонізації фізичного та ментального здоров'я, психоемоційні практики України та світу. Розпізнавання й уникання сект, сумнівних і/або деструктивних груп	
--	---	--

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Н. Богданець-Білоskalенко,
Д. Васильєва,
О. Гайдамака,
М. Головка,
О. Горошкіна,
К. Задорожний,
Т. Засекіна,
Г. Лашевська,
С. Науменко,
П. Мороз,
О. Пометун,
О. Просіна,
Л. Рябовол,
І. Твердохліб,
О. Фідкевич

**Модельні навчальні програми:
з предметів мовно-літературної освітньої галузі,
суспільно-гуманітарної освітньої галузі,
освітньої галузі STEM,
освітньої галузі фізичної культури, безпеки та здоров'я
(обов'язковий компонент профільної середньої освіти)**

(Електронне видання)

Обсяг вид. 6,0 авт. арк.

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ,
вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2;
тел./факс: (044) 481-38-85
e-mail: book-xl@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3563 від 28.08. 2009 р.